

TARİHE SAYGI

Yerel
Koruma
Ödülleri

20/20
13/17

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

TARİHE SAYGI

Yerel
Koruma
Ödülleri

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri, İzmir'in tarihine duyarlılığını kutlayan bir etkinliktir.

Bu yayın, son beş yılda ödüle değer bulunan eserlere ve ödül sahiplerine saygı ile hazırlanmıştır.

TARİHE SAYGI YEREL KORUMA ÖDÜLLERİ 2013 - 2017 KATALOG YAYINI
İzmir Büyükşehir Belediyesi
www.izmir.bel.tr

Hazırlayan
İzmir Büyükşehir Belediyesi
Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı
Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. H. Gökhan Kutlu

Metin Yazarı ve Yayın Koordinatörü
Ayşegül Güngören

Görsel Tasarım ve Uygulama
Aliosman Kurtuluş

Fotoğraflar
Mehmet Yasa

Basım Yeri: Anadolu Basım Yayın Matbaacılık Mak. ve San. Tic. Ltd. Şti.
Adres: 5501 Sokak No:6/A Çamdibi - Bornova / İzmir
Birinci Baskı: Aralık 2017 Baskı Adedi: 1.000

ISBN: 978-975-18-0238-5

"Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir"

Değerli
Tarih Dostları;

Tarihe Saygı Yerel Koruma  d lleri, kentimizin tarihi mirasının ve kültürünün korunmasında duyarlılığın bir simgesi ve belleğimizin kentimiz özeline s z lm Ő bir beraberliğidir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihe Saygı Yerel Koruma  d lleri, on beş yıldır ödül programı katılımcılarıyla koruma alanında iyi bir rehber ve esin kaynağı olmayı sürdürmektedir. Kent  zeline kabul görmekte, takip edilmekte ve dahil olmak için yeni çalışmalara motivasyon sağlamaktadır. Her yıl koruma halkasına yeni gönüllüleri dâhil ederek büyüyen yediden yetmiŐe kocaman bir aile olmuştur. Tarihi ve kültürel değerleri yok sayan uygulamalara karşı, İzmirliler olarak yüksek sesle “Biz kentimize sahip çıkıyoruz” demektedir. Çünkü İzmirliler bilmektedir ki tarihi değerlerimizle geleceğe güvenle yürüyebiliriz.

Ödül programımızın yaşatılmasında emeği geçen değerli  d l Komitesi  yelerimize, Seçici Kurul  yelerimize, ödül sahiplerine ve çalışma arkadaŐlarıma teşekkür ediyorum.

Saygı ve sevgilerimle.

Zeynep Ahunbay

Prof. Dr.

Yerel yönetimlerin çalışmaları arasında halkın kültür bilincini geliştirmek; doğal çevrenin ve kültür varlıklarının korunmasına öncülük etmek, sivil toplumun koruma girişimlerini desteklemek de yer almaktadır. Belediyelerin korumaya olumlu yaklaşımları kültür varlıklarının yaşamını sürdürebilmesi açısından çok önemlidir. Birçok yerel yönetim yöresinde bulunan kültür varlıklarının onarımına katkıda bulunarak öncülük yapmakta; yürüttükleri projelerle harap tarihi mahallerin yıkılmalarını durdurmaya, yeniden kullanım projeleri geliştirerek tarihi çevreyi ayakta tutmaya çalışmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesinin de koruma alanında çabaları takdirle karşılanmaktadır; geliştirdiği ödül programı benzeri olmayan bir girişimdir ve gerisinde ülkemizde sık karşılaşılmayan değerli bir fikir yatmaktadır. Bir yerel yönetimin halkın evini çevresini, zanaatini korumak için içten gelen koruma çabalarını, yerel araştırmacıların yöreleriyle ilgili çalışmalarını ödüllendirmesi Türkiye için sıradışı, örnek bir etkinliktir.

Bu etkinliğin 15 yıldır sürmesi başarısının göstergesidir. Ödül alanların toplumca takdir edilmesi, yerel halkın koruma çabalarının daha bilinçli hale gelmesine, orta öğretimde öğrencilerin içinde yaşadıkları, yakın çevrelerindeki kültür mirasına, çevresel değerlere farklı gözle bakmalarına, bilinçlenmelerine yardımcı olmuştur. Sonuçta, tarihi çevreyle ilgili araştırma girişimleri, fikirler, öğrenme serüvenleri yüreklendirilmiş; olağanüstü güzel bir evrilme olmuştur.

Kentsel belleğin yaşatılmasına hizmet eden bir program geliştirilmesi için Ödül Komitesi'nin tanımladığı kategori ve koşulların da inceden inceye düşünülmüş olması, konuya verilen önemi yansıtmaktadır. Örneğin "Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü" nün hedeflerinden biri: *"eski yapısını koruyup yaşatan, özgün işleviyle kullanmayı sürdüren bilinçli bir kültürel duyarlılığa teşekkür edilmesi"* olarak tanımlanmıştır. Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları'nın yanı sıra, Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalına Katkı, Tartışma zemini yaratan, ufuk açan kişi ve kuruluşları teşvik etme çabaları da insanları yeni çalışma yapmaya motive eden, destekleyen ince düşüncelerdir. Bu kategorilere "Tarihi Dokuda Yeni Yapı" dalının da katılması çağdaş katılımların niteliğinin yükselmesi açısından önemli katkı sağlayacaktır.

2017 yılı Seçici Kurul çalışmaları sırasında Bergama, Foça, Urla gibi değerli tarihi alanları ziyaret ederek, buralarda yapılan çalışmaları görmek, bu çalışmaları başlatan ve sürdüren ekiplerle tanışmak, sohbet etmek heyecan verici, zevkli bir deneyim oldu. Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Ödülü çerçevesinde Bergama'da evinde halı dokuyan Birsen Cemile Gürel Hanımın, yüzyılların geleneğini başarıyla sürdürmesi bizleri mutlu etti; sanatçıya, emeğine, adanmışlığına saygı ve hayranlık duyduk. Yalnız Bergama'da değil, ülkemizin başka yerlerinde de kültür varlıklarının korunması için yürütülen çabalarda yer alan taşçı ustası Abdullah Gülmez'le tanışmak bir onurdu. Karabağlar'da zengin desen çeşitliliğini sürdürerek yorgan diken zanaatkarlar ödül programının İzmir İli sathında iyi tanındığını ve ilgi çektiğini gösterdi.

Mübadele ile yerlerinden ayrılanların geriye gelerek eski evlerini ziyaret ettiklerini ve şimdi o evlerde oturanlarla anılarını paylaştıklarını, evlerinin korunmuş olmasından mutluluk duyduklarını öğrenmek; ülkemizin insanların ve zengin kültür mirasının güzelliğini bir kez daha duyumsamamızı sağladı. Urla'da terk edilmiş bir tarihi yapıyı alıp halka açık bir kitaplığa dönüştüren Prof. Dr. Tefik Balcıoğlu'nun girişimini takdirle karşıladık.

Mordoğan'da 2016 'da Jüri Özel Ödülü alan Müesser Aktaş Evi'ni ziyaret etmek insanlarımızın koruma ve paylaşma yeteneklerinin ulaştığı boyutu görmemize olanak veren önemli bir deneyimdi. Müesser Hanım'ın ufuk açıcı bir örnek oluşturan girişimiyle, sahip olduğu etnografik malzeme geniş kitlelere açılmış; böylece yerel kültürün tanınmasını sağlayan, alkışlanacak bir uygulama ortaya çıkmış.

Yerel tarihçilerin ve STK'ların yaşadıkları yere ait kitaplar hazırlamaları, yayın programları oluşturmaları çok güzel çabalar. Kent ve kırsal alanla ilgili araştırmaların artması, eski fotoğraf ve diğer belgelerin yayınlanması, yerel bilinçlenme açısından çok önemli katkılar. Gözlemlerimiz bu çabaların toplum tarafından olumlu karşılandığı, saygı gördüğü; sonuç olarak ödül programına başvuru girişimlerini yüreklendirdiği, yeni çabalara ilham verdiği yönündedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesinin güzel bir girişimi olan Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri'nin 2017 seçici kurul çalışmalarına katılmak, İzmir'i mitolojisi ve yaşayan tarihi ile hissetmek, görmek, algılamak özel bir deneyimdi. İzmir'in tarihine sahip çıkan, kültürel zenginliğinin farkında olan, korunması, yaşatılması için çaba gösteren bir kent yönetiminin olması çok önemli bir dayanak. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yönettiği tarihi kentin geleceğe aktarılmasına yönelik sorumluluğunu koruma çabaları ve geliştirdiği ödül programıyla çok güzel yaptığını düşünüyor, bu önemli girişimi yürekten kutluyor ve ortaya konulan değerli örneğin başka belediyelere de yol göstermesini diliyorum.

Gül Gürtekin Demir Prof. Dr.

Ege Üniversitesi
Arkeoloji Bölümü

Günümüzün arkeolojik kalıntılarını incelediğimiz takdirde, sanki bu kalıntıların yüzyıllardır sadece sergi görünümünde korunduğu ve hep toprak üstünde varmış izlenimine sahip oluruz. Ancak, bu kalıntıların büyük bölümünün uzun yıllar, kimi zaman yüz yılı aşan süre zarfında meşakkatli bilimsel kazılar ve araştırmalar sonucunda gün ışığına kavuştuğunu bilmeyiz.

Anadolu topraklarında yatan ve binlerce yıl önceki atalarımıza ait olan onca kalıntının varlığı ilk kimlerin dikkatini çekmişti ve bu kalıntıları kazarak ortaya çıkartma arzusuna sahip olmuştu? Örneğin, İzmir il sınırlarındaki, en erken kazılardan bir tanesi günümüz Selçuk ilçesindeki Ephesos antik kentinde 19. yüzyılın ikinci yarısında bir İngiliz mühendis olan John T. Wood tarafından başlatılmıştır. Buna benzer onlarca hikâye vardır Anadolu'daki 19 yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında başlayan Avrupa kökenli yabancı kazılarda. Peki, neden o dönemin Osmanlı İmparatorluğu insanlarının değil de, Avrupalıların dikkatini çekiyordu bu arkeolojik miras? Bu soruya verilebilecek basit cevaplardan bir tanesinin nedeni Avrupalının geçmişini ve atalarını Yunan-Roma medeniyetlerine dayandırmasında yatıyor. Hâlbuki bizim topraklarımızda sadece Yunan ve Roma medeniyetlerine ait kültür izleri yok; bu kültürlerden önceki ve sonraki onca medeniyete ait kültürel izler mevcut. Toprak altındaki ve üstündeki bütün kalıntılar ve izler o toprakların ortak kültürüdür; tek bir ulusa, etnik kökene ya da millete indirgenemez. Sosyal antropolog Edward Tylor, 1871 yılında kültürü “bilgi, inanç, sanat, davranış kuralları, hukuk, gelenek ile toplumun bir bireyi olarak insanın elde ettiği alışkanlık ve kabiliyetleri” olarak açıklar. Gordon Childe ise, 1929 yılında “arkeolojik kültür” kavramını “sürekli bir arada görülen seramikler, uygulamalar, süslemeler, mezar alanları, ev tipleri gibi belli tipteki kalıntılar” olarak açıklamaktadır. Aslında, bu tanımlara sığmaz İzmir'in, İzmirlinin kültürü. Çünkü İzmirlinin geçmiş tarihi dar zaman dilimlerinden ve bilimsel kalıplardan daha geniştir. Bir arkeolog için kültürel miras kavramı sadece toprağın altında ele geçen kalıntılardan elde ettiğimiz verilerle sınırlı değildir. İzmir'in kültürel miras izlerini, bugün İzmir'de konuşulan Türkçeye Türkçe ve Yunancanın harmanlandığı Smirneika dilinden geçen “asfalya” ve “kurnaz” gibi kelimelerde, toprağın üstündeki yapılarda yeri geldiğinde Yunan ve Roma mimari öğelerinin yansımalarında ya

da İzmirliilerin sabah kahvaltılarının vazgeçilmezi olan boyozun kökeninin 15 yüzyılda İspanya'dan İzmir'e gelen Yahudiler'e ait olmasında gözlemleyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında kültürel miras çok farklı alanlara ve kültürel belleklere yayılmıştır. Bu mirası canlı tutmak ve yaşatmak sadece bilim insanlarının görevi olmamalıdır, bu canlı dokuyu yaşayan toplumun ve sivil kuruluşlarının da bu bilince sahip olması gerekmektedir.

Halkın yaşadığı topraklardaki ortak kültürel mirasa sahip çıkması ve bilinçlendirilmesi konusundaki bu amaca İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği "Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri" hizmet vermektedir. İzmir halkı, böylece uzun yıllardır oturduğu evin aslında uzun bir hikâyesi olduğunu, ilköğretim öğrencileri unun buğdaydan öğütülerek elde edildiği işlemlerin aslında yaşadığı topraklarda 8.500 yıl öncesinde başladığını, mahallesindeki onarılan eski fırının ise özgün işlevini yüz yıldır koruduğunu öğrenmektedir.

Bir ulusun geleceğinin nasıl şekilleneceğini bilmek için, geçmişini iyi bilmesi gerekmektedir. Topluma geçmişimizden günümüze atalarımızdan aktarılan her türlü kültürel mirasın önemi anlatılmadığı, aktarılmadığı, öğretilmediği ve gösterilmediği takdirde geçmiş geleneklerimiz yok olmaya başlar ve sonraki nesillerin atası olarak biz geleceğe bırakacak bir kültürel miras bulamayız; bu durumda kültürel kısırlık ve gerilikle yüz yüze kalırız. Bu açıdan bakıldığında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 15 yıldır düzenlemiş olduğu "Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri" İzmir toplumunun yaşadığı topraklarda sahip olduğu eşsiz ve köklü kültürel mirası konusunda farkındalığının artmasına, bilinçlendirilmesine ve geçmişini koruyarak sahip çıkmasına vesile olmaktadır.

Emre Gönlügür

Yrd. Doç. Dr.

İzmir Ekonomi Üniversitesi
Mimarlık Bölümü

Disiplinlerarası Mercekte Kültürel Miras

2003 yılından beri düzenli bir şekilde gerçekleştirilen *Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri* hem uzun soluklu olması hem de içerdiği zengin ödül kategorisi çeşitliliği itibarıyla kültürel miras ve koruma alanında yerel yönetimler seviyesinde gösterilen benzersiz bir çaba ve yatırımın ürünü. Geride bıraktığımız 15 yılın faaliyetlerine kısaca göz atınca ödül programının bir yandan serpilip kurumsallaştığını bir yandan da ödül komitesi ve seçici kurul üyelerinin katkılarıyla kapsamının genişleyip yeni fikirlere ve hassasiyetlere cevap geliştirdiğini görüyoruz. Programın saygınlığını arttırıp düşünsel zindeliğini muhafaza edebilmesinin kökeninde şüphesiz faaliyet çerçevesinin çizildiği ilk andan itibaren koruma pratiğinin disiplinler arası bir işbirliği olarak görülmesi yatıyor. Her sene mesleki ve akademik alanda faaliyet gösteren mimar, restorasyon uzmanı, arkeolog, şehir plancısı ve sanat tarihçilerinden oluşan seçici kurul üyeleri, İzmir sınırları içindeki yerel koruma pratiklerini değerlendirmek üzere bir araya geldiklerinde yalnızca o yılın ödüle değer kurumsal ve bireysel çalışmaları belirlemekle kalmıyor, aynı zamanda kültürel mirasın niteliği ve tanımını müzakere edip kamusal tartışma düzeyinde bu mirası kavrayışımıza dinamik bir katkı sunuyorlar. Peki nasıl bir katkıdır bu?

Uluslararası bağlamdaki yerleşik tanımıyla kültürel miras, öncelikle somut olan, elle tutulur gözle görülür tarihsel varlıkları tarifleyegeldi. Son birkaç on yılda bu tanımın kapsamı, somut olmayan kültür varlıklarını içerecek şekilde genişlediyse de kültürel mirasa dair koruma ve yönetim pratiklerimize yön veren zihinsel alışkanlıkların bize büyük ölçüde maddi olanı öne çıkaran bir dönemin anlayış ve söyleminden miras kaldığı söylenebilir. Somut “şey”lere odaklanan bu yaklaşım, Laurajane Smith’in *Uses of Heritage* kitabında dikkat çektiği üzere, daha çok eski, anıtsal ve güzel olana önem atfetti. Bu da ekseriyetle koruma faaliyetlerini yürüten, koruma politikalarına yön veren devletin, baskın ulus anlatılarını pekiştirdiği ölçüde kıymet verip öne çıkardığı tarihi yapı, anıt ve yerler demektir. Ancak bir de Smith’in kitabında kapsamlı bir şekilde gündeme getirdiği ve koruma yazınında da sıklıkla tartışılacağı üzere kültürel mirasın somut bir “şey”den ziyade kültürel bir süreç olarak görülmesi fikri var: şimdiki ve içinde bulunduğumuz anı anlamının ve o anla ilişkilenenin yollarını açan hatırlama

edimlerine dair bir süreç olarak kültürel miras fikri.¹ Bu açıdan bakıldığında kültürel miras, “bulunduğu” şekliyle korunmaya muhtaç, değişmez ve durağan kültür varlıklarını nitelemesinin ötesinde somut olmayan ve tarihsel süreç içinde değişim ve dönüşüme açık her türlü kültürel edim, aktarım, deneyim ile anlam ve değer yaratma çabasını da içeriyor. Müzik, dil, anımsama pratikleri, yerel mutfak kültürleri, sözlü anlatılar, dans, el sanatları ve zanaatlar bunlardan sadece birkaçı.²

Zihnimizdeki yerleşik kalıpları zorlayan bu bakış açısının miras tartışmaları bağlamında neyi vadettiğini şöyle bir tartalım. Böyle bir bakış açısı, öncelikle kültürel mirasın tanımını merkezi karar vericilerin tasarrufundan çıkarıp yerel ve farklı olanın kendini ifade etmesinin aracı kılar. En güzel, en nadide, en yetkin, en karakteristik gibi sıfatlarla değer biçtiğimiz maddi kültür varlıklarının ötesinde kuşaklar boyu aktarılan beşeri deneyimin her ne kadar mütevazı ve gösterişsiz de olsa çeşitliliğine dikkat çeker. Kültürel mirası tarihin akışında geride bıraktığımız bir dönemeç, geçmişin vitrinine kaldırdığımız bir kalıntı olarak görmektense bir toplumun değer ve anlam yatırımlarındaki önemine referansla o mirasın yeni kuşaklarca yeniden işlenişini ve devamlılığını öne çıkarır. Tabii tüm bunlar koruma disiplininin somut kültür varlıkları üzerinden edindiği deneyim ve uzmanlığı bir kenara itmek anlamına gelmiyor. Daha ziyade koruma edimi ve söylemini daha kapsayıcı bir bağlamda yeniden düşünmeyi, kültür varlıklarını uzak bir geçmiş ya da mutlak bir gelecek tasavvurunun ipoteğinden kurtarıp günümüzde bize neler söyleyebilecekleri, bir toplum olarak dünya kurma uğraşımızda bize nasıl kılavuzluk edebileceklerini tartıştığımız bir zeminde değerlendirmeyi öneriyor.

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri tam da böyle genişletilmiş bir koruma anlayışının yaygınlaşmasına hizmet ediyor. Bir yanda basit veya esaslı onarım görmüş yapıların restorasyonuna verilen ödüller fiziksel müdahale içeren nitelikli koruma uygulamalarını ayırt ederken, bir diğer yanda “tarihi yapıda yaşam”, “geleneksel zanaatların yaşatılması” ve “okul projeleri” gibi başlıklar altında verilen ödüller kamuoyunda kültürel mirasın işlendiği ölçüde diri ve dinç kalan, bir toplum için önemini muhafaza eden bir değer olarak algılanmasına vesile oluyor. Tarihi bir mekânda ikamete devamda gösterilen bilinçli ısrar, insan ömründen daha

uzun soluklu geleneksel bir zanaatın aktarıcısı olmak için verilen diğerkâm emek ve yeni yetişen nesillerin dimağında kuşaklar ötesi değerlere dair ilgi ve merak uyandırma çabası, korumanın bir tutum ve anlayış, dahası pratik edilen bir bilgi olduğu fikriyle örtüşüyor. Ayrıca kültürel mirasın yalnızca teknik bilgi aracılığıyla müdahale edilip yönetilecek bir kaynak değil, bu mirasın varislerince sürdürülen bir değer olduğunu hatırlatıyor bize. Bu da kültürel mirasa, maddi olana odaklanan uzman perspektifinden çıkıp insan deneyiminin türlü tezahür ve mecraları olarak görebileceğimiz daha kapsayıcı disiplinler arası bir mercekte bakmayı gerektiriyor.

Nasıl ki bir mimar, restorasyon uzmanı veya arkeoloğun, somut bir kültür varlığının maddi niteliği ve ihyasına dair söyleyecek sözü varsa, aynı şekilde bir sanat tarihçisi bir toplumdaki görsel ve estetik geleneklere dair zihin açıcı tespitlerde bulunabilir, bir plançı o toplumun yerleşim kültürüne has özelliklere dikkatimizi çekebilir. Veyahut bir sosyolog, halk bilimci, antropolog ya da edebiyatçı, ödül programı seçici kurulu bu disiplinleri de kapsayacak biçimde genişletilebilir. Kimi pek de aşikâr olmayan toplumsal pratik ve görenekleri tartışma gündemine taşıyıp nasıl bir anlam dünyasının parçası olarak var olduklarına ışık tutabilirler. Kültürel mirasın bu çoklu perspektiften kavranışı, yalnızca miras fikrinin niteliği ve mahiyetini zenginleştirmekte kalmayacak, aynı zamanda farklı disiplinlerin uzmanlaşmanın konforlu alanından çıkıp birbirlerinden yeni şeyler öğrenmesine, yeni hassasiyetler geliştirmesine de vesile olacaktır. Geçmişten bize intikal eden varlık ve değerlere gösterdiğimiz ilgi ve ihtimamın mutlak olmadığını (ki tarih bize bunu gösteriyor), bir toplum olarak değer yargılarımız ve anlam yatırımlarımızın değişip dönüşmeye müsait olduğunu kabul edecek olursak eğer, beşeri deneyimimizin içkin bir parçası olan kültürel mirasımıza işte tam da böyle çoklu bir mercekte bakmamız icap eder.

¹ Laura Jane Smith, *Uses of Heritage* (Londra ve New York: Routledge, 2006), 44.

² UNESCO'nun 2003 tarihli Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi bu tür kültür varlıklarının tanınması adına yasal düzenleme düzeyinde atılmış yakın tarihli en önemli adım olduğu söylenebilir.

14

“Evleri yüksek kurdular.
On bin basamak merdiven;
Bakışlar uzakta kaldı,
Uzakta kaldı dostluklar.”

(...)

Gülten Akın (1933-2015)
“Yüksek Evde Oturanların Türküsü”
“Ağıtlar ve Türküler”, Cem Yayınları (1976)

Tarihi
Yapıda
Yaşam

20 / 20
13 / 17

Tarihi Yapıda Yaşam

1950 sonrası kentleşme sürecinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde eski yapısını yıkmayarak koruyup, yaşatan ve özgün işleviyle kullanmayı sürdüren, yapıyı olabildiğince korumayı başardığı jüri tarafından belirlenen yapı sahiplerine verilir. Başvuru konusu yapının korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşıması gereklidir.

Seçici Kurul bu ödülle ilgili değerlendirmesinde, eski yapının korunmasındaki mimari ve teknik başarının ötesinde, söz konusu yapıyı “yıkama” yönündeki istem ve bilince öncelik verir. Bu açıdan, yapı tescilli ise “tescil” edildiği tarihten sonraki değil, önceki dönemine ait koruma süreci daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle bulunduğu semtteki diğer eski yapıların yıkılıp, yoğun kentsel çevrelere dönüştürülmesi karşısında kalabilen tavrın kutlanması; buna bağlı olarak da aynı tavrın mimari korumayla desteklenerek sergilenen bilinçli bir kültürel duyarlılığa teşekkür edilmesi, bu ödülün genel hedeflerinden biridir.

17

Değerlendirme Kriterleri :

- A. Yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi,
- B. Kullanıcıların yapının maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği,
- C. Kullanıcı ile yapı arasında “katlanma” değil “tercih etme ve aidiyet” ilişkisinin görünür olması,
- D. Kullanıcının çağdaş yaşam - konfor isteği ve gereksinimleri doğrultusunda yaptığı müdahalelerde; yapının malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmama veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılığı,
- E. Yapı - bahçe / avlu ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi,
- F. Yapıya ait mekanların - tercihen özgün işlevinde - bir bütün olarak kullanılıyor olması.

Kategori tanım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

Filiz Yenişehirlioğlu Prof. Dr.

Koç Üniversitesi
Sanat Tarihi Bölümü

18

İzmir Büyükşehir Belediyesinin bu yıl onbeşinci yılını bulan “Tarihi Saygı Yerel Koruma Ödülleri” kapsamında İzmir ve çevresinde farklı kategorilerden aday olan yerleri ve kişileri görmek, konuşmak, yaptıklarını izlemek bir çok bakımdan önem taşımaktadır.

Tarihi yapılarda yaşamlarını sürdüren ev sahiplerini tanımak ve onların bu evlerden vazgeçmek yerine evlerde yaşamlarını sevgi ile nasıl devam ettirdiklerin görmek bireylerin yaşam çevresiyle olan ilişkisini devam ettirmesinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Sosyal ve kültürel antropoloji alanlarına da veri sağlayan bu örnekler yerel kimlik çalışmalarına ışık tutmaktadır.

Sosyal ve kültürel devamlılığın sağlanmasını evlerini veya başka yapıları kökten yeniden onaran veya restore eden, onları eski işlevleri veya yeni işlevleri ile tekrar kullananlar için de geçerlidir. İnsanın içinde yaşadığı fiziksel çevreyi korumaya çalışması bireysel aidiyet duygusunu güçlendirdiği gibi çevresiyle olan ilişkisini de etkilemekte ve bu ilişkiyi daha bütüncül ve paylaşımcı kılmaktadır.

Hızla değişen çevre koşulları, dağılan evler, yok olan meslekler yanı sıra geleneksel üretimleri devam ettirenlerin kaybolan parmak izlerini yakalamakta bilimsel araştırmalar ne yazık ki zorlanmaktadır. Ödül kapsamında bu tür konular belgelenmekte, yapılan görüşmelerle ayrıntılar not edilmekte, hiç beklenmeyen bir yerde karşılaşılan bir ayrıntı araştırmalarda yol göstermektedir. Kişilere verilen tarihe saygı ödülleri bu kapsamda çevresine farkındalık getirdiği gibi birçok kültürel değer de devamlılığını sağlamakta ve özendirme yoluyla da korunmasına destek olmaktadır.

Topluma sağlanan katkı kadar ödüller, aynı zamanda kültürel miras korumacılığına farklı yaklaşan disiplinler arası araştırmalara da ışık tutmakta, uzman kişiler tarafından da takip edilmektedir.

Bu kapsamda Türkiye’de Sanat Tarihi araştırmalarının önemli bir kısmını sözlü tarih çalışmaları ve kentlerde, kırsal kesimlerde yapılan yüzey araştırmaları oluşturmaktadır. Cumhuriyet dönemiyle beraber hız kazanan Sanat Tarihi Araştırmaları ülkemizde bulunan

somut ve somut olmayan kültürel miras örneklerini toplamaya ve belgelemeye çalışmaktadır. Bu verilerden elde edilen bilgiler ise sanat tarihi yazımına katkı sağlamaktadır. Mekânlarda yaşanan tecrübeler, el emeğinin güncel bilgileri araştırmacılara birinci elden önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bilgiler müzeler, sergiler, eğitim, yayın, belgesel, edebiyat ve gösteri sanatları yoluyla tekrar topluma geri dönebilmektedir. Gençler için yeni yaratıcılık alanları oluşturabilmekte ve onları araştırma yapmaya yönlendirmektedir.

Tarihi Saygı ödülerinin çok yönlü kapsamı ve içeriği kültürel kimlik çalışmalarının önemli bir yanını oluşturduğu gibi özendirme, araştırma ve yaratıcılığa yaptığı katkılar ile de son derece önemli bir etkinlik olarak onbeş yıldır devam etmesinin başarısını kutlamak gerekmektedir.

Müşerref Özçolak Evi

Kubilay mah. 954. Sok No 58 / Selvili Mescit
Basmane / Konak

Erken Cumhuriyet Dönemi konut yapılarının kentimizdeki az sayıda örneklerinden biri olan konutu; Müşerref hanımın babası 1934 yılında yaptırmış.

Cumhuriyet sonrasında ortaya çıkan Modernist akımın özelliklerini yansıtan konut bodrum katı ve üzerinde iki katı barındırıyor. Ana girişi ilk kata açılan, İzmir konutlarının içe alınan girişlerini farklı bir üslupta tekrarlıyor. Dönemin özellikleri arasında yer alan geniş pencere pencere açıklıklarından ana girişin iki yanındakiler; hem ana girişin yanlarını hem de ana cepheyi görebilecek bir formda dairesel bir dönüş yapan köşeye yerleştirilmiş. İlk yapımında aynı ailenin kullanımına açık olarak tasarlanmış yapı, günümüzde üç ayrı kata dönüştürülmüştür. Cephedeki orta aksın ana girişle belirlenmiş simetrik düzen, üst katta orta aksın konumlanmış balkonla tekrarlanmıştır. İki Çeşmelik semtinde dünyaya gelen Müşerref Hanım; bu eve taşındıklarında bir yaşında imiş. Çocukluğu, gençliği ve evliliği bu evde sürmüştür hep. Şu anda evin üst katında kızı ve damadı yaşıyor.

Konutun mekânsal ve kütleli anlamda döneminin özelliklerini yansıtmaması, kullanım sürecinde değişen yaşam koşulları gereği gerçekleştirilen küçük müdahalelere rağmen bu özgün kurgunun halen gözlenebilir olması konut ve bahçesinin tescilsiz olmasına ve içinde bulunduğu yapı çevrenin baskısına rağmen sahipleri tarafından korunması ve yaşatılması, sahiplerinin yapıya ve yapının mekan olduğu anılarına bağlılıkları ve yapıyı koruma bilinçleri takdir edilmiştir.

Çetin & Sevil Özgül Evi

Kemalpaşa Cad. No: 87
Urla

Çetin ve Sevil Özgül çiftinin konutta başlayan öykülerinin dikkat çekici bir özelliği var. Konut satılığa çıktığında çok istemelerine rağmen hemen alamamışlar. Konutun tescilli olması nedeni ile evi satın almaktan vazgeçen bir başka alıcının ardından bu konuta çok büyük istekle sahip olmuşlar. Özgün özellikleri ile yaşamayı zaten tescil olmasaydı da sürdüreceklermiş. Daha önce aynı mahallede yaşadıkları için konuta ait eski ev sahipleriyle ilgili anıları da paylaşmayı seviyorlar.

Kasapmış onlardan önceki sahipleri, oldukça da yakışıklı imiş. Kızlarından biri bu evde nişanlanmış, bir yüzbaşı ile. Törende teğmenler burada kılıçlarla arkad oluşturmuşlar çift altından geçerek nişan töreni gerçekleştirilmiş.

İki katlı, asimetrik düzendeki cephede konutun ana girişi ikinci katta yer alıyor ve önünden geçen sokağa paralel merdivenlerle ulaşıyor. Sofa, salon olarak değerlendirilmiş diğer mekânlara geçişi sağlayan tüm ahşap kapılar, tavana kadar uzanan plaster görünümlü ahşap doğramalar, sade ve zarif geometrik desenlere sahip tavan silmeleri özgün detaylar olarak göze çarpıyor. Dağılım mekânı, ana giriş aksından, yandan birer odaya açılıyor ve bu odaların arasındaki bir başka holden de mutfığa ve mutfaktan ulaşılan bahçeye geçiş sağlanıyor. Bu holün başlangıcında bodrum kata inen iki tarafı küpeşteli merdiven dikkat çekiyor.

*Yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi,
kullanıcıların yapının maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği,
kullanıcı ile yapı arasında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması,
kullanıcının çağdaş yaşam-konfor isteği ve gereksinimleri doğrultusunda yaptığı müdahalelerde; yapının malzeme,
işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmama veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılığı,
yapı- bahçe ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi,
yapıya ait mekanların -tercihen özgün işlevinde- bir bütün olarak kullanılıyor olması takdir edilmiştir.*

Halise Tellalbilir Evi

22

Kızı Serpil Çakıroğlu ve damadı Cavit Çakıroğlu ile birlikte bu konutta yaşıyor. 30 yıl önce Serpil Hanım'ın babası komşusundan satın almış bu evi. Konak Tünelleri projesi evin hemen dibinden geçiyor. Serpil hanım yirmi yaşında imiş ev alındığında, bildikleri ilk sahiplerinin adı Zehra Can imiş. Evin bakım onarımını Serpil Hanım kendi elleri ile yapıyor. Asimetrik cepheli, bodrum üzerinde iki katlı cumbalı kâgir evden içeriye girdiğinizde karşımıza çıkan dağlım mekânından yanındaki bir odaya, bu odanın bitişiinde yer alan üst kata çıkan küpeşteli merdivenlere ve giriş aksından ise mutfak bölümüne ulaşıyor. İşlemeli demir dökme kapısı, bodrum ve giriş katında korunmuş olan demir kepenkleri, giyotin tarzı pencereleri ve üst kat merdiven bölümünü vurgulayan tavana kadar uzanan plaster görünümlü ahşap yivli desenli doğramalar ve tavan doğramaları, özgün halde korunmuş mimari plastik malzemeler olarak göze çarpmakta...

Yapının içinde konumlandığı yapı çevrenin olumsuz koşullarına rağmen korunması; sürmekte olan imar faaliyetleri nedeni ile yapının alanda varlığını sürdüreceği birkaç tarihi konuttan biri olması, ev sahiplerinin sınırlı olanaklarına rağmen yapıyı olabildiğince korumaya çalışması takdir edilmiştir.

Halil Rifat Paşa Cad. 7/10
Konak

Ayşe Adalet Süzer Can Evi

Birgi Cumhuriyet Mahallesi Arif Çelebi Mah. No: 2
Birgi/ Ödemiş

450–500 yıllık olduğu tahmin edilen yapı, ilk yapımından günümüze değin aynı aileye ait. Sekiz kuşak geriye gidiyor. Adalet hanım; annesinden kendisine yadigâr kalan bu ev ile ilgili yaptığı araştırmalardan ve büyüklerin anılarından aktarılan bilgiler sonucunda ünlü seyyah Evliya Çelebi'nin burada konakladığını iletiyor bize.

Çelebi “Taşpazar'da Soğancılar diye aile var. Bir de M.Arif Çelebi'lerin evi var” diye söz ettiği seyahatnamesinde M. Arif Çelebi Adalet hanım aile köklerine mensup büyük dedesi. Hatta Evliya Çelebi konakladığı bu ev için bir dörtlük de armağan etmiş. Adalet hanım bu dörtlüğü ezberinden söylüyor.

*“Bu hane öyle bir hane ki
Her işleri balsefa
İçindekiler çekmesin asla ceфа
Bu haneye gelenler ekmekle aş yesin.
Eğer namaz kılmazlarsa toprakla taş yesin”*

“Hanay” biçiminde iki katlı, iç avlulu plan tipine sahip ahşap karkastan üst kat birbirine açılan odalardan oluşuyor. Adalet hanım; konutun restorasyonu için altı yıl süren bir çaba harcamış. Nihayetinde hazırlanan restorasyon projesi ile onay alınmış ve restorasyonu proje doğrultusunda gerçekleştirilmiş.

Anneannesinin dedesi müderris (Hocazade Mustafa) 33 yaşında Birgi'ye geliyor. 13 yaşındaki Molla hanımla evleniyor. Evin çok yakınında iki odalı bir medrese varmış. Hem orada hem de başka yerlerde hocalık yaparmış müderris.

Adalet Hanım'ın annesi Birgi'de bilimli kadın olarak bir şana sahip. Gerçek adı Ömriye Fatma Süzer olan Bilimli Kadının manileri, Behiç Galip Yavuz'un “Ödemiş'in Halk Bilgisi” adıyla Birgi Belediyesi tarafından bir kitapta yayınlanmış.

Kullanıcılarının yapının tarihi niteliklerinin korunması yönünde gösterdikleri hassasiyet, kullanıcı ile yapı arasındaki aidiyet ilişkisinin güçlü olması, kullanıcıların yapıyı korumak, onarmak ve özgün haliyle yaşatmak adına gerçekleştirdikleri eylemler, konutun tefrişinde dahi tarihi referans olması ve yapıdaki anı değerinin sürdürülmesi ve yapının Birgi Konutları içerisinde tarihi verileri ile yaşaması takdir edilmiştir.

2014

Arife Döner Evi

Kurtgazi Mah. Çakırağa Sokak No:3
Birgi

Arife hanım elli yılı aşkın bir süredir evin sahibi. Evlendikten sonra eşiyle birlikte çalışıp almışlar evlerini. Eşi Salih Döner'in ölümünden sonra kızı Şükran hanımla birlikte bu evde yaşamını sürdürüyor. Evleri Çakırağa Konağı'nın özgün kapı girişine yönelen sokağın köşesinde yer alıyor. Hanay tarzı bir köy evi...

Bu ev, avlu, değişmeyen yaşam düzenini ve özeni gözler önüne seriyor. Kendi olanakları ile evin basit onarımını gerçekleştiriyorlar. Özgün yaşam bu günde büyük ölçüde devamlılığını koruyor.

Kullanıcıların olanaksızlıklarına rağmen, korumacı bir tavrı evlerine sahip çıkmaları, kullanıcı ile yapı arasındaki aidiyet ilişkisinin güçlü olması, konutun her mekânını intizamlı ve temiz bir biçimde kullanıyor olmaları takdir edilmiştir.

Cemil Tolga Nalıncı

Yeni mah. Bakırhanı Cad. No:41
Tire Çarşısı

Cemil Tolga; 1933 doğumlu, yetmiş yıldır nalın üretiyor aynı mekânda. Mesleği devam ettiren yeni nesil var mı sorusuna karşılık, ne aileden ne de civardan ilgilenen yok meslekle diyor.

Cemil ustanın elinden çıkan kırmızı, mor renkli kadife üzerine telli işlemeleriyle pullarla bezeli nalınlar, eskiden beri kızların çeyizlerinde yer almıştır.

Yapının içinde konumlandığı yapı çevrenin olumsuz koşullarına rağmen korunması; sürmekte olan imar faaliyetleri nedeni ile yapının alanda varlığını sürdüreceği birkaç tarihi konuttan biri olması, ev sahiplerinin sınırlı olanaklarına rağmen yapıyı olabildiğince korumaya çalışması takdir edilmiştir.

Şimdilerde üretilenler ise evlerin şark köşelerini süslemek için değerlendirirse de yine de üretiliyor olmasından mutluluk duyuyoruz. Çünkü o geleneklerimizin bir uzantısı. Hamam geleneğini, gelin eğlencelerinin anısını bugüne taşıyor. Kadife üzerine sırma ile işlenmiş nalınların ilk defa Tireli ustalar tarafından yapıldığı ve hatta diğer kentlerde üretilen nalınlardan farklı olarak burada nalınların kavak ağacından üretildiği bilinmektedir. Cemil ustanın dediğine göre; kavak ağacını hem işlemesi kolay, hem de ısladığında bozulmazmış.

Tire'nin pek çok simgesi arasında yer alan nalıncılık son usta Cemil Tolga'nın ellerinde hala yaşatılmaktadır.

Kamil Bezciöğlü

Semerci

Soğanpazarı Sokak No:10
Tire arşısı

Kamil Bezciöğlü doğma büyüme Tireli. Kendi ifadesiyle elik omak oynayamadan çalışmaya başlamış. 80’li yaşlarında ve semer üretmeye devam ediyor. şu anda üretim yaptığı dükkânda ırac olarak başlamış mesleğe. Yine kendi ifadesiyle “nasip olmuş ustanın kızı ile evlenmiş”. Bu yüzden; artık işini baba mesleği olarak dile getiriyor. Çocukken merkepleri de pek severdim diyor. Bu ifadeden mesleğini de keyifle sürdürdüğünü anlıyoruz.

Bu költür mirasının hem de özđün atölyesinde üretilmeye devam etmesi mutluluk verici...

Ağaç iskelet üzerine deri ile keçe arası kamyı otları ile doldurulup sarılarak dikilen semer çok özen isteyen bir sanat dalı ve aynı zamanda ata yadigarı bir meslektir.

Semer genellikle ağaç, çuval, deri ve sazdan yapılır. Üçgen çatılıdır ve hayvanın sırtında karnının iki yanına doğru açılan bir biçimdedir. Hayvanın sırtına değen iç tarafı saz doldurulmuş iki kanatlı bir uvaldır. Yük vurulan üst tarafı da semer ağaçları denilen ahşap küçük direklerle çatılmış ve üstüne hayvan derisi, çadır bezi veya keçe dikilmiştir.

Hayvanların omuzları üstüne gelen bölümde, üstte, yükü bağlamaya yarayan öne doğru çıkıntılı, iki kol vardır. Hayvana konulan yük, iple hayvanın sağrısı üstüne gelen bölümdeki kancalara bağlandıktan sonra tekrar omuz başı kollarında düğümlenir. Semer, hayvanın sırtına kolan, kayış veya kayton denilen sağlam bir şeritle bağlanır. Kolanın iki ucu hayvanın kaburgalarından biri üzerinde tokalanır. Karın altından geçtikten sonra, semerin üzerine dolanan bu kolan, semeri hayvanın sırtında sıkıca tutturmaya ve yükün sallanarak düşmesini önlemeye yarar. Semerin omuz başı kollarına genellikle “kaş” denir.

Semerler, hayvan sahibinin mali durumuna göre sade veya süslü olur. Kaşları, kolanları, hayvanın kuyruğu altından geçen ve inişlerde semerin omuzlara düşmesini önleyen “paldım”ı ve üzerine atılan ulu bazen işlemeli, kakmalı olur. Değerli madenlerle işlenen, süslenen semerlerde vardır.

(Semercilik üretimine ait bilgiler goo.gl/Jktv9z ‘den derlenmiştir.)

Somut olmayan költürel bir miras olan semercilik mesleğini usta olarak kendi mekânında uzun yıllardır yaşatması ve sürdürmesi takdir edilmiştir.

2014

Konuralp Dürük Evi Hacı Şerif Konağı

Kullanıcısının yapının tarihi niteliklerinin korunması yönünde gösterdiği çaba, anılarına bağlılığı, konut mimarisinin tarihi verileri açısından unik ve özgün bir örnek oluşturması, kentsel belleğin bir parçası olması nedenleriyle takdir edilmiştir.

Adnan Menderes Mah. Rafet Saygılı Cad. Hacı Şerif Kulesi No:2
Tire

Aile yadigarı konağı yaşatan Konuralp Dürük, 75 yaşında. Tire'de Tariş Zeytinyağı Kooperatifi Başkanı. Pek çok üniversite deneyimi yaşamış. Hukuk Fakültesi öğrencisi olmuş, ama bırakmış. En son Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri'nde okumuş. İsteği mimar olmakmış. Fakat gerçekleştirememiş. Resim de çizermiş eskiden. Uzunca bir süre Aydın'da Yapı Kredi Bankası'nda görev yapmış. Kariyeri'nin üst noktalarına ulaştığı sıralarda 1972 de ise memuriyetten ayrılıp anne memleketi Tire'ye dönmüş ve çiftçilik yapmaya başlamış. Aileden çiftçiler. Anne tarafından dedesinin babası Şerif Ali Bey varidatı yüksek ailelerindenmiş.

Şerif Ali Bey, bu konağı yazlık olarak yaptırmış. Tire'de de kışlık konağı varmış. Orası yanınca sonradan buraya tamamen göçmüşler. Yüz elli yıllık olduğu tahmin ediliyor. Eskiden Rum ustalar varmış.

Ev yapmak istediklerinde ne kadar para ayrıldığını sorarlarmış. Para miktarı evin büyüklüğünü ve biçimini belirlermiş. O ölçekte bir konutu anahtar teslimi yaparlarmış.

Konak, geniş bir tarla üzerinde konumlanmış. Mahzenli ve iki katlı ve haremlik selamlıklı... Dört yıl önce ikinci dereceden tescil edilmiş. Heybetli bir konak ve unik bir eser Hacı Şerif Konağı; filmlere ve dizilere de sahne olmuş.

Konuralp Bey'in çocukluğu burada geçmiş. 1957 yılında tekrar geldiğinde ve burada bankacılık yaptığı süreçte toprağın içindeymiş hep. "Seksen sekiz dekarlık bir tarla burası evi ve önündeki 1/6 lık tarlayı teyzemize verdik. Bu bina iki arsa üzerinde oturuyordu. Bu yüzden teyzeme bıraktık ki evi koruyabilelim diye. Onun ölümünden sonra ev hepimizin ortak malı oldu böylece" diyor bize.

Konutun girişinin yanında hayvan ahırları varmış. Tek başına yaşadığı için hem evin bakımı hem de bir aileyi ekonomik olarak desteklemek için bu gün yardımcısı olan Ayvaz Bala'ya bahçe içerisinde yer alan müştemilatlardan konut üretmiş.

2014

Zeliha & Mehmet Çoban Evi

Ertuğrul Mah. Yalınayak Sokak
Tire

Mehmet Bey'in ailesi bu evi 45-50 yıl önce almışlar. Konut, 16.yy'dan kalan Yalınayak Külliyesi'ne ait caminin karşısında, hamamın da yanında yer alıyor. İki katlı konut, konumu itibariyle külliye çevresinde gelişen mahalle dokusunun ve konut tipolojisinin örneği olarak dikkat çekiyor. İkinci katı, özgün özellikleri ile korunmuş. Merdivenlerden ikinci kata çıktığımızda balkondan Tire'nin geleneksel hanay tarzı konutları ve halk arasında Güdük Minare adıyla anılan Kara Hayrettin Paşa Camii görülüyor. Konutta iki kişi yaşıyor olmasına rağmen tüm mekânlar kullanılıyor.

Zeliha Hanım'ın ev ile kurduğu bağ, evi korumak için verdiği çaba, evin tüm mekânlarını koruması ve yaşatması yanı sıra Türk Mahalle dokusunun ona sunduğu komşuluk ilişkilerindeki geleneksel yaşam burada sürüyor.

28

Kullanıcılarının, korumacı bir tavırla evlerine sahip çıkması, konutun her mekanını kullanıyor olmaları, Tire'nin tarihi dokusu içinde bir konutta sürdürülen yaşamı belgelemesi nedenleriyle takdir edilmiştir.

Aliye & İbrahim Bademci Evi

Hacı Memiş Mahallesi Münevver Sokak (12032 Sok.) No: 7
Alaçatı

Alaçatı'nın turizm adına otel ve pansiyon olarak dönüştürülerek özgün özelliklerini yitirmeye başladığı süreçte, bu konutun geleneksel yaşama ile birlikte yaşıyor olması dikkat çekici...

Konut, ailenin verdiği bilgiye göre yüz elli yıllık. Balkan Harbi sırasında İbrahim Bey'in Babası Yusuf Bey bu eve yerleşmiş. Rumlardan kalan bu evin hem I.kuşak hem II. kuşak hem de III. kuşak sahipleri Yunanistan'dan gelmiş ve pek çok kez ziyaret etmişler evlerini. Hatta ilk sahipleri evin özelliklerini korudukları için teşekkür etmişler Aliye Hanım ile İbrahim Bey'e.

Konut yüksek duvarlı ahşap kapı ile ulaşılan bir avlu üzerinde konumlanmış. Zeminde bir mahzen, merdivenlerle çıkılan bir üst kat ve üst katın altında yer alan bir odalı ara kattan oluşuyor. Üst katta küçük bir dağılım mekânı solda küçük bir oda, sağda mutfak ve giriş aksında yer alan salondan ibaret. Özgün girişi, Türk Evleri'nde rastladığımız cumba düzenini taşıyan bir kurguya sahip sokağa bakı veren cephededir.

İbrahim Bey doksan iki yaşında eşi de seksen iki. Son zamanlarda sağlık sorunları artmış. Ama sağlığı yerindeyken günlük tutarmış İbrahim Bey. O gün neler yaptığını eve gelip gidene not edermiş günlük tuttuğu defterine. Yaşamları rençperlik yaparak geçmiş. Rum zamanında evin zemininde bulunan mahzeni onlar tütün işliği olarak kullanmışlar uzun bir süre. Ama özgünlüğü hiç bozulmamış. Mahzen bölümünde Rumlardan kalan küpler görülmeye değer. Konut, büyük çapta özgün ve iyi korunmuş önemli bir belge niteliğinde.

İsmail Bilgi Evi Ethem Ağa Konağı

Arapbaş Sokak No:33
Bademli/Ödemiş

Konutun ilk sahibi ve banisi; Bademli Köyü'nün Ethem Ağası'dır. Daha sonra halk şairi Mehmet Arif Bilgi'ye geçmiştir konutun mülkiyeti. Şair Mehmet Arif Bey'den sonra onun 83 yaşındaki oğlu İsmail Bilgi'ye yadigar kalmış. Çocuklar çoktan yuvadan uçmuş, o da eşiyile koca evde yaşıyor bugün.

Üç katlı dış sofalı konut; Bademli'nin yemyeşil manzarasına bakıyor. Özgün avlulu ve alt kat ışık, ambar (buğday, zeytinyağ), hayvan barınağı olarak düzenlenmiş. Ağanın develeri olduğu için ahırlar yüksek tutulmuş. Orta kat şu anda yaşam alanı, üçüncü kat ise özgününde Ethem Ağa'nın yatak odası ve hayat odasından oluşuyor. Günümüzde kullanılmıyor. Ama yakın bir geçmişe dek kullanılmakta imiş. Her odada kible yönünü gösteren nişler (yöresel adı ile tace) bulunuyor. Ocakları, gusülhanesi ve dolapları ve duvarları çevreleyen elmalıklar özgün halde günümüze ulaşmış.

30

Konutta doku kaybı yok ama acil müdahaleye ihtiyacı var. Ailenin üçüncü kuşağı konutu yaşatmak için çaba sarfediyor. Tescilli konutun, rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanmış.

İsmail Bilgi; Ethem Ağa ile ilgili bildiklerini duyduklarını anlatınca çok zengin, gönlü bol ve herkese güvenen bir ağa portresi karşımıza çıkıyor. Hatta evlenecek köy halkından ihtiyaç sahibi geline takılacak altını şu anda en üst kattaki sofanın kenarında yer alan hazine odasından gider almış, sonra eli bollaşınca aldığı kadar altını oraya geri koymuş. Ethem ağa'nın çoluk çocuğu yokmuş. Ölünce mirasçılarını hemen kavgaya başlamış. Şair Mehmet Arif bu hazinli öykünün hatta yağmalamanın bile şiirini yazmış. Bir nevi şiirle konuşan bir kimlik olduğunu geride bıraktığı neredeyse bine yakın şiirden anlıyoruz.

İsmail Bey efsane okuyan debbağ gibi babasının bütün şiirlerini ezberinden okuyor. Şiirlerin hikâyelerini aktarırken yaşanan olaylarla yaptığı nüktelerle de Nasrettin Hoca'nın yaşayan bir örneğini akla getiriyor. Babasının kendisine yazdığı şiiri bizimle paylaştı ilk buluşmamızda...

*Kalk oğlum şafak söktü şen bülbüller uyandı
Sen uyurken küçük arı renkten renge boyandı*

*Sabahları erken kalkan yapar oğlum işine
Er olanlar gün doğdurmaz hiçbir zaman başına*

*Şu sözleri işitirdim o rahmetli pederden
Uyuyanlar kurtulamaz derdi gamdan kederden*

*Methetmezdi gün doğarken yatağında yatana
Böyleleri hizmet etmez derdi babam vatana*

*Kulağımda bir küpedir rahmetlinin sözleri
Hayalimde yaşar hala o nur dolu gözleri*

*Gani gani rahmet etsin ol cenabı yaradan
Bir gecede kayıp olup gidiverdi aradan*

*İşte oğlum kahpe dünya bir ziyarethanedir
Erken kalkıp çalışana bir ticarethanedir.*

31

Oğlum/Mehmet Arif Bilgi

Mehmet Arif Bilgi'nin şiirleri; köy halkının davranışları, kimlikleri üzerine nükteli anlatımları taşıdığı gibi ülke sorunları, siyaset ve gündelik yaşama dair çok güzel gözlemleri günümüze taşıyor. Bademli'nin doğası, börtü ve böceği kadar, yerleşimdeki ekonomik faaliyetlere dek pek çok özellik yaşatılmış bu şiirlerde. 1950 yılında şair kendi imkânlarıyla "Yurdum" adlı şiir kitabı hazırlamış ve yayınlamış. Şimdi dedesinin adını taşıyan torunu, onun Eski Türkçe yazılarını çözümleyerek ve babasının ezberinden okuduğu şiirleri kayıt altına alarak onları yeniden gün yüzüne çıkarıyor.

Yapının acil bir müdahaleye gereksinim duyacak harabiyetine rağmen Ödemiş Bademli'de dış sofalı (hanay) tarzında özgün özelliklerini koruyan yaklaşık 150 yıllık bir yapı olması, konutun yaşaması için onarıma yönelik projelerin hazır olması, kentsel belleğin bir parçası olması, yaşayanların yapının ilk sahibinin anılarını da yaşatıyor olması, özellikle İsmail Bilgin'in babası (Arif Bilgin) aşık/halk şairinin şiirlerini ezberinden okuması, şiirin oluştuğu süreçlere kadar bilgi vermesi böylece dönemin Bademli yerleşiminin ve ülkenin toplumsal yapısına kaynaklık edecek bilgileri bugüne taşımaları ve ailenin bu değerleri yaşatmak adına sürdürdüğü diğer çabaları takdir edilmiştir.

2014

Füsun & Güven Çağatay Evi

Yeşiltepe Mahallesi 399 Sokak No:19
Varyant - Konak

Konut; Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan emekli olan Prof. Dr. Güven Çağatay'ın ailesinden kendisine yadigâr. İçinde İzmir'in yaşadığı bu evde çocukluğu ve gençliği var. Eşi Füsun hanımla birlikte evlendikleri zamandan beri bu evde yaşamlarını kesintisiz sürdürüyorlar. Üstelik atadan ve anadan kalan tüm eşyaları özenle koruyarak... En büyük keyifleri de İzmir manzaralı cumbada kahve içmek.

Güven Bey'in 1914 doğumlu annesi bu eve bebekken gelmiş. Babası ile evlenince de bu evde yaşamayı sürdürmüşler. Yan evde bir zamanlar onlara aitmiş. Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülü sahibi Apdullah Sayiner'in oturduğu evde doğmuş Güven Bey. Sonra bu evde oturmaya başlamışlar. Babasını çok küçük yaşında kaybetmiş ve onunla geçirdiği kısa zamana ait anılarının pek çoğunda çocukluğunun İzmirli ve bu ev var hep.

Güven Bey:

"Abdullah Bey'in evinde doğmuşum. Tam cihan harbinde... Burada Sarı Kışla vardı. Rahmetli babam da öğretmendi, elimden tutardı. Buradan inerdik aşağıya. Yeni Konak'ın karşısında bir çıkmaz sokak vardı. O çıkmaz sokağa inerdik. Delikli 100 para verirdik dibek kahvesi alırdık babamla. Kahveyi aldıktan sonra Ankara Palas'ın altında satranç oynardık. Gün batmaya yakın 5-6 gibi oradan da çıkardık. Ankara Palas'tan çıkınca şimdiki belediye sarayının olduğu yer, Hampusyan Tütün Depolarıydı. O tütün depolarlarının önünden şimdiki Belediye Sarayı'nın karşısındaydı vapur iskelesi. Sonradan geldi bu tarafa. Orda parke taşlar vardı, Birinci Kordonda. Oradan yürürdük, ilk sağdaki sokaktan balık yemi alır, Konak Pier'in ucuna kadar giderdik. O zaman paralydı girişler gümrüğe. Oradan misinaları atar balık tutardık. Deniz pırl pırlıdı. Yakaladığımız balıkları hemen orada temizlerdi babam. Balıkları alır Sarı Kışla'nın önüne gelirdik. Babam oradan üç kibrit yakardı. O ışığı gören annem sofrayı hazırlardı. Balıkları kızartır yerdik. Bu ev İzmir'in anılarına da tanıklık etmiş. Dedemler İzmir Yunan işgali altında iken bu evde Türk askerini saklamışlar.

İzmir tarihinin birikimlerinin bir kesitinin hem canlı tanığı hem de koruyucusu Güven Bey.

Behcet Uz'un anılarını defterine yazmış. Diyor ki *"Ben de sizin gibi tarihi olayları defterime not alırım. Bilhassa Cumhuriyet'in kurulduğu dönemlerden sonraki olayları yazarım."*

Güven Bey'in not defterine göz atıyoruz. Eski Belediye başkanlarımızdan Behcet Uz'un anıları bile var bu defterde.

Füsun Hanım, Karşıyaka'dan gelin geldiği bu evin anılarını, eşyalarını ve hatta eski dönemlerden kalan kıyafetleri bile özenle saklamış. Ziyaretimiz sırasında eski fotoğraflardan kıyafetlere kadar pek çok eşyanın anılarını aktardı bize.

Bodrum ve onun üzerinde yer alan iki kat ile birinci kattan ana girişi denize dönük olan konut, iki sokak arasında konumlu ve yüksek eğimli arazisi nedeniyle giriş aksının karşısındaki cepheden bakılınca tek katlı görünüyor. Ev sahipleri de arka cephedeki girişi kullanıyorlar.

33

Yaşayanların anılarına bağlılığı, kullanıcı ile yapı arasındaki aidiyet ilişkisinin güçlü olması, geleneksel yaşamı ve hatta lezzetleri yaşatmaları nedeniyle takdir edilmiştir.

Makbule Çelen Evi

Ulucamii Mah. İttihat Terakki Cad. No:41
Bergama

Domuz Alanı mevkiinde akropole yüzü dönük Makbule Çelen'in evi. Helenistik ve Roma Döneminden kalan teras mimarisi uzanımında üzerinde oluşan düzlük üzerine yerleşen Rum evlerinin en görkemlisi...

Asimetrik cepmeli, bodrum üzerinde iki katlı kâgir evin ana girişi merdivenli ve nişli. Basık kemerli nişin tavanındaki alçı gül bezek yıldızla boyalı ve geometrik desenli alçı bezeme ile konturlanmış. Pencere ve kapı sövelerinin üzerinde dışa taşkın kilit taşı gibi basık kemerleri vurgulayan kıvrım dallar arasında geometrik desenli işlemler dikkat çekiyor.

Ana cephenin dış kenarları ve nişin çerçevesi ve bodrum katla ana katı ayırt eden silmelerleriyle yapı özenli bir ustanın eseri olduğunu gözler önüne seriyor.

Evin sahibi Makbule Çelen'le tanışıyoruz. Bu evde geçen 60 yıllık yaşamının anılarını öğrenmeye başladığımızda evin konumundan etkilenerek ve Akropole hâkim manzaranın etkisi ile ilk sorumuz evin ilk sakinleri üzerine oluyor.

Burada diyor evini göstererek *"Zeus Efendimizin kızı Cleopatra yaşamış, şifalı suları da olduğu için"* diye ekliyor. Bergama'nın sokaklarında, evlerinde mitolojinin günümüzde de yaşadığına tanıklık ediyoruz.

Makbule Çelen; 80 yaşına yakın. Bergamalı. *"Selanik muhaciriyiz."* diyor. *"Çanakkale Savaşı zamanında Kozak Yaylasına göçmüşüz. Ama ben Bergamalıyım, Bergama civarında yaşadım hep"* diyor. *"Burada eskilerden kimse kalmadı, çok yaşlı insanlar artık göçüp gittiler. Yıkmadım yaptım her şey eskisi gibi duruyor"*. Evin ilk sahibi Rumlar gelip ziyaret etmişler burayı. 14 yaşında ayrılmış abla ve kız kardeş bu evden. Makbule Hanım'a çok teşekkür etmişler hem misafirperverliği hem de evi koruduğu için. Bu evi Makbule Hanım'ın ailesi Makbule Hanım için satın almış. En çok da terzilik yapan teyzesi destek olmuş bu evin alımında. Ekonomik olarak çok destek vermiş. Teyzesi *"Bolun kolayı var darın yok"* demiş ve almışlar bu evi. Gelin olduğunda kiracı olarak aynı bölgede bir eve gitmiş. Kısa bir zaman sonra da bu eve gelmişler eşiyile birlikte. Eskiden evleri çok kalabalıkmiş, eşi dostu evlerinde ağırlamayı çok severlermiş. *"Artık böyle evlere gelin gelmiyorlar."*

Hâlbuki bu evler çok daha güzel" diyor. Çocukken tütüncülük yapıyorlarmış. Sırtımızda tütün küfesi eksik olmazdı diyor. Çileli bir hayat sürmüş hem çocukken hem de evlendikten sonra. *"Sevildim ama..."* diyor. Eşinin hatırasına saygısı büyük. O zamanlar İzmir'e gitmek önemli bir etkinlikmiş. Kayıkla giderlermiş, İzmir'e ulaşacakları gemiye. Hiç denizde yüzmemişler ama elbiseleriyle girerlermiş.

"Evimden çok memnundum. Her senede iki mevlit yapardım. Lokma döktürürdüm. Şerbetli, peynirli. Yer minderlerini yıgardım. Öyle kalabalık olurdu ki ev, dolup taşardı. Birlik ve beraberlik olsun isterim ben hep" diyor.

Çocuklar burada doğup büyümüşler. Ancak aile genişledikçe ve herkes kendi hayatına sürüklenince fazla hareketli ve etkinlikli olmuyormuş bu ev. *"Aş pişti kaşıkları da yandı, çocukların evliliği ile birlikte"* diyor son olarak Makbule Hanım.

Konutun mekansal ve kütlese anlamda döneminin özelliklerini yansıtması, kullanım sürecinde değişen yaşam koşulları gereği gerçekleştirilen müdahalelere rağmen bu özgün kurgunun halen gözlenebilir olması ve bahçesinin sahipleri tarafından korunması ve yaşatılması, sahiplerinin yapıya ve yapının mekan olduğu anılarına bağlılıkları takdir edilmiştir.

Nurdagül Büyükkarhan Evi

Ulucami Mahallesi Vakıf Bahçe Sokak No:2
Bergama

Babası Zeynel Abidin Dinçer aççıymış. Yugoslavya'dan mübadele sürecinde gelmişler Bergama'ya. Önceleri Bergama'da göçmen evlerinde oturmuşlar. 1960 yılında bu evi satın almışlar. Nurdagül Hanım'a babadan miras kalmış ev. Nurdagül Hanım bu evde gelin olmuş. Oğlunu bu evde dünyaya getirmiş. Kendisinden iki yaş küçük kardeşini bu evde kaybetmiş. Daha sonra eşinin işi dolayısı ile Bergama'dan ayrılmışlar. Ancak eşi ve çocuklarının anılarında Bergama ve bu konut o kadar değerli ki sürekli yaşayamamasalar da bakımını yaparak yaz aylarında buraya göçüyorlar.

Bodrum üzeri tek katlı konutun girişi, birinci kattan sağlanıyor. Yüksek nişle tasarlanmış giriş katına yüksek merdivenlerle ulaşıyor. Alt katta (bodrum katında) girişe göre sağ tarafta izi bugünde okunabilen bir çeşme mevcut. Birinci katta yer alan dağılım mekânı dört odaya açılıyor.

Yapı, Bergama Evrensel Kültür Mirası başlığı altında Tarihi Çevrenin Korunması ve Turizme Kazandırılması alt başlığı ile 2007 yılında Bergama Müzesi tarafından yayınlanan bir kitapta yer almıştır.

Nurdagül Hanım'la sohbet ediyoruz. Ailede hem göçmenlik hem de açıcılık olunca soruyoruz elbette. Yugoslav kültürü ile ilgili bilgiler içinde kendilerine ailelerinden yadigar iki yemek adı öğreniyoruz.

Bir tanesi Tireşli Köfte diğeri ise Dürüyan Yemeği...

Konutun mekansal ve kütleli anlamda döneminin özelliklerini yansıtmaması, kullanım sürecinde değişen yaşam koşulları gereği gerçekleştirilen küçük müdahalelere rağmen bu özgün kurgunun halen gözlenebilir olması ayrıca konut ve bahçesinin sahipleri tarafından korunması ve yaşatılması, sahiplerinin yapıya ve yapının mekan olduğu anılarına bağlılıkları takdir edilmiştir.

Figen & Güray Varlık Evi

Talatpaşa Mah. Kadı Aralığı Sok. No:3
Bergama

Bitişik nizamda evlerin sıralandığı bir doku içinde yer alan iki katlı konut, yola bakan küçük bir bahçeye sahip ve simetrik düzende. Ana girişe bahçenin içinde yola paralel tek merdivenle ulaşıyor. Güray Bey evi evleneceği zaman satın almış. Daha önce Domuzalanı'nda yine bir tarihi evde yaşıyorlarmış. Ailesi Yugoslavya'dan göçmüş Bergama'ya. Daha önceki sahibi ise Mehmet Olgun... Onun babası Rumlardan satın almış bu evi. Güray Bey'in verdiği bilgiye göre, sadece ara merdivenleri değiştirmişler, Mehmet Olgun zamanında. Diğer detaylar özgün. Kapı pencere doğramaları, nişler, plastik öğeler, mutfaktaki közlü ocak, hatta üst kattaki odada özgün sıva ve dekorasyonun izlerini görmek bile mümkün. Kalıpla oluşturulmuş çiçek desenlerinden yapılan duvar boyalarının izleri, son boyaların dökülen kısımlarından görülebiliyor.

37

Yaşayan bir evde bu kadar özgün detayların korunması yaşayanların özenini ve tarihi değerlere karşı duyarlılıklarını gözler önüne seriyor. Konut tescilli ve bakımı için gerekli izinler de alınmış. Konutun bakımı için ellerinden geleni yapıyorlar kendi imkânlarıyla. İki katlı, konutun her odası kullanılıyor. Ailenin on yedi yaşında bir oğlu ve on iki yaşında bir kız çocuğu var. Kızları Zeynep ziyaretimiz sırasında bu evde yaşamayı ne çok sevdiğini söylüyor bize. Gülümseyerek ayrılıyoruz.

Konutun mekânsal ve kütleli anlamda döneminin özelliklerini yansıtmaması, kullanım sürecinde değişen yaşam koşulları gereği gerçekleştirilen müdahalelere rağmen bu özgün kurgunun yaşam ile birlikte halen gözlenebilir (mutfak vb. alanlarda) olması değerli görülmüştür. Ayrıca aile tarafından bu yapıda yaşama isteği ve gayreti ile yapıya karşı duydukları sevgi ve bağlılık özellikle takdir edilmiştir.

2015

Fatma & Necdet Çancılar Evi

Ulucami Mahallesi Vakıf Bahçe Sokak No:2

Dik bir yokuşun onu kesen sokağının köşesinde yer alan konut, ön cephesi denize dönük konumlanmıştır. İki katlı. Asimetrik düzende kemerli nişli konut, düşey köşelerde ve kat arasında silmelerle konturlanmıştır.

Necdet Bey'in babasından kendisine miras bu konut... Kendisi burada dünyaya gelmiş. Aile suyun diğer yanından, Kavala'dan. Mübadele sürecinde göçmüşler. Dede Hasan Çavuş çiftçiymiş Kavala'da. Necdet Bey'in babası buraya geldiğinde altı yaşındaymış. Halası da 4 yaşındaymış. Acı bir öyküleri var. Dedesi, babaannesini ve babaannesinin abisi birlikte yola çıkmışlar, Dikiliye gelmişler. Ancak dede Yemen'e savaşa gitmiş ve geri dönememiş.

Babaanesi çok güzel düğün yemekleri yaparmış. Bu yüzden Dikili'de saygın bir yeri varmış. Babaannesinin abisi de çok sosyal olduğu için eve gelen giden çok olurmuş. Eski düğünler bayraktar organizasyonu ile yapılmış. Necdet Bey, babaannesinin düğün yemekleri sayesinde Dikili eşrafını iyi tanımış ve o günlerin yerleşimine dair pek çok bilgi aklında yer etmiş. Hıdırellez günlerini anlatıyor bize çocukluğunun. Üç gün sürdüğünü, erkeklerin hıdırellez yerinde kamp kurduğunu, yemekleri ve eğlenceleri hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Necdet Bey henüz ilkokula giderken annesi vefat etmiş. Babası büyütmüş çocuklarını. Yedi yıl sonra evden ayrılarak sanat okuluna yazılmış. Hem okumuş hem de çalışmış. Önceleri evlere kömür taşıyormuş. Sonra mesleki anlamda işler bulmuş ve okulunu bitirmiş. Mezun olunca kendi sektöründe çalışmayı sürdürmüş.

Aile, evlerine ve anılarına çok bağlı... Necdet Bey'in eşi Fatma Hanım Bergamalı. O da tarihi bir konutta büyümüş Kınık'ta. Biraz da bu yüzden seviyorlar tarihi evleri. Evlerini kendi olanakları ile onarıyorlar. Dikili içerisinde bu kadar özenle korunmuş tek ev olarak da ayrı bir öneme sahip bu ev. Evlerde su olmadığı zamanlarda askılarla ve kovalarla taşınmış su. O askıları dahi korumuş aile. Evin sahibinin çocukları ve hatta torunları da bu evde zaman zamanda olsa yaşamayı keyifli buluyorlar. Hepsinin ortak anıları ile dolu bu ev.

Dikili içerisinde bu kadar özenle korunmuş tek ev olarak da ayrı bir öneme sahip olduğunu Kullanıcıların, İzmir'de yaşamalarına rağmen, yapıyı sahiplenme, yaşanır kılma, sürekli tarihi yapıyı yaşatmaya çalışma çabaları çok değerli görülmüştür. Salt kendi binalarına ve binanın bahçesine değil, aynı zamanda binanın çevresine de ayrıca bir özen ve duyarlılık bulunmaktadır. Binanın bütünselliği ve özgün değerlerini koruma çabaları, mekanda rahatlıkla gözlenebilmektedir. Bina-bahçe ilişkisi özellikle mutfak, mutfak önünde veranda olarak nitelenebilecek alanın yaşam alanına büyük bir sadelikle katılması söz konusudur. Böylece, yapı-bahçe ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamda sürdürülmektedir. Yapıya ait mekânların özgün işlevlerinde bir bütün olarak kullanıldığını gözlemlemiş ve tüm bu nitelikleri takdir edilmiştir.

2015

Şaziment Tuncel Evi

Eğlenhoca Köyü Girişi No: 28
Karaburun

Şaziment Hanım 84 yaşında. Bu eve gelin gelmiş. Baba evi, köyün üstünde iki katlı bir taş evmiş. Bu evin çok yakınında bir değirmen kalıntısı mevcutmuş. O değirmen eskiden dedesine aitmiş. Kayınbabası Isparta'da ağa imiş. Muhsin Ağa olarak bilinirmiş. Üç kız ve bir oğlan sahibi Şaziment teyze, kızlarını evlendirdikten ve eşini kaybettikten sonra bu evde yaşamını tek başına sürdürmeye başlamış. Hâlâ öyle...

Kapıları pencereleri çivit mavi boyalı ev; iki katlı, girişi evin dışında yer alan ve bir balkona açılan merdivenlerle ikinci kattan sağlanıyor. Köy evi tipolojisi içinde incelenebilecek konutun içine girdiğinizde küçük bir dağılım mekânı ve dağılım mekânına açılan iki küçük odadan ibaret olduğunu görüyorsunuz. Bodrum katı, mutfak ve banyo olarak kullanılıyor. Mutfak penceresi önünde yerini almış sediri üzerinde sevgi dolu sözleriyle ve anlarıyla ağrılıyor bizi.

40

2016

Gülten Çetinkaya Evi

Hacı Memiş Mah. 12029 Sokak No:28
Alaçatı

Alaçatı'nın turizme yönelik ticaretin en yoğun olduğu, komşu evlerin pansiyon, cafe, restorana dönüşerek özgün özelliklerinin değiştiği bir bölgede geleneksel yaşamı biraz da direnerek sürdüren bir aileye ait konut.

Cumbalı, iki katlı konutun alt katı depo ve işlik olarak kullanılırken üst kat yaşam alanlarına ayrılmış. Özgününde mutfak üst katta, işlik bölümü günün yaşam koşulları nedeniyle mutfak ve toplanılan büyükçe bir salon haline dönüştürülmüş günümüzde. Bir geçiş dönemi eseri. Aileye mübadele süreci sonunda verilmiş. İlk sahipleri Rumlar... Konut büyük ölçüde özgün özelliklerini korumuş.

Cumbanın olduğu başoda, sıva ile mermer görünümlü boyama tekniğinin nadide örneğini sergiliyor. Ama tavanlara bakım yapılmış epey bir yıl önce ve aile hala üzülüyor özgün tavan özelliklerini koruyamadıkları için. *“Kısıtlı olanaklar ile akan tavanları onarmak zorunda idik”* diyorlar.

Anne, baba Kavala'nın Kınalı köyünden gelmiş. Hatta orayı ziyaret etmişler ve her şey aynı annelerinin anlattığı gibi duruyormuş. Aslında biraz tesadüfen korunmuş, imar olmadığı için hala oralarda diye düşünüyorlar.

Dört kardeş, bu evde doğmuşlar. Bir oğlan, üç kız. Küçük kardeş dışında kendi deyimleriyle kismet olmamış evlenmemişler. Ama küçük kız kardeşin çocukları ve torunları hepsinin olmuş. Anne ve baba arka arkaya ölünce büyük abla Gülten etinkaya kardeşlerine kol kanat germiş. Aile içinde değeri de bir o kadar çok ki... Aslında kardeşlerinden sadece birkaç yaş büyük olmasına rağmen; yazın rençberlik, kışın terzilik yaparak bakmış kardeşlerine. Aynı zamanda toplumsal sorunlara karşı hassasiyeti, girişken ve güçlü kimliği ile siyasi partilerin birinde kadın kolları başkanlığını da deneyimlemiş.

Konutun giriş katını daha çok depolama ve işlik gibi kullanıyorlar. Oraya kendi deyimleriyle mağaza diyorlar.

“Hayatta kimse bizim aramızda yap, et diye cümle kurmaz. Hep yapar mısın eder misin denir.” diyor Gülten Hanım. *“Bu ev hatıra olarak ölünceye kadar asla satılmaz. Babamız ve ondan önce dedemiz eksper, bu sokak olduğu gibi dedeme aitmiş. Ağa olarak gelmiş buraya, Ahmet Ağa diye bilinir. Aynı zamanda da cerrah, atadan cerrah... Genlerden geliyor. Doktorların iyileştirmedeği hastaları o, iyi edermiş.”* İyileşen hastaya da dedesinin söylediklerin aktarıyor bize. *“Mari kızım al bir demet iek git, o adamlara (doktorlara) söyle beni Ahmet Ağa gönderdi de”* dermiş. Doktorlar da *“yine Ahmet Ağa mı”* der glmselermiş. O doktorlar, dedesinin devlet hastanesinde çalışmasını da çok istemişler.

Behçet Uz' da ağırlanmış bu konutta. Çok sık gelirmiş sohbet bu eve başreis...

Konutta gözlemlenen kısmi fiziksel değişikliklerine rağmen Konutun yaşayanlarınca; konutu sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, konutun maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, konutun kullanımında “katlanma” değil “tercih etme ve aidiyet” ilişkisinin görünür olması, yapıya ait mekânların –tercihen özgün işlevinde- bir bütün olarak kullanılıyor olması nedenleriyle ödüle değer bulunmuştur.

Semiha ve İsmail Yıldırđı Evi

6. Sokak No: 20 Şirince

Şirince’de turizme yönelik işlev değişikliği yaşıyan konutların arasında; ilerleyen yaşlarına rağmen geleneksel yaşamı sürdüren aile; kendi olanakları ile evlerini korumakta ve anılarına bağlı bir yaşam sürdürmektedir.

Konut, iki katlı, Geleneksel Türk Evi tarzında geniş saçaklı ve saçak silmelerindeki kalem işleri dikkate değer. Üst kat ise yaşam alanı. İsmail Bey, 84 yaşında, Semiha Hanım 78 yaşında. Semiha hanım, Dikili’den buraya gelin gelmiş. Dört çocuk ve on altı torunları var. Onlardan gelen filizlerle “Malatya’ya kadar uzandık” diyorlar. İsmail Bey Edremit’te askerlik yapmış, dönüşte Dikili’ye uğramış, kendi ifadeleriyle nasip olmuş evlenmişler.

İsmail Bey bu evde büyümüş, evlerinin arkasındaki evde de doğmuş. Ailesi Rumelili. Kavala’nın Müştean köyünden. Babası on beş yaşında gelmiş buraya. “Çok çalışkan bir adamdı, çalışmasıyla bize bir şeyler bırakmış.” diyor, İsmail bey babasından konu açılınca.

Orada sürüleri varmış bir de bakkal dükkânı... Ovası kuvvetliymiş. Köyden denize kadar ovası varmış. Çok bereketliymiş o ova. Ovada tütün yapmışlar. Burada da tütüne devam etmişler, bakkal işletmişler sonradan kendisi taksi işletmiş. “Şimdi güzel bir hayat ama eskiden çok zahmetler çektik. Şu dağda sürü vardı bizim. Her gün Selçuk’a gider süt taşırdık. Yirmi beş kilometre yol yürürdük. Vesait yok. Eşek beygirlerle gider gelirdik. Yağmur yağınca selin bitmesini beklerdik. Sonra altmış bir senesinde philips cipler vardı, yeşil; onlar çıktı. Rahmetli babam otuz bir bin beşyüz liraya o cipten aldı. Onla çalışmaya başladık.”

Konutun mekân düzeni ve pek çok ögesi özgün olarak günümüze ulaşmış. Dolaplar, kapılarda ve pencerelerde bu özgün detayları görmek mümkün. Şirince’ye ve kuzeydoğudaki vadiye uzanan güzelim manzaranın yer aldığı terasın özgün zemin taşları görülmeye değer.

Konutun yaşıyanlarıncı; sahiplenilmesi, konutun maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, konutun kullanımında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması, gereksinimleri doğrultusunda konutlarında yaptıkları müdahalelerde; yapının malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmama veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılıkları, konuta ait mekânların-tercihen özgün işlevinde- bir bütün olarak kullanılıyor olması takdir edilerek ödüte değer bulunmuştur.

ANTIÇLECHE

2016

Serpil ve Şerafettin Geniş Evi

İstiklal Mahallesi I. Burma Sokak No:33
Tire

Tarihi dokusuyla bir bütünlük arz eden Tire'deki eski evler yaşanmışlıkların ve köklerin tanıklarındır. Yapı tescilsiz olmasına karşın tarımsal üretime dönük geçmişe uzanan yaşam biçimini yansıtmaya, çevreye olan katkısı ile özgün bir nitelik taşımaktadır. Yapıdaki fiziksel müdahalelerin yaşamsal gereksinimler doğrultusunda yapıldığı gözlenmiştir. Sosyal çevrenin değişimine rağmen aynı bölgede yaşamayı tercih etmişlerdir.

Şerafettin Bey, annesinden kendisine miras Hanay tarzı bu konutta doğmuş. Kavlıların oğlu lakabı ile tanınıyor. Annesinin ailesi, doğan çocuklarını hep kaybettikleri için sonradan annesi doğunca yaşasın diye *Durdu* adını almış.

Annesinin amcaları yapıyorlar evi, plan üç aile için düzenlenmiş. Fakat içinde yaşamak nasip olmamış. İki kardeş de 93 harbinden geri dönememişler. Hesaplayınca konutun yapımı 1870'lerden hemen önceye uzanıyor. Şerafettin Bey rençberlik yaparak iki çocuğunu okutmuş. Çocuklarıyla da gurur duyuyor. *"Bu çocuklar bu evde yetiştiler"* diyor.

Konut rençber bir aileye uygun bir mimari özelliğe sahip, yüksek duvarlar içindeki avlunun bir tarafında konut, karşısında ise hayvan barınağı olarak kullanılan mekanlara ayrılmış. Ayrıca avlu kapısı önüne ve avluya özenle yerleştirilmiş tarım makinaları dikkat çekiyor. İşledikleri tarla arazisi uzaktaymış, Menderes havzasında. Tarım makinelerini oraya bırakınca çalındığı için mecbur buraya getiriyorlarmış.

Eskiden hanay tarzı daha belirginmiş. Dış sofa günün yaşam koşulları nedeniyle ve kendi imkânlarıyla evin mimari detaylarında çok uzaklaşmadan kapatılmış.

Şerafettin bey, altı kardeş, üç oğlan üç kız... Üç oğlan da buraya gelin getirmiş. Her gelin zamanında evde o yaşama yönelik yeni düzenlemeler yapılmış. Kendisi en küçüğü ailenin ve sonradan kendisine intikal olmuş konut için *"Aile yadigarı burası, ben biraz tarihe meraklıyım. Ben yaşadıkça burası kalır ve planı değiştirmem ben"* diyor.

Konutun yaşayanlarıncı; konutu sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, konutun maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, konutun kullanımında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması, konutun bahçesi ile ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

Bedia Türen Evi

İnönü Mahallesi, Yayla Caddesi No:32 Ödemiş

Konut, Ödemiş'te 20.yüzyılın ilk yarısına kadar varlıklı ailelerin oturduğu bir sokak dokusunun son temsilcilerindendir. Günümüzde büyük bir kısmı yıkılmış ve bu doku yerini çok katlı yapılara bırakmıştır. Sokağın içinde yaşamın sürmediği birkaç tarihi konut ise vıranlaşmıştır. Konut tescilli olmamasına rağmen sahiplerince neredeyse özgün korunan, geleneksel yaşamın ve Ödemiş tarihinin kıymetli bir temsilcisidir.

O yılların Ödemiş'inde Zeybek baskınları varmış. Onlar bertaraf olunca gelmişler güvenle evlerine. Ondan önce ise müftülerin evinde kalmışlar, bir süre.

Bedia Hanım, doksan iki yaşında ve diğer üç kardeşi gibi bu evde doğmuş ve büyümüş. Bir oğlan kardeşi vefat etmiş. Şu anda evde öğretmen emeklisi kız kardeşi ve vefat eden oğlan kardeşinin eşi ve onun oğluyla birlikte yaşıyor. Diğer oğlan kardeşi de eğitimci,

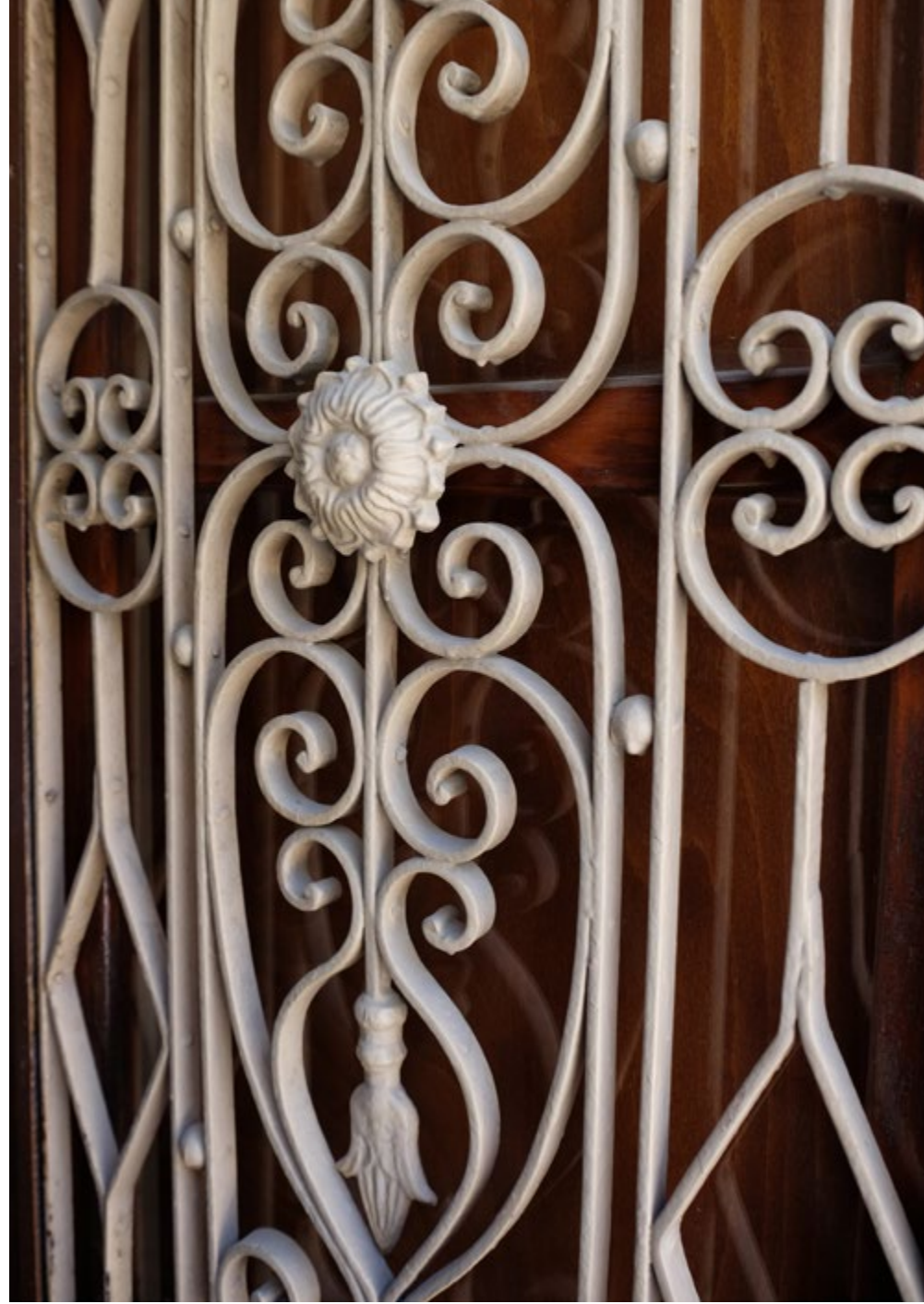
Buca Eğitim'den mezun olmuş Fransızca öğretmeniymiş.

Babası sokağın arka tarafında yer alan Rumların bir işletmesi olan tütün mağazasının yöneticisiymiş. Annesi Selanik'ten bu eve gelin gelmiş. Oldukça eğitilmiş bir hanımmış. Selanik'te Fevziye İdadisi'nden mezun olmuş. İşgal sonunda Mübadele Yasası kapsamında kenti terk eden Rumlar'dan sonra tütün mağazası da kapanmış. Babasının işi de bozulmuş. Annesi de dikiş dikerek aile bütçesine katkı sağlamış. Hatta çocuklar daha çok o dikiş paraları ile okumuşlar da meslek sahibi olabilmışler. Bu yüzden annelerini büyük bir minnetle anıyorlar. Bedia Hanım, İzmir Yüksek Ticaret Meslek okulundan mezun olmuş (bugünkü İzmir Kız Lisesi). Bu okulun ikinci yıl mezunlarındanmış. Daha uzun okumak istemiş ama babasının ekonomik gücü sıkıntıya düşünce, daha fazla okuyamamış.

Tire'de Yapı Kredi Bankası'nda işe başlamış. Müdürlüğe kadar yükselmiş. 79 senesinde emekli olmuş.

Konut tek katlı, orta sofalı, arkada genişçe bahçesi ile özgün özellikleri ve aile fertleriyle günümüze ulaşmış.

Konutun yaşayanlarınca; sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, konutun maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, konutun kullanımında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması, konuta ait mekânların-tercihen özgün işlevinde-bir bütün olarak kullanılıyor olması, konutun bahçesi ile ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

2016

Mehmet Kızılcaavlu Evi

Meşrutiyet Mahallesi Ulular Caddesi No:14
Ödemiş

Yaklaşık yüzyıl önce Musevi asıllı Mario Efendi'ye yaptırıldığı düşünülmektedir. Yüksek tavanları, geniş pencereleri, döner merdivenli dekoratif kemerli giriş cephesiyle tarihi yapı, bütün özellikleriyle korunmaktadır. Ayrıca dekorasyonu da evin ruhuna uygundur. Konuta ve içinde bulunan eşyalara yapı sahiplerince koruma içgüdüsü yüksek duygularla bakılmaktadır.

Mehmet Bey'in annesi Tire'den bu eve 1954'de gelin gelmiş. *"Bir oğlum ve bir kızım var"* diye başlıyor söze. Kayınpederi Mehmet KIZILCAAVLU' nun eviymiş bu ev.

Yunan İşgali sırasında Tire'den buraya göçmüş olan kayınpederi konutu yaptırmış. Yaptırdığı mimar da yabancı bir mimarmış. Hatta ailenin iletmiş olduğu bilgiye göre mimar daha önce Ödemiş'in simge yapılarından biri olan, 3 Eylül Teyyare Parkı içindeki Türk

Hava Kurumu binasını tasarlayan mimarmış. Ödemiş Kent Arşivi Müzesi'nde yaptığımız araştırmalar sonucunda bu mimarın Yahudi asıllı Mario Efendi olduğunu öğreniyoruz.

Şükrü Saraçoğlu ile akrabalıkları da varmış Mehmet Beylerin. Şükrü Saraçoğlu'nun kardeşi Rüştü Saraçoğlu, son kuşak Mehmet Bey'in verdiği bilgiye göre dedesinin kız kardeşi (büyük halanın) eşi imiş.

Yüz yıllık bir geçmişi var.

Mehmet Bey, bize evi gezdiriyor. Kilerden başlıyoruz görmeye. Bodrum kat, evin hizmeti için düzenlenmiş. Mutfak, kiler vb ıslak zeminler de bu katta yer alıyor.

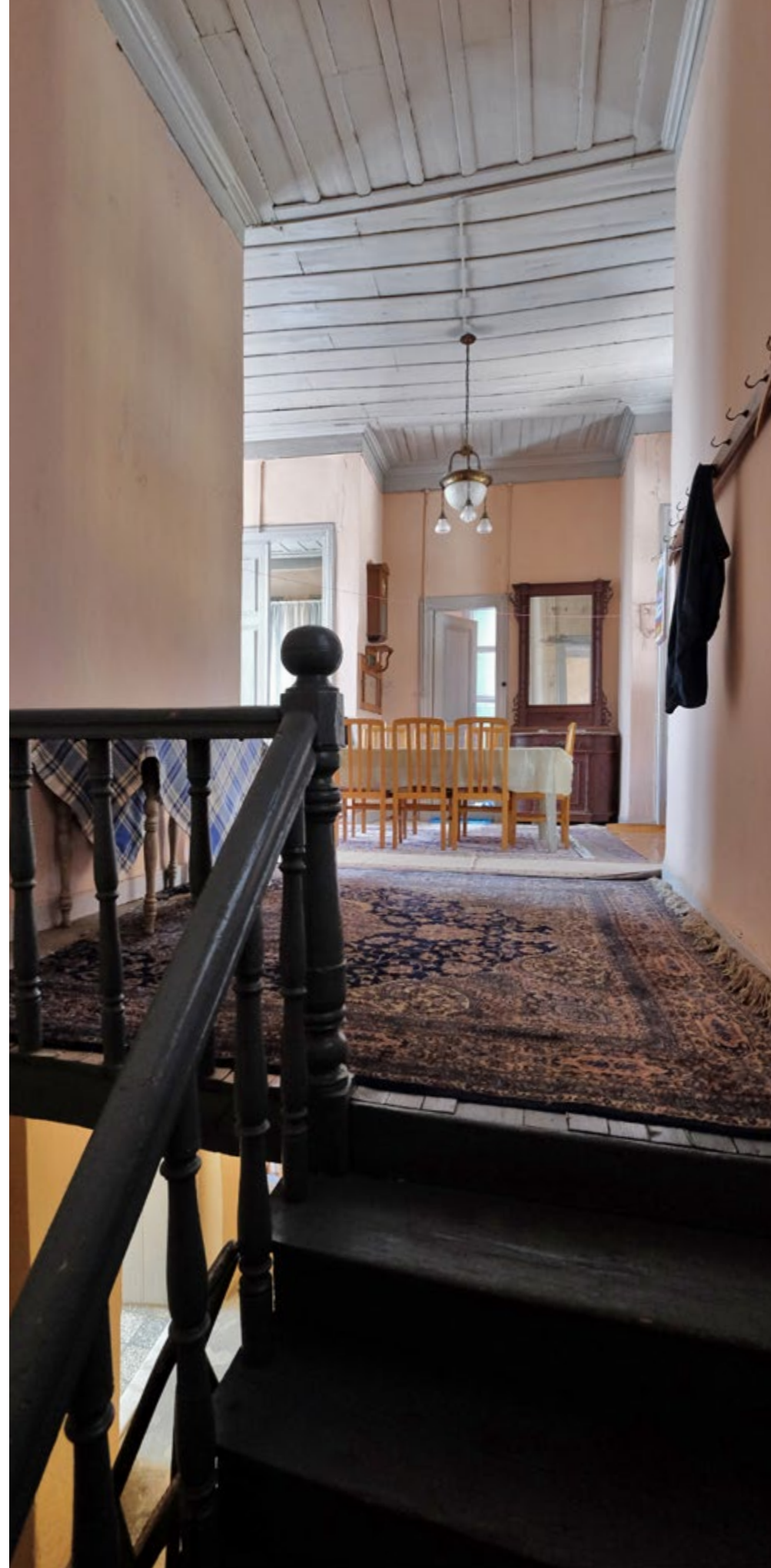
Konutun plan şeması iç sofalı. Ana girişi, birinci katta yer alıyor ve ortada bir sofa ve onun ortasında bir masa yer alıyor. Eskiden de öyleymiş, gelen konuklar buradaki masa etrafında ağırlanmış. Sofanın etrafındaki diğer odalar ise yatak odası olarak düzenlenmiş.

Mutfaktaki tabaklıklar, gusülhane, avizeler, salon ve yatak odalarında yer alan mobilyaların hepsi özgün ve titizlikle korunmuş durumda. Günümüzde kullanılan diğer eşyalardan dolaplar, etajerler ve hatta banyoda duran küvet ve lavabo takımı ilk yapımından beri var. Özenle korunmuş ve günümüzde de kullanılır durumda.

Konutun ana giriş cephesi de ayrıca dikkat çekici. Giriş kapısını vurgulayan niş süslü kimeri ve iki yanında yer alan geniş pencereleri ile farklı bir mimari tarzı gözler önüne seriyor.

Dede Mehmet Kızılcaavlu'nun kızları Bedia Kızılcaavlu ve Emel Şirin kardeşlerin yaşamında özel bir yer tutuyor bu konut. Tüm çocuklukları bu evde geçmiş. Onlar, Şükrü Saraçoğlu'nun, hatta İsmet İnönü'nün de bazı günler burada ağırlandıklarına tanıklık etmişler.

Konutun yaşayanlarıncı; anıları ile birlikte sahiplenilmesi, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, konutun maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, kullanımında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması, malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmadan günümüze ulaştırma duyarlığı, bahçesi ile ilişkisinin bütünselliğini bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi, konuta ait mekânların -tercihen özgün işlevinde- bir bütün olarak kullanılıyor olması takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

2016

Şule & Turgut Su Evi

Kurtgazi Mah. Dervişağa Sokak No:3
Birgi

Kimi zaman çıkmaz sokaklar, kimi zaman dar sokakların çevresinde yüksek duvarlarla birbirlerinden ayrılan evlerde dış sofalı planlar yaygın olarak kullanılmıştır Birgi'de. O evlerden biri de Şule Hanım ile Turgut Bey'in evidir.

İki katlıdır. Alt katta mahzen ve yaşam odaları ile birlikte geniş bir bahçe yer almaktadır. Üst katta orta avlu ve iki başoda ile iki yan odadan oluşan mekânları özgünlüğünü korumaktadır. Özellikle kapılar, tavanlar ve dolaplar fazla müdahale görmeden, aslına uygun bir şekilde korunmaktadır.

Konut; Cumhuriyet öncesindeki Birgi yangınından etkilenmiş, daha önce de Yunan Karargâhı olarak kullanılmış. Birgi'nin zengin konut örneklerinin genel özelliklerini yansıtıyor bu konut da. Buradaki yapıların zemin katları taş, üst katları ise ahşaptan yapılmıştır. Zemin katlar pahlı köşeleri olan sağır duvarlardır. Evlere giriş iki kanatlı ve geniş ahşap kapılardan sağlanmaktadır. Evlerin alt katları ahşap hatıllı, yığma taş duvarlardan yapılmış, üst katlar ise tamamen hımsız dolgulu ahşap karkastır.

Evlerin asıl plan şemaları üst katlarda görülmektedir. Üzeri örtülü veya açık olan sofanın bir, iki ve bazen de üç yönünde odalar sıralanmıştır. Bu odalara ana sofadan veya büyük evlerde ise yan sofalardan girilmektedir. Üst katlar çıkmalar, sofalar ve dışa yönelik kafesli pencereler ve bunların üzerini örten geniş saçaklı çatılarla dikkati çekmektedir. Türk evlerinin tipik örnekleri bu evlerde karşımıza çıkmaktadır.

Şule Hanım bu eve gelen beşinci gelinmiş. Aile çiftçilik yapıyor. Kışın zeytin, yazın patates yetiştiriyorlar. Birgi'deki konutların ağırlıklı olarak pansiyon olarak değerlendirilmesinden çok, yaşayanlarca korunabilecek çözümlerle yaşamın sürmesini arzu ediyorlar.

Konutun yaşayanlarınca; sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, konuta ait mekanların -tercihen özgün işlevinde- bir bütün olarak kullanılıyor olması, konutun bahçesi ile ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi, nedenleriyle ödüle değer bulunmuştur.

Raşit Taşer Şemsiye Tamircisi

Tire Çarşısı

Ülkemizde bir elin parmakları kadar bile kalmamış bir mesleği 50 yılı aşkın Tire'nin arastasında sürdüren usta, Tire esnaf kültürünün bir temsilcisidir. Dükkân yapısında dış vitrin aksamı dışında başka bir müdahale gözlenmemiştir.

Raşit ustanın kökeni, Makedonya Üsküp. Mübadele ile önce Çeşme'ye ardından Tire'ye yerleşmişler. Babasının ekonomik durumu sıkıntılı olduğu için ilkokuldan sonra amcalarının yanında şemsiye tamirciliği mesleğini öğrenir.

1961 yılında bu dükkânda ağabeyi ile birlikte şemsiye tamirciliği yapmaya başlamış. Ta ki ağabeyi nakliyecilik işine dönünceye kadar. Sonradan tek başına bu mesleği sürdürmeye başlar ve 1975

yılında şu anda işlettiği dükkânı satın alır. Tire'nin arastasında yer alan dükkân, Tire esnaflığının unutulmaya yüz tutan kültür temsilciliği gibidir. Arasta kültürünü ve eski zamanları yâd ederek şemsiye tamirciliğini sürdürüyor.

Kendi ağzından deyişleriyle arastayı başka türlü renklendiriyor usta...

*“Demir tava geldi, kömür bitti.
Akıl başa geldi, ömür bitti.
Saç kızdı, hamur bitti.
Adam uslandı ömür bitti.”*

Dükkânı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, arastanın anı değerleriyle birlikte sürdürülmesine katkı sağlaması ve arastayı yaşatma isteği, dükkânı ile kurduğu aidiyet ilişkisi, dükkânının kullanımında süreklilik ve çevrenin kültürel sosyal yaşamı ile bütünleşme isteğinin göstergeleri takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

2016

Yusuf Çırpar Yorgancı

Dükkanı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, Tire Çarşısı'nın anı değerleriyle birlikte sürdürülmesine katkı sağlaması ve çarşısı yaşatma isteği, dükkanı ile kurduğu aidiyet ilişkisi, dükkanının kullanımında süreklilik ve çevrenin kültürel sosyal yaşamı ile bütünleşme isteğinin göstergeleri takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

Tire Çarşısı

1952 doğumlu Yusuf Usta ilkokulu bitirince Nizamettin Okumuş adındaki ustanın yanında yorgancı çırağı olarak başlamış bu mesleğe.

Pir'inin Hallacı Mansur olduğu söylenen ve geçmişte önem verilen mesleklerden biridir yorgancılık. Osmanlı döneminde minyatürlere yansıdığı gibi, padişahların seferleri, şehzadelerin sünnetleri gibi vesilelerle düzenlenen şenliklerdeki geçiş törenlerine katılan esnaf alayları arasında yer almıştır. Osmanlı saraylarını, usta ellerin zengin motiflere, altın ya da gümüş teller, kıymetli taşlar eklemesiyle elde ettikleri ipek, kadife yorganlar süslemiştir.

Bundan çok değil yirmi beş-otuz yıl öncesine kadar geleneksel el sanatı ürünü yorganlar her ailenin hem kendi evinde, hem de gelin ve damat olacak çocukları için hazırladıkları çeyizde olmazsa olmazlardan biriydi.

Çocuk için beşik yorganı ve çocuk yorganı olmak üzere ayrı, büyükler için karyola yorganı gibi ayrı yorganlar dikilirdi. Yorgancılara verilen siparişler de, düğün mevsimi olması itibarıyla yaz döneminde daha çok yoğunlaşırdı. İşleri çoğalsa da yorgancılar bu durumdan memnundu çünkü bu sayede kendi geçimlerini sağlıyorlardı. Kıymet verilen bir meslek olduğu için talep ediliyor, yorgancı çırakları, kalfaları yetişiyordu.

Bir yorgan ustası bugünkü durumu ise şöyle ifade etmektedir: “Biz eskiden öyle çeyiz atardık ki, sadece bir çeyizde 100 kilo, 150 kilo pamuk kullanırdık. Şimdi yirmi-otuz kiloyla iş bitiyor. Eskisi gibi çeyiz kalmadı artık. Yani köy kısmı olmamış olsa bizim meslek öldü.”

YORGANCI

YUSUF ÇIRPAR

2017

Engin Kuduğ Evi

211 Sok. No:36 Küçükyalı

1928 yılında Engin KUDUĞ'un dedesi Halil Mehmet KUDUĞ tarafından yaptırılmış aile apartmanının ana giriş kapısı üzerinde Osmanlıca rakamlarla 1928 yılını gösteren bir kitabesi mevcut. Apartman Engin Kuduğ'a ait, üç katlı apartmanın en üst katında yaşıyor. Kendisi müzisyen ve besteci olduğu için odanın birini stüdyo olarak kullanıyor.

"Çocukluğumdan beri müzikle ilgilendim. Sonra annem bir klavye alınca kendimi geliştirdim" diyor. Annesi Bergama'da yaklaşık elli yıldır Bergama Yardım Sevenler Derneği Başkanlığını yürütmüş olan kimsesiz, yetim ve fakir çocukların yardımına koşan Mukaddes Kuduğ, Bergamalıların Mukaddes anası olarak tanınıyor. Bizim konutu ziyaret ettiğimiz zamanda onu kaybedeli henüz birkaç ay geçmiş. "Bu ev bizim halamdan, amcamdan ve babamdan yadigâr. Kendi çocukluğum burada geçmedi aslında. Daha sonra büyüyünce, farkındalığım da artınca burada yaşamaya karar verdim. Burası kiradaydı çocukluğumda. Ama kirayı almaya geldiğimizde sürekli incelerdim. Bilhassa yüksek tavanları beni çok etkilerdi. İstanbul deneyimlerim ardından yani dört sene sonra buraya yerleştim. Mekânı olabildiğince koruyarak kendimce döşedim. Biraz tuvaletde değişiklik yapıldı, tescil öncesinde. Koruma Kurulundan gelen uzmanlar teşekkür ettiler evi koruduğum için." diyor Engin Bey.

"Geleneksel yaşamın huzuru önemli, onu duyumsamak için burada yaşıyorum." diyor torun Engin KUDUĞ, "Plastik sevmem" diye ekliyor.

Geniş saçak kullanımı, dışa taşkın birimlerle hareketlendirilmiş bir cephe ve sivri kemerli ana girişi ile I. Ulusal Mimarlık akımını yansıtan apartman, 19.yüzyıl sonunda başlayan ve cumhuriyetin ilk yıllarını kapsayan bir zaman diliminde üretilmiş pek çok farklı biçime evrilerek çeşitlenen bir örnek. Bulunduğu konum tek tük tarihi dokuyu barındırır da, genel olarak komşu evlerin apartmana dönüştüğü ve bu konutla karşılaşınca gerçekte tarihi bir dokuda olduğumuzu anladığımız bir etki yaratıyor, bölge özelinde.

Evin banisi Halil Mehmet KUDUĞ, manifaturacıymış. Aydın'ın Karacasu İlçesi esas memleketleriymiş. Çankaya'da manifatura için mağaza alınca ve işler gelişince artık İzmir'de yerleşik hale gelmişler. "Babam doktor olup gelince İzmir'e bu evde tekrar yaşamış, halalarımınla birlikte. Hatta hala çocuklarım da bu evde doğup büyüdüler. Şimdi ben de bu anılara saygıyla içinde yaşamayı sürdürüyorum. Kız kardeşim de bir alt katta yaşıyor," diyor. Keyifli besteleri eşliğinde müzikten söz ederek tamamlıyoruz söyleşimizi.

Yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi; kullanıcıların yapının maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği; kullanıcı ile yapı arasında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması; kullanıcının çağdaş yaşam-konfor isteği ve gereksinimleri doğrultusunda yaptığı müdahalelerde, yapının malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmama veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılığı; yapıya ait mekânların-tercihen özgün işlevinde-bir bütün olarak kullanılıyor olması takdirle karşılanarak ödüle değer bulunmuştur. Yapı bahçe ilişkisinin bütünselliğinin tekrar gözden geçirilmesi, dış cephesinin mevzuata uygun şekilde mevcut rengi koruyarak ve bir an önce onarılarak çevreye katkısının iyileştirilmesi tavsiye edilmektedir.

2017

Sabri & Mahide Özçoban Evi

İnkilap Mah. Harputlu Cad. No:4 Bergama

Konut; tek katlı ve girişi merdivenlerle ulaşılan içe çekilmiş nişli bir kapı ile sağlanıyor. Bodrum katı var. Bodrum katında ayrıca ana cepheden sağlanan bir kapısı ve pencereleri mevcut... Cepheden baktığınızda giriş katı simetrik bir düzende. Ana kapıdan girince sofa ve ona açılan iki karşılıklı oda görülüyor.

Giriş aksında birkaç basamakla yükselen sonradan eklenmiş bir mutfak yer alıyor. Mutfak ile konutu bağlayan küçük holün sağından biraz yürüyünce arkaya uzanan mütevazı ölçekteki bahçeye merdivenle inerek ulaşıyor.

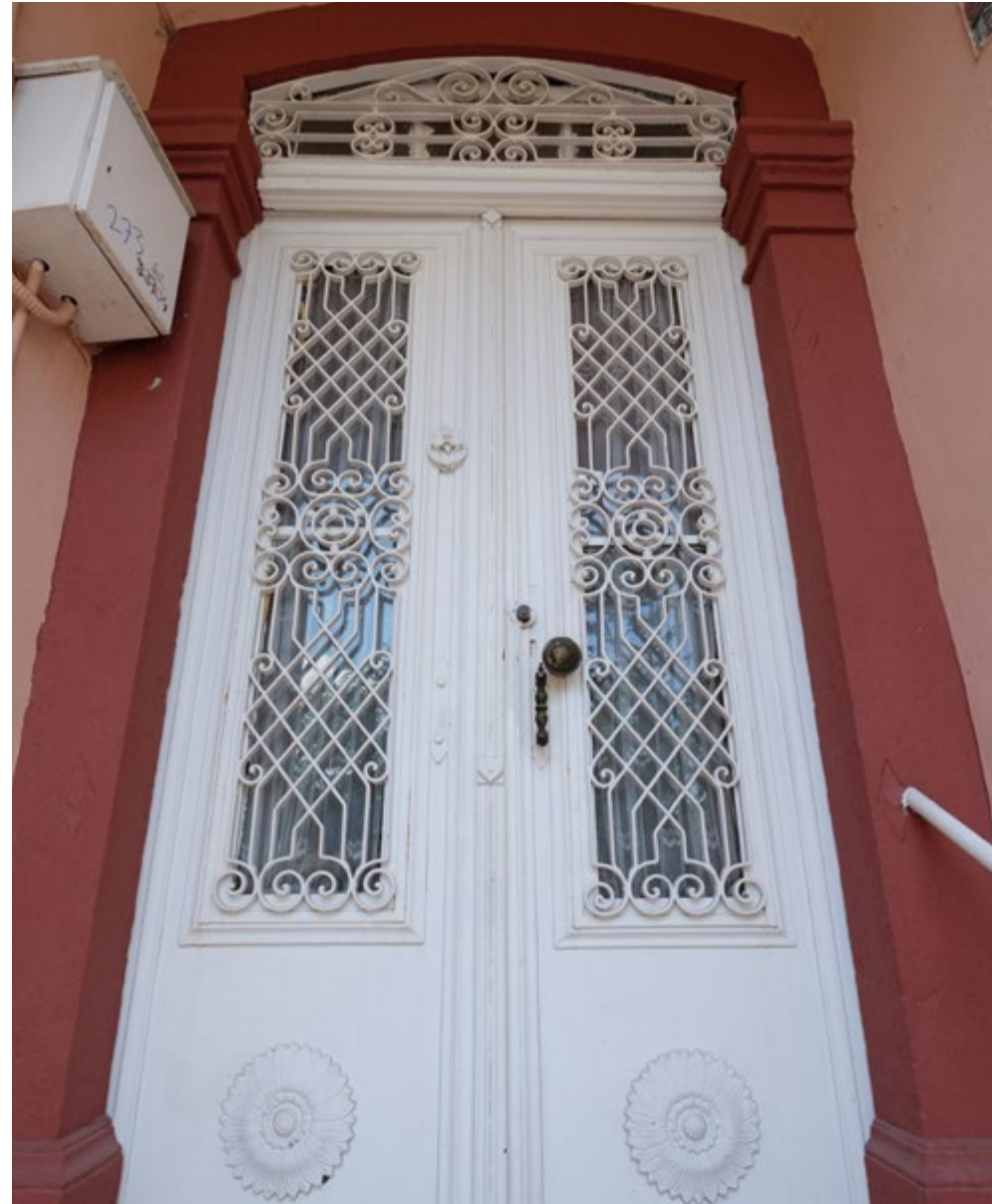
Sahibi Sabri Bey ile sohbetimizde konutu 1968 yılında satın aldıklarını öğreniyoruz.

İlk önce Yenikent'ten gelmişler, valilikten yer istemişler. Aileniz Mübadele ile mi geldiler Bergama'ya diye sorunca; "kendi rızalarıyla mübadele öncesinde Makedonya'dan geldiklerini söylüyor ve ekliyor *"yani kökümüz Pomak"*

Eşi Maide Hanım, bu eve gelin gelmiş. Biraz sohbet edince tarihe olan merakı gün yüzüne çıkıyor. *"Beni göçmen sanıyorlar. Ama değilim"* diyor. *"Bizim kökümüz Uygurlara uzanıyor"* diye ekliyor. Köklerini merak ettiğini ve araştırdığını öğreniyoruz. Nasıl bir araştırma yaptığını soruyoruz. *"Halamın kızı Ankara'da biyoloji alanında çalışıyor. O da tarihe ilgilidir. Kocasını profesör. O araştırdı bizim köklerimizi. Mahide hiç merak etme biz üzerimizdeki özellikleri oradan taşıyoruz dedi. Uygurlar çok medeniymiş, bir kişiyi sevdiler mi hiç bırakmazmış, adaletliymişler."* diyor. Bu evde çok anıları olduğunu paylaşıyor. *"Günler yapardım bu kadarlık yerde. Mahide abla az mı yemeklerini yedik diye anarlar, severlerdi. Ben evimi çok seviyorum. Bu evi biz müze yapardık. Çok zengin bir aile idi eşimin ailesi... Ama babası, amcaları bizi desteklemedi"* diyor. *"Çok çalışırdı eşim. Hiç kıyamazdım ona bir şey söyleyemezdim."*

Pamuk, buğday ekiliyorlar topraklarında şimdi. Biraz katkı bulduklarında evi daha yaşanır kılmak istediklerini anlıyoruz.

Elli yıldır yaşamlarını sürdürdükleri yapı ve çevreye olan bağlılıkları, yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, kullanıcıların yapının maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği, kullanıcı ile yapı arasında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması, yapının malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozmama veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılığı, yapıya ait mekânların-tercihen özgün işlevinde-bir bütün olarak kullanılıyor olması takdirle karşılanarak ödüle değer bulunmuştur. Gelecekte mevzuata uygun olarak yapılacak tamiratta dış cephe söve taşlarının boyadan arındırılması, uygun olacaktır.

2017

Muazzez Sezer Evi

Müesser Aktaş Etnografya Müzesi Arkası
Küme Evler No:14 - Mordoğan

Mordoğan'da özgün özelliklerini koruyan birkaç konuttan biri Muazzez Sezer'in Evi. Tanışıyor ve sohbet ediyoruz. Evin öyküsünü sorunca paylaşıyor bildiklerini. "Anneannem gelin girmiş bu eve. Çocuklar çok seviyor burasını. Hiçbir şeyi bozmadık. Benim çocukluğumda bu ocakta ısındık. Hala kullanıyoruz."

-Dededen yadigâr, o zaman ev size. Şu anki sahibi de siz misiniz?

"Evet. Ben tek çocuk olduğum için bana kaldı."

-Aileniz nereli peki?

"Annem, babam ve büyükler buralı. Ama esas aile kökleri şöyle: İki aile kurmuş bu köyü. Biri Hamzalar, diğeri de bizimkilerin ataları olan Hacımarlar. Konya'dan gelmişler. Dedem kaptanmış, Ahmet kaptan derler. Kayığı varmış, balık tutar dağıtılmış. İzmir'e ulaşımında kayıkla sağlanmış o zamanlar. İzmir'den temin edilen tüm ihtiyaçlar kayıkla ve iki üç günlük bir yolculukla köye getirilirmiş. Kara yolu hiç kullanılmamış."

Mordoğan Köyü'nün denizci kimliğini ortaya koyan önemli bir veri de Erken Osmanlı Dönemine ait harika kalem işi ve duvar resimlerine sahip Ayşe Camisi. Kitabesi özgün olmasa da, Vakıflar Müdürlüğü'nce caminin üzerine yerleştirilmiş olan Latin harfli kitabe levhasında; Ayşe Kadın adındaki bir bani tarafından 14. yüzyılda inşa ettirildiği belirtilen caminin kadınlar mahfilindeki kalem işleri üzerindeki grafittilerde tekne resimleri yer almaktadır. Bu grafittiler; kocasını denize yollayan kadınların onların tekrar evlerine dönebilmesi için çizildiği ve bir dua seremonisini akla getirmektedir.

Bahçeden bir odaya giriyorsunuz. Muazzez hanım “Burası giriş kat, kışlık yaşam alanı” diyor. Birgi'nin dış sofalı evlerindeki avlunun içeriye alındığı üstünün kapatıldığı bir düzen dikkatinizi çekiyor. Karakteristik Mordoğan'da sıkça görülen ocak bu oda da özgün haliyle yer alıyor. “Kışın burada ocak yanardı, biz de önüne sıralanırdık” diyor Muazzez hanım. Odanın sağında yer alan üst kata uzanan tek kollu merdivenin altında büyük yağ küpleri bulunuyor. Merdivenin devamında da şu anda bulunmayan bir kapı ile küçük bir dağılım mekânına oradan da ocaklı odaya yine bir kapı ile geçiş yapılıyor. Ocaklı odanın kapısının yanında da diğer bahçeye açılan bir kapı yer alıyor.

Giriş holünden merdivenle üst kata çıkılıyor. Bu kez küçük bir dağılım mekânı ve ona açılan yine özgün ocakları ile elmalıklar karşımıza çıkıyor. Odalardan birindeki ocağın yanındaki delik dikkatimizi çekince; Muazzez Hanım, bunların eskiden köye baskın yapan eşkıyalara haraç verilen açıklıklar olduğunu söylüyor bize. Para dolu kese, eşkıyalarla yüz yüze gelmeden buradan atılmış. Haraç deliğinin cephesinin giriş cephesi olduğunu anlıyoruz. Bir diğer dikkat çekici detay ise merdivenleri çıktıktan sonra karşımıza çıkan hol duvarında yer alan niş. Nişin üzerinde bir ahşap paravana dayandırılmış ve içine de iki su testisi sıralanmış. Su testilerine yaklaşıyoruz. Omuz başına gelen bir yükseklikte. Su içmeyi kolaylaştırmak için geliştirilmiş bir sistem ve bölgede de yaygın bir uygulama olduğunu öğreniyoruz. Su testilerini omuzunuza getirip biraz eğdiğinizinde rahatlıkla su doldurabiliyorsunuz bir bardağa. Keyifli sohbetimiz bahçede sürüyor. Bitişindeki yıkık durumdaki müstemilatın da hayvan barınağı olarak yapıldığını öğreniyoruz.

Aile burada ağırlıklı olarak yazın yaşıyor. Muazzez Hanım'ın oğlu ve gelini bu evi o kadar çok seviyorlar ki çok kısa zamanda emekli olup bu eve yaz kış yerleşmeyi düşünüyorlar. Özgün özellikleriyle onarmak için her bir detayı soruyorlar.

Yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi, kullanıcı ile yapı arasında “katlanma” değil “tercih etme ve aidiyet” ilişkisinin görünür olması; iç mekanda bulunan özgün mimari ayrıntıların (ocak, merdiven, su testilerinin bulunduğu niş, duvar rafları, haraçlık açıklığı, kepenk iç sürgüleri, mevcut gömme dolaplar ve gusulhanesi) yaşatılması ve Mordoğan köyünde bu özelliklerin hızla yok olmasına rağmen bu evde korunması nedenleriyle ödüle değer bulunmuştur. Değişmiş olan döşemelerin geleneksel malzemelerle yenilenmesi ile bahçede bulunan harap müstemilatın restore edilmesi önerilmektedir.

Emine Öktem Evi

Türkcedid Mahallesi. (Süzen Sok.) Şahinler Sokak No: 6 Kınık

Kınık'ın tarihi mahallesi içerisinde en göz alıcı evlerinden biri ile karşılaşılıyor.

Bodrum üzeri tek katlı konutun cephesi simetrik bir düzende. Giriş katına açılan ana kapıya yüksekçe bir sahanlıkla ulaşıyor. Cepheye paralel birbirine simetrik iki merdivenle çıkılan sahanlıktan sonra içe çekilmiş nişli bir giriş kapısı ve kapının iki yanında ikişer pencere silmelerıyla dikkatimizi çekiyor. Merdiven sahanlığının önünde simetrik konumda iki çınar ağacı da bu simetrinin bir başka ifadesi. Sonradan budanmış bu iki ağaç belli ki yapıyla akran ve bize iki aileli bir konutu işaret ediyor. Aynı işareti, kapı üzerindeki ikisi de yüzüklü kadın eli biçimindeki kapı tokmaklarından da alıyoruz. Kapıyı çalıyoruz. Emine Hanım'la tanışıyoruz. Orta sofa ve iki yanına açılan doğramaları ve biçimleri eş, yan mekânlar gözümüze iliştiriyor.

62

-Evin öyküsünü paylaşır mısınız bizimle?

“Kayınpederim iskân hakkını almış. Kayınpederimin evi. Çok çalışkan bir adammış. Ben doğma büyüme Kınıklıyım. Eşim de öyle. Ama kökleri Arnavut... Ben buraya gelin geldim. Kayınpederden sonra bize kaldı bu ev. Kayınpederim rençper, bir de bakkal dükkânı işletiyormuş. Ayrıca şarap, sirke yaparmış. Eğer herkes benim gibi çalışkan olsa Türkiye, Amerika'yı geçer derdi.”

-Peki, eşiniz ne işle meşguldü?

“Benim eşim okumamış. İki kardeşi de meslek sahibi olmuş. Biz evlendikten sonra Meteoroloji de rasatçı oldu eşim.”

Rahatsızlık nedeniyle iki sene önce kaybetmiş eşini. Şimdi yalnız yaşıyor bu evde.

-Evin ilk sahipleri hakkında bilginiz var mı? Kim yapmış bu evi?

“Evin ilk sahibi Yunanistan'dan geldi, evi ziyaret etti. Ama nasıl mutlu oldu anlatamam. 85 yaşındaydı. Burada şarap yapılıyordu, burada inek bakılıyordu, diye heyecanla anlatmıştı. Bir daha da gelemedi. Çok yaşlıydı. Yanında bir rehberle gelmişti.”

-Sizin yaşadığınız zamanda konutta bazı değişiklikler oldu mu?

16 yaşında evlendik. 46 yıl olmuştu. Eklenen duvarları kaldırdık. Ev ilk yapıldığı hale döndü. Evimizde başka bir değişiklik yapmadık. Sağlamdı her yeri. Biraz mutfakta tadilat var, o kadar. Kapıları da çok sağlam... Mesela buraya soba kurardık (sofa ile mutfak arasındaki holü tarifliyor) Sağlam bir tahtadan yapılmış herhalde soba kurulduğunda reçinesi çıkardı. Çok sağlam hiç değiştirmedik.

Kısa sohbetimizin ardından sofanın aksından açılan bir kapıyla bahçeye çıkıyoruz. Ayrıca mutfak mekânının özgün detayları, doğramaların özgünlüğü ve evin sade tefrişatından etkileniyoruz.

Yapıyı sahiplenme, yaşanılır kılma istek ve göstergesi; kullanıcısının yapının maddi özellikleriyle geçmiş anı değerleriyle birlikte geleceğe taşıma ve yaşatma isteği; kullanıcı ile yapı arasında "katlanma" değil "tercih etme ve aidiyet" ilişkisinin görünür olması; kullanıcının çağdaş yaşam-konfor isteği ve gereksinimleri doğrultusunda yaptığı müdahalelerde; yapının malzeme, işçilik ve tasarım özgünlüğünü bozulmadan veya geri dönüşebilir kılma yönündeki duyarlılığı; yapı - bahçe / avlu ilişkisinin bütünselliği bozulmadan özgün anlam ve bağlamında sürdürülmesi; yapıya ait mekânların-tercihen özgün işlevinde-bir bütün olarak kullanılıyor olması; sonradan bölünmüş evin tekrar bütünlüğe kavuşturulması, yarım asra yakın bir süredir içinde yaşıyor ve titizlikle bakılıyor olması; sokağa, dokuya, kentsel yaşama katkısı takdirle karşılanarak ödüle değer bulunmuştur.

2017

İdris Köktentürk Evi

Türkcedid Mahallesi
Kınık

Bodrum üzeri tek katlı konut, mimarisi ile etkiliyor bizi. Enlemesine gelişen bir cephe düzeni var, yandan girişi yine içe çekilmiş yuvarlak kemerli bir niş içerisinde. Asimetrik bir düzenle karşılaşıyoruz. Ana cephede olasılıkla Bizans dönemine ait devşirme bir plastik öge yer alıyor. Üst kat sıvasız. Tuğla taş almaşıklıkla elde edilmiş duvarlardaki açıklıkların hepsi yuvarlak kemerli ve hafifletme kemerlerine sahip. İçeriye buyur edildiğimizde ahşap tavanların işlemleri bilhassa kuş desenleri göz alıcı. Özgün öğeleri ile günümüze ulaşmış olmasından etkileniyoruz.

İdris bey, eşinin ölümünden sonra evde tek başına yaşıyor. Emekli ve ayrıca rençperlik yaparak ta geçimini sağlıyor. Ali Kırmızı'dan almışlar evi. Bergamalıymış.

64

Yapıya ait mekânların – tercihen özgün işlevinde – bir bütün olarak kullanılıyor olması dışında diğer kriterleri tam olarak karşılamamakla birlikte ev sahibinin sıkıntılı ve zor yaşamına rağmen konutun içinde yaşamayı sürdürmesi ve özellikle konutun çok değerli olması (tavanlarda ve duvarlarda bulunan alçı kuş ve kerubin melek figürleri ile odadaki ev içi sunağı) nedeniyle yaşatılmasının desteklenmesi için ödül verilmiştir.

Cengiz Gürbıyık Yrd. Doç. Dr.

Celal Bayar Üniversitesi
Sanat Tarihi Bölümü

Tarihi Yapıları Yaşatarak Korumak

İnsanoğlu tarih boyunca yaşadığı sosyal, iktisadi ve coğrafi çevrenin şartları ile yetenekleri ölçüsünde bir eser üretme ve bunu geliştirme çabasında olmuştur. Binlerce yıldan bu yana taşınır ve taşınmaz sayısız kültür varlığının ortaya konulması da bu çabanın bir sonucudur. Üretilen her eser, içinden çıktığı toplumun kimliğini oluşturmaktadır. Toplumların kimliklerini koruyabilmesi, kendi tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkmalarına bağlıdır.

Geçmişin tüm izlerini taşıyan, kişisel ve toplumsal hafızamızın, alışkanlıklarımızın, gelenek ve göreneklerimizimizin bir parçası olan kültür varlıkları, üretildikleri andan itibaren başlayan anı değerlerini kullandıkları sürece devam ettirirler. Bu eserler, ait oldukları dönemin ve kültürün yaşam biçimi ve felsefesinin günümüze aktarılmasında büyük önem taşımaktadır. Ancak çeşitli nedenlerle artık kullanılmayan tarihi yapı ya da çevrelerde, anılara dair izler de zaman içinde yok olacaktır.

Tarihsel çevre ve onun yaşamaya devam eden bir unsur olarak korunabilmesi, kültürel sosyal ve ekonomik boyutlarıyla bir bütündür. Korumanın asıl amaçlarından biri, tarihsel çevreyi canlı olarak yaşatabilmek olmalıdır. Artık sıklıkla dile getirildiği gibi, geçmişi olduğu gibi dondurmak, koruma değildir. Koruma, aynı zamanda yaşatmak demektir.

Özgün işlevini tamamen yitirmiş ve aynı amaçla tekrar kullanılması mümkün olmayan yapıları, farklı kullanım alanları yaratarak yaşatmak kaçınılmaz bir zorunluluktur. Ancak halen kullanılmaya devam eden geleneksel konutların nasıl işlevlendirilecekleri, önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Buradaki ilk amaç, toplumsal yaşamın tanıkları olan bu yapıları, içinde yaşayan insanlarla birlikte korumak olmalıdır. Kültürel belleğin sürekliliğinin sağlanması, kökleri ile o yapıya bağlı olan, içinde onlarca anı biriktiren insanların bu yapılarda yaşamlarını devam ettirebilmelerine bağlıdır. Aksi takdirde, ülkemizde örneğini sıkça gördüğümüz, onarılarak eski haline kavuşan ancak içlerinde sürekli bir yaşam olmadığından ruhunu kaybeden tarihi konutlar etrafımızı sarmaya devam edecektir.

Bunun kültürel olduğu kadar ekonomik sebeplerinin de olduğu açıktır. Bu tip tarihi eserlerin içinde yaşayan insanların önemli bir kısmının, yapıların aslına uygun olarak yaşatılması ve aynı zamanda günümüz yaşam koşullarına uygun hale getirilmesi için bırakın esaslı onarımı, basit onarımı bile karşılayacak gerekli ekonomik güce sahip olmadıkları bilinmektedir. Bu durum göz önüne alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 27/05/2015 tarih ve 29368 sayılı Resmi Gazete'de

yayınlanan *Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik* büyük önem taşımaktadır. Yönetmeliğe göre yapılacak yardımlarda, taşınmaz kültür varlıklarının özgün konum, tasarım, işlev, malzeme ve yapım tekniği niteliklerinin korunarak yaşamının sürdürülmesi, yardım çalışmalarına ilgili idare katılımının sağlanması esastır.

Bu kapsamda taşınmaz kültür varlıklarının belgelenmesi, korunması ve onarımına yönelik hazırlanacak ve ilgili koruma bölge kurulunca onaylanacak rölöve çizimi ve restorasyon projeleri için proje yardımı ve ilgili koruma bölge kurulunca onaylı projeler doğrultusunda yapılacak müdahaleler için uygulama yardımı yapılabilmektedir. Bakanlıkça yapılan nakdi uygulama yardımlarında, yardım yapılmasına karar verilen özel hukuka tabi gerçek veya tüzel kişinin komisyon tarafından belirlenecek oranda katkı yapması şartı aranır.

Bu tip uygulamalar şüphesiz önem taşımakla birlikte, eser sahiplerinin bu konuda bilinçlendirilmesi, onlara yol gösterilmesi ve aslında tarihi bir yapıya sahip olmanın ve onun içinde yaşamının bir talihsizlik değil, önemli bir şans olduğunun bir kez daha hatırlatılması gerekmektedir.

Bu çerçevede İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihi Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü tarafından düzenlenen Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödüllerinin *Tarihi Yapıda Yaşam* kategorisi büyük önem taşımaktadır.¹ İlk yıllarda *Kent İzmirli* olarak adlandırılan kategori, 2011 yılından itibaren *Tarihi Yapıda Yaşam* adını almıştır. Bu kategoride amaç, eski yapının korunmasındaki mimari ve teknik başarıdan ziyade, söz konusu yapıyı yıkmama yönündeki istem ve bilincin varlığıdır.

Çevresindeki yoğun kentsel dönüşüme ve yükselen rant değerlerine rağmen yaşadıkları evlerden vazgeçmeyen, evlerinin yıkılmasına ya da satılmasına kesinlikle karşı çıkan ve bu konuda bilinçli bir tavır sergileyen mülk sahiplerinin ödüllendirilerek onurlandırılmaları, kuşkusuz onları daha da cesaretlendirecek ve

çok sayıda konut sahibine de örnek teşkil edecektir. Tarihi bir yapı, içinde yaşam olduğu sürece gerçek kimliğine kavuşur. Varlıklı yeni sahiplerinin ikincil konut olarak kullandıkları ve yılın sadece birkaç ayı içinde yaşanan ya da tamamen işlevini kaybedip ticari mekânlara dönüşen alanlar yerine, her köşesinde ayrı anıların gizlendiği, geçmişimize ve köklerimize ait hikayelerle dolu, gerçekten yaşayan kentsel dokular istiyorsak bu ve benzeri çabaları desteklemek ve daha da arttırmak zorundayız.

Yıllar önce *Tarihi Yapıda Yaşam* kategorisine başvuran ve bu dalda ödül de alan Nilgün Durualp'ın söylediği şu cümleyi tüm tarihi yapı sahipleri söyleyebilmeli artık.

Ben evimi seviyorum vesselam.

Siz kalbinizdeki
çağlayandan haber
verin...Usul usul bir su
mu sızmada, yoksa taşları
önüne katıp sürükleyen
bir sel mi?

Sözümüz, kalbi, aklı, gözü
su tutanlara, geleceğin
yeni insanına, kentleri,
eski mirasın görkemiyle
niyetleyenlere...

Sözümüz her kentliye,
herkese...

Ayşe KİLİMCİ (1954-)

*Bereket Apartmanı, Kent Hikayeleri, İzmir Kent Kültürü Dergisi
Mart 2003*

Tek Yapı
Ölçüğünde
Koruma
Uygulamaları
Ödülü

20 / 20
13 / 17

Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Uygulamaları Ödülleri

Bu ödüller uygulaması bitmiş bir yapıdan dolayı mimara, düzenlenmiş bir tarihi doku nedeniyle şehir plancısına, ilgili uzmanlardan oluşan ekibe veya kuruma, yapı sahibine ve yüklenicisine verilir. Ödüllerin verilmesi için ortada bir uygulama olması gerekir. Adayların uygulamaları hakkında Koruma Bölge Kurulu'nun uygun kararının bulunması ve uygulamanın son beş yıl içinde gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Önceki yıllarda başvuran ve ödüle değer bulunmayan adayların aynı uygulama özelinde yeniden başvurularının kabul edilmesi için, başvurduğu yıldaki seçici kurul tarafından tespit edilen eksiklerinin giderilmiş olması, belgelenmesi ve yukarıdaki koşulları sağlaması gerekir.

Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Uygulamaları; Basit Onarım, Esaslı Onarım ve Emek Ödülü olmak üzere üç dalda verilir:

Kategori tanıtım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

Demet Binan^{Prof. Dr.}

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

*Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri-Tek Yapı
Ölçeğinde Uygulama Ödüllerinde Ölçütler Deneyimler*

GİRİŞ

İzmir Büyükşehir Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri başlangıcından bu yana koruma alanında farkındalık sağlayan ve alana büyük katkı veren bir etkinlik olarak her geçen yıl gelişerek sürüyor. Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri'nin onbirinci yılında 2013 etkinliğinde jüri başkanlığı yapma onuruna eriştim.

Ödül şartnamesi doğrultusunda korumayla ilgili ölçütler ayrıntılandırılarak farklı kategorilerde ödüller belirlenmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri' 2013-2017 kitabının yayınlanma aşamasında tarafımdan istenen **Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri-Tek Yapı Ölçeğinde Uygulama Ödüllerinde Ölçütler Deneyimler** başlığındaki yazıda mimari miras koruma alanında tek yapı ölçeğinde koruma yaklaşımı ve ölçütleri ulusal ve uluslararası sözleşme, yasa ve tüzükler bağlamında kavramsal olarak tanımlanmıştır.

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları uluslararası sözleşmeler ve ulusal yasa ve tüzüklerde ölçüğü bağlamında tek yapı, yapı grupları ve sit olarak tanımlanmıştır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olan mimari miras; *"İnsanlığın ortak malı olan ve günümüze ulaşmış özgün nitelikleriyle geleceğe aktarılması gereken, farklı ölçek ve nitelikte olan ve tüm değerleriyle, bütünlük koruma ilkelerine göre korunması gereken yapı ve yapı gruplarıdır" (ICOMOS -Türkiye 2013).*

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nda "korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları": a)Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar, b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar, c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları, d) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler" olarak tanımlanmıştır.

TEK YAPI ÖLÇEĞİNDE KORUMA YAKLAŞIMI

Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri-Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri; 1. Basit Onarım Ödülleri, 2. Esaslı Onarım Ödülleri olarak iki farklı müdahale ölçütü ile tanımlanmıştır. Esaslı Onarım Ödülleri de; 1. Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım, 2. Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülleri olarak işlevsel özgünlük açısından iki kategoride tanımlanmıştır.

Tek yapı ölçeğinde taşınmaz kültür varlığı uygulama ödüllerinde koruma; ayrıntılı ve doğru araştırma, belgeleme ile başlar; yapının ilk yapıldığı dönemden günümüze gelinceye kadar ki katmanlarının ve dönemlerin ayrıntılı tanımlanması ile devam eder; verilecek işlevin uygunluğu sorgulamasının ardından **"özgünlüğü ve bütünlüğü bozulmadan nasıl korunabilir"**le bağlantılı yazılı, çizili, modellenmiş analizlerle bütünlük rölöve, restitüsyon projeleri, restorasyon projeleri doğrultusunda devam eder; aynı duyarlılıkla uygulaması yapılır; sonrasında izleme aşaması ve periyodik bakım ve onarım için gerekli şartların sağlanmasını içerir. Bu süreç devam ederken uygulamanın başlangıcından itibaren yazılı ve görsel belgelemenin yapılması; uygulamanın sonunda tüm sürecin yayınlanarak kalıcı belgeye dönüştürülmesi gereklidir.

Bu doğrultuda Tek Yapı Ölçeğinde Uygulama Ödülleri'ne başvuran adayların ödül başvuru değerlendirmesi süreci içinde; uygulama öncesindeki belgeleme, araştırma, değerlendirme aşamaları ve projelerin niteliğinin öncelikli olarak sorgulanması gereklidir. Proje kararlarının doğru olması uygulamayı doğrudan olumlu yönde etkileyecektir. "Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri -Tek Yapı Ölçeğinde Uygulama Ödülleri" değerlendirmesinde;

1. Araştırma, belgeleme ve değerlendirme aşamaları ile uygulama projesinin ana kararlarının yapının özgünlük ve bütünlüğünün korunması yönünde olup olmaması,
2. Proje ile uygulamanın uygunluk içinde olup olmaması,
3. İşlev seçiminin fiziksel ve anlamsal açıdan yapıya uygun olup olmaması,
4. Yapısal müdahale yaklaşımları, açısından adayların başvurularının Seçici Kurul tarafından ön değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Yapı, yapı grubu veya yapı parçasının korunması gerekli kültür varlığı niteliğini kazanabilmesi için sahip olması gereken en önemli değer özgünlük ve bütünlük değeridir.

Özgünlük:

“Bir mimari kültür varlığının anlam kazanabilmesi için gereken ve onun gerçekliğini, değerini ve bütünlüğünü kanıtlayan tüm özellikleridir. Mimari mirasın özgünlüğü söz konusu olduğunda, konum, tasarım, malzeme ve işçilik özellikleri açısından içinde bulunduğu kültür alanının bozulmamış ve tahrif edilmemiş bir belgesi olması istenir. İlk yapımından günümüze yapıların bünyesinde yer alan ve yapının kimliğini oluşturan tarihsel katmanlar, özgünlüğünün bileşenleri olarak kabul edilir.

Mimari mirasın korunmasına yönelik tüm yaklaşım ve uygulamalar, bu mirasın sahip olduğu değerleri somutlaştıran özgünlüğünün korunmasını hedeflemelidir” (ICOMOS Bildirge 2013).

Kısaca özgünlük; yapıya özgü fiziksel (biçimsel ve yapısal) ve anlamsal bağlamdaki orijinal özniteliklerinin toplamıdır.

Bütünlük:

“Mimari mirasın yapısal ve mimari olarak bir bütün tanımlaması ve miras olma durumunu belgeleyen tüm unsurları ile var olması durumudur. Bütünlüğün diğer bir boyutu ise, mimari mirasın içinde varlık kazandığı çevre ve diğer miras unsurları ile birlikte süreklilik göstermesi şeklinde anlaşılmaktadır” (ICOMOS Bildirge 2013).

MİMARİ MİRASIN KORUNMASI: MÜDAHALE ÖLÇEĞİ, MÜDAHALE YAKLAŞIMLARI VE MÜDAHALE BİÇİMLERİ

Korunacak kültür varlığı yapı; bozulma durumu ve işlevi doğrultusunda gerekecek müdahalelerin kapsamı doğrultusunda; a) Bakım, b) Basit onarım, c) Esaslı onarım olarak en azdan en üst seviyeyi içeren ölçekte müdahale yaklaşımlarıyla korunur.

Müdahale Ölçeği

Bakım

Yapının özgün şekli ile korunmasını, geleceğe aktarılmasını ve yapının yaşamını sürdürmesini amaçlayan; tasarımda, malzemede, strüktürde ve mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen uygulamalardır (çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb.).

Basit onarım

Yapıların, taşıyıcı sistemine ve plan kurgusuna müdahale etmeden, bozulan ve eksilen malzeme ve mimari elemanlarının uzman değerlendirilmesiyle, belgeleme ve irdelemeye dayalı olarak, özgün biçimlerine uygun şekilde onarılması veya tamamlanmasıdır.

Esaslı onarım

Kültür varlıklarının bakım ve basit onarımla çözülemeyen sorunlarına yönelik, çoğu kez birkaç müdahale tekniğinin bir arada kullanıldığı, projeye dayalı uygulamalardır. Müdahalelerin derecesi, yapıdaki hasarların niteliği ve çağdaş kullanımın gerektirdiği donatıların eklenmesi gerekliliğine göre değişir. Hasarlı, ya da eksik olan kesimlere yapılacak müdahale, yapının sunumu ve/veya kullanımıyla bağlantılı olarak malzemelerinin sağlamaştırılmasından, yeniden yapımına doğru artar.

Müdahale Yaklaşımları

Sağlıklılaştırma-Rehabilitasyon

Güncel kullanımda çağdaş konfor koşullarını karşılayamayan ve bu nedenle kullanım değerini yitirmiş yapıların, mimarisini koruyarak, onarım ve çağdaş donanımla desteklemeyi kapsayan uygulamalardır.

Yeniden kullanım – Yeni işleve uyarılma

Kültür varlığının özgün işlevi dışında başka bir işlev için kullanılması yönünde alınan kararın gerektirdiği müdahalelerin, restorasyon/koruma projesi kapsamında uygulanmasıdır.

Bu yeniden kullanım sürecinde yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, özgünlüğü, bütünlüğü ve anlamı saygı görmelidir” (ICOMOS-Türkiye 2013).

Söz konusu müdahale yaklaşımları geçerli olan yasalar ve koruma alanındaki ulusal ve uluslararası tüzüklerde tanımlanmıştır.

YAPI ÖLÇEĞİNDE KORUMA/ YENİDEN KULLANIM (ESASLI ONARIM-RESTORASYON) PROJE VE UYGULAMA SÜRECİ:

Mimari kültür varlığının korunması süreci ideal olarak;

1. Belgeleme
2. Araştırma
3. Değerlendirme (Çözümleme ve Teşhis)
4. Koruma/Onarım Uygulama Projeleri

5. Uygulama

6. İzleme ve Yayın aşamalarını içermelidir.

Belgeleme, araştırma, değerlendirme (çözümleme, yorumlama ve teşhis) projelendirme ve uygulama sürecinin tüm aşamaları kayda alınmalı, arşivlenmeli ve yayın olarak da paylaşılmalıdır.

1. BELGELEME: Bu aşamada 1. Jeodezi (Yerölçüm) Etüdü, 2. Rölöve (konvansiyonel yöntem veya ileri belgeleme yöntemi), 3. Fotoğraflar ve Hava Fotoğrafları

4. Yazılı, görsel belgeler (Raporlar) hazırlanır.

Rölöve: Değişik teknikler kullanılarak yapılan ölçümlerle yapıların ve alanların mevcut durumlarının çizimlerinin hazırlanmasını kapsar.**1/200 veya 1/500 ölçekli vaziyet planından 1/1 detaya kadar farklı ölçeklerde yapının mimari belgelemesini ve çözümlenmesini içerir (bkz. 660 Sayılı İlke Kararı,1999)**

2. ARAŞTIRMA

Teknik Analizler:

Teknik analizler rölöveler üzerinde gerçekleştirilir ve yapıyı tanımlamak ve çözümlemek amaçlanır. Teknik analizler; 1. Farklı dönem analizi, 2. Yapı malzemeleri ve tekniği analizi, 3. Yapısal sağlamlık analizi bağlamında yapılmalıdır.

Tarihi Araştırmalar:

Yapıyı tanımlamak ve çözümlemek amaçlı kullanılır. Yapının içinde yer aldığı yerleşme ve yakın çevresiyle ilgili tarihsel süreç içindeki fiziki, sosyo-kültürel ve ekonomik bilgileri içermelidir.

3. DEĞERLENDİRME (Çözümleme ve teşhis)

Karşılaştırmalı Çalışma: Yapının yerel, bölgesel, anlamsal, eşdönemli olan benzer yapılarla karşılaştırılmasıdır.

Restitüsyon (Restitüsyon Projesi)

Kültür varlığının ilk yapım ve zaman içinde geçirdiği müdahaleleri dönemleyen ve ilk yapıldığı ya da belli bir dönemdeki durumunun belirlenmesi için gerçekleştirilen etüdüdür. Yazılı, görsel kaynaklara ve yapı üzerindeki izlere dayanmalıdır.

Restitüsyon; 1. Yapının özgün tasarımı hakkında bilgi vermek/açıklamak, 2. Tarihsel süreçteki gelişimini incelemek, 3. Kalıntıların/izlerin, katmanların daha iyi kavranmasını sağlamak, 4. Korunmuşluk düzeyinin tespit edilmesini sağlamak, 5. Restorasyon projesine veri sağlamak amaçlı yapılması gereken bir çalışmadır.

Restitüsyon; sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki ya da belirli bir tarihteki durumlarını; 1. Arşiv kayıtlarından, 2. Yapı üzerindeki izlerden, 3. Yapıya, yerleşmeye ait çizim, fotoğraf gibi belgelerden, 4. Aynı dönem/benzer yapılardan yararlanarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik/3 boyutlu çizimlerle ya da maketle anlatımıdır.

Restitüsyon projesi ulaşılan kaynaklarla oluşturulan “**güvenilirlik analizi**” ve **değişmişlik analizi**” doğrultusunda hazırlanmalıdır.

Restitüsyon Güvenilirlik Analizi: 1. Birinci Derece Güvenilirlik: Yapıdan gelen izler, eski fotoğraf, çizim, proje gibi güvenilirlik derecesi yüksek kaynaklara bağlı olarak varlığı, konumu, biçimi, boyutu, malzeme ve detayı bilinen elemanlardır. 2. İkinci Derece Güvenilirlik: Dönem yapıları ile karşılaştırmalı çalışmalara bağlı olarak varlığı, konumu, biçimi, boyutu, malzeme ve detayı tahmin edilen elemanlardır. 3. Üçüncü Derece Güvenilirlik: Mimari gerekliliğe bağlı olarak varlığı ve konumu kabul edilen elemanları tanımlar.

Restitüsyon Değişmişlik Analizi: 1. İlk yapım sonrası eklenen öğeler, 2. İlk yapım sonrası değişen öğeler, 3. İlk yapım sonrası kaldırılan öğeler olarak tanımlanarak restitüsyon projelerine aktarılır.

3. ESASLI ONARIM (RESTORASYON) PROJELERİ

Esaslı Onarım (Restorasyon) Projesi

Yapının korunmasına ve kullanılmasına yönelik fiziki müdahaleleri içermektedir.

Restorasyon projesi: Belgeleme, araştırma, değerlendirme çalışmaları sonucu çözümlenen yapı için, koruma ve kullanıma yönelik hazırlanan uygulama projeleridir. Restorasyonun amacı tarihi yapıyı, onun taşıyıcılığını korumak ve Venedik Tüzüğü'nün 9-13. Maddelerinde belirtildiği gibi, mevcut tarihi verilerin sağladığı sınırlar içinde kalarak yapının özgün tasarımını, tarihi bütünlüğünün okunabilirliğini arttırarak kültürel değerlerini açığa çıkarmaktır.

Müdahale Kararları

Esaslı Onarım-Restorasyon Projesi İle Birlikte “Yapısal Sağlamlık Analizi “ve” Yapım Tekniği - Malzeme Analizleri” doğrultusunda işleve bağlı özellikler de göz önüne alınarak

“Müdahale Kararları” alınır.

Müdahale kararları; 1. Yapısal bünyedeki bozulma ve deformasyonların çözümlenmesi, 2. Malzemeye yönelik bozulmaların iyileştirilmesi, 3. Ekler ve yok olan kısımlar ile ilgili müdahale yöntemlerin belirlenmesi, 4. Yeni işlevin gerektirdiği müdahalelerin belirlenmesi doğrultusunda alınır ve proje üzerinde gösterilir.

Koruma/Onarım Projelendirme sürecinde; 1. İşletim Planı, 2. Yönetim Planı, 3. İzleme - Değerlendirme Sürecinin Tanımlanması da yapılması önemlidir. Bu esaslı onarım-restorasyon sonunda yapının bütüncül ve sürdürülebilir korunması için gereklidir.

MİMARİ MİRASA MÜDAHALE ÖLÇÜTLERİ

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri “Esaslı Onarım” kategorisinde Yeralan “Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım” ve “Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülleri”nde taşınmaz kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili uluslararası ve ulusal sözleşme, tüzükler ve yasalar bağlamında aşağıdaki ölçütlerin dikkate alınması uygun olacaktır:

Yapının ve bulunduğu yerin kentsel hafızadaki yeri ve yeni işlevin onunla uyumlu olup olması,

• Verilen işlevin fiziksel ve anlamsal olarak yapıya uygun olması ve yapının özgünlük ve bütünlüğüne zarar vermemesi,

• İşlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi,

• İşlev değişikliğine bağlı olarak gerekli olan bütün koruma kuralları ve güvenlik koşullarının sağlanması

• Yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması,

• Özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması,

• Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması,

• Yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi,

• Yapının iç dekorasyonunda özgün mimari ve dönem özelliklerinin gözetilmesi,

• Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin özgünden ayırt edilebilir olması,

• Müdahalelerin yapıya zarar vermemesi; teknik olarak geri

dönüşümlü olması, gelecekte yapılacak koruma çalışmaları ile yapının bünyesinde barındırdığı izlere ulaşılmasını engellememesi,

• Özgün malzeme ve tekniklerle birlikte kullanılması, zorunlu olan yeni malzeme ve tekniklerin, ilgili proje özelinde tanımlanacak testler yapılmadan ve bilimsel verilerle uygunluğu ortaya konulmadan kullanılmamış olması,

• Yapının tarihinin parçası haline gelmiş olan düzensizlik ve değişimlerin, güvenlik açısından sakınca yaratmadıkları sürece korunması,

• Eksik kısımlar tamamlanırken, bütüncül uyumlu bir şekilde bağdaştırılması, fakat bu onarımın sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması,

• Herhangi bir kültürün (veya dönemin) verisinin, zorunlu olmadıkça diğer bir kültürün verilerini açığa çıkarmak için ortadan kaldırılmaması,

• Müdahalelerin, daha sonra gerçekleştirilecek araştırma ve çalışmaları yanıltmaması, özgün yapıya olabildiğince zarar vermeden kaldırılabilir ve/veya yenilenebilir tekniklerle yapılması,

• Uygulamanın her aşamasının belgelenmesi ve bu belgelerin, sürecin başlangıcında hazırlanacak diğer belgelerle birlikte arşivlerde bulundurulması,

• Uygulama sürecinde ve sonrasında yapılan müdahalelerin etkinliğini belirleyecek şekilde, ölçüme dayalı ve düzenli izleme yapılacak mekanizmaların olması

KAYNAKLAR

- Venedik Tüzüğü, 1964
- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, 1972
- Granada Sözleşmesi, 1985
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983
- (660 numaralı İlke Kararı) Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları, 1999
- Nara Özgünlük Belgesi, ICOMOS 1994
- Ahsap Tarihi Yapıların Korunması için İlkeler, ICOMOS 1999
- Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler, ICOMOS 2003
- ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, ICOMOS2013 <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Tuzukler1&dil=tr>

BASİT ONARIM

20/20
13/17

76

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları kapsamında basit onarım, yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş vb. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi; bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi olarak tariflenmektedir. Bu ödül, tek yapı ve tarihi doku ölçeğinde basit onarım kapsamında olup, yetkili kurumlardan uygun görüş alınmış uygulamalara verilir.

Değerlendirme Kriterleri :

- A. Yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin özgün niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi,
- B. Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması,
- C. Yapının iç mekanındaki donanımlara (niş, şömine, ocak, dolap, süsleme vb. unsurlar) ilişkin müdahalelerde özgün niteliklerin korunması,
- D. Belge değerinin yaşatılmasına yönelik çabanın belirgin olması,
- E. Uygulamadaki işçilik kalitesinin yüksek düzeyde olması.

Kategori tanım bilgileri 2017 Yılı Şartnamesinden alınmıştır.

Basit Onarım Ödülleri; Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri Şartnamesi'nde 2.2.Tek Yapı ve Tarihi Doku Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri Ana Kategorisi'nde, 2.2.1 Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri başlığı altında yer alan üç daldan birincisidir.

Beit İsrail Sinagogu

Mithatpaşa Caddesi No: 265 Karataş

Bet İsrail Sinagogu, Mithatpaşa Caddesi üzerinde bulunan konut dokusunda, bitişiğindeki kültür varlığı niteliğindeki konut yapıları ile birlikte yüksek katlı yapılaşmanın içerisinde yer almaktadır. Kuzey-Güney aksına oturan yapının güneyinde dar bir yol ile önemli bir doğal yükselti bulunmaktadır. Yakınındaki Tarihi Asansör yapısının da oturduğu bu yükselti, yapının yalnızca kuzeyden algılanmasına neden olmaktadır. Mithatpaşa Caddesi yönünden bakıldığında karşısında yüksek katlı betonarme yapılar bulunmakta ve bu yapılar deniz ile ilişkisini zayıflatmaktadır, günümüzde. En yakın kentsel odak olan Konak Meydanı'na yaklaşık 1,5 kilometre uzaklıktaki yapı, Kent Turizmi bağlamında, yaklaşık 120 metre uzaklıktaki Dario Moreno Sokağı ve 250 metre uzaklıktaki Tarihi Asansör ile birlikte ilişkilendirilebilecek olanakları taşımaktadır bugün de.

Milattan önce 586 yılında Yehuda Devleti'nin dağılması ile Anadolu'nun çeşitli yerlerinde olduğu gibi İzmir'de de Yahudi yerleşiminin başladığı düşünülmektedir. Helenistik Dönemde de Roma döneminde de Yahudilerin İzmir'de varlığı bilinmekteyse de 1605 yılına kadar örgütlü bir cemaatten söz edilememektedir. 17. yüzyılda Batı Avrupa ile ilişkilerin artmasına paralel olarak İzmir'in Ticaret Limanı olarak önemini artması ile birlikte gerek Orta Avrupa'da, gerekse Tire, Manisa gibi Sefarad nüfusun yerleştirildiği bölgelerden İzmir'e göç hızlanmıştır. İlk yerleşimler ticaret alanlarına; limana yakınlığında etkisi ile Agora'nın çevresine yapılmıştır. İzmir'in gelişimi ile beraber Yahudi Cemaati de gelişmiş, 19.yüzyılın sonuna geldiğinde artan nüfusun diğer yerleşim yerlerine de dağıldığı bilinmektedir. Bilhassa ticaret alanındaki etkinlikler sonucu ortaya çıkan yeni bir burjuvazi sınıfı geleneksel yerleşim alanlarından, kentin yeni gelişim bölgeleri olan Karataş, Bornova ve Karşıyaka bölgelerine doğru yerleşmeye başlamıştır.

Bu tarihlerde Karataş bölgesinde Roşa'harve Bet Levi Havraları ile Bet Ester Dua Evi inşa edilmesine karşın büyüyen nüfus nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaca binaen 15 Mart 1905 Tarihli Sultan II. Abdulhamit fermanı ile Bet İsrail Havrası'nın yapımına başlanmıştır. 1905 yılında yapımına başlanan Havra inşaatı tam olarak bitmemiş olmasına karşın ibadete açıldığı 1907 yılından beri kullanılmaktadır.

Yapı Sahibi: İzmir Musevi Cemaati Vakfı

Mimar: Zübeyda ÖZKAN

Yüklenici: UMART Mimarlık

Musevi Cemaati'nin, İzmir'deki en büyük ve en önemli dini yapılarına karşı sergiledikleri yaklaşım, mimari mirasın korunması açısından örnek bir tavır olarak değerlendirilmiştir. Koruma Bölge Kurulu karar doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamaların yapının özgün nitelikleriyle gelecek kuşaklara aktarılmasına katkısı ve uygulamadaki işçilik kalitesi dikkate değerdir.

Fırat Aykaç

Serbest Mimar

Söyleşi

Ayşegül Güngören - Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2017 programımızda seçici kurul üyesi olarak yer aldınız. Katkılarınıza teşekkür ediyoruz. Tarihi yapıların korunması ve günümüz yaşamına dâhil edilmesi adına sürdürülen proje ve uygulama çalışmaları içinde deneyimlediğiniz ve geliştirdiğiniz örneklerden yola çıkarak; ilk olarak eski yapının korunması ile ilgili sorunlar nelerdir ve sizce nasıl korunmalı? Diye sorarak başlasak söyleşimize...

Fırat AYKAÇ - Sorulara ilişkin yanıtları, mimari dille anlatmak yerine, herkesin anlayabileceği bir dili tercih ediyorum. Restorasyon; mimarların bildiği bir konu ama bir taraftan da kullanıcılar dediğimiz, konut ölçeğindeki eski eser yapıları yaşantılarına dâhil etme çabası içinde olan bir kitle var. Onlara da hitap etmenin gerekliliğini ve ayrıca konuşmamıza, konut türünü kapsayan eski eser yapılar üzerinden devam etmeliyiz diye düşünüyorum. Çünkü eski eser, çok farklı yapı türlerini barındırıyor. Kamusal niteliği olan daha başka işlevli yapıların restore edilme yöntemleri ile konutların restore edilmesi arasında fark var. Konut daha canlı ve aynı zamanda yeni kullanıcının taleplerine de cevap vermesi gereken bir tür. Bir taraftan da restorasyon bir parça da konut sahibinin söz sahibi olamayacağı noktaları barındırıyor. Burada bana göre konuttaki müdahaleler; çözümlenmesi gereken birincisi yapısal müdahale, ikincisi yaşamsal müdahale olmak üzere iki türe ayrılıyor diye düşünüyorum. Yapısal müdahale; tarihi bir yapının kimliğini koruması adına yapının üzerindeki detaylardan ve yapım yöntemlerinden oluşan ve konut sahibinin söz sahibi olmaması gereken müdahaledir. **Çünkü biz, aslında eski eseri, üzerindeki parçalarla eski eser kılıyoruz. Onun doğramasını, menteşesini, demir detayını, sıvasını, ahşap döşemesini gördüğümüzde; o bize, o bilgiyi eski eserleştiriyor.** Hâkim olduğum Ayvalık ölçeğinden örneklemek gerekirse diyelim ki konumuz Neoklasik, Osmanlı Türk Evi ya da daha eski dönemleri kast edebiliriz. Bu ölçekli konutları eski eser yapan detaylar sözgelimi döşemesinin geniş ve çam ağacından olması, döşeme taşıyıcılarının orijinal kesitlerinde kullanılmasını gerektirmektedir. Sözgelimi bir kapı yapılıyorsa ya da bir pencere imal ediliyorsa, burada güncel ısınma koşulları ve güncel mekanik konular düşünülmeden aslına göre birebirinin yapılması önemsenmelidir. Bu bakış; bana eski eserin yapısal müdahalelerinin en önemli parçası geliyor. Bu konutlara dönem yapısı ve aslında toplumsal bir obje olarak bakmak gerekiyor. Bu bakış açısı ile eski eseri niye koruyoruz, bu konuya özgü kanun

niye vara yanıt bulabiliyoruz. Bana göre toplumsal objeyi korumamızın en temel nedeni, toplumsal hafızayı korumaktır. Çünkü o dönemin yaşamasının insanlara katacağı bir değer vardır.

Eğer bir toplumsal objemiz var ise o zaman sahiplik denen şey çok tartışmalı oluyor. Evet, benim bir tapum var. Ama bir toplumsal objenin sahibiyim. Yani aslında tam da benim değil, tam da her şeyi yapamayacağım. **Şahıs malı olan eski eser korumacılığının en üstüne yazılması gereken ifade; dönem yapıları şahıs malı olsalar da toplumsal koruma altında olduklarından dolayı müdahale koşullarında çeşitli sınırlar taşımaktadır, olmalıdır.** Bunlar tartışılıyor hala. Gerçekte dönem yapısının korunması ile ilgili bütün söylemler bunun üzerine kurulu olmalı.

O zaman toplumsal objeyi en üst düzeyde yaşatabilmek mümkün ve gerekli. Yani 1900 yılında yapılmış bir binayı 2017'de 1900 yılındaki haliyle korumanın bir esprisi var. Yoksa 1900'den gelen bir yapının 2017'de yeni kullanıcı veya yeni düzen tarafından modernize edilmesinin hiç bir esprisi yok. Çünkü amacı bu değil. Amacı, toplum hafızasında bir dönem mimarisini yaşatabiliyor olma ilkesini barındırıyor. Şöyle bakılabilir: 1900'lerden kalma bir yapı, yüz yıl kullanıldı. 2017 yılında, 117 yıl sonra ne yapacağız? 117 yıl sonra ısınma koşulları, imalat koşulları, yapım yöntemleri, malzemeler değişti. Evet, biz 2017'de bu evi tamir ediyoruz. Şu andaki yapım yöntemleri ile ya da yapı malzemeleri ile bunu yapmaya kalkmak çok can sıkıcı. Çünkü amacımızın dışına çıkmış oluyoruz. Çünkü asıl dert 1900'lü yılların başlarındaki yapıyı, o hali ile ayakta tutuyor ve yaşatıyor olmak. Hangi ölçeklerde yapılabiliyorsa maksimumda tamamının aslına uygun yapılması taraftarıyım. Mekânsal olarak da, plan ölçeğinde de, cephe ölçeğinde de, kesit ölçeğinde de ve malzeme ve yapım yöntemleri ölçeğinde de birebir aynıısının yapılması en iyi hali. İşte bu yüzden yapısal müdahaleyi mal sahibinden almak ya da yapısal müdahaleyi gerçekten ve gerçekten 1900'lü yılların başlarındaki tekniklerle, malzeme tipiyle, yapım yöntemleriyle yaşatmasına zorlamak gerekiyor. Ama kullanıcının da 2017'de bu yapıda hayat bulması için kolaylaştırıcı plan çözümlerine, iç mekân çözümlerine izin vermek gerekiyor. Çünkü tarif etmeye çalıştığım 1900 başlarında bu ev kurulduğunda ve içindeki aile fertlerinin yaşam standartlarındaki günlük

hayatlarıyla 2017'de yeni kullanıcının günlük hayatı hiçbir şekilde birleşmiyor aslında. Ne yapmış oluyoruz? 1900'de o evin içini dolduran şeyi çıkartmış yeni bir şey koymuş oluyoruz. Ama o evin o içini doldurması zor aslında ya da o evle uyum sağlamasını beklemek zor bir şey. Ama bir yandan da konut sahibi satın aldığı eski eser konuta dilediğince müdahale edemeyeceğini, bu evin yapım yöntemlerini değiştiremeyeceğini, bu evdeki mekânsal dönüşümleri çok fazla yapamayacağını bilmeli. Eski eseri koruma kurallarından haberdar bir insanın koruyarak müdahaleye uyum sağlaması ile bunu kendi malı olarak görerek müdahale etmek isteyen insan arasında bir fark yaşanıyor.

AG- Eski yapı ile günümüz yaşamının gereksinimleri arasında nasıl bir denge sağlanmalı peki?

FA- Baştan beri inandığım şey; sokak ölçeğinde, ev ölçeğinde eski eser yapıların orijinal kullanıcı ile de hayat bulup ilerliyor olması. Kritik şeylerden biri bu... Fakat ekonomik koşullar ya da sosyal yapımızdan dolayı eski eser yapılar bir moda unsuru olarak el değiştiriyorlar. Orijinal kullanıcılarının da rant elde ettiği bir objeye dönüşüyorlar, son zamanlarda Türkiye'de. Eski eser yapının geçmişten gelen bir sahipliği var. Ayvalık ölçeğinde baktığımızda Mübadele sonrası elde edilmiş bir sahiplik var. Orijinal kullanıcı bu evlerin doğasına daha hâkim, yaşantısına daha uygun diye düşünüyorum. Sebebi ise konut ölçeğindeki eski eser yapılarda bir hayat var ve de aslında bir dönem hayatı var. Ayvalık ölçeğinde mesela zeytin işliyor, hayvanı var, iklimi var. Yani bir sosyal yaşantı var yapıyı şekillendiren. Bir de kamunun onun üzerine yüklediği bir kimlik var. Diyor ki ona “sen 1900 başlarını anlatan mimari ölçek de değerli bir şeysin, seni korumak istiyoruz” Ama burada çelişen bir şey var. İçindeki yaşantı bundan çok haberdar değil. Onlar, onu bir konut olarak yaşıyorlar. Dönem yapısı olup olmaması aslında onlara çok hitap etmiyor. Dönem yapısı olması ile beraber hayatlarına zorluklar geliyor ve de aslında bilinçli kullanıcılar olmadıkları için dönem özelliklerini gözetmeden yapılara müdahale ederek içinde yaşıyorlar. Keşke dönem yapısı bilgisine kullanıcısı sahip olsa ve o eve saygı duyuyor olsa, o evin yapım yöntemlerini değiştiremeyecek olsa ve de hayatına uygunluğunu sağlayabilse... Para ihtiyacı ya da aile parçalanması yaşanmadan orijinal kullanıcıların bu evleri

sürekli kullanabilmesi hayatın önemli parçalarından biri... Neden bunu diyorum? Çünkü bir sokak ölçeğinde eski eser yapının orijinal kullanıcısının çıktıktan sonraki başına gelen senaryo şu oluyor genelde. Yeni kullanıcı bu evi satın alıyor. Ama bu evi tam zamanlı kullanmıyor. Eski eser yapı değişik ölçeklerde restore ediliyor ve aslında kapısı kapatılıyor. Böyle olunca da sokak ölçeğinde sürekli yaşar halde kalmıyor. Evet, restorasyon düzeyini tartışabiliriz fakat tamir edilmiş, eli yüzü düzelmiş, içinden yaşantı alınmış birer obje haline dönüşüyorlar. Hem ev ölçeğinde hem de sokak ölçeğinde gerçekleşiyor, bu var edilerek yok edilen durum. Aslında eski eser korumacılığını bina ölçeğinde yaparken yaşantı ölçeğinde nasıl yapmak mümkün bu çok becerebilecek bir şey değil bir yandan. Benim hep hayıflandığım bir konudur. Eski eser konutlar; gerçek kullanıcısının elinden çıkararak yeni kullanıcıya adapte olma sürecinde hırpalanmaktadır. Tabii ki gerçek kullanıcı da onu hırpalanmış, hissetmemiş olabiliyor ya da ailesine saygıdan, geçmişe saygıdan, yapının modern yapılardan farkına saygıdan sahiplenen, hayatının içine almış insanlar da var. Orijinalite hem yapı ölçeğinde hem de yaşam ölçeğinde kurulabilse keşke. Bu olamadığı takdirde yapı el değiştiriyor, el değiştirirken de yapı ya çok yıpranmış oluyor ya terk edilmiş çok kötü düzeyde yıkılmış olabiliyor ya da bir yaşantının içinden çıkıp gitmiş olabiliyor. Yeni kullanıcı geldiğinde konutu nasıl özümüyor ve içselleştiriyor bir parça da onu anlamak lazım. Bir eski eser sahibi olmanın nedeni neler acaba? Birinci faktör, Türkiye'de moda olması. İkinci faktör, taş ev tanımı. Üçüncü faktör, geleneksel bir yapıya geçiş yapmak şehir hayatından kurtulmak ve kasaba ölçeğinde yaşamak istemi. Bu sebeplerden dolayı sempati duyuyor alıcı. Başka kaygıları da vardır belki. Yeni kullanıcı sahip olduktan sonra bu sefer bu eski eser yapıya ne yapacağı, nasıl dönüştüreceği konusunda bilimsel müdahalelere ve kanunlara hâkim olmuyor. Bunlar da gerçekte çok belirgin değil Türkiye'de. Eski eser korumacılığını kontrol eden mekanizmalar çok düşük düzeyde. Hem belediyeler ölçeğinde, hem de kurul ölçeğinde durum böyle. Burada başıboş bir düzen olduğu için de eski eser korumacılığı sadece şahısların iyi niyetine ve de mimarların yetkinliğine kalmış bir düzeyde duruyor karşımızda.

AG- Bölgesel ölçekte bakarsak peki? Tarihi dokuları nasıl korumak gerek?

FA- Eski eser bölgelerindeki yeni yapılaşmalar aslında dertli konulardan biri Türkiye'de. Çünkü imar plan notlarımız eski eser

bölge koruma koşullarında belli kriterler barındırıyor. Bu kriterler belirlenirken, eski eser bölgesinde yeni yapı müdahalelerini kısıtlayıcı unsurlar konmaya çalışılmış ya da cephe nizamlarından ya da malzeme bilgilerinden faydalanılması ya da o yönde çalışılması ile ilgili plan notları var.

AG- Yeterli mi peki bunlar?

FA- Aslında çok tartışmaya açık. Çünkü o plan notlarını yazan insanlar, bir kural koymaya çalışmışlar. Pencere boyutu, pencere oranları, malzeme bilgisi, cumba, açık ya da kapalı çıkma bilgisini barındıran çok basit ölçekli kurallar. Fakat karşımıza şöyle bir şey çıkıyor. Bu plan notlarına kim baksa illaki bir eski eser planı çizmeye çalışıyor. Mimarlıktaki zorluk bu... Eski eser bölgesinde yeni yapı tasarlarken bazı kısıtlayıcı notlar var. Fakat bize Neoklasik bir binanın taklitini yapmasını da öğütlemiyor. Ama Türkiye'de yine rant ve moda şöyle bir şekillendirme yapıyor mal sahiplerine ve mimarlara ki 2017'de 1900'den kalma binayı yapmaya çalışan insanlar türüyor. Ona çok benzeyen ama hiç de benzemeyen yakışmayan bir durum ortaya çıkıyor. **Biz aslında değer verdiğimiz eski eser yapıyı birebir koruyamaz iken bir yandan da yeni yapı yaparken kurallar var diyerek yeni yapıyı da 1900'de ki binaya benzetmeye çalışıyoruz. Peki, ne yapmalıyız? O zaman eski eser korumacılığını daha iyi yapalım. Orada gerçekten çok iyi düzeyde eski eser bina kendini fark ettirsin. Bir de eski eser korumacılığı makyaj da demek değil. Eski eser korumacılığı, yapının hayatını uzatmak.** Dönem mimarisini nasıl ayakta tutacaksınız bir 50 yıl daha bir 100 yıl daha? Eski eser korumacılığı 50 yıl sonra hala var olacak mı? 1900'den kalma yapılar 2100'de hala var olacak mı? Aslında çok merak ediyorum. Ya bu iş bitti artık, 1900'lerden kalan yapıları korumayalım mı diyecekler? Yoksa çok daha değerli bir hale mi gelecek? Eğer çok daha değerli hale gelecek ise şu anda yapılan şey bir katliam. Çünkü 1900'lerde ki bilgi yok edilerek gidiliyor. 100 yıl sonra, o binayı restore etmek demek onun bilgisini yok etmek demek. Çünkü 2100'de o binaya bakacak insan, onu 2017'de tamir edilmiş, 1900'lerden kalma bir yapı olarak görecek. Bu yüzden **2017'de yapılan müdahale o kadar temiz olmalı ki 1900'ün hiçbir bilgisini yok etmemeli. İç mekân, cephe detaylarıyla, malzeme bilgisi ile menteşe tipi, ince camıyla, ince çitasıyla, profiliyle yorumlamayacağımız bir şey olması gerekiyor ki 2000'lerin ileri tarihlerinde bu yapı**

hala 1900'lerin yapısı olarak yaşasın. Aksi halde, 2000'lerin ilerisinde bir insan, bu yapılardan birine girdiğinde bir bilgiye kavuşacak. Fakat bu gerçek bir bilgi olmayacak. Çünkü o tarihe kadar bu 1900'lerdeki yapıların daha fazlası restore edilmiş, hepsinin üzerinden bilgisi alınmış, yeni şeylerle tanıştırmış, gerçekte dönem mimari özelliklerini yitirmiş olacak. Acayip bir tezat aslında... Eski eser korumacılığı yapıyorsunuz. Bunun uzun yıllar ayakta kalması gibi bir iddia var. Dönem mimarisinin nesillere aktarılmasını öğütüyorsunuz. Fakat restore ederken bunu hiç gözetmiyorsunuz. Bence yapılamayan bir şey olduğu için son kertede konut ölçeğinde mimarisinde restorasyon yapılmasını diyorum. Çünkü doğru yapılamayan bir şey... Doğru bilgi aktarımı yapacak her şey devşiriliyor ve yok oluyor.

AG- Bu süreç ekonomik olarak nasıl etkiliyor kentleri sizce? Turizm mesela?

FA- Meselenin bir de turizm boyutu var. En değerli kısmı o zaten. Eski eser korumacılığını siz iyi düzeyde yaparsanız da yapmasanız da turizmde yeri var. O da çok komik. Çünkü turist, eğitim seviyesi ne olursa olsun bunun içeriğinden çok haberdar değil. Eğer mimar değilseniz araştırmacı ya da bilinçli bir kullanıcı değilseniz, Ayvalık'ı iyi korunmuş sanabilirsiniz. Bunun gerçeğini sadece teknik adamlar bilebilir. Bunun değerini onlar anlayabilir. Belki de bir süre sonra bu kötü yapılaşmalar, bu değer kaybettirmeler buranın kimliğini bozmayı sürdürdükçe turizm de kaybedecek. O zaman belki herkesin aklı başına gelecek. Sonra belki tekrar toparlamaya çalışacaklar. **Demem o ki; eski eser korumacılığının turizm ve ilgi kaybından sonra yapılan bir şey olmasından çok; değerinden dolayı yapılan ve korunan sonra da karşılığını bulan bir eylem olması gerekir. Tabii hayal edilebileceklerden biri, bütün sokakların tertemiz olması. Yaşantının orada olması... Eski eserlerin 1900'lerde durduğu gibi duruyor olması. Ama 2017'de de yaşıyor olması.** Burada neler değişti? 2017'e gelindiğinde çok şey değişti. 117 yıl sonra şehir donatıları değişmiş durumda. 1900'lerden kalma bir maketi yaşatmak da o zaman doğru mu? Becerilebilir bir şey mi? Bu kadar faktör varken, bu kadar zorlayıcı etken varken. Şehir değişmiş, ev donatıları değişmiş, kullanıcılar değişmiş iken, siz ama bir şeyi ayakta tutmaya çalışıyorsunuz. 1900'lerden kalma bir dönem mimarisini yaşatmaya çalışıyorsunuz. Ama onun faktörleri de değişmekle meşgul. Dönem eki diye bir şey

var. Dönem yorumu diye bir şey var. Ben onun söz konusu olması gerektiğini düşünmüyorum. Çünkü biz eski eser tamiratları yaparken orijinal bir yapı görüyoruz. 1900'lerde yapılmışsa o yapı, 1930'lu yıllarda eklenmiş olanlara da dönem eki diyoruz. 2017'de yapılan ek, dönem eki olacak mı? Ya da dönem müdahalesi mi olacak? Benim orada kafam karışıyor. Aslında sanki öyle olmayacak. Bu evler dönem mimarisi yansıtılmaları gözetiliyorsa birebir korunacak. Başka hiçbir çıkar yol yok gibi geliyor bana. Bunu yapmak ta kanunlarla, kullanıcılarla mümkün değil. Gerçekten çok bilinçli düzeyde yöneticilere, belediyeye, kurumlara ihtiyaç var. Bunu amaç edinmiş insanlara ihtiyaç var. Öbür türlü iğdiş edilmiş, sağı solu kesilmiş, kulağı değiştirilmiş, burnuna başka bir şey takılmış, parçalanmış bir objeye dönüşmekte meşguller, şu anda eski eser yapılar.

AG- Türkiye'de eski şartlara göre usta ve malzeme bulmak da sıkıntı ve restorasyon çok pahalıya mal oluyor. Dolayısıyla sosyal konumu değişiyor bu konutların. Bunlarla ilgili neler söylemek istersiniz?

FA- Evet, siz bir eski eser korumacılığı diye bir kavram atmışsınız ortaya. Yapılar da burada duruyorlar. Fakat bunları tamir edecek adam yok ortada. Demir işçiliğini yapacak adam yok. Kapısını yapacak adam yok. Penceresini yapacak adam yok. Kireç boyasını yapacak adam yok. Çünkü herkes modern malzemelerle iş yapmaya devam ederken o yapı, kendi tarihinde ve kendi malzemesi ile duruyor. Evet, Ayvalık'ta üç tane sıcak demirci var. Bunlardan biri gidecek. Bir tanesi daha gidecek ve yok olacak. Siz on yıl sonra, yirmi yıl sonra sıcak demir işçiliği yaptırılmıyorsanız, o yapıyı nasıl koruyacaksınız? O ahşap doğrama yapacak yeni usta eğitilmiyorsa, bunu öğrenme çabası olmuyorsa ne olacak? Burada da işte kamunun ya da kurumların çok büyük görevleri var. Sen eski eser korumacılığı yapıyorsan bunun servisini de koruman ve kurman gerekiyor. Nasıl koruyacağız? O zaman işte elinde ne varsa, sokakta ne buluyor ise modern malzeme ile yeni yöntem ile eski esere müdahaleler başlıyor. O zaman da eski esere herhangi bir konut gibi davranmaya başlıyor. Ama bizim en büyük derdimiz de eski eser konutlara herhangi bir konut gibi müdahale etmemek. Ki dönem mimarisi olsun ve ileriye doğru da gitsin. Türkiye'de usta eğitim programları, kitapçıklar, yapım yöntemleri ile ilgili bilgilendirmeler gibi... Ben daha tanık olmadım ama, biliyorum ki Ayvalık'ta bu taş duvarları örecektir, sıvayı yapacak adam yok. Birkaç marangoz var yaşlanmış. Biz çaba harçlıyoruz kendi ustamızı yetiştirmeye. Birkaç tane sıcak demirci var. Bu yüzden de insanlar sıcak demirciye menteşe yaptırmak

yerine gidip bir nalburdan bir menteşe alıp takıyorlar. Özgün menteşe eski eserin ufacık bir bilgisi iken o bilgi yok ediliyor. Diğerleri de öyle olmaya başladı. Bu sefer diyor ki bilgisi olmayan mal sahibi “ben çift cam takacağım”. Eski eserde çift camın ne işi var? Dönem bilgisi olarak doğru bir şey mi? Hadi gidelim 2050'ye şimdi 1900'den bir yapı görelim ve çift cam görelim üzerinde. Biz onu mu hedefliyoruz? Yoksa o tarihteki camımı görmek istiyoruz? Bize hangisi hitap edecek? Bana o iki milimlik camı görmek daha tutarlı geliyor. Evet, üşüyecek biraz... Soğuk olacak ama zamanında da bu evde insanlar yaşadılar ve belli bir konfor kuruldu. Modern konforu elde etmek çabamız bu evlere iyi gelmez. Cam ölçeğinde, yalıtımlar ölçeğinde ya da işte menteşeler ölçeğinde, tesisat ölçeğinde söylüyorum.

Bunların anlamı ilkel yaşam devam etsin değil. Yapının içerisinde modern hayat olacak. Modern bir kullanıcı geldi çünkü. Ama yapı, o modern kullanıcıya göre değişmeyecek. O yapı, o hali ile kalacak. Modern kullanıcı, kendini ona adapte edecek. Bizim yaptığımız yanlışlık şu anda modern kullanıcıyı eski esere adapte etmek. Herhangi bir konut olsa hiçbir itirazım yok. Gidersiniz bir apartman dairesi alırsınız, bir villa alırsınız istediğiniz gibi değiştirirsiniz. Orada özgürsünüz. Kendinize bir şey yapıyorsunuz. Bir dönem mimarisinin içine giren insanın bu özgürlüğünü elinden almamız gerekiyor. Yani yasak konması gerekiyor. Dokunabilecek ustaların, bilen mimarların, onunla baş edebilecek ve de değerini bilen kullanıcıların girmesi gerekiyor. Dört tane aktör gerekiyor burada. Mal sahibi, usta grubu, mimar ve kurumlar gerekiyor. Bu dörtlünün de ehil olması gibi bir sürece ihtiyaç var. E olacak, Türkiye’de bu işler yeni başladı. Peki, bu olana kadar olan zararlar nasıl temin edilecek? Çok haberdar değiliz tabi ki ve de olmayacak bence. Çünkü bu yönde ilerleyen bir çözüme tanıklık etmiyoruz.

AG- Son olarak Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri programının sizin perspektifinizden yansımalarını paylaşır mısınız bizimle?

FA- Ben her zaman pesimist bir dünyadan baktığım için; evet Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri özgün bir program ve on beş yıldır İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmekte. Konuşmamın ilk başından beri söylediğim gibi eski eser korumacılığını özendirmeye çalışan, bu programı besleyecek kaynaklar gün geçtikçe azalıyor. Siz de fark ediyorsunuzdur.

Bu kaynakların Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri’nin yaşaması için doğru restorasyonların yapılıyor; doğru yöntemlerin konuşuluyor; doğru eski eser korumacılığın tartışılıyor olması lazım Türkiye’de. Bir taraftan da program, koruma sorunlarını gündeme taşıyor. Bunu da her yıl tekrarlıyor. Farklı disiplinleri aynı anda koruma konusunda düşünmeye sevk ediyor. Bu yönü ile dikkate değer. İdealize edilen koruma kriterlerinin konuşulması da önemli bir kazanım.

ESASLI ONARIM

20 / 20
13 / 17

84

Yapıların özgün mekân-cephe kurgusu, yapım tekniği, malzeme, süsleme eleman ve detayları, parsel öğeleri (müştemilat, havuz, kuyu, duvar, döşeme kaplaması, ağaç, çardak, vb.) ile korunarak onarilmaları esastır. İşlev değişikliği nedeniyle uygulanan dönüşümün yapı-parcel ilişkisi ile yapının iç-dış mekân organizasyonunun korunmasını ve/veya okunmasını olanaklı kılmaları gerekir. Bu doğrultuda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararlarında tariflenen ve strüktürel onarımı içeren sağlamlaştırma (konsolidasyon), temizleme (liberasyon), bütünleme (reintegrasyon) müdahaleleri ile yapının altyapı ve konfor koşullarını yükseltmeyi hedefleyen sağlıklaştırma eylemlerinden bir ya da birkaçının uygulanmış olması beklenir.

Değerlendirme Kriterleri :

- A. Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması,
- B. Özgün yapı-parcel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi / avlusuyla birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması,
- C. İşlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi,
- D. Yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi,
- E. Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması,
- F. Yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin koruma, tasarım, uygulama açısından yüksek niteliklere sahip olması,
- G. Yapının iç dekorasyonunda özgün mimari ve dönemine ilişkin bağlamsal duyarlılığın gözetilmesi,
- H. Belge değerinin yaşatılmasına yönelik çabanın belirgin olması,
- İ. Uygulamadaki işçilik kalitesinin yüksek düzeyde olması.

Ödül alt kategorileri şunlardır:

- 2.2.2.1. Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü
- 2.2.2.2. Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü

Kategori tanım bilgileri 2017 Yılı Şartnamesinden alınmıştır.

Esaslı Onarım Ödülleri; Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri Şartnamesi'nde 2.2.Tek Yapı ve Tarihi Doku Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri ana kategorisi'nde, 2.2.1 Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri başlığı altında yer alan üç daldan ikincisidir.

Aliğa Belediyesi Aliğa Merkez Cami

Kültür Mahallesi İstiklal Caddesi - Demokrasi Meydanı
Aliğa

Aliğa Belediyesi "Aliğa Merkez Camii"
Mimar Müellif: Cem BİLGİNPERK
Yüklenici: Efe SEVTEKİN Kordon Restorasyon Ltd. Şti.

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım

Yapının inşa tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte Osmanlı arşivlerinde 1860'lı yıllarda, bir Rum Ortodoks Kilisesi olarak yapıldığına dair kayıtlar bulunmaktadır. Yapı, taş ve tuğladan inşa edilmiş, plan tipolojisine bakıldığında ise bazilikalı tipte, üç nefli bir Ortodoks kilisesinin temel özelliklerini taşımaktadır.

Iconostatis duvarı, Altar, Bema gibi ritüele ait iz bulunmamakla birlikte yarım daire planlı olduğu anlaşılan apsis restorasyon öncesi yapılan araştırmalar sırasında tespit edilmiştir. 1924 yılında Türkiye'ye gelmeye başlayan Lozan Mübadillerince yanmış olarak bulunan kilise yapısı, 1928 yılında camiye çevrilmiştir. Mihrap ve minber bu tarihte eklenmiştir. Kilisenin narteks bölümü, camii sürecinde son cemaat yeri olarak kullanılmıştır.

Eski çan kulesinin yerine, aynı temeller üzerine inşa edilen minare 1946 tarihlidir. Cami 1946 ve 1952 yıllarında olmak üzere iki kez kapsamlı onarımdan geçirilmiştir. Yapı Aliğa'nın bilinen en eski mimari mirası olmakla birlikte, döneminin dini, mimari, kültürel ve sosyal yaşamını yansıtan, kısmen bazı kayıpları olsa da orijinal özelliklerini yitirmemiş önemli bir kültür varlığıdır. İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 18.02.1993 tarihinde, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenmiş ve 2012 yılında İl Özel İdaresi'nin katkıları ile Aliğa Belediyesi tarafından restore edilmiştir.

Özgün nitelikleri ile yaşatılarak korunmuş olması uygulamada malzeme ve teknik detaylardaki özenli yaklaşım, geriye kalan özgün malzemenin korunması, yapıda gerçekleştirilen restitüsyona yönelik araştırmalar neticesinde tespit edilemeyen ve güvenilirliği düşük yöntemler ile belirlenen yapının dönemsel izlerinin; güvenilirliği düşük olması nedeniyle tamamlanmayarak izlerin okunmasının sağlanması, yan nefler üzerindeki plasterlerin kilise sürecinin mimari detaylarını okunur kılacak nitelikte sergilenmesi ve bu sayede belge değerinin korunmuş olması takdirle karşılanmıştır.

Dramalılar Köşkü

Bornova Kent Arşivi ve Müzesi

Mimari Müellif: Cem BİLGİNPERK Dor İnş.Taah.Mim.Tic. Ltd. Şti.
Yüklenici Firma: Mehmet MEÇİN
Piramit Dek.İnş. Elk. Taah. San. Tic. Ltd. Şti.

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım

Köşk müstemilat, mutfak ve hamam yapılarıyla birlikte, geniş bir bahçe içerisinde yer alır. Yapım tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte; mimari kurgusu ve yapım sistemine dayanılarak 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına ait olduğu düşünülmektedir.

30 Ocak 1923 tarihli mübadele anlaşması gereği Yunanistan'ın Drama kentinden önce İstanbul'a oradan da Bornova'ya gelen Dramalılar olarak tanınan aile bu köşke yerleşmiştir. Köşk ve müstemilat binasına geç dönemde değişiklikler ve mekan ekleri yapılmış, yapılar onarım sürecine dek konut olarak kullanılmıştır. Hamam yapısı uzun yıllar köşk oturanlarınca kullanıldıktan sonra halka açık işletilmiştir. 2012 yılında tamamlanan restorasyonun ardından köşk ve müstemilat yapıları Bornova Belediyesince kent arşivi ve müzesi olarak düzenlenmiştir.

Köşk binası, iki katlı simetrik planlıdır. Binanın kuzeydoğu cephesine bitişik tek katlı, iki mahalli uzantısı bulunmaktadır. Tüm beden duvarları taş, tuğla almaşık örgülüdür. Cepheler sade ve sıvalıdır. Kuzeybatı ve kuzeydoğu yönlerine cephelidir. Yapının parselde yerleştiriliş şekline dolayı kuzeybatı cephesi bahçe duvarlarına bitişiktir. Köşkün güneydoğusunda parsel sınırı boyunca mutfak ve hamam yapıları, kuzeydoğusunda yine parsel sınırına bitişik konumlanmış müstemilat yapısı ve güneybatısında, cümle kapısına bitişik, giriş binası yer almaktadır. Oldukça büyük bir parselde oturan yapılar, kuzeydoğu, kuzey batı ve güneybatısında yüksek bahçe duvarları ile çevrelenmiştir. Köşkün güneybatı cephesi ön avluya, Kuzeydoğu cephesi arka avluya bakmaktadır. Yapının, güneybatıda dört ve güneydoğuda bir olmak üzere beş girişi bulunmaktadır. Bunlardan biri ana, diğer dördü hizmet girişleridir. Güneybatı cephesinde üzerinde yer alan ana girişin doğusunda ikincil giriş yer almaktadır.

¹ Tarihçe bilgileri, başvuru dosyasında yer alan restorasyon raporundan alınmıştır.

Bornova'da Dramalılar Köşkü'nün restorasyonun gerçekleştirilerek Kent Arşivi ve Müzesi olarak Bornova'ya kazandırılması, Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması, özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi, yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba uygulamadaki işçilik kalitesi ölçütlerini karşılamış olması takdir edilmiştir.

2013

Charnaud Köşkü

Villa Levante Butik Otel Cafe Restaurant

Bornova

Sahibi: İsmail AKÇURA

Müellif: Salih SEYMEN

Yüklenici: İsmail AKÇURA - Salih SEYMEN

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım

Charnaud Köşkü, yüksek duvarlarla aralarından geçen dar yollara değin uzanan bir ya da daha fazla sayıda anıtsal yüksek kapılara sahip geniş bahçeler içinde konumlanan yaşam mekânlarından oluşan Bornova Levanten Köşkleri arasında yer alır.

Bahçe zeminine işlenmiş siyah beyaz çakıl taşları ile yapılan Rodos mozağının günümüze ulaşmış en zarif örneği bu köşkte yer alır. Bu mozaiklerden yıldız biçimli geometrik desenlerden biri içerisinde 1831 tarihi işlenmiştir. Bu tarih, konutun Charnaud' lardan önce Zipcy ailesi tarafından inşa edildiği yıl olarak bilinmektedir. Evin bundan sonraki sahipleri olan Charnaud Ailesi, Fransız kökenlidir. Nantes Fermanı, 1685 tarihinde XIV: Luis tarafından yürürlükten kaldırılınca; Protestan bir aile olan Charnaud' lar bütün medeni ve dini haklarının ellerinden alındığı Fransadan kaçarak İsviçre' nin Neuchatel kentine yerleşirler ve ardından İngiliz vatandaşlığına geçerler. 1700'lerin sonlarına doğru Charnaud ailesinden biri eşiyile birlikte Smyrna'ya yerleşir ve ticaretle uğraşır.

Daha sonra konut İngiliz kökenli Clarke ailesi tarafından eski Bornova tarihinin en yaşlısı Bayan Phyllis Charnaud'dan satın alınmıştır. Köşk'ün bahçesinde bulunan iki katlı konut Clarke ailesi tarafından 1980'li yıllarda izinle inşa ettirilmiştir.

Tek katlı kuzey güney doğrultusunda enlemesine dikdörtgen planlı yapıya ana giriş, batı yönünde ortada simetrik olarak yer alan beş basamakla çıkılan zarif Turcan kolonlarla yapılmış portikolu bir teras ile sağlanır. Girişte dağılım mekânı şömineli salon ile kuzey güney yönünde birbirine geçit veren mekânlardan oluşur. Güney yönünde dört oda ve bir banyo, kuzey yönünde ise iki oda, mutfak, servis holü ve müstemilat kısmı yer alır. Ana giriş aksı ile aynı aksta yer alan doğu yönünde arka bahçeye açılan bir teras, uzun koridorlar ile tüm odalar arasında bağlantı sağlamaktadır. Köşk, butik otel ve restoran olarak işlevlendirilerek yaşatılmaktadır.

Bornova'da Dramalılar Köşkü'nün restorasyonun gerçekleştirilerek Kent Arşivi ve Müzesi olarak Bornova'ya kazandırılması, Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması, özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi, yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba uygulamadaki işçilik kalitesi ölçütlerini karşılamış olması takdir edilmiştir.

2014

Aslanlı Köşk

Emel Aliberti Evi

Köprü Mah. 128 Sok. No:18 Köprü-İzmir / Varyant - Konak
Mimari Müellifi: Tamer PAKBEN

Göztepe'nin 19.yy'ın son çeyreğinde ticarete bağlı olarak zenginleşenlerce tercih edilen yeni bir mahalle olduğu bilinmektedir. Bu dokuda artık etnik farklılıklar değil zenginlik ölçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Pek çok araştırmacının da belirttiği gibi; sahil boyunca sıralanan evlerin kimi Müslümanlara, kimi Rumlara, kimi Yahudilere, kimi de Levantenlere aittir. Bu yüzden Göztepe yerleşimi, kozmopolit bir kimlik sergilemektedir. Burada günümüze ulaşan Asansör, Büyük Sinagog, Atatürk'ün de konuk olduğu Uşakizade Köşkü ve emsalleri ile daha çok Yahudi ve Türk izlerini taşıırken Levantenler'in, Rumların ve Ermenilerin okulları, kiliseleri ve yerleşmeleri de aynı alanda konumlanmıştır. Bölgede Aslanlı Köşk olarak tanınan yapının da bu sürecin Cumhuriyet döneminde de kimliğini sürdürdüğünü ifade eden bir yapı olduğunu mimari kurgusuna bakarak söylemek mümkündür. Zira yapının kim tarafından yapıldığına dair her hangi bir kayda rastlanmamakla birlikte olasılıkla 1930'lu yıllarda, tütün ticaretiyle ilgili bir Türk aile tarafından kullanıldığı bilinmektedir.

90

Yapının özgün mimari nitelikleriyle korunmuş olması, gerçekleştirilen sınırlı sayıda bazı müdahalelerin geri dönüşebilir nitelikte olması, tefrişinin dönem özelliklerini yaşatan nitelikte düzenlenmesi ve uygulamadaki işçilik kalitesi takdir edilmiştir.

Günümüzde tarihi niteliğinden uzaklaşmış yoğun yapılaşma içeren bir tarihi dokuda tarihi özellikleri ile referans verilecek bir ölçekte gerçekleşen uygulamasıyla ve hatta yapının bahçesi ile birlikte kente kazandırılmış örnek alınacak bir kazanımdır.

2015

Ömer ve Şükran Torun Evi / Zangoç Evi

177 Sokak No: 2 Foça

Mimari Müellif: Neşe SARIOĞLU BOZKIR, Fevzi BOZKIR,
Ercüment KUYUMCU
Uygulama: Ömer TORUN

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım

Foça konutlarının minyatür bir örneği olan yapının; ana giriş kapısının sövesi üzerinde yer alan kitabesinde, Foça'daki pek çok konutta olduğu gibi aile ismi ve yapım tarihi yer almaktadır. Kitabede yazan "OIKIA Θ. ΔΙΑΚΟΝΟΥ - 1 Μαρ 1897" ifadelerinin Türkçe karşılığı Zangoç Evi- 1 Mart 1897'dir. Zangoç; kiliselerin bakımını yapan ve çanı çalan din görevlisine verilen addır. Ona ve ailesine ait ev, Mübadele sürecinde ise Limni Adası'ndan gelen bu kez Müslüman din görevlisine; Müezzın Mustafa Akseki ve ailesine verilmiştir. 1960 yılına kadar kullanılan konut, sonraki yıllarda müezzın Mustafa Akseki'nin konutun ön kısmına yaptığı bir başka eve taşınmasıyla birlikte 1980'lere kadar kiracıları tarafından kullanılmıştır.

92

Mütevazı ölçekte bir büyüklüğe sahip konutun girişi, asimetrik düzendedir. Sokaktan basamaklarla yükselen üzeri basık kemerli ve kemer üzerinde kenger yaprağını çağrıştıran motifli kilit taşı derin nişin ardında yer alan ana giriş kapısı yanda yer almakta ve birinci kata açılmaktadır. Alt katta zemine gömülü bodrum katı mevcuttur. Ana giriş kapısının yanında basık kemerli üzeri profilli silmeli iki pencere ve o pencerelerle aynı aksta bodrumda daha küçük pencereleri bulunmaktadır.

Kapıdan girildiğinde küçük bir sofa yandaki odalara geçit vermekte ve giriş aksında ise bodrum kata inen merdivenler yer almaktadır. Restorasyon projesi uzanımında bodrum kat da yaşam alanı olarak değerlendirilmiş, ana girişin aksında yer alan bahçeye açılan bodrum kat kapısı aktif olarak kullanılır hale getirilmiştir.

Bornova'da Dramalılar Köşkü'nün restorasyonun gerçekleştirilerek Kent Arşivi ve Müzesi olarak Bornova'ya kazandırılması, Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması, özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi, yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba uygulamadaki işçilik kalitesi ölçütlerini karşılamış olması takdir edilmiştir.

Mehmet Hamdi Uzer Binası

Talatpaşa Mahallesi Kınık Caddesi, Abacıhan Yokuşu No:27
Bergama

Mimari Müellif: L.Bülent ŞAHİN
Uygulama: Mehmet Hamdi UZER

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım

1841 yılında yapılmış olan yapı Rum kökenli ilk sahibince manifatura mağazası olarak kullanılmıştır. Mübadele sürecinde ilk olarak Mahmut Çeviker tarafından Nalbant dükkânı olarak değerlendirilmiştir. El değiştirdikçe sırasıyla demirci dükkanı, mandıra, marangoz atölyesi, inşaat malzemeleri ticarethanesi ve en son 1982-2012 yılları arasında antikacı olarak kullanılmıştır. Yapının son kullanıcısı Mehmet Uzer, yapıyı satın aldıktan ve restorasyonunu gerçekleştirdikten sonra antikacı dükkânı olarak kullanmayı sürdürmüştür.

94

İşlev değişikliklerinin çok sayıda olması yapının özgün niteliklerinin saptanmasında sıkıntı yaratmış olsa da gerek yapıdan gelen izler, gerek tarihi kaynakların ve gerekse değişen işlevlerin gerektirdiği alt yapı sorgulamaları izleğinde yapının özgün nitelikleri bulunmuş ve uygulamaya yansıtılmıştır. Yapılış nedeni tam olarak anlaşılamayan detaylar olduğu gibi korunarak gelecek kuşaklara birer belge olarak aktarılmıştır.

Yapı, asma katlı tek mekândan ibarettir. Ön cephesinde silmelerle konturlanmış üçgen alınlıklı, altında üzerinde ışınal desenli demir ferforje ile korumalı geniş basık kemerli alınlıklı büyük bir kapı açıklığına sahiptir. Alınlığın üzerinde günümüze yıpranmış ve okunamaz halde de olsa kitabesi bulunmaktadır. Yapının ana cephesi, köşelerindeki hafif dışa taşırılmış kesme taşlarla elde edilmiş düşey silmeler üstte sütun başlığı biçimli plasterlerle hareketlendirilmiştir. Benzer hareketlendirme kapı girişi ve kemer çevresinde de mevcuttur. Ana cephedeki kaplama ve payelerde Bergama'ya özgü andezit taşı kullanılmıştır. Kapının iki yanı vitrin olarak değerlendirilmiştir. Yapının iç duvarları geç dönemde duralit ile kaplanmıştır. Duralit kaplama altında duvarların kabayonu taş ve tuğla karışımı ile inşa edildiği ve üzerinde sıva izi bulunmadığı gözlenmiş ve restorasyon uygulamasında da duvarlar sıvasız bırakılmıştır. Yapının asma katına kuzey doğusunda yer alan yeni tasarlanmış bir demir merdivenle ulaşılmaktadır. Çatı içten ahşap makas konstrüksiyonlu, üzeri ise zıt akıntılı iki beşik çatı ile örtülüdür. Çatının özgün olduğu 1900 lü yıllara ait Alman

arkeoloji Enstitüsü'nün hava fotoğrafından anlaşılmış ve iki parçalı çatının bu kadar küçük mekânda uygulama nedenin yapının komşu yapılardan sonra imal edildiğini ve bu yapıların saçak düzenini bozmamak için böyle bir çözüme gidildiği anlaşılmıştır.

Mağaza yapısı;

Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması,
İşlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi,
Yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi

Yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması

Yapının iç dekorasyonunda mimari ve dönem özelliklerinin gözlemlenmesi,
Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması,
Belge değerinin yaşatılmasına ve dönem eklerinin korunmasına dönük çaba,

Uygulamadaki işçilik kalitesi ile
takdir edilerek Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2015 Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Kategorisi'nde ödüle değer bulunmuştur.

ΑΣ18410

PERGAMON GALLERY

Antique - Ethnographic
Authentic Objects - Carpet

PERGAMON GALLERY

Antique - Ethnographic
Authentic Objects - Carpet

Rönesans Yalısı / Braggiotti Evi

Bayraklı - Turan

Mimari Müellif: Tamer PAKBEN
Uygulama: UMART Mimarlık

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım

Eski adıyla Petrota'da günümüzdeki adıyla Turan Mahallesi'nde geniş bir bahçe ile denize nazır bir konumda ve denize özel iskelesi ile bağlanan köşk, yapıldığı dönemde Levanten Braggiotti Ailesi'ne aittir. Rolando Braggiotti'nin evin sahibi olduğu ve oğlu Raimondo Braggiotti'nin bu evde dünyaya geldiği günümüze ulaşan bilgiler arasındadır.

Sözcük anlamı taşlık yer olan Petrota, Eski Bayraklı sürecinde Aya Triada'dan ötesini Alaybey'e doğru taşlık kıyıya uzanan alanı kapsıyordu. Bu alanda Levanten ailelerin yazlık köşkleri bulunurdu. 1940' larda bölgenin sanayi alanı olarak ilan edilmesiyle birlikte kullanıcıları bölgeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte Braggiotti Köşkü, Petrol Ofisi misafirhanesi olarak kullanılmıştır. Ayrıca 1893 yılında İzmir'de en büyük un değirmenlerine sahip olan un, tarım ürünleri konusunda çalışan Braggiotti Ailesi'nin 1930'lu yıllarda un fabrikalarını Süleyman Felibelî'ye kiraladıkları ve sonra satarak yavaş yavaş değirmencilik üretiminden koştukları bilinmektedir.

19 Haziran 1934 tarihinde İngiliz kökenli Eastern and Overseas Products Ltd. Eski Aya Triada'daki yağhaneyi satın almasıyla başlayan üretim sonradan "Turyağ", Türkiye Yağ ve Mamulâtı Sanayii Limited Şirketi olarak tescil edilmiş Türkçe kısa adı ise Turan Yağ ve Sabun Fabrikaları olmuştur. Böylece bulunduğu yer, yağhanenin adı ile özdeşleşmiş artık kıyıya Turan denmeye başlanmıştır.

2011 yılının Haziran ayında geçirdiği yangınla kule katı tahrip olan köşkün mimari çözümlemesinde ve restitüsyon etüdünde 1994 yılında köşkte çekilen "Yalancı" filminden elde edilen kareler değerli bir veri kaynağı oluşturmuştur.

Zemin kat, ara kat, 1. kat, kule katı ve bodrum kattan oluşan köşkün ana girişi, simetrik bir düzeni yansıtan kuzey cephesinden sağlanmaktadır ve bir giriş sahanlığı bulunmaktadır. Ortada bulunan giriş kapısının olduğu kütle iki yanda daha geride konumlanan kütlelerle simetrik olarak genişlemektedir.

Kule kısmı, orta alanda deniz cephesiyle bütünleşik olarak yükselmektedir.

Giriş kapısının üstünde dökme demir paraçolun taşıdığı küçük bir balkon bulunmaktadır. Öndeki kütlelerin dik bir beşik çatısı bulunmaktadır. İki yanda geride bulunan kütleler bodrum katta, zemin katta ve 1. katta bulunan birer pencere ile aydınlanmaktadır. Kule katında ise kuzey cephesine açılan iki adet pencere bulunmaktadır. Denize bakan güney cephesinde zemin katta ilk yapımda geniş bir teras olan bölüm sonradan örtülerek kapalı mekân olarak kullanılmıştır. Güney cephesi de kuzey cephesi gibi simetrik bir düzene sahiptir. Zemin katta özgününde teras olan bölüme açıklık sağlayan kapıları, ortada bulunan kapının üstünde iki adet dairesel metal kolonun taşıdığı bir balkon ve bu balkona açılan kapı ile körfezi kucaklayan manzaraya ulaşılmaktadır. Aynı aksta bu kez kule katında tek kapı ile açıklık sağlanan ahşap konsolların taşıdığı bir balkon aynı manzaraya, İzmir körfezine bakı vermektedir.

Köşk;

*Özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması,
Özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması,
İşlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi,
Yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması,
Yapının iç dekorasyonunda mimari özelliklerinin gözetilmesi
Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması
Belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba
Uygulamadaki işçilik kalitesi ile
Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2015 Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Kategorisi'nde ödüle değer bulunmuştur.*

2015

Beyaz Köşk

Esenyalı

Mimari Müellif: Y.Mimar Salih SEYMEN
Yapı Sahibi: Tarık SEPİCİ-Mehmet SEPİCİ-İklame SEPİCİ CAN
Gönül SEPİCİ - Mustafa SEPİCİ
Uygulama: Grid İnşaat Ltd.Şti- Mimar Tayfun ÖZTEKİN

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım

Geniş bir bahçe içerisinde yer alan Beyaz Köşk; hem ilk yapımı ve hem de erken dönemdeki ekleriyle farklı dönem zevklerini günümüze dek ulaştırın belgesel nitelikleriyle özel bir konuma sahiptir. Günümüze ulaşan Asansör, Büyük Sinagog, Atatürk'ün de konuk olduğu Uşakizade Köşkü ve emsalleri ile daha çok Yahudi ve Türk izlerini taşıırken Levantenlerin, Rumların ve Ermenilerin okulları, kiliseleri ve yerleşmeleri de Göztepe'de bir arada süren yaşamın tanıklarındır.

98

19.yüzyılın son çeyreğinde ticarete bağlı olarak zenginleşen ve bu anlamda zengin bir kozmopolit dokuyu sergileyen Göztepe yerleşiminde yer alan köşk, bulunduğu bölgede süren, yaşayan ve değişen kullanım özelliklerini de özetlemektedir. Özgününde tekil bir yapı iken ardından kent ölçeğine taşınan Avrupalı yaşam tarzına uygun olarak gelen ekleri ve Erken Cumhuriyet dönemindeki yaşam kesitini sunan ve bünyesinde ayırt edilebilecek bir yaklaşımla sergilemektedir. Köşkün ilk yaptırının İzmir'in ve Ege'nin ilk demiryolu yatırımcısı olan firmanın İngiliz kökenli genel müdürü olduğu bilinmektedir.

Köşk ana kitle ve kuzey cephesi ile güney cephesine eklenmiş dönem eklerinden oluşmaktadır. Özgün yapı iki katlı dikdörtgen formda inşa edilmiştir. Kuzey cephesinde yapıyı dik kesen tek katlı dikdörtgen tekil bir mekân, güney cephesinde yapıya paralel eklenmiş iki katlı dikdörtgen bir kitle yer alır.

Özgün yapı dikdörtgen formlu yalın ana kütlede ibarettir ve İzmir çevresinde görülen Ege konut tipolojisi içinde incelenen bazı araştırmacılarca Sakız tipi konut olarak adlandırılan yoğun olarak orta gelir düzeyinde yaşayan Rumlar tarafından tercih edilen konut türünün Levanten kültür içerisinde de sürdüğünü belgelemektedir. Plan şemasının da gösterdiği gibi söz konusu yapı türünde bahçeden merdivenler ile zeminden altı basamak yükseltilmiş bir giriş kapısına ulaşılmaktadır. Giriş kapısı geniş

sayılabilecek bir Giriş holüne (sofa) açılmaktadır. Giriş holünün sağ kanadına 2 oda L biçiminde sıralanmaktadır. Odaların ortasında düşey sirkülasyonu sağlayan bir merdiven yer almaktadır. Üst kata çıkan ahşap merdiven zemindeki hol ile aynı nitelikte bir dağılım sağlayan hole (sofa) açılır. Holün sağ kanadında odalar aynı biçimde sıralanmaktadır. Zemin kat yaşama mekânlarına, üst kat yatma mekânlarına hizmet eder. Kuzeyde yer alan dönem eki zemin kattaki yaşama mekânları ile birlikte çalışan bir salondur. Kuzeyden özgün yapıya eklenen bu tek hacimli mekân yığma tuğla inşa edilmiştir. Teras olarak kullanılan döşeme betonarme inşa edilmiştir. Yapım sistemi ile ana kütlede farklı bir sistemdedir. Özgün yapıya bağlanırken batı cephesinde yer alan teras, ana yapının giriş terası ile birleşmiştir ve batı cephesi boyunca uzanmaktadır. Batı cephesi zemin kat terasında yer alan beton kolonlar ile üst katta giriş kapısının üzerinde yer alan aynı dönem eki olan balkonu taşımaktadır. Bu balkon ile benzer özellik sergileyen kuzey cephesi üst kat balkonu da aynı döneme aittir.

Güneyde yer alan dönem eki ise ana kitlede yer alan merdivenin yanındaki bir holden bağlantının sağlandığı servis mekânlarını taşır. Zemin katta mutfak, depo ve wc, üst katta ise banyo ve odalar bulunur. Yapının bahçesinde yapının doğu cephesi yönünde, tek katlı bir müştemilat yapısı bulunmaktadır. Müştemilat özgün durumda mutfak ve banyo mekânlarından oluşan ıslak mekânları kapsayan bir hizmet yapısıdır. Daha sonra bünyesine hazırlık ve depo mekânları eklenmiştir. Müştemilat ile yapı arasında havuz yer almaktadır. Yapı yeşil bir bahçe ve teller ile yükseltilmiş alçak bahçe duvarları ile çevrelenmektedir.

Köşk;
Özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması,
Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması,
İşlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi,
aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi,
Yeni işlevin yapının mimari mekânsal ve belgesel değerleri ile uyumluluğu,
Yapının malzeme ve yapım tekniğine ilişkin niteliklerinin korunması ve yapılan müdahalelerde sürdürülmesi
Yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması
Yapının iç dekorasyonunda mimari ve dönem özelliklerinin gözetilmesi,
Yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması,
Uygulamanın genelinde belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba,
Uygulamadaki işçilik kalitesi ile takdir edilerek
Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2015 Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Kategorisi'nde ödüle değer bulunmuştur.

Salih Seymen

Y. Mimar
Söyleşi

Ayşegül Güngören - *Beyaz Köşk, 2015 yılı organizasyonunda Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri Esaslı Onarım Kategorisinde yer alan kriterlerin tamamını karşılayarak, Seçici Kurul'un takdirini toplayarak ödüle değer bulundu. Tıpkı daha önce Charnoud köşkü restorasyonunuzda olduğu gibi. Öncelikle tebrik ediyoruz. Bu başarıdaki süreci ve restorasyonlarda doğru yaklaşımları bizimle paylaşmışsınız ?*

Salih Seymen - Teşekkür ediyorum. Çok nazıksınız. Beyaz Köşk; üç ana dönemde oluşmuş. Ama arada bir sürü müdahaleler de söz konusu. Biz onların çoğunu temizledik. Ama bu üç dönemi vurguladık. Köşk, 1800'lerde demiryolu yatırımcı firmasının İzmir'deki, daha doğrusu Ege'deki genel müdürlüğüne ait. Yani köşk, bir İngiliz yapısı ve çok büyük olasılıkla aralıklı üç dönemde yapılmış bir yapı. Bir, o bizim şömineli büyük salon dediğimiz yapı, sonradan eklenmiş ve onun altında bir bodrum var. O bodrum; çamaşırhane, mutfak ve hizmetlilerin kaldığı odaları kapsayan müstemilat olarak kullanılmıştır. Diğer yapının da bodrum katı var ama diğer yapının bodrum katının amacı; belli fonksiyonları yerleştirmek değil; depolama ve hatta yapıyı zeminden, nemden kaldırma amaçlı. Yani oradaki duvar yapısı, tavan yapısı, sıvasız mekânlar, zemindeki döşemenin olmaması gibi özellikler, böyle bir endişenin ilk yapılan yapının bodrumunda bulunmadığını gösteriyor bize. Zaman içerisinde tabi çok müdahaleler görmüş. Tavanlar, asma tavanlar vs. yapılmış. Yapı yıprandıkça bunu aslına uygun restore etmek yerine, üzerine bir şekilde kapatmayı tercih etmişler. Hem zaman açısından hem de maliyet açısından kolay çözüme gitmişler. Biz bunların hepsini temizledik ve özgün verileri bulduk. Ona göre projelendirdik. Özgün malzeme ve tekniğini tespit ettik. Bütün bunları bu doğrultuda proje haline getirdik. Mal sahibi, inşaatın yönetimini yasal olarak bize verdi. Bu arada işletmeci bir anaokulu devreledi. Onun istekleri vardı. Mal sahibinin istekleri vardı. Bütün bunları dengelemek zorundasınız ve de aslına uygun, doğru bir iş yapmak zorundasınız. Üstelik bu hedefleri başkasının parasını yöneterek yapmak zorundasınız. Tabi böylesi tarif edici etkenlerle iyi bir sonuç alındı. Ben, yapının nihai durumundan memnunum. Güzel ve temiz bir yapı oldu. Yeni fonksiyon da çok yakıştı yapıya.

AG- *Evet yemyeşil bir ortamda zamana yolculuk hissi veriyor.*

SS- Tertemiz de bakıyorlar. O açıdan da ben mutluyum. Böyle gitmesinden de umutluyum. Konut bölgesinde, eğitim amaçlı imarı ile kamusal alan kazandırılmıştır, çok ilginçtir ki Karabağlar Belediyesi sınırları içerisinde tescilli yapı olarak kayıtlı tek yapıdır ve yeni yapı ile birlikte eğitim kompleksi oluşturulmuştur.

AG- *Peki, o İngiliz soylunun kaydı sizde var mı?*

SS- Yok. Sözlü kaynaklardan bu bilgiye ulaşabildik. Zaten İngiliz demiryolu müdürü, demiryolu çalışması bittikten sonra İzmir'i, hatta Türkiye'yi terk ediyor. Ardından köşk satılıyor, birkaç kez el değiştiriyor.

AG- *O zaman daha mütevazı bir hayat sürdürüyordu. Ardından gelen çokta mütevazı bir hayat sürdürmüyordu gibi bir çıkarımda bulunabilir miyiz?*

SS- Tam da net değil bilgiler. Büyük salonu, İngiliz Demiryolları Müdürü kullanımında yaptırılmış olabilir. Mesela orada ki şöminenin taşları yerli değil, Yurtdışından gelme. Onu biz hem taşın kalitesinden hem de motif özellikleri açısından görebiliyoruz. O dönemde gemilerle İzmir limanına çok sayıda mermer ve taş şömineler geldiğini biliyoruz.

AG- *Anlıyorum. Peki, ama Sepici Ailesi'ne geçmeden önceki bir başka sahibi de var değil mi?*

SS- Var. Bizim ek dediğimiz o salon; Cumhuriyetten öncesi bir ek. Ama eski binanın güney cephesinde bir çatı ilavesi, oda ilavesi var. Onlar neler? Onlar, üst kattaki banyo mekânları ve teras mekânları sonradan ilave. Hem kuzeyde hem güneydeki bu ekler daha geç. Onlar cumhuriyet dönemi eki. Onları nereden anlıyoruz? Kullanılan seramiklerden, malzemelerden, değişen yaşam standartlarından...

AG- *Siz, Levanten köşklerinin birçoğunun onarılmasında, hayat bulmasında yer aldınız. Güçlü bir aktör olarak üstelik. Şunu merak ediyorum; Charnoud Köşkü'ne Andria (Evi) Köşkü'ne, Paterson Köşkü'ne baktığımız zaman Levanten yaşam sürerken radikal değişimler oluyor. Biraz bu değişimlere değinebilir miyiz?*

SS- Tabi zaman değiştikçe, ihtiyaçlar farklılaşıyor, konfor anlayışları değişiyor...

AG- *Avrupa'nın o yüzyıldaki yansımalarını süzmek mi gerekiyor?*

SS- Aynen öyle. Avrupa ile sürekli diyaloglar olduğu için, ilişkiler olduğu için, orada ki yaşam şeklini, modayı, konforu, teknolojiyi yaşam alanlarına taşıyorlar.

AG- *Hızlı bir değişim var diyebilir miyiz peki?*

SS- Tabi... Ciddi bir değişim söz konusu. Tuvalet, banyo, yunmalık, mutfak binanın dışında müstemilatta iken; tuvaleti, banyoyu evin içerisine alma ve odaların içerisine özel banyolar yapma konforu geliyor. Bu insanlar gelirleri yüksek, ticaret

yapan insanlar ve bu konfora hemen itaat ediyorlar ve ihtiyaç duyuyorlar. Bizde de Levantenler 1830'larda hatta 20'lerde yerleşik olmaya ciddi ciddi başlıyor. Daha önce de var, 1700'lerde de var. Fakat 1800'lerde o kadar rahatlıyorlar ki; imtiyazlarla, önemli paralar kazanıyorlar. Artık Anadolu'da, İzmir'de daha fazla kalma ihtiyacı duyuyorlar. Fransa'da olsun, İngiltere olsun oralarda da evleri var ama burada o kadar çok koloni haline geliyorlar ki; eşleri, dostları, kendi akrabaları, kendi kültürleri yerellik kazanıyor. İngiliz, Fransız, İtalyan Levantenleri birlikte bir grup oluşturuyorlar.

AG- *Osmanlı'nın çöküşü var...*

SS- Tabi... Osmanlı'nın çöküşü ile beraber ayrıcalıkları müthiş artıyor. Burada sürekli kalma zorunluluğu ticari gelirleri açısından gerekli oluyor. İşçilik, malzeme de var. Dışarıdan da malzeme getiriyorlar. Çünkü buradan bizim mallar ihraç edilirken. Nedir? Pamuk, üzüm, incir gibi... Gelirken de gemiler boş gelmiyor. Malta Adası'ndan taş getirmişler düşünebiliyor musunuz? Bizim tebeşir taşı dediğimiz, bir nevi kalker, yumuşak Malta taşını kullanıyorlar. Bir de gemilerin boş gelmemesi lazım. Belli bir ağırlıkta yol alabilirler. Yoksa güvenlikleri de olmuyor. Safra taşı derler; Bu safra kesesi taşı değil.(Gülüşmeler) Geminin ambarında ağırlık yapsın, gemi suya belli bir miktar gömülsün, o geminin dengesini sağlasın diye. Dolayısıyla o Malta taşlarının çoğu yük bulamadıkları zaman Malta'dan yükleyip getiriyorlar. Çünkü Avrupa'dan gelirken o kadar malzeme yok, o zaman da taş yüklüyorlar. Niye? Yolculuğun sağlığı için.

AG- *Zaten batıklarda çok değişik taşlar çıkıyor bu yüzden değil mi?*

SS- Bir nedeni de bu. Tek nedeni değil elbette... Ayrıca taş mamuller de var. Dibek olsun, değirmen taşı olsun, kolon olsun, söve taşları, lento taşları olsun, bunlar işlenmiş olarak da geliyor. Mobilyalar da geliyor. Her şey geliyor. Burada da öyle bir izlenim var. Ama içerisinde en ufak bir mobilya kalıntısı bile yoktu. En ufak bir verisi yoktu. Cumhuriyet dönemi içerisinde bir kaç defa el değiştirdiği için bu el değiştirme sonucunda çok yüzeysel tamiratlar ve müdahaleler yapılmış. Bize gelinceye kadar öyleydi... Tabi yapım sistemi olarak ahşap konstrüksiyonda çok kurtlanma, mantarlaşıma vardı. Onlara kadar müdahale ettik biz. Kestane, gürgen ağaçları kullandık hep... Aslına uygun, anlayışına uygun, teknolojisine uygun...

SS- Mekânı, etkisini, ruhunu değiştirmeyecek müdahaleler bunlar. Yapının, bir ruhu var, hikâyesi, yaşanmışlığı anlatımı var. Asıl bizim gelecek kuşaklara aktarmak istediğimiz özellikler bunlar. Bizim aktardığımız, aslında kültür. Neyin kültürü? Yaşamın kültürü, yapı teknolojisinin kültürü, yapı mekânının kültürü... Neyin kültürü? İşçiliğin kültürü, malzemenin kültürü... Yani, ağırlıklı kültürel nesnelere olarak görüyoruz biz bu tür yapıları. Yaklaşırken de böyle yaklaşıyoruz. Bu kültürü nasıl deşifre ederiz? Bu kültürü nasıl yeniler ve gelecek nesillere aktarıyoruz? Önemli olan bu... Mimar arkadaşlarımızın bunu göz ardı etmemeleri lazım. Özellikle korumayı gerektiren binalarda ve Hatta yeni tasarlanan, uygulanan binalarda da bu endişenin olması lazım... Biz o binaları, geçmiş insanlardan miras almadık. O binalar, o kültürler bizim değil, Evrensel. Bizim onları yaşatıp, sonraki nesillere aktarmamız lazım. Onlar kültürel çeşitlilik, kültürel bütünlük ve kültürel zenginlik...

AG- *Kültürü okuyabilmek, ağırlıklı olarak okutabilmek sorumluluğu diyebilir miyiz?*

SS- Tabii... İnsan yaşamında bunun farkına varmak lazım. Bugün yaşadığımız tüm kargaşa ve vahşetin temeli ve ekseni; kültürel zayıflık, az gelişmişlik ve yetersizliktir. Eğer biz bu kültürel zenginliği korursak, aktarırsak, çeşitlendirirsek, zenginleştirirsek insanlık işte o zaman gelişecek ve refahı artacaktır. Ekonomi çok sonraları geliyor. Bu benim kişisel düşüncem. Felsefeciler, ekonomistler ve siyasetçiler çok daha farklı anlatımlarda olabilir. Ama ben kişi olarak ve biz ekip olarak buna çok dikkat ediyoruz.

AG- *Yapı kendi içerisinde geçirmiş olduğu evrim sürecinde, cumhuriyetin öncesinde yaşamış olduğu değişim süreci kısmını mercek altına alırsak, etkileşim halindeki Batılı çağdaş gereği karşısında değişimlerin de bir yansımasını sunuyor diyebiliyoruz.*

SS- Evet. Çok önemli. Mesela o şöminenin olduğu büyük salon tam da bu sözlerin yansıması. Bu tür insanlar çok varlıklı, geliri yüksek ve azınlık entelektüel toplumlar. Bunlar kalabalık bir araya geliyorlar. Kalabalık akşam yemekleri, kokteyl veriyorlar ve kutlamalar yapıyorlar. Onların bu alışkanlıkları var. Dolayısıyla büyük salonlara ihtiyaç duyuyorlar. Bunu 1800'lerde İzmir'de Levanten etkisiyle burjuvazinin oluşmasına bağlayabiliriz. Yerel burjuvazi de ilk önce İzmir'de oluşuyor. Bu da ağırlıklı ticaret burjuvazisi oluyor. Bu sosyolojik olay, salonunuzu büyütüyor. Sonra da bahçe de partiler yapmak için düzenlemeler yapıyor.

AG- *Mimarlık pek çok açıdan bakmayı gerektiriyor değil mi? Başarının sırrı biraz da burada olabilir mi?*

SS- Tabii şu rahatlığımız var bizim; işletmeci(kullanıcı), mal sahibi, yüklenici üçgeninin koordinasyonu da çok önemli. Eğer siz, o koordinasyonu sağlayamazsanız zaten sonuç alamıyorsunuz. Yani bizim mimar olarak bu koordinasyonu çok iyi bir şekilde becerebiliyor olmamız gerekiyor. Yoksa sonuç ürün alınmıyor. Çok güzel yapılar, çok

güzel olması gereken restorasyonlar, hakikaten olamıyor. Mal sahibi başka bir şey istiyor, işletmeci başka şey istiyor...

AG- *Mimarlık sadece tasarım değildir diye söze başlamak gerekiyor sanırım.*

SS- Evet. Sosyal düzenleyicilik diyebiliriz. Düzenlemek zorundasınız. Ben dört duvar, çatı yapmıyorum. Ben ne yapıyorum? Ben mekân yapıyorum. Mekân ne demek? İnsanların yaşayacağı yer demek, insanların üretken olacağı yer demek, insanların mutlu olacağı ve sağlıklı yaşayacağı yer demek.

AG- *İnsanların nasıl yaşayacağına dair, bir çıkarımda bulunmak demek yani*

SS- Hiç abartmıyorum. O yapıyı yaparken biz; yapıyı kullananların insanların hayatlarını organize ediyoruz. Bunun bilincinde olmamız lazım.

AG- *Büyük bir sorumluluk.*

SS- Aynen öyle. Avrupa ile sürekli diyaloglar olduğu için, ilişkiler olduğu için, orada ki yaşam şeklini, modayı, konforu, teknolojiyi yaşam alanlarına taşıyorlar.

AG- *Büyük bir sorumluluk.*

SS- Maalesef... Yine Asım Mutlu hocamı anmadan edemeyeceğim, "eski yapılar güzel, yeni yapılar niye güzel değil?" diye bir soru sormuştu. Biz de bir sürü cevaplar vermiştik. Demişti ki "eski yapıları insanlar kendileri yaşamak için yapıyorlar. Kendilerini de en iyisine layık görüyorlar. Yeniler satılmak için yapılıyor." Aşırı kar amacı ile yapılıyor. Orada ki amaç farklı... Oradaki amaç maksimum kar, öbür taraftaki kendine yakıştırdığın güzel mekân... Sonra ne oluyor? Sosyal patlamalar, sosyal endişeler çok artıyor.

AG- *Güzel tespit.*

SS- Mekânın, kentin insan psikolojisine ve sosyolojisine etkisi bu...

AG- *Çözümü de çok manidar. (gülüşmeler)*

SS- Bu bir hiciv aslında... Gülüyoruz ama... Bunun arkasında ki gerçekler ağır.

AG- *Peki, İzmir restorasyon faaliyetlerinin dünden bugüne gelişimi ile ilgili neler söylersiniz?*

SS- İzmir kentinde son yıllarda eksik, fazla, doğru, yanlış da olsa restorasyon faaliyetleri artmış durumda. Her işte olduğu gibi restorasyon inşaatlarında da artış söz konusu. Böyle söylüyorum çünkü restorasyon bir inşaatdır. Nasıl bir inşaatdır? Mevcut yapının kültürel değerinin aslına uygun yenilenmesi, tamir edilmesi, ömrünün uzatılmasıdır. Mümkün olduğu kadar yapının özellikleri, fonksiyonu, detayları değişmeden yenilenmesi doğrudur. Son senelerde özellikle İzmir merkez olsun, Alaçatı gibi, Çeşme gibi, Foça gibi ilçelerdeki sahil kentlerinde eski yapıyı restore edip orada yaşamak, ikinci ev olarak kullanmak moda oldu. Özellikle varlıklı kesimler arasında bu cazip hale geldi ve hiç ucuz bir iş olmayan restorasyon inşaatları arttı. İnşaat artınca da zaten bu işi iyi bilen çok az mimar arkadaşımız var. Niye çok az. Çünkü restorasyon işi zor bir inşaat. Zor ve uzun zaman alan bir inşaat, stresli bir inşaat ve bunun karşılığında çok da para kazanılmayan bir inşaat. Dolayısıyla meslektaşlarımız bu konuyu çok da tercih etmediler. Tecrübeleri artmadı. Uzmanlıkları gelişemedi. Ama restorasyon inşaatına talep artınca, "ben de yaparım" cesareti altında restorasyon inşaatlarına meslektaş arkadaşlarımız ilgi göstermeye başladı. Tabi birikim ve tecrübe olmadığı için, bir de eğitim olmadığı için sonuç koruma felsefesinin ortaya koyduğu kriterlere, beklentilere yanıt vermedi. Restorasyon mimarlık dalı içinde ayrı bir uzmanlık dalıdır. Bunun eğitimini almak gerekir. Bunlar olmadığı için, el yordamıyla, klasik inşaat anlayışıyla bu işler yapılmaya başladı. Sonuç ürünler de ortada...

AG- *Restorasyon için kurula başvurduğunuzda mimardan bu alanda bir uzmanlık istenmiyor mu?*

SS- Yok istenmiyor. Sadece mimarlık bitirildikten sonra bu alanda restoratörlük için yüksek lisans yapılıyor. Ek bir uzmanlık elde ediyorsunuz. Bence tıp alanındaki uzmanlıklar gibi olmalı. Mimarlıkta artık birçok uzmanlık alanlarına ayrıldı. Mimarlığın bütün dallarını bir kişinin bilmesi mümkün değil. Yani bir ekibiniz olabilir. Ekipte bu uzmanlıklar paylaşılabilir ve kolektif bir çalışma ürünü olabilir.

SS- Onu kastetmiyorum. O zaman yapılabilir ama bu uzmanlığa sahip olmayan meslektaşlarımızın bu işe soyundukları zaman da maalesef gözlük almak için dahiliyeciyeye gitmiş gibi oluyor insanlarımız. Restorasyon proje hizmetleri inşaatları normal inşaatlara göre birkaç misli de pahalı, daha uğraştırıcı. Bizde de pazarlık ve işi ucuzlatma alışkanlığı olduğu için işveren tarafından yanlış tercihler olabiliyor. Ama tamamen farklı bir bilim dalı, bakın uzmanlık alanı demiyorum. Mimarlığın içerisinde farklı bir bilim dalı, inşaat işi için de farklı... Bu restorasyon uzmanlık eğitimi otuz yıl önce yoktu. Ben kırk bir yıllık mimarım, bizim eğitimimiz içinde yoktu. Bizim mimarlık eğitimi içerisinde ciddi rölöve, restorasyon dersi görürdük. Hocalarımız bu konuda çok titizdiler. Önemle üzerinde dururlardı. Şimdi bakıyorum restorasyon yüksek lisanslarında bizim düz aldığımız eğitimlerin yarısı yok. Eğitimin de yetersizliği ortada. Kaldı ki kırk bir yıllık mimar olduğum halde ben hala söktüğüm eski yapılardan çok şey öğreniyorum. Bu işin sonu yok.

AG- Alaçatı'ya dönelim. Tarihi mekânlarda talebin artmasını talep eden insanların sosyal dokusu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

SS- Şimdi Alaçatı gerçekten tarihi dokusu güzel olan bir yer idi. Şimdi öyle mi diye sorarsanız. Hayır, şimdi öyle değil. Şimdi öykünmenin çok ağır bastığı bir yer. Alaçatı'nın detayları, mimari anlayışı dokuyla alakası olmayan bir halde. Ama işte taş mı taş, cumbamı cumba dedirten, eski kopyacılığa ağırlık veren bilinçli, bilinçsiz bir sürü çalışmayı barındırıyor. Bilimsel değil. Tabii bu konuları bir masaya oturup tartışmak lazım... Bu bir gerçek... Ama şu anda talep çok fazla... Olayın bence sosyal boyutunu da düşünmek lazım... Sanki belli kesimin Alaçatı'yı kurtarılmış bir bölge gibi gördüğünü düşündürüyor. Gece hayatıyla, mekânlarıyla, yapı dokusuyla, stokuyla, gündüz plajıyla, sörfüyle gibi böyle birçok yapay, kısa döneme yönelik turistik bir pompalanma var. Bunun getirdiği müthiş fiyat artışları var. Bence Alaçatı'daki fiyatlar dünyanın en yüksek fiyatları, gayrimenkuller de en pahalı gayrimenkuller.

AG- Büyük bir problem

SS- Problem var. Problem tamamen sosyal ve toplumsal temelli. Nasıl diye soracaksınız. Şu anda para ile kültür aynı elde değil. Para kimin elinde; "Parayı ben veriyorum. Benim istediğim gibi olacak" diyen bir anlayışın elinde. Ayrıca buna cevap verecek bir inşaatçı kesimi de var. Onların anlayışı şu: "Nasil olursa olsun ben yapacağım pahalıya satacağım, çok kazanacağım." Arz talep dengesi bu eksen üzerine kurulduğu zaman sizin müdahale gücünüz çok çok az. Yani söylersiniz. Sempozyumlar yaparsınız, kritik edersiniz, yazılar yazarsınız. Ama etki alanınız çok dar kalır. Alaçatı'nın sorunlu yapılaşması, Çeşme dokusuna, Foça dokusuna İzmir ölçeğinde düşünür isek hatta Seferihisar, Sığacık dokusuna sıçradı. Bütün sahil kasaba ve köylerinde bu var. Rant uğruna özgün dokularımız kayboluyor.

SS- Buna karşı gelen şöyle bir anlayış var. Yani onlar zaten Rum yapıları, niye bu kadar üzerine duruyorsunuz deniliyor. Onları Rum yapıları diye değerlendirmemek lazım. Onlar bu toprağın kültürü, bu toprağın yapıları, bu toprağın birikimi. Yani ben Türkiye Cumhuriyetleri'ne gittim. Çoğuna da gittim. Oradaki insanlar ne bana, ne de benim insanlarıma benziyor. Fiziki olarak da benzemiyor, yapısal olarak da benzemiyor, yapı stoku olarak da benzemiyor. Ama Yunanistan'daki kahvedeki adamın kasketi, sandalyeye yan oturması, kıyafeti, muhabbeti ve yemeğine kadar bana çok daha fazla yakın geliyor. Bundan yüz yıl öncesi yapı stoklarına, kentlere köylere baktığımız zaman bir yerellik ve onun yanında bir özgünlük görüyorsunuz. Bir kere fiziki olarak yerel malzeme kullanmak zorundalar. Bu bölgede ne malzeme var, yapısını onunla yapmak zorundalar, şimdi olduğu gibi Eskişehir'den kiremit getiremezler. Ne o iletişim var. Ne de nakliye... Artı ekonomik olarak üretim ilişkileri çok dar sınırlar içerisinde. Bu üretim çeşitliliğinin ve gelir çeşitliliğinin direkt olarak mekâna yansması söz konusu. Ben bu durumu çok çarpıcı biçimde Muğla ilinde gördüm. Muğla evi başkadır. 30 km git Ula evi başkadır, biraz aşağıya in Gökova evi başkadır, Bodrum evi başkadır, Fethiye evi başkadır, Marmaris Evi başkadır. Niye? Bölgeler arasında sıkı bir iletişim yoktu. Yöresel üretim ilişkileri mekânı tarif ediyor. Yöresellik ve özgünlük buradan doğuyor. Ortaklıklar da ortak yaşam özelliklerinden doğuyor. Bugün öyle mi! Bugün dünyada bir globalleşme var. Bu Amerika'da İngiltere'de liste başı olan bir şarkı on beş gün gibi kısa zamanda ülkemizde liste başı oluyor. Eskiden bu kadar hızlı iletişim yoktu. Onun için çeşitlilik vardı. Dolayısıyla tek düze bir ifade şeklinde onlar Rum yapısı, bunlar Ermeni yapısı gibi olayı küçümsemeye gerek yok. Yani bu topraklar bizim, kültür bizim. Eğer biz bu kültür varlıklarına sahip çıkmazsak, başkaları çıkar. Başkaları sahip olur. Önce kültür varlıklarından başlar sonra topraklara gider. Dünya tarihinde bu hep böyle olmuştur.

AG- Peki, İstanbul desem...

SS- Tabii İstanbul'da boğazda bir tane yalıya sahip olmak müthiş bir sınıfsal atlamadır. Bir de o yalının duvarına eski bir Osmanlı paşasının yağlı boya resmini astığınız zaman hemen soylulaşırsınız. Şu andaki büyük sermayenin eksiği budur. Soylulaşmak. Tabii bu çok büyük bir yanılgı... İnsanları acımasızca eleştirmeye gerek yok. İnsanlar sahip olmadıkları her şeye özlem

duyarlar. Onların da çok paraları var ama eksiklik duydukları farklı istekleri de var. Tamamen insani bir özelliktir. Yaşadığımız gerçekler bunlar. Onun yanında İstanbul'da Tarlabası faciası vardır. 17., 18., 19. yüzyıl yapılarının müthiş bir tahribatı vardır ki yasal yoldan aşırı kâr körükleniyor. İnşaat piyasasının aktif olması sağlanıyor. Ekonominin çünkü yüzde 18 i 19 'u Gayri milli hasılanın inşaat sektörüdür. Teknolojisi, müteahhitliği, inşaat malzemeleri gibi. Bir ülkenin gayri safi milli hasılasının böyle bir teknik konuda olması çok büyük bir olaydır.

AG- Teşekkürler Salih Bey. Keyifli bir sohbetti.

SS- Ben teşekkür ederim.

Tijen Külçe Evi

Foça

Yapı Sahibi: Tijen KÜLÇE
Proje Müellifi: Esmehan ERBİZ
Uygulama: Tijen KÜLÇE

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım

Foça'daki tarihi dokuda sıkça karşımıza çıkan sıra evlerdendir. Dikdörtgen plan şemalı ve iki katlıdır. Ön cephesi ile sokağa açılan, arkasında birer bahçesi bulunan iki dükkânlı, bitişik ve ikiz ev karakterindedir. 19 uncu yüzyıl başlarında yapılmış olan konutların beden duvarları taş örgüdür. Ön cephesi kesme taş kaplamadır.

Yeni sahipleri onu büyük ölçüde harap halde iken satın almış ve uzun soluklu bir uğraş ile onarımını gerçekleştirmiştir. Ailenin konuta ve tarihe duyarlılıkları kendi kalemlerinden yazdıkları bir yazı ile şöyle paylaşılmaktadır:

Eski Foça, Fevzipaşa Mahallesi 209 sokak No:7 ve No:7/1 deki tarihi kültür varlığımız olan taş evimizin restorasyon sırasındaki yenilenme hikayesini sizlerle paylaşmak isteriz.

Eşim Tijen ile birlikte Karşıyaka Kilise Sokağı'nda doğup büyüdüğümüz ve gayrimüslim ve Türk vatandaşlarıyla beraber yaşayıp komşuluk yaptığımız ve yüksek tavanlı 1925-1935 yılı yapımı evlerde büyüdüğümüz için Eski Foça'daki tarihi taş evlere bir özlemimiz vardı.

Konutu, iki ayrı kişiden aldık. Evleri aldığımız kişiler evlere mübadele sırasında sahip olup yaşamışlar ve miras paylaşımı için satmışlar. Binayı alırken tamamen yıkık olduğu için içine girmeden sadece ev bizleri çağırırdı diye satın aldık. Bildiğimiz kadarı ile biz almadan sekiz yıl önce yıkılmış ve yaşanmaz hale gelmiştir.

Eşimle beraber bu binanın ilk sahiplerine ve kültür varlıklarımıza sonuna kadar saygı gösterip ilk yapıldığı güne uygun olarak kesinlikle hiç bir ticari kaygı taşımadan restorasyonunu gerçekleştirmeye karar verdik. Bunun için bu eve, Eski Foça'ya, Batı Anadolu'ya ait olmayan malzeme kullanmamaya çalıştık.

Restorasyon için kullanılan bütün taşlar orijinal eski evde kullanılan taşlar olup dışarıdan gelen kırılmış söve taşları haricinde yeni taş kullanılmamıştır.

Günümüzde sadece Toros Dağları'nda bulunan ve insanlığın üç büyük dininin kutsal kitaplarında sevgi ve övgü ile bahsedilen koruma altında olup, çok yaşlandığı ve çürüdüğü için devletimiz tarafından kesilen takribi bin yaşındaki tek bir sedir ağacını Denizli/Eskere bölgesinden aldık ve bu tek ağacın çürümüş büyük kısmını temizleyip kalan sağlam bölümleri ile evimizin tüm duvar, kapı, yer döşemesi, giriş, çatı, pencereler ve panjurların yapımında kullandık.

Evin içinde bulunan Osmanlı tuz kadırgalarından çıkma karaağaçların sağlam olanları kapıların üst yatay giriş olarak kullanılmış olup, 1800'lü yılların başlarında başlayan tuz sevkiyatı için kullanılan ahşap kadırgaların parçalarını da biraz daha yaşatmaya çalıştık. Evimizin restorasyonunda hiç bir şekilde inşaat demiri, demir profil, demir giriş kullanılmamıştır.

Evimizin tüm duvarları 2x2.cm ahşap bağdadi olup bütün taşıyıcı girişler 25x45 cm ebadında 9 metre boyunda ahşap olup Stuttgart Üniversitesi ahşap giriş taşıma standardına uygun olarak imal edilmiştir. Evimizdeki tüm tavan çitaları evden çıkan çitanın birebir örneği yapılarak imal edilmiştir.

Tijen ve Cumhuriyet Külçe Evi

Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması; özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması; işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi; yapının iç dekorasyonunda mimari ve dönem özelliklerinin gözlemlenmesi; Uygulamadaki işçilik kalitesi; yapı sahiplerinin, yapının korunabilmesi için çok çaba ve özen gösteriyor olmaları; yapıya ilgi ve bağlılıkları; yapının sokağa ve çevresine değer katıyor olması nedenleriyle ödüle değer bulunmuştur.

Bülent Türkmen Evi

İnkilap Mah. Harputlu Cad. No:6 Bergama

Yapı sahibi: Bülent TÜRKMEN
Proje Müellifi: Onur KARAHAN
Uygulama: Bülent TÜRKMEN

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım

Konutla ilgili en eski belge 1905 tarihli tapu belgesidir. Bu belge, konutun 20. yüzyıl başlarında var olduğunu ve o dönemdeki sahibi veya banisi Dimitrioğlu Yorgi olduğunu belgelemektedir.

Yapıya ait kapsamlı bilgi verecek nitelikte başka özgün belgeye ulaşılamamakla birlikte geçen süre içinde yapıdaki müdahaleler ve restitüsyona ilişkin birçok veri, konut üzerinde okunabilmiştir. Bu nedenle yapının restitüsyon çizimleri, yapı üzerinde tespit edilen veriler doğrultusunda yapılmıştır.

Birinci Dönem Restitüsyonu (Erken Dönem): Yapının ana kütlesi ile bir avlu içerisinde yer alan mekânlar olarak belirlenmiştir. Erken dönemde avluda tuvalet, iki kiler ve mutfak yer almaktadır. Bu mekânların üzeri tek yöne eğimli bir çatı ile örtülüdür. Zemin katta, merdiven holüyle birlikte bir hol ve oda yer almaktadır. Bu hol ile avlu ve sokağa geçiş sağlanmıştır. Yapının birinci katında merdiven kovanının yer aldığı hol ve iki oda bulunmaktadır.

İkinci Dönem Restitüsyonu (1930'lu yıllar): Birinci dönemden farklı olarak avluya Z06 mekânı eklenerek müştemilat ana yapıyla birleştirilmiştir. Sundurma şeklinde düzenlenmiş olan mutfak bahçeye bakan bir duvar örülerek tamamen kapalı bir mekân haline gelmiştir. Mevcut olan ve yeni eklenen müştemilat basit sundurma ahşap çatı yerine volta döşeme ile örtülmüş ve alaturka kiremit ile kaplanmıştır.

Üçüncü Dönem Restitüsyonu (1960'lı yıllar): Bu dönemdeki değişiklikler birinci normal kattaki eklentilerdir. Zemin katta ikinci dönemden farklı bir durum gözlenmemektedir. Birinci ve ikinci dönem restitüsyonlarında avluda yer alan müştemilat mekânlarının üzerine ek mekânlar yapılarak, birinci normal katta ek mekânlar oluşturulmuştur. Bir oda, bir banyo ve bir teras eklenen mekânlardır.

Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması; özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması; işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi; yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması; yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapım tekniğinin ayırt edilebilir olması; belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba; uygulamadaki işçilik kalitesi; yapının korunabilmesi için sahiplerince çaba ve özen gösteriliyor olması; yapıya bağlılıkları; yapının sokağa, dokuya ve kentsel yaşama değer katıyor olması nedenleriyle ile ödüle değer bulunmuştur.

2017

Sıbyan Mektebi

Yenice Mahallesi Urla

Yapı sahibi: Prof. Dr. Tefik BALCIOĞLU

Proje Müellifi: Salih Özgür GENCA

Uygulama: UMART Mimarlık

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım

Bölgede Kapan Cami'nin sıbyan mektebi olarak bilinen yapının herhangi bir inşa kitabesi yoktur. Bir külliye içerisinde cami ile birlikte inşa edilip edilmediğini kanıtlayacak kesin bir bilgi olmamakla birlikte; sıbyan mekteplerinin özelliklerine dayanarak ve Kapan Camiine yakınlığı göz önünde bulundurularak bir külliye içinde inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

110

Külliyeler içinde yer alan sıbyan mektepleri Osmanlı mimarisinde külliye'nin odağı olan camiden mümkün olduğu kadar uzaklaştırılmıştır. Bu yapılar sokağa açılan özel girişlere ve kendi içlerine dönük oyun bahçelerine sahiptirler ve daima külliye'nin dış köşesinde yer alırlar. Bu planlamanın büyük ölçüde çocukların oyun ve gürültüleriyle külliye'nin diğer parçaları olan cami, medrese, kütüphane gibi yapılardaki gerekli sessizliği bozmamaları için olduğu bilinmektedir. Mahalle içerisindeki tek yapılardan oluşan sıbyan mektepleri ise sokakların kesiştiği ve mahallenin ortası sayılabilecek yerlerde ve özellikle köşe başlarında yapılmışlardır. Bu planlama yapılırken mahallenin çeşitli yerlerine aynı uzaklıkta olması düşünülmüş, bu yüzden sokakların kesişme noktaları olan köşe başları uygun görülmüştür.

Sıbyan mektebi ile caminin arasındaki yakınlık ve bu bilgiler doğrultusunda iki yapı arasında bir ilişki kurmak mümkün olduğu ve ilk inşası XIV-XV. yüzyıllara inen caminin batı girişi üzerinde muhtemelen doğu ve batıdaki mekânların ilave edildiğini bildiren 1553-54 tarihli bir kitabe mevcuttur. Tüm duvarların olmasa da, önemli bir kesiminin düzgünce işlenmiş kesme taş kaplamalara sahip olması, mektebin, caminin onarıldığı XVI. yüzyıla tarihlendirilmesine olanak sağlamıştır.

Kuzey cephesi dışında diğer cepheleri neredeyse tümüyle konutlarla çevrili olduğundan yapıyı bir bütün olarak algılamak güçtür. Kare prizma şekilli yapı iki katlı olarak tasarlanmıştır. Üzeri sekizgen kasnağa oturan tek kubbeye örtülüdür. Kubbe ve geçiş unsurlarını dıştan gizleyen kesimlerin çatıları, alaturka kiremitlerle kaplıdır. Kasnağın çevresini tuğladan iki sıra kirpi saçak dolanmaktadır. Kubbeye geçiş unsurlarının çatılarında da olması beklenen kirpi saçığın bugün görülmeyişi, üst örtü kaplamalarının elden geçirildiğini düşündürmektedir. İnşa malzemesi olarak düzgün kesme taş, kaba yonu taş ve tuğla kullanılmıştır. Yapılan mimari incelemeler sonucunda orijinal Urla Sübyan Mektebi'nin üç tarafının (yani doğu, batı ve güney cephelerinin) açık olduğu ve Kuzey cephesinin ise, muhtemelen içine Kapani Cami'yi de alan, büyük bir kompleksi çevreleyen bahçe duvarına yaslandığı düşünülmektedir. Bu savı, kuzey cephesinde yerden belli bir yükseklikte taş dokunun her iki yana da devam ediyor olması kuvvetlendirmektedir. Kare planlı gövdeden kubbeye geçiş tromplarla sağlanmıştır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan bu bölümde sıvanın yer yer dökülmüş olan kısımlarından duvarların kaba yonu taş ve tuğla ile kubbenin ise

tamamen tuğla ile inşa edildiği anlaşılmaktadır. Tromplar sivri kemerlidir. Kemer üzengilerinde akantus yapraklarından oluşan alçı süslemeler yer almaktadır.

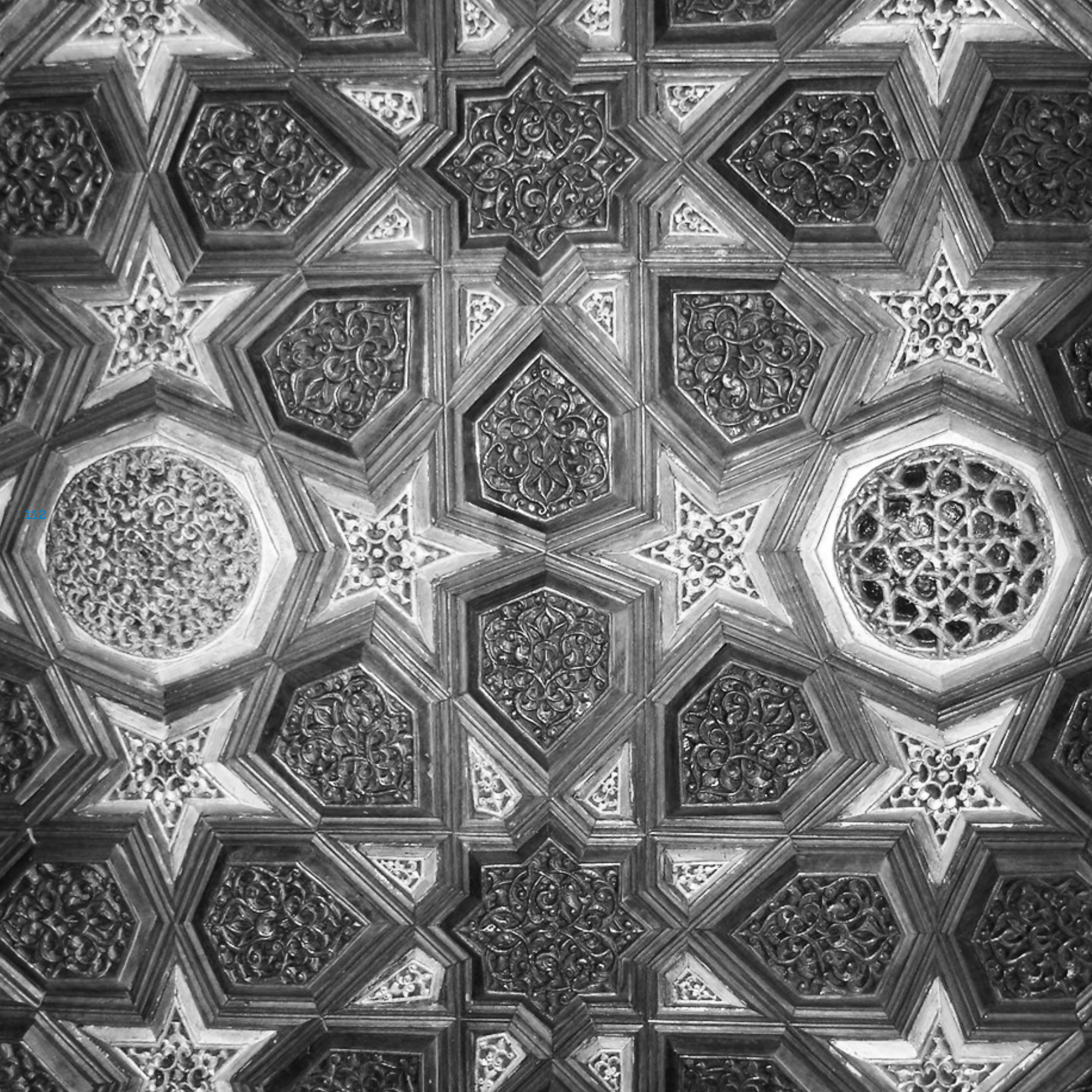
Sıbyan Mektebi, daha sonra konut olarak değerlendirilmiştir. Yapı restorasyon projesi doğrultusunda kütüphane olarak işlevlendirilmiştir.

Uygulamanın amacı; Bugünkü mülkiyet ilişkileri içinde, etrafı kapatılmış yapının eldeki verilere ve orijinal yapıya olabildiğince sadık kalarak restore etmek, yeni bir işlevle (özel kütüphane) koruyup kullanıma açmak ve yönetmektir.

Uygulama modern restorasyon ilkeleri çerçevesinde, yapılan mimari sondaj çalışmalarından elde edilen bulgular, yapı malzeme analiz ve malzeme koruma raporları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Yapının özgün mimari niteliklerinin ve bütünselliğinin korunmuş olması; özgün yapı-parsel ilişkisinin sürdürülmesi / yapının bahçesi ile birlikte bir bütün olarak yaşatılıyor olması; işlev doğrultusunda gerçekleştirilen yeni müdahalelerin mekân kurgusunun okunmasına engel teşkil etmemesi, aynı zamanda geri dönüşebilir anlayışla gerçekleşmesi; yapının kullanımına ilişkin mimari müdahalelerin gerek tasarım gerekse uygulama olarak yüksek niteliklere sahip olması; yapılan müdahalelerde malzeme ve/veya yapı tekniğinin ayırt edilebilir olması; belge değerinin yaşatılmasına dönük çaba; yapı sahibinin terk edilmiş harap bir binayı alarak onarması; yapıya kazandırılan tasarım kütüphanesi işlevi ve kütüphanenin topluma açık olması; uygulamadaki işçilik kalitesi; yapının sokağa, dokuya ve kentsel yaşama değer katıyor olması nedenleriyle ödüle değer bulunmuştur.

(...)

Ustam ne zaman o senin bildiğin zaman
Ne sevda gördüğün masallardaki
Eskiden halı tezgahında dokunurdu aşklar
Nakış nakış körpe kız ellerinde
Mendillere yazılırdı isimler yüreklere kazılırdı gizlice
Sevdalılar asil ve de yürekli
Sevdalar kavgalar iki kişilik
(...)

Serkan UÇAR "Tut Yüreğimden Ustam"
Dünyayı yüreğine sığdıran, koca yürekli büyük usta Tuncel Kurtiz'e armağanımdır.
26.10.2009

Emek Ödülü

20 / 20
13 / 17

Bu ödül Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Uygulamaları Ödül kategorisi altında gerçekleştirilen uygulamalarda geçmişten bugüne sürmekte olan bir yapı geleneğinin izlerini koruyarak ve ustalıklı biçimde sürdürerek üretime emekleriyle katkıda bulunan usta ve/veya usta ekiplerine verilir.

Değerlendirme Kriterleri :

- A. Özgün yapı malzemelerine (taş, ahşap, tuğla, kerpiç, metal, harç, sıva vb.) yönelik koruma müdahalelerinin, ustalık / yetkin bir işçilik sergilemesi,
B. Yapının iç ve dış süslemelerine (kalem işi, rölyef, alçı bezeme, ahşap oyma, çini, mozaik, madeni işleme vb.) yönelik koruma müdahalelerinin, ustalık / yetkin bir işçilik sergilemesi.

Kategori tanıtım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

2017

Abdullah Gülmez

Taş Ustası

Bergama

Bugüne kadar ustalığı ile gerçekleştirdiği taş işçilikleriyle...

Ayşegül Güngören - Nasıl başladınız taş işçiliğine?

Abdullah Gülmez

15 yaşından sonra başladım. Doğuluyum. Bizim oradaki evler de taş çok kullanılır. Taş duvar yapıyordum. 75' de ince işe başladım. 78' de Çırağan Sarayı'nda bir restorasyon başladı. Orda biz başladık. Yabancılar yapıyordu restorasyonu. Beş firma yapıyorduk. Bizimki Renova firmasıydı, mermer ve taş üzerinde çalışıyorduk. Profiller var, stor başlıklar var. Mesai yapıyorduk. Bir hamamın yan sövelerinde zeytin dalı gibi motifler vardı. Öyle ince bir iş ki onu biz götürü olarak yapıyorduk. Akşamları o işler için fazladan dört-beş saat çalışıyorduk. İnce işçilik on beş santimi geçince daha fazla para veriyorlardı. O kadar ince ki işçilik; düşünebiliyor musunuz? El işçiliği. Orda dört sene çalıştık. Kışın burada, kaledeki(Bergama Akropol) kazıdaki işimiz bitince oraya gidiyorduk.

Ayşegül Güngören - Tam yerinde başlamışsınız.

Abdullah Gülmez - Ahmet Serbestoğlu vardı mimar olarak (Yüksek mimar, restorasyon uzmanı) saray kontrolü ondaydı. Onun yanında çalıştım. Ölç diyordu. Ölçüyordum. Tekrar kalkıp o ölçüyordu. Milim kaymıyordu. Orda beni beğendi. Orda arkadaş olduk. Allah razı olsun. Çok beğeniyordu işlerimi. Çok yere gittim onun sayesinde. Onun sayesinde çok iş yaptım.

Ayşegül Güngören - Peki yetiştirdiğiniz ustalar var mı?

Abdullah Gülmez - Yetiştirdiğimiz insanlar var ama esas işlerde bunu yapamıyorduk. Müteahhitler istemiyordu. Burası okul değil diyordu. Bizim devlet daha işi çok bilmiyor. Daha hâlâ bu konunun üstünde çok durmuyor.

Ayşegül Güngören - Peki, şimdi ne yapıyorsunuz? Etkin çalışıyor musunuz?

Abdullah Gülmez - Zaman zaman, yontma ve duvar yapma yapamıyorum artık. Yerdeki işleri yapabiliyorum.

Ustanın yaptığı işleri öğreniyoruz.

Çırağan Sarayı dışında; 96'da Çanakkale Saat Kulesi, Çanakkale Bozcaada Kalesi, Çanakkale Kilitbahir Kalesi kemer onarımı, Çanakkale Kabatepe Şehitler Abidesi Temsil Mezarlarının Yapımı, İstanbul'da, Yıldız Sarayı 'nda Büyük Mabeyn, Topkapı Sarayı Dış kapı, Ayasofya avlusundaki kemer, Laleli Eski kütüphane onarımı, Cumhurbaşkanlığı Köşkü (Tarabya Huber Köşkü), Edirne'de Tabyalar Onarımı, Ordu'da Orta Camii, Trabzon'da bir konak onarımı, Bursa Adliye Sarayı, Denizli Eski Mezarlık duvarı onarımı, Alaşehir'de Kurşunlu Han, Milas'ta Krallar Mezarı Hekatomnos Anıtı'nın mermerleri ile çevre duvarı onarımı, Kemalpaşa Eski Hamam onarımı, Kadifekale onarımı, Kemeraltı'da bir konak onarımı, Bergama Akropolü Traian Tapınağı, Bergama da Kızılavlu ve Bergama Akropol onun ellerinin değdiği işler...

Bugüne dek taş ustalığı gerektiren işlerde korumaya ustalık bağlamında koyduğu emek; özgün yapı malzemelerine yönelik koruma müdahalelerinde usta bir işçilik sergilemesi ve bu alanda korumacı bir kimlik kazanması takdir edilerek OYBİRLİĞİ ile ödüle değer bulunmuştur.

(...)

İnsan bir mevsimde bir ağacın muayyen bir dalında bir yemiş buluyor. Yiyor ve hoşuna gidiyor. Bir iki mevsim sonra yine aynı dalda aynı yemişı arıyor, ya yemiş o dalda bulunmuyor ya da bulunursa hoşna gitmiyor. Belki de yemişı arayan değişmiş bulunuyor.

(...)

Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı) – [1890-1973]
Aganta Burina Burinata, Bilgi Yayınevi, 1946

Tarihi Çevre
ve Kültür
Varlıklarını
Koruma
Dalında
Katkı Ödülü

20 / 20
13 / 17

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Bu ödül; İzmir'in yerel bağlamıyla ilişkili yazılı ve görsel çalışmalar aracılığı ile tarihi çevre ve kültür varlıklarını koruma konusunu somut bir ürün ile gündeme getiren, kamuoyunda bir tartışma zemini yaratan ve ufuk açan kişi ve kuruluşları teşvik etmek için verilen duyarlılık ödülüdür. Araştırma, roman, deneme, biyografi vb. yazın türlerinin bir çalışma sistematüğini ifade edebilecek bütünlük içinde yayımlanmış olması ve süreli yayınların ise en az dört sayı çıkarılmış olması gerekmektedir. Lisans, Yüksek Lisans, Doktora ve Bitirme Tezleri ile makale, bildiri kitabı, bildiri CD. si vb. akademik çalışmalar ödüle aday olamaz.

Resim, afiş, karikatür, fotoğraf, heykel, gösteri, film ve benzeri diğer çalışmalar, bu kategori içerisinde değerlendirilir.

121

Değerlendirme Kriterleri:

- A. Başvuru eserlerinin kent özelinde belge değeri sağlaması,
- B. Kent tarihine yeni ve güvenilir bilgi sunması,
- C. Kullanıcıları için etik-bilimsel yöntemlerin kullanılarak doğru bir kaynak oluşturması,
- D. Çalışmaların amacı ile kurgunun, temanın, görsel işitsel ve yazınsal ifadelerin bütünsellik taşıması,
- E. Eserin üretime katkı veren kişilerin adlarının çalışma içerisinde anılması,
- F. Aday çalışmaların hedef kitleye ulaşmış olması.

Kategori tanıtım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

Foto Cemal – “Tarihi Fotoğraf Araştırmaları, Sergi-Söyleşi-Fotoğraf Sunumları” ile Kerem SALTUK (Fotoğraf Sanatçısı)

KEREM SALTUK, “FOTO CEMAL” ARŞİVİ VE YAŞAMINI
KAPSAYAN SERGİLER, YAYINLAR VE TELEVİZYON
PROGRAMLARI

Foto Cemal’in Hayatı ve Serginin Oluşumu

1903 yılında Manastır’da doğan Foto Cemal (Yalkış) İzmir’in işgal altında olduğu yıllarda, henüz on altı yaşındayken ilk fotoğraf makinesini satın almış. Kurtuluş Savaşımızın sonunda, 9 Eylül 1922 günü Yunan askerleri gemilere binip İzmir’den kaçarken ve Türk süvarileri İzmir’e girerken elinde fotoğraf makinesi ile olayları izlemiştir. Ardından Mustafa Kemal Atatürk’ün

önderliğinde yapılan 1. İktisat Kongresi’nde fotoğraflar çekmiştir. Atatürk’ün 1934 yılına kadar tüm İzmir ziyaretlerinde Foto Cemal fotoğraf makinesini kaptığı gibi koşmuş ve Atamız defalarca görüntüleyip onunla konuşma şansı bulmuştur. Foto Cemal yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetine İzmir’de ilk sahiplenen aydınlar arasındaymış. İzmir’de ilk resmi nikâhı kıyılan çift de 1926 yılında Foto Cemal ve Mihriye Hanım imiş. İki kız, bir erkek çocuk, sonra dokuz da torun sahibi olmuşlar. Foto Cemal bir yandan İzmir’deki yerel gazetelere Menemen Olayları, İstiklal Mahkemeleri, 9 Eylül Kutlamaları, İzmir Panayırı (Fuarı) gibi önemli tarihsel gelişmeleri görüntülerken, bir yandan da İzmir ve çevresinde manzara fotoğrafları çekmiş. Gün boyu sırtında taşıdığı sehpalı ağır fotoğraf makinesi ile Konak’tan Karşıyaka’ya kadar yürüyerek defalarca gidip gelmiş. Yollarda gördüğü ilginç görüntüleri eczanelerden satın aldığı kimyasal maddelerle kendi hazırladığı cam negatiflere aktarmış. 1930-1950 yılları arasında İzmir’in hızlı değişimini onun bu özverili çalışmalarıyla kayıt altına alınmıştır. Negatiflerin yıkanmasında, fotoğrafların basılmasında eşi Mihriye Hanım ona asistanlık yapmış. 1934 yılında Konak İkinci Beyler’de açtıkları fotoğraf stüdyosunda gece gündüz demeden beraber çalışıp binlerce siyah-beyaz İzmir kartpostalı üretmişler ve bunları yerli-yabancı turistlere satmışlar. Foto Cemal fotoğraf çekmediği ve stüdyoda çalışmadığı günlerde bir un fabrikasında işçiymiş. Konak’taki stüdyosunu 1981 yılına kadar eşi ile beraber işletmiş. Renkli İzmir kartpostalları piyasaya çıkınca siyah-beyaz kartpostallar satılmaz olmuş. O da stüdyosunu kapatmış ve emekliye ayrılmış. Mihriye Hanım’ın yaşama gözlerini yummasının ardından, Cemal Bey 16 Ocak 2000 günü çok sevdiği İzmir’de, Karşıyaka Devlet Hastanesi’nde sevenleri yanı başındayken 97 yaşında vefat etti ve Yamanlar’da toprağa verildi.

1993 yılı baharında Konak’taki Balım Fotoğraf Stüdyosunda şans eseri onun yaşadığını öğrendim ve telefon numarasını buldum. Evine gidip bir röportaj yaptım. Bu röportaj Sabah gazetesinde geniş yer buldu. Daha sonra onu tekrar tekrar ziyaret ettim, anlattıklarını videoya çektim. Hatay semtinde eşi ile oturdukları apartman dairesinin salonundaki eski bir koltuğun gözlerinde kutuları çürümeye başlamış cam negatifler yığılıydı. Onları gösterip hepsini satmak istediğini söyledi. Bu tarih hazinesi için

istediği ücreti anne ve babamın desteği ile ödedim. İlk iş olarak yaklaşık 800 adet çıkan bu cam negatifleri temizleyip, en ilginç bulduklarımı annemin Alsancak'taki muayenesinde kurduğum karanlık odada bastım. Birebir olarak, cam negatif ile aynı ölçüde, Cemal Bey'in 50 yıl önce yaptığı gibi kartpostal şeklinde bastığım bu fotoğraflarla 1993 yılı ekim ayında TCDD İzmir Müzesi ve Sanat Galerisi'nde bir sergi açtım. Böylece Cemal Bey'in hayatında ilk kez, 90 yaşına bastığı yıl kendi ismini taşıyan ve açılışına katıldığı resmi bir fotoğraf sergisi gerçekleşti. Büyük ilgi gören bu fotoğraf sergisinin ardından onun ismi ile hayatını da anlatan kaliteli bir fotoğraf kitabı bastırabilmek için sponsor aradım. Özel bir banka bu kitapta kullanılacak tüm fotoğrafların cam negatiflerini benden satın almak şartı ile bu projeyi kabul etti. Böylece Cemal Bey 95. yaşında isminin ön kapakta yazılı olduğu, eşi ile beraber fotoğrafı bulunan ve hayatını anlatan güzel bir albüm kitap sahibi oldu.

Foto Cemal ve Mihriye Hanım anısına İzmir Alman Kültür Merkezi'nde (Goethe Institut) 15 Mart - 31 Mart 2006 tarihlerindeki sergiyi hazırladım. Ardından sergiler ve sunumlar hiç bitmeyen bir istekle devam etti ve ediyor.

*Kerem SALTUK
Başvuru sohbeti ve notlarından*

Kendisi de bir fotoğraf sanatçısı olan Kerem SALTUK'un Eski İzmir fotoğrafları deyince ilk akla gelen isimlerden Foto Cemal (Cemal Yalkış)'ın arşivini ve kendisi ile gerçekleştirdiği söyleşi kaydından hazırladığı otobiyografi belgeselini; sergiler, yayınlar ve televizyon programları aracılığı ile tanıtması, çalışmanın kent özelinde belge değeri sağlaması, Kent tarihine yeni ve güvenilir bilgi sunması, kullanıcıları için etik- bilimsel yöntemler kullanılarak doğru bir kaynak oluşturması böylece kent kültürüne ve kent belleğine katkı sağlaması takdir edilmiştir.

“Dünden Bugüne İzmir Sefarad Düğünleri”

Belgesel Filmi ile Selim BONFİL - Sarit BONFİL - Aksel BONFİL
(İzmir Sefarad Sergi Merkezi Proje Grubu)

İzmir’de dört yüz yıl öncesine uzanan İspanya (Sefarad) kökenli Yahudilerin kültürü ve tarihiyle ilgili çalışmalar yapan Selim Bonfil başkanlığında bir grup gönüllünün ilk çalışmasıdır.

Yahudilerin yaşam döngüsünde önemli bir yere sahip olan evlilik ve düğün konusunun seçilmesinin nedeni, yerel ve evrensel boyutlarıyla toplumun tüm kesimlerinin bağ kurabileceği bir olgu olmasıdır. Ayrıca İzmir Yahudi düğünlerinin çok köklü ve zengin gelenekleri barındırması dolayısıyla çalışmalara dikkat çekmek ve yitirmekte olan değerlerin belgelenmesi ile ilgili farkındalık uyandırmak açısından uygun bir başlangıç noktası olduğu düşünülmüşür.

Tarih boyunca farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir kent olan İzmir’de, birlikte yaşamının kültürler arası yansımalarının görülebileceği alanlardan biri düğün gelenekleridir. Yahudi düğün törenlerinde Kiduşin (düğünün kutsanması), hupa (evlilik kubbesi) ve sheva berahot (yedi kutsama duası) gibi temel ilkeler aynı olmakla birlikte dünya üzerindeki çeşitli cemaatlerin düğünle ilgili uygulamaları farklılıklar gösterir. İzmir Sefarad düğünleri gerek düğün töreni akışı, gerek düğün öncesi ve sonrası gelenekleri ile kendine özgüdür. Sembollerle yüklü bütün bu uygulamalarda dini kanunların yanında Sefarad kültürüyle Osmanlı-Türk yerel kültürünün izlerini görmek mümkündür. Örneğin, Ladino şarkıların ezgileri, duaların makamı, gelin hamamı, çeyiz sandığı gibi gelenekler Osmanlı-Türk kültüründen etkileşimler taşır.

Bu çalışmanın amacı günümüzde İzmir Sefarad düğün geleneklerinden bir kısmı kaybolmuş olsa da birçoğunun hala büyük bir coşku ve heyecanla uygulanmaya devam edildiğini göstermek ve gelecek kuşaklara bir belge bırakmaktır.

Belgesel en yaşlısından en gencine farklı yaş gruplarından İzmirli Yahudilerle, çoğunluğu geleneksel Ladino dilinde, bir kısmı ise Türkçe yapılan söyleşilerden derlendi. Kişisel hatıralar, aile fotoğrafları, video filmler ile İzmir’de Sefarad düğünlerinin yaklaşık seksen yıllık bir süreçte yaşadığı değişim işlendi. Belgeselde *“Dilini yitiren bir toplum kültürünü de yitirir”*

düşüncesinden yola çıkarak, günümüzde artık gençlerin konuşmadığı, kaybolmaya yüz tutan Ladino dili kullanılmaya özen gösterilmiştir. Bu doğrultuda, kullanılan müzikler de Sefarad kültürüne özgü ve Ladino dilinde seçilmiştir.

İzmir Sefarad kültürünün sözsözsel ve görsel hafızasını oluşturmaya katkı sağlamak adına yapılan bu belgeselin içeriği ve özgün diliyle, ileriki yıllar için bir arşiv niteliği kazanması hedeflenmiştir.

Belgesel Gösterimleri

125

32nd International Conference on Jewish Genealogy / Paris 15-18 Temmuz 2012 (32. Enternasyonal Yahudi Jeneoloji Konferansı)

1. Judeo-Espagnol Yaz Üniversitesi / Paris - 8-13 Temmuz 2012

Yahudi Kültürü Avrupa Günü / İstanbul - 6 Ekim 2012

Sergi eşliğinde belgeselin gösterimi / İzmir Türk Amerikan Kültür Derneği - 14 Aralık 2012

Yahudi Tarihi Profesörü Prof. Elias Barrocas tarafından Ağustos 2012'de Miami'de gösterildi.

*İzmir'deki Musevilerin düğün geleneklerini yansıtması,
belge değeri taşıması,
kent belleğine katkı sağlaması
takdir edilmiştir.*

İzmir'de Hoşgörü

“İzmir’de Hoşgörü” Belgesel Fotoğraf Projesi ile
A.Beyhan ÖZDEMİR (İFOD Yönetim Kurulu Başkanı/DEÜ GSF
 Fotoğraf Bölüm Başkanı)
Selim BONFİL (Fotoğraf Sanatçısı)
Ali IŞIK (Fotoğraf Sanatçısı)

Barış ve hoşgörü temeline dayalı kültürlerarası diyalog, son yıllarda tüm dünyanın yokluğunu fazla hissettiği en önemli kavramlar haline gelmiştir. Bu nedenle Avrupa Komisyonu da, 2008 yılını, “Çeşitliliği Birlikte Yaşamak” sloganıyla, “Avrupa Kültürlerarası Diyalog Yılı” ilan etmiştir. “Çeşitliliği Birlikte Yaşamak” tüm insanların her coğrafyada ve her iklimde sonsuza dek sürmesini istediği bir düşüncedir.

Medeniyetlerin beşiği olan Anadolu, tarih boyunca farklı kültürleri büyük bir ahenkle barış içinde bir arada yaşatmış ve yaşatmaya da devam etmektedir. Binlerce yıldır sevgi, barış ve hoşgörünün sorunsuz bir şekilde yaşandığı İzmir kenti, kültürlerarası diyalog ve işbirliğinin de merkezi konumundadır.

Yukarıdaki düşüncelerden yola çıktığımızda aşağıdaki sorular aklımıza takıldı:

- Hoşgürsüzlük neden?*
- Dinler arası bu ayırım neden?*
- Her dinin içindeki bölünmeler neden?*
- Sünnisi, Alevisi*
- Ortodoksu, Katoliği*
- Eşkenazı, Sefaradı*
- Her üçü de aynı tanrıya inanmasına rağmen çekememezlik neden?*
- Diğer dinleri ötekiler diye kabul etmek neden?*
- Neden sevgi tüm bu zıtlıkların üstesinden gelemiyor?*
- İnsanlar neden hala bu çekişmeler yüzünden ölüyorlar?*

İnsanlarda sevgi ve hoşgörüyü filizlendirebileceğimize inanarak bu projeyi başlattık. Her dinin kutsal mekanını ziyaret ettiğimizde kendimizi yabancı, farklı hissetmedik. Her duaya tüm benliğimiz ile katıldık.

İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği (İFOD) üyesi üç fotoğraf sanatçısı olarak bu düşünceden yola çıkarak bu fotoğraf çalışmasını gerçekleştirdik. Camiler, Kiliseler, Sinagoglar ve Cem Evleri’nde

üç semavi dinin çeşitli ritüellerini, dinsel törenlerini, simgelerini, gelenek ve göreneklerini yaklaşık bir yıl süreyle görüntüledik ve “İZMİR’DE HOŞGÖRÜ” adlı sergimizi hazırladık.

Başvuru notlarından

Torbalı Belediyesi

“Torbalı Kent Arşivi ve Tanıtım Merkezi” ile

Küratör: **Yasin KAYIŞ** - Tasarımcı: **Burçak MADRAN**

1899'da inşa edilen, 2009 yılında da restorasyonu tamamlanan “Büyük Tahıl Ambarı”nda, Kent Tanıtım Merkezi kurulması için çalışmalar, 2012 yılında başlamıştır. Tarihçi Yasin Kayış'ın hazırladığı içerik, Burçak Madran'ın tasarımıyla ziyaretçilerin beğenisine sunulmuştur. 5 Temmuz 2013 tarihinde kapılarını açan merkezin kurulma aşamasında, Torbalı halkı 3500'ün üzerinde fotoğraf ve pek çok aile yadigarıyla destek vermiş, Torbalı dışından da birçok kişi ve kurum bilgi-belge sağlamıştır.

İzlenimler

Müzeye girdiğimizde ilk olarak Metropolis antik kenti görüntüleri karşılamaktadır ziyaretçileri. Bu görsellerin karşısında sizden gelenler bölümü yer almaktadır. Aile yadigarlarını geçici süreyle sergilemek isteyen Torbalılılar hem aile anılarını paylaşmakta hem de anılarına sahip çıkmaktadır. Koridorun tam karşısında Torbalı Hatırası fotoğraf çekirme alanı ziyaretçilerle Torbalı arasında sağlanan sempatik bir buluşmanın ilk adımıdır. Bir üst katta üç salon ayrı temalarla insanı Torbalı anılarına sürüklemektedir.

İlk odada, Antik dönemlerden beri kervan yolları üzerinde bulunan Torbalı'nın kentsel gelişimine, 1860 yılında Anadolu'daki ilk tren seferinin İzmir-Torbalı arasında yapılmış olduğuna şahitlik edersiniz. Kervanlardan, demiryoluna, hayvan gücüyle ulaşımdan, karayollarına Torbalı'daki ulaşım serüveni gözlerinizin önündedir. Kızıllıhisar, Triyanda, Torbalı, Tepeköy adlarının nereleri ifade ettiği, bu yerleşimlerin özellikleri, yerleşim alanlarının geçirdiği dönüşüm ve kentin kronolojisi de bu salonda izlenebilir. Ayrıca yoğun göçün yer aldığı bu kentte Osmanlı'nın son yüzyılından beri süre gelen göçler bir harita desteğiyle açıklanmış, eski ya da yeni Torbalı'ya gelenlerin ortak kaderinin altı çizilmiştir. 1880'lerde Sultan II. Abdülhamid'in yörede On dokuz tane çiftlik edinmesi, Torbalı'nın kentsel gelişimini günümüze kadar etkileyen bir dönüşüme sebep olmuştur. Bu çiftliklere ait görseller, yapılan hayır eserleriyle ilgili bilgiler de paylaşılmıştır aynı salonda.

Tüm Batı Anadolu'yla birlikte üç yıldan fazla süre Yunan işgali altında kalan Torbalı'daki işgal yılları da bu salonun temaları arasındadır. Bir Kuvayi Milliyeci olan Hortunalı Hamit Efe, askeri birliklerin başında Torbalı'ya giren komutan Çolak İbrahim Bey bu bölümde anılmıştır.

İkinci oda; Torbalıdaki doğum, sünnet, askere uğurlama, düğün geleneklerine yer vermektedir.

Özellikle birkaç kuşaktır Torbalı'da yaşayan kişilerin bu bölüme yoğun ilgi göstermekte olduğunu öğreniyoruz. Ayrıca, kentin buluşma, sosyal paylaşım ve mesire alanı Tepeköy Çamlığını belgeleyen eski fotoğraflar, 1914'e kadar giden spor kulüplerinin sosyal yaşam içerisindeki rolleri, Torbalılıların okul anılarını içeren görseller kentli ile müze arasında kurulabilecek en güçlü bağı bu salonda sağlamaktadır.

Üçüncü odada külfetleri ve nimetleriyle Torbalı coğrafyasında önemli bir yeri olan Cellad Gölü'nün kurutulma hikâyesi anlatılmaktadır. Antik çağlardan beri önemli bir tarımsal üretim alanı olan Torbalı'nın tarım kenti niteliği, bu niteliğin zamanla sanayi kentine dönüşümü işlenmiş sergide. Ayrıca esnaf-ticaretle ilgili bilgi ve görseller aracılığıyla hem Torbalı'nın hem de ülkemizin ekonomik geçmişinde bir yolculuğa çıkılabilmektedir. Yanı sıra Torbalı köylerinde yaşayan Yörük Kültürü, “Deve Havutlama” ve “Deve Güreşleri” görselleri ile vurgulanmaktadır. Ayrıca kentin Avcılık kültürü ve 30/31 Mart 1928'de gerçekleşen Torbalı depremi, depremin kentte yarattığı tahribat, Türkiye'den ve dünyadan Torbalı'ya yardım eli uzatanları da hatırlatacak nitelikte bu oda da sergilenmektedir. Burada pek çok detayda kurgulanan çocuklara yönelik iletişim sağlayan fırsat eğitim panoları, merkezin çocuk duyarlılığını gözler önüne sermektedir.

Çağdaş bir müze olarak restorasyonu yapılan yapının tasarımı, kuratörlüğü ve başarısı ile kentin geçmişini somut ve somut olmayan değerler bağlamında yaşatan bir müze olması; çocuk ve gençler için de hem müze kültürü hem de aidiyetleri için olumlu bir örnek oluşturması takdir edilmiştir.

Seferihisar Belediyesi

“Seferihisar’ın Çınarları -1 Kitabı” ile
Saadet Erciyas

Yayına Hazırlayanlar: **Kıvanç EGE, Hüseyin ERCİYAS**

Fotoğraflar: **Saadet ERCİYAS, Hüseyin ERCİYAS, Halil BOR, Cansın SOYER, Mehmet YILDIZTEKİN, Şevki SOYER**

Katkıda Bulunanlar: **Ayten Özlem ULUS, Kıvanç EGE, Nur ÖZGÜL**

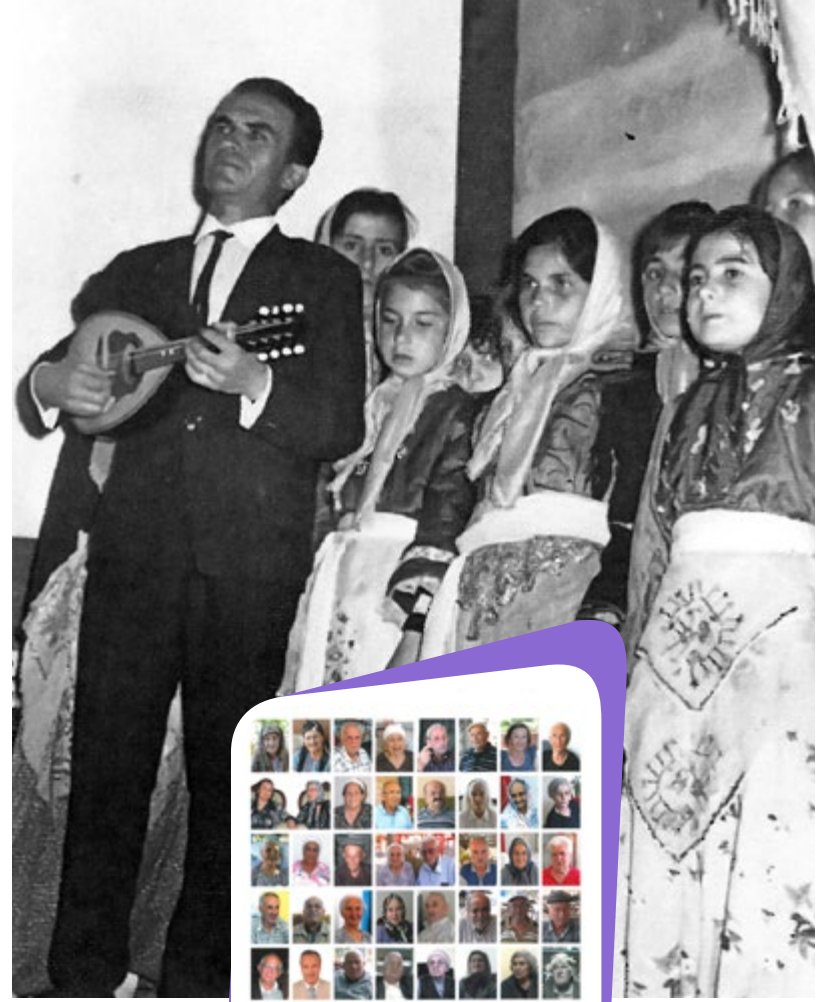
Yayınevi: **Kırk Yayınevi/Kırmızı Kedi Yayınevi**

Seferihisar’ın Çınarları’nda kapılarını gülyüzle, içtenlikle açan Seferihisarlıların bize kendi ana babalarından kalan âdetleri, görenekleri, tatları, alışkanlıkları, yaşam deneyimleri yer alıyor. Bu çalışmayla geçmişine sahip çıkan ve sahip olduğu değerleri korumayı ilke edinen yerel yönetim anlayışımızla bu değerleri bugünün Seferihisarlılarına aktarmayı amaçladık.

Dünyaya Seferihisar’da merhaba demiş, Seferihisarın ekmeğini yemiş, suyunu içmiş, toprağında yetişmiş ve toprağına düşmüş Seferihisarın anıları hepimizin yarınlarına ışık tutacak, içimizi ısıtacak, arkamıza yasladığımız çınarların gövdesi bizi daha güçlü kılacak.

Tunç SOYER

Seferihisar Belediye Başkanı
Önsözden

“Hamza Bey, Kemal Hoca okuttu bizi. Zafer okuluna gittim. Müftülük var ya, oraya gittim. O zamanda ilk sene ayakkabılarla girilmiyordu. Babanem ‘kızım ayakkabılarını çıkar da öyle gir’ derdi okula. Halbu ki yeni Türkçe’ye geçmiştik. O sene, benim gittiğim sene çıktı Türkçe. Eski Türkçe namaz kılınıyor ya ondan ayakkabılarla girilmezdi. Öğretmen Hamza Bey dedik ki, ‘O devir geçti, çıkartma ayakkabılarını’

Naime YAVAŞ

Dedemin İnsanları Filmi Başkahramanı

Sözlü tarih yoluyla Seferihisar’ın tarihine yeni veri kazandırarak belge değeri oluşturması, kullanıcılarına kaynak oluşturması ve kent kültürüne katkı sunması takdir edilmiştir.

“Sadece Adı Kaldı Elimizde: Kortejolar”

Belgesel Filmi ile

Nitsa ÇUKUREL KAPANCIOĞULLARI - Raşel MESERİ

Senaryo Yazarı: **Rasel MESERİ /**

Nitsa ÇUKUREL KAPANCIOĞULLARI

Görüntü Yönetmeni: **Aylin KURYEL**

Yapımcı: **Rasel MESERİ**

Müzik: **Ömer KAPANCIOĞULLARI / Mahmut SÖZER**

Kurgu: **Nitsa ÇUKUREL KAPANCIOĞULLARI**

Ses: **Ömer KAPANCIOĞULLARI**

Oyuncular: **Luiza ÇUKUREL / Ridvan BAZMAN**

Bundan yaklaşık elli yıl kadar önce, İzmir’de bulunan, ortak bir avlu etrafında tek odalı evlerden oluşan bir yaşam alanı olan kortejolar (aile evleri) ve bu alanlarda var olan yaşamları konu alan belgeselde film çekimleri bir kısmı İzmir’de bir kısmı ise İsrail’de gerçekleştirilmiştir. Türkçe-İngilizce İbranice ve Judeo Espanol (günümüzde artık kaybolmaya yüz tutmuş olan Sefarad Yahudileri’nin konuştuğu İspanyol lehçesi) olarak yayınlanmıştır.

Filmde dönemden fotoğraflar, döneme dair birinci elden hatıra ve izlenimlerin yanı sıra, canlandırma ile oluşturulmuş, bu hatıralara çatı oluşturan bir hikâyeyi barındırmaktadır.

Günümüzde bu aile evleri, bahsi geçen dönemdeki yaşamsal vasıflarını yitirmiş birçoğu yıkılmış ve terk edilmiştir. Bu yapılar, mimari olarak incelemeye değer olduğu kadar, bu mimarinin çevresinde oluşmuş sosyolojik durum açısından da İzmir tarihinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu film, hakkında sınırlı kaynak bulunan bu konu ile ilgili literatüre de katkı sağlayacak bir çalışma olarak yapılandırılmış, çeşitli ulusal ve uluslar arası festival ve gösterimlerde izleyici ile buluşmuş ve buluşmaya da devam etmektedir.

Fotoğraf: Birol Üzmez

Günümüzde yaşamayan İzmir’deki kortejo yaşamını sergileyen belgeselin kurgusu ve müziği ile dikkat çekici ve açıklayıcı olması belge değeri taşıması, kent belleğine katkı sağlaması takdir edilmiştir.

Fotoğraf: Zeren Yasa

A. Munis Armağan

Tire ve Ege Üzerine Hazırladığı Tüm Yayınlarıyla

1943 Tire doğumlu olan A.Munis Armağan, ilk ve orta öğrenimini de Tire’de tamamlar. Daha sonra Ortaklar Öğretmen Okulu’nu ve ardından Necati Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümünü bitirir.

27 yıllık öğretmenlik yaşamının ardından, 1994 yılında emekli olur. Tarih alanında bilimsel araştırmalara yoğunlaşır ve özellikle bilinmeyen ya da yeterli çalışmaların yapılamadığı tarihi konularda önemli eserlere imza atar. Kitapları, akademik kurum ve çevreler ile aydın kesimler arasında büyük ilgi görür ve kaynak gösterilir. Ardından üniversiteler ve kent belediyeleri tarafından düzenlenen çeşitli panel, sempozyum ve konferanslara katılarak araştırmaları hakkında bildirimler sunar. Birçok radyo ve televizyon programına da konuk olur. Çeşitli gazete ve dergilerde makaleleri yayınlanan Armağan, ayrıca ülke genelinde yayınlan ansiklopedilere madde yazımları ile katkı koyarak çalışmalarını geniş kitlelere ulaştırır.

2013 yılında Tire Kültür Sanat Çevre ve Turizm Derneği tarafından “Daimi Onursal Başkan” seçilen A. Munis ARMAĞAN, aynı zamanda ÇEKÜL Vakfı Yüksek Danışma Kurulu üyesidir.

Memleketi Tire ve Ege üzerine sürdürdüğü araştırmalarıyla, hem tarihi hem de mimari anlamda sözlü kültürü yazıya geçirmiştir. Araştırmaları kapsamında kitabe vb. yazılı verileri ve şerih sicil kayıtlarını değerlendirmiştir. Araştırmaya kaynaklık edebilecek bilgiyi günümüze ulaştırmıştır. Sunduğu yerel bilginin mekânsal dönüşümünü kavrayabilmiştir.

Eserlerinden Bazıları

- Tüm Yönleri ile Tire 1, İzmir 1980.*
- İbn-i Melek, Tire 1982*
- Belgelerle Beylikler Devrinde Tire, İzmir 1983.*
- Tüm Yönleri ile Tire 2, İzmir 1989.*
- Ali Yoz Kavağı, İzmir 1984.*
- Batı Anadolu Tarihinde İlginç Olaylar, İzmir 1984.*
- Yeşil Tire, İzmir 1991.*
- Süleyman Şah ve İbni Melek, İzmir 1991*
- Aydınogulları Beyliği, İzmir 1991*
- Tire Guide 2000, İzmir 2000.*
- Devlet Arşivlerinde Tire, İzmir 2003.*
- Tire ‘den Darağacına Şeyh Bedrettin, İzmir 2004*
- Anadolu Tarihinde Tire Yahudileri, İzmir 2004*
- Boz menderes’ten Bozdağlar’a Kuvai Milliye, İzmir 2005*
- Ege’nin Gizli Tarihi Horasaniler, Ankara 2001*
- Tire’den Darağacına Şeyh Bedreddin, İzmir 2004*
- Anadolu Tarihinde Tire Yahudileri, İzmir 2005*
- Hepimiz Biraz Şamanız, İzmir 2008*
- Tire Tarih Ansiklopedisi, Tire 2013*
- Hey Gidi Yıllar, Tire 2014*

Öğretmen olmasına rağmen Tire ve Ege üzerine sürdürdüğü araştırmalarıyla gerek tarihi gerekse mimari anlamda sözlü kültürü yazıya geçirmesi ve buna çok önce başlaması, araştırmaları kapsamında kitabe vb. yazılı verileri ve şerih sicil kayıtlarını değerlendirmelerinde kullanması, araştırmaya kaynaklık edebilecek bilgiyi günümüze ulaştırması, sunduğu yerel bilginin mekânsal dönüşümünü kavrayabilmesi takdir edilmiştir.

Gül Altuna Doyranlı “Elveda İzmir” Romaniyla

Destek Yayınları, İstanbul 2014

Strasbourg Üniversitesinde Sanat Tarihi ve Arkeoloji eğitimini tamamlayıp İzmir’e dönünce uzun yıllar Fransızca Turizm Rehberliği ve Turizm Acentası yöneticiliği yapar. Asıl amacı edebiyat dünyasına gerek eğitim, gerek ailevi, gerekse de mesleki tecrübelerin yardımıyla adım atmaktır. Bu nedenle çeşitli turizm dergilerinde yazar. 2011 yılından itibaren anneannesinin dedesi Bornova’nın ilk resmi belediye reisi Rüştü Bey ve oğlu Nail Bey’in yaşamlarından yola çıkarak bir roman yazmaya kara verir.

Yaklaşık iki buçuk yıl süren araştırmaları ve anneannesinin aktardıklarını derler. Öncelikle 1900’lerin başında İzmir’de farklı mekân ve kültürlerde süregelen yaşamları akıcı ve dönemin ağır diline rağmen mümkün olduğunca anlaşılır bir üslupla ele alır. Başta gençler olmak üzere herkesin son derece kritik bir tarihi sürece farklı açılardan da tanıklık edilmesini ister.

Gül Altuna Doyranlı, gerçek bir tarihsel konuyu hikâyeden romanlaştırmış ve kültürel mirasa, mimari mirasa, zamanın adetlerine romanında yer vermiştir. Farklı etnik grupların yaşamlarına ve o süreçte gelişen toplum kesitine başarılı bir kurgu ile şahitlik etmiştir.

Konusu:

“1900’lerin başında, Batı emperyalizmin öncülerinin gözünü diktiği doğunun en önemli liman kenti İzmir’de, Bornova’nın (Burnova-Bournabat) ilk belediye reislerinden Rüştü Bey’in yakışıklı tiyatrocusu oğlu Nail ve İngiliz kökenli varlıklı bir Levanten aileye mensup Meri arasında yaşanan büyük gizli aşk...”

Gerçek bir tarihsel konuyu hikâyeden romanlaştırmış olması, Kültürel mirasa, mimari mirasa, zamanın adetlerine yer vermiş olması, farklı etnik grupların yaşamlarına ve o süreçte gelişen toplum kesitine başarılı bir kurgu ile şahitlik etmesi nedenleriyle takdir edilmiştir.

*Gögsünü açtığı her sevdalısı
haline ağlarken,
sessizce gülen.
efeler gibi dövüşürken
çılgıncasına seven.
hatıraları koynunda saklı
kadim şehir.
kıymetini bileni,
sinesine.
bilmeyeni,
yakamozlu körfezine gömen
üzümü gibi kadını güzel şehir.
güller sokağında
kokudan sarhoş, volta atanın
aklına gelir mi gülün dikenini?
cefası gibi sefası güzel şehir.*

“Meryem Ana Panayırı’nın coşkusu Rum mahallesini sarmıştı... İzmir ve civarında ikamet eden, başta Rum olmak üzere her milletten ahali bu meşhur şenliğe katılmak için sabahın erken saatlerinden itibaren buharlı trenle, atlarla, atlı arabalarla, faytonlarla Bornova’ya akın etmekteydi... Rengârenk krepon kâğıtları ve fenerlerle süslenmiş merkezi sokaklar pırıl pırıldı... Kadınli erkekli eğlenilmesi ve de içki tüketiminden ötürü, ekseriyetle panayır yerine gitmeyi münasip görmeyen Türk ahali, yolda rast geldikleri Rum komşularını tebrik ederek, hemşerilerinin gönüllerini almaktaydılar. Kulaklarının arkasında rengârenk güller, beyaz gömleklili, kırmızı fesli Rum gençler keman, akordeon ve laternalarını çala çala dar sokakları arşınlarken, akortlu seslerinden kopan nağmeleriyle herkesi, panayır yerine davet ediyorlardı.

Rum mahallesindeki coşkunun aksine, mütevazı tek katlı evlerden müteşekkil Türk mahallesinde ramazan geceleri ve dini bayramlar süresince seyreden hareketlilikten eser yoktu. Alışıldık sükûnet hâkimdi. Sabah namazının ardından kahvaltılar edilmiş; erkekler işe ya da kahvehaneye gitmek için evden ayrılır ayrılmaz, kadınların ekserisi ortalığı alelacele toparlayıp, sabah kahvesi bahanesiyle, komşuya atmışlardı kendilerini. Başında ağabani sarı sarığı, uzun ve bol siyah şalvarıyla sütçü Salih güğümlerini yine erkenden eşeğinin sırtına yüklemiş “Süüüt, süüt” nidalarıyla dolanmaktaydı dar, taşlı sokakların arasında.”

Gül ALTUNA DOYRANLI “Elveda İzmir”

Tufan Atakişi

“Kralın İzmir Günleri” Kitabıyla

Atadost Yayınları, Aralık 2013

Konstantin, yaşamı sıkıntı, üzüntü ve başarısızlıklarla geçmiş bir kral. Bilerek veya istemeyerek, belki de baskı altında kalarak aldığı kararlar sonrası kendisinin trajik sonunu da hazırladığı bir dönemi sizlerle paylaşmak istedim. Kolay bir iş değil.

Değişik tarihlerde iki kere tahta çıkmak, iki kere sürgüne gönderilmek, yaşadığı o kadar ihtişamdıktan sonra ülkesinden uzakta, bir otel odasında yapayalnız ve yokluk içinde ölmek acı bir şey olsa gerek.

Kendisinin, hükümetinin, generallerinin ve muhalefetin yanlış kararları sonucunda yaşadığı sıkıntılara ister istemez üzüldüm. Amacım bir yaşanmışlığı, belgelere dayanarak siz okurlarıma aktarmak. Bir yarayı kaşımak veya tekrar gündeme getirerek yermek değildi. Bu yüzden sadece bilgi, haber ve fotoğrafları paylaştım. Yorum yapmadım.

Bunu özellikle baştan belirtmek istiyorum.

Merak ettim, araştırdım. Bulduğum bilgi, belge ve görselleri derledim. Objektif davranmaya çalıştım, yorum yapmadım. Büyüklerim “bunu kitap haline getir, Kurtuluş Savaşı sırasında İzmir’de, Ege’de bir dönem yaşananlar okunsun, bilgi sahibi olunsun” dedi. Arşivimdeki çok özel fotoğrafları da bu kitabımda değerlendirip sizlerle paylaşmaya karar verdim.

Umarım beğenirsiniz...

Tufan ATAKİŞİ

Önsözden

“Kral Konstantin, Başbakan Gunaris ve diğer Yunan yetkililer,
12 Haziran Pazar günü İzmir’e geldiler.

Kralı taşıyan gemi limana girerken top atışları yapıldı. Yunan kuvvetleri ve Rumlardan oluşan büyük bir kalabalık tarafından sevgi gösterileri ile karşılanan kral, Karşıyaka’ya geçerek kendisi için hazırlanan Alatinî’nin ikiz villalarına yerleşti. İzmir’in kurtuluşundan sonra Fahrettin Altay’ın oturduğu köşk o zamanlar Odikyan Köşkü olarak anılıyordu.”

Tufan Atakişi “Kralın İzmir Günleri” s. 32-33

“Bugün yerel seçim gündeminin dışında, farklı bir konuya odaklanalım. İzmir’in değerli kent aydınlarından Tufan Atakişi’nin bir kitabına değinelim.

Önce Atakişi kimdir? Sevgili Tufan Atakişi’yi, “İzmir’in kültür hamallarından” biri olarak görüyorum. Arkadaşlarıyla birlikte, sırtında hep güzel yükler taşıyor.

Bunu hiç yakınmadan; tamamen gönüllü olarak; mütevazılıkla ve aşkla yapıyor.

Bu yönüyle, insanı etkileyen, çok güzel bir İzmirli...

Fikir, kültür, dostluk insanı...

Atakişi, ayrıca bildiğimiz, çok sevdiğimiz “35,5” geleneğinden. Yani sıkı ve eski bir Sevgili Tufan Atakişi, tamamen kendi yarattığı imkânlarla; tam 18 yıldır ‘İzmir İzmir Kent Kültürü ve Sanat Dergisi’ni yayınlıyor. Ama yine “35.5”luluk tarafımı da, hiç ihmal etmiyor. Sekiz yıldır da, ‘Karşıyaka Karşıyaka Kent, Kültür ve Sanat Dergisi’ni çıkarıyor. Bu işlerle ilgilenenler iyi bilir; hiç kolay değildir.

Bir dergiyi yıllarca, tam zamanında çıkararak, sürdürebilir kılmak. Üstelik bunu yaparken, içeriği yüksek, nitelikli bir yayın yaratmak.”

Ünal Ersözlü

<http://www.sabah.com.tr/yazarlar/bolgeles/ersozer/2014/03/11/kralin-izmir-gunleri>

Kurtuluş Savaşını farklı bir açıdan değerlendirmiş olan bu yayının belgesel tadındaki sunumu ile İzmir’in tarihi perspektifine zenginlik kazandırmıştır.

Yılmaz Göçmen

“Geçmişten Günümüze Tire’nin Yıldızları” Kitabıyla

1951 yılında Tire’de dünyaya gelir. İlk ve orta öğrenimini Tire’de tamamlar. İmroz Atatürk İlköğretmen Okulu’ndan 1969 yılında İlkokul öğretmeni olarak mezun olur.

Yurdun muhtelif yerlerinde öğretmenlik yapar.1981–1987 yılları arasında Almanya’da yaşayan Türk ailelerinin çocuklarının eğitiminde görevlendirilir. 1999 yılında emekli olduktan sonra Tire’yi konu edinen yayınlar hazırlamaya başlar. Yaklaşık 1400 civarında Eski Tire Fotoğraflarından oluşan bir arşiv oluşturur.

“Geçmişten Günümüze Tire’nin Yıldızları Kitabı” ile Tire’de iz bırakmış kimlikler üzerinden Tire’nin anılarına yer verir. Tire’nin yıllar boyunca süren ulaşım hikâyelerinden Tire Bandosu’na, sinemalardan müzelerine dek pek çok konuyu Tire’nin gündemine taşır.

“Ben 85 yaşındayım. Çok sevdiğim Tireme bir şeyler bırakabilmek için tablolar yapmaktayım. En büyük kazancım beni çok seven öğrencilerimin bana gösterdikleri sevgidir. Bunların başında Sevgili Yılmaz gelir. Eseri için şunları söylemek isterim:

Öyle bir eser meydana getirdi ki köşede unutulmuş, pek çok değerli insanını(ben hariç) unutulmazlar haline getirdi. Kendisini tebrik ediyor minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Onun yeni eserler meydana getireceğine inancım tamdır. Kendisine başarılar diler, gözlerinden öperim.”

Seha Gidel

Yayıncıdan, Kitap hakkında düşüncelerden

Tire’de iz bırakmış kimlikler üzerinden Tire’nin anılarına yer vermesi kendi alanında Tire üzerine hazırlanmış farklı bir konuyu ele alması takdir edilmiştir.

Ressam Seha Gidel

"Tire Resimleri" ile

Seha Gidel, 1928 yılında Tire'de doğar. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nü bitirir. Tire Ortaokulu resim öğretmenliğinin yanı sıra, yağlı ve sulu boya resimler yapar. Resmi dairelerde yer alan birçok tablo onun eseridir.

Kentin meydan çeşmelerinin çizimini de o gerçekleştirir. Ayrıca, kent ve köy okullarındaki Atatürk büstlerinin çoğunluğu onun elinden çıkar. Şanizade Anıtı ile anıtsal kaidelere de imza atan Seha Gidel, özellikle tarama denilen gravür tarzı çalışmaların Türkiye'de seçkin adlarından biri olarak tanınır. Emeklilik sonrası, tarihi Eskibey Hamamı galerisini atölye olarak kullanıp, tabela ve pano çalışmaları yapar. Daha sonra kendi evinde kurduğu atölyede ileri yaşına karşın çalışmalarını sürdürür.

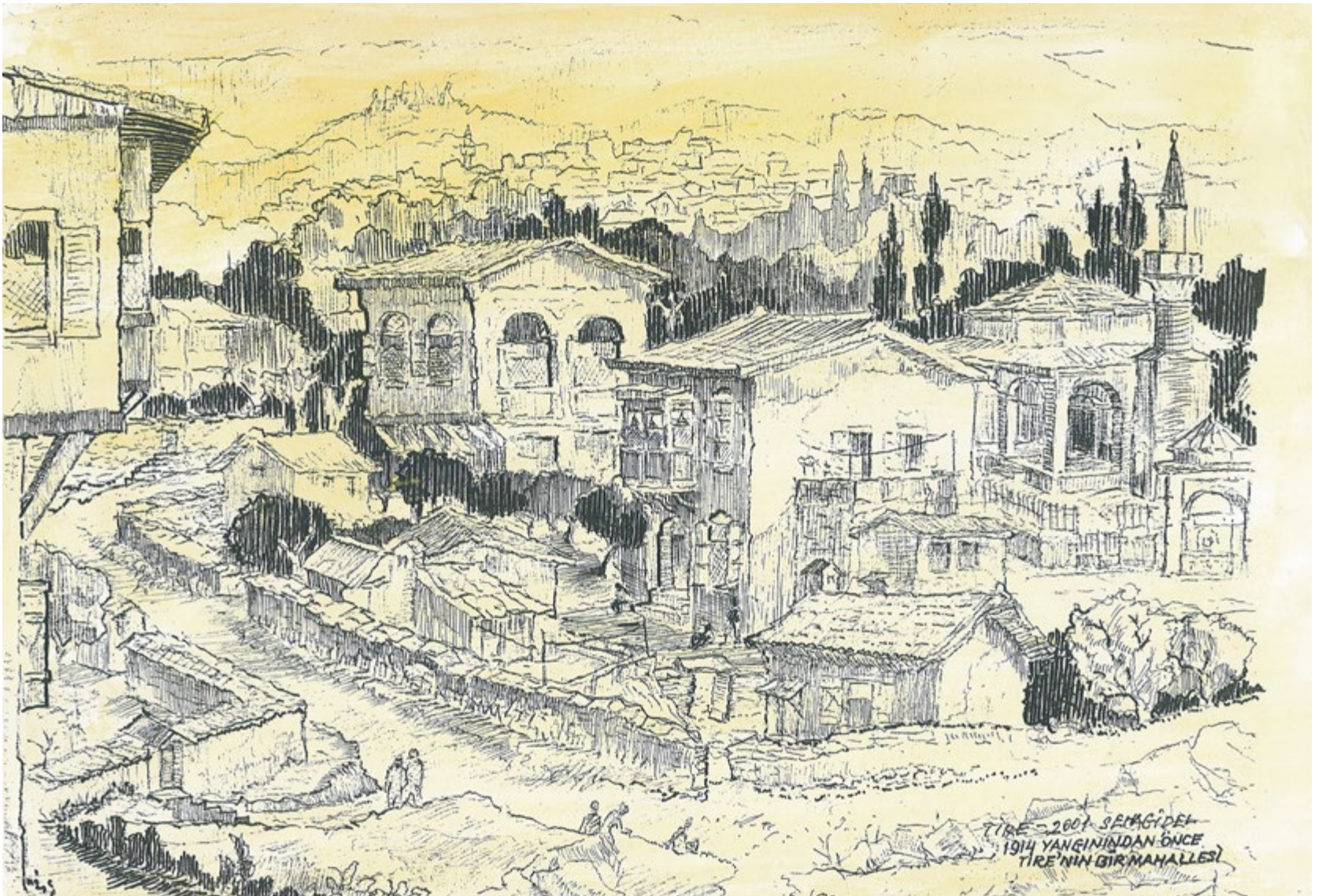
Öğretmenliğinin ilk yıllarında Tire'ye gelen Nüfus Müdürü Faik Tokluoğlu da onu etkiler. Faik Bey, Nüfus Müdürlüğü'nün yanında Tire'nin tarihi değerlerini toplama ve müze oluşturma mücadelesi işine de kendini adanmıştır. Bu günkü Tire Müzesi onun eseridir. Bunca değerli eseri toplamak bize göre vatanseverliğin doruk noktası olarak değerlendirilmelidir. Paranın egemen olduğu günümüzde çar çur edilen ören yerleri, bir gecede kazılan defineci çukurları ve yurt

dışına kaçırılan tarihi değerler olağan vakalardandır. Vatan, millet aşkıyla yetişen o günün insanları belki da yokluklar içinde yok olup gittiler, ama arkalarında bir yığın iyi şeyler bırakarak. Hayatı dolu dolu yaşamak; ama sana harcanan emeğin karşılığını kat kat geri vererek yaşadığın hayatı anlamlandırarak yaşamak. Esas hayat düsturu bu olmalıdır. Bu gün kentimizde bir gezintiye çıkın; Seha Hoca'yı her noktada yaşarsınız. Niye herkes Seha Hoca veya Faik Bey gibi olmaya çalışmasın? Niye başkalarına benzeyelim? Bu gün müzemizi gezenler, gerçekten bölgemizin en zengin müzelerinden biri olduğuna tanıklık edebilirler. Bütün bu güzellik ve kaybedilmeyen değerler, o güzel insanların emekleri sayesinde.

Tire Kültür Derneği
Başvuru notundan

Seha Gidel; Tire ve etrafına ait resim bağlamında koyduğu katkılarıyla ve kimliği ile kendisi Tire'nin simge isimlerindedir. Resimlerinin altına not düştüğü mekânsal ve tarihsel referanslarla belgesel bir nitelik taşıması, Tire'yi tanıtması, ayrıca yaşadığı kente ait değerleri yaşatma çabası, güçlü çizgileriyle takdir edilmiştir.

Tiyatroviya / Kentin Oyuncuları

“Tulumbacılar” Tiyatro Oyunu İle

Yazan: **Hakan BİNTEPE**

Yöneten: **Günay TOPRAK**

Müzik: **Alpdoğan SELÇUK, Hakan BİNTEPE**

Kostüm Tasarım: **Cansu CANPOLAT**

Oyuncular: **A.Hicran ÖZGÜR, Hasret Canan TUTUŞ, Önder BARGIÇ, Sencar SAĞDIÇ, Banu GÜNAY, Hakan BİNTEPE, Cemal Aşkın ALPÇETİN, Alpdoğan SELÇUK, Kaan KESMEN, Ebru HAN, Hüseyin TATLIDİLLİLER, Salih KÖKÜZ**

Orkestra: **Alpdoğan SELÇUK** (Flüt), **Ahmet ÖZTÜRK** (Akordeon), **Ogün ÖZPAKLAR** (Keman-Buziki), **Talat ORHUN** (Gitar)

Yangınlar, depremler ve veba salgını, 20. yüzyıla kadar büyük kentleri bile kısa bir sürede yok edebilecek kadar güçlü felaketler olarak, toplumların korkulu rüyası oldu. Depremler için yapabilecek bir şey yoktu. Vebanın önlemleri bilinmiyordu. Ama yangınları korkulu rüya olmaktan çıkartmak için toplumlar çeşitli önlemler almaya çalışıyorlardı. Tulumbacılar işte bu bab'dan olmak üzere, 19. yy. başlarında bir tür sivil örgütlenme biçimi olarak ortaya çıkan bir halk kültürü geleneğinin figürleridir. Resmi itfaiyenin kurulmasından sonra dahi işlevini sürdüren tulumbacılık; mahallenin “külhanbeyi” tabir edilen fedakâr, cefakâr ve vefakâr gençlerinin gönüllü olarak yürüttüğü ve zamanın çocuklarının en özendiği meslek oldu. Genellikle mahallelinin devam ettiği bir kıraathanede, bir takım liderinin (tulumbacı reisi) önderliğinde 5 adet “uşak” tabir edilen tulumbacı erinden oluşan takımlar halinde örgütlenilirdi. Uşaklar, dört

kollu tulumba sandığını omuzlarında taşıdıklarından birbirlerine “omuzdaş” diye hitap ederlerdi. Tulumbacı takımlarının, yangında su basmaya yarayan tulumba yüklü bir sandıkları, yangın sırasında işlerine yarayacak alet edevatı olur; yangın haberini alır almaz alet edevatlarını kuşanıp yangına koşarlardı. Tulumbacılar arasında kadınlar da bulunmaktadır. Hatta İstanbul'da efsane olmuş kadın tulumbacı reisleri bile vardır. Tulumbacılık, halk arasında kahramanlığın simgelerinden birisiydi. Sadece başıbozuk gençler değil, zaman zaman kalem erbabı, hatta paşaların bile tulumbacı takımlarında yer aldıkları bilinmektedir. Örneğin Mareşal Fevzi Çakmak bunlardan birisidir. Uzun süre bir tulumbacı takımında, “uşak”, yani tulumbacı eri olarak görev almıştır.

“Tulumbacılar”ın hikâyesi, Islahat fermanının ilan edildiği yıllarda Rüzgarlıtepe'de geçmektedir. Rüzgarlıtepe, 1870'lerin İzmir'deki hayali bir semtin adıdır. Hayalidir hayali olmasına ama İzmir'in tüm karakteristiğini de yansıtır. Alevi Türkmenlerinden Levanten Mr. Dawson'a, Musevi Moşe Efendiden iç Anadolu göçeri Abidin Bey'e, Trakya kökenli sarı Cafer ve evlatlığı Ramize'ye İzmir'in tüm renkleri Rüzgarlıtepe'de yaşamaktadırlar. Punta'daki Madam Eleni'ni meyhanesinin de hikâyeye katılmasıyla, İzmir'li Rum Eleni'nin yanı sıra Girit'li şarkıcı Elektra da renklere dahil olur. Rüzgarlıtepe, İzmir'in çok kültürlülüğünün bir aynasıdır. Bu kozmopolit kente ait değerlerin, vahşi kapitalizmin dişlileri arasında “gelişmişlik” adına yok edilmeye başlandığı yılları anlatan hikâyemizde geçmişe ait bir figür olarak yer alır Kemeraltı. Hayali semtimiz Rüzgarlıtepe, muhtemelen Kemeraltı'na yakın bir yerdedir. Öyle olmalıdır çünkü hikâyemizin etrafında döndüğü asıl kahramanı Tulumbacı Reisi Sarı Cafer, bir demirci ustasıdır ve bu mesleği Ermeni demir ustası Garbis ustadan öğrenmiştir. Sarı Cafer, akranları Kuran öğrenmek için camiye giderken kaçıp kaçıp Garbis'in dükkânına gelmiştir. Başlangıçta bu duruma karşı çıkan hatta engellemek için zor kullanmaktan çekinmeyen babası da sonunda dayanamayıp onu Garbis Usta'nın yanına çırak verir. Bu durum yalnızca İzmir'de birlikte yaşama kültürünün kökenlerini vurgulamak için yer almamıştır hikâyemizde. Aynı zamanda da kurulduğu 2400 yıl öncesinden bu yana yaşamaya devam eden dünyadaki tek Agora'ya sahip bir kentin, geleneklerini yüzlerce yıl ötesinden taşıyıp geldiğinin de bir kanıtı olarak yer alır. Gerçekten de hemen Büyük İskender'in İzmir'i fethinden sonra kurulmaya başlanan ve bu günlerde restorasyonuna hız verilmiş bulunan Agora'nın yanı başındadır Kemeraltı.

Adeta bu Agora'nın devamıdır. Sadece bir alışveriş merkezi değil, kentin toplanma merkezidir tıpkı Agora gibi. Bir sürü geleneksel üretim biçiminin de yaşadığı (giderek yok olmaya yüz tutsa da günümüzde de devam etmektedir bu özelliği) bir alandır.

İzmir'i İzmir yapan "şey"lerden birisidir Kemeraltı.. Hikâyemiz, bir Külhanbeyi yeminiyle açılır. Bir lonca yemini de bu aynı zamanda. **"Az çoğu aratır. Çok hepimize yeter. Kazan birdir, hepimizi doyurur"** diye biter bu yemin.

Ama öte yandan 1870'lere gelinmiştir. Güzergâhındaki bütün tarım alanlarını yıkıp yok eden iki büyük demiryolu hattının başlangıç noktası olmuştur İzmir. Uluslararası anamalcıların ve yerli işbirlikçilerinin Anadolu'dan yağmaladıkları değerlerin geçiş üssüne dönüştürmeye çalıştıkları, bunun için de hiçbir değer gözetmedikleri bir kent...

Bu gün kentsel dönüşüm adına yapılmaya çalışılanlar bu gün akıl edilmiş şeyler değildir. Hikaye, 1800'lerde başlamıştır. Tıpkı TULUMBACILAR'daki gibi.

İşte biz bu İzmir'i anlatmak istedik.

Hakan Bintepe
Başvuru notundan

137

Fotoğraf: Baturay Batur

Tulumbacılar
Korpusu, 1893 çizim - 2.1 x 11.7 cm.

Tulumbacılar Oyunu, Ankara Devlet Tiyatrosu repertuarına alınarak onurlandırılmıştır.

Tarihsel, sosyal yapıyı sergilemesi dönemin yaşantısını gerek mekânsal, gerekse kültürel referansları kullanmasıyla, kültürel mirasın uğradığı tahribatı yansıtan vurgularıyla, halk sanatını/ anonim kültürü sanatsal yaklaşım içerisinde ele almasıyla, tarihten günümüze uzanan eleştirileri başarılı bir biçimde ifade etmesiyle takdir edilmiştir.

Özer Kesemen

“Lübbey'i Bekleyenler” Belgesel Filmi

Yönetmen : **Özer KESEMEN**

Görüntü Yönetmeni: **Alican AKGÜN**

Yardımcı Yönetmen: **Umut YILDIZ**

Proje Danışmanı: **Prof. Dr. Alev PARSA**

Sanat Yönetmeni: **Aziz AKOVA**

Metin Yazarı: **Özer KESEMEN**

Röportajlar: **Umut YILDIZ**

Seslendiren: **Engin AKAYA**

Altyazı- Çeviri: **Umut YILDIZ**

Kurgu: **Özer KESEMEN**

Efeler: **Umut YILDIZ, Alican AKGÜN, Engin ÖKSÜZ**

Set Ekibi: **Abdülaziz AKOVA, Engin ÖKSÜZ**

Katkılar

Behiç Galip YAVUZ, Araştırmacı Yazar

Ülkü ALTINOLUK, Prof. Dr. Mimar

Sevda ÇETİN; Ödemiş Müzesi Müdürü

Emin BAŞARANBİLEK, Arkeolog, Araştırmacı, Yazar

Ali ÖNER, Lokanta İşletmecisi

Ali ÖZTÜRK, Lübbey Köyü Sakini

Süleyman OZANSOY, Lübbey Köyü Sakini

İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Ödemiş Müzesi

Ödemiş Kent Arşivi Müzesi

Çevresi ile antik çağlara dek uzanan yaşam izleri taşıyan Lübbey; Osmanlı Dönemi'nde savunmaya uygun konumu nedeniyle bir Zeybek yatağıdır. Yerleşim yan yana bitişik dışarıya bakı vermeyen evlerle uzaktan bakıldığında bir kale duvarını andırır. 1980 sonrası köyden başka yerleşimlere hızlı bir göç başlamıştır. Eskiden beri yaylak olarak kalmayı tercih edenler dışında herkesin terk ettiği Lübbey; şimdi bir avuç ihtiyarla tarihe meydan okumaktadır.

“Tarihi, doğası, yapısı ile farklı ve ilginç diyebileceğimiz Lübbey’de, köylülerin çoğu bir daha dönmek üzere göç ettiği için Lübbey’in evlerine yıllardır dokunulmamış, betonarme yapılar köye girememiştir. Köyün masalsi havası da buradan geliyor. Ama içinde oturulmadığı için doğaya yenik düşenlerin sayısı, ayakta kalanlardan fazla.

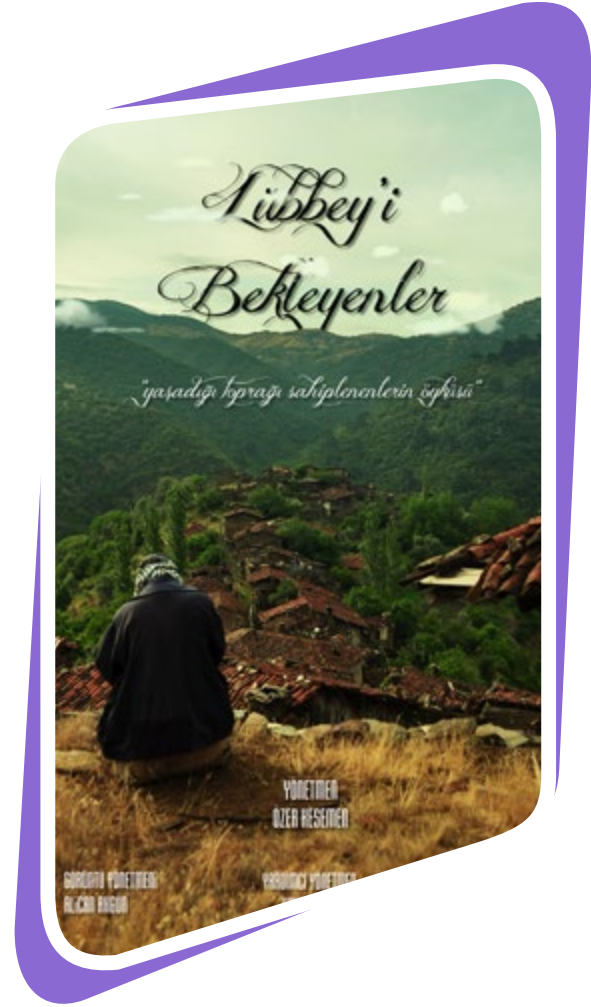
Ekip olarak filmi çekme amacımız burasını insanlara tanıtmak, dikkatleri buraya çekmek, İzmir ili Ödemiş ilçesine bağlı Birgi’de, Bursa Cumalıkızık’ta, Safranbolu Yörük Köyü’nde ve Selçuk Şirince’de olduğu gibi üniversitelerin ve Mimarlar Odası’nın katkılarıyla koruma ve yaşatma projeleri geliştirilmesini sağlamaktır. Belgeselimizin 2013 yılında dijital ortamda en çok seyredilen Türk filmi olması ile Lübbey Köyü, fotoğraf gruplarının, gazete ve dergilerin, birçok televizyon kanalının ilgisini çekmeyi başarmıştır. Bütün bu gelişmelere baktığımızda amacımıza kısmen ulaştığımızı söyleyebilirim. Kısmen diyorum çünkü asıl olan Lübbey Köyü’nün doğası bozulmadan gelecek nesillere aktarılması ve bu anlamada kalıcı adımların atılmasıdır.”

Özer KESEMEN
Başvuru notundan

*“Lübbeyi Bekleyenler” Belgesel Filmi
Sergilemeler ve Ödüller*

- VI. İstanbul Uluslararası Mimarlık ve Kent Filmleri Festivali (Finalist)
13. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali (Finalist)
California Film - Palo Alto Int'l Film Festivali (Finalist)
ASTAD (Anadolu Sanat Tarihçileri Derneği) (Özel Ödül)
3. Doğa Filmleri Festivali (Finalist)
Dağ Filmleri Festivali (Gösterim)
V. ROFİFE Kısa Film Yarışması (Finalist)
2. Altın Diş Kısa Film Yarışması (Finalist)
Okan Üniversitesi 3. Öğrenci Filmleri Kısa Film Yarışması (Finalist)
Uluslararası İzmir Artemis Film Festivali (Finalist)
ANKAmall 2. El Film Festivali (Gösterim)
2013 Yılı İnternette En Çok İzlenen Türk Kısa Filmi

*Tarihsel süreci kronolojye uygun bir biçimde sunmasıyla,
Lübbeyi coğrafik bağlamı ile birlikte sunmasıyla,
mekansal referanslarının güçlü olmasıyla,
orada sürdürülen yaşamı yalın olarak paylaşmış olması nedeniyle,
yerleşimin lineear aksını çok başarılı yansıtmalarıyla,
Lübbeyi korumak gerekliliğini hissettirmeyi başarmış olmasıyla,
Lübbey'in kaybolan unutulmuş yüzünü gündeme taşımasıyla,
yerel halkın düşüncelerini ve umutlarını yansıtmalarıyla,
Lübbeyi görmek isteği uyandırmasıyla,
ayrıca müzik seçkisiyle, görsel başarısıyla, profesyonellerce gerçekleştirilen söyleşileriyle, keyif
verici ve amacına ulaşan bir çalışma olmasıyla takdir edilmiştir.*

2015

Şakir Sarıoğlu

“Karaburun Eğlenhoca Köyü Tarih ve Etnografya Evi” Öncülüğü ile

Şakir SARIOĞLU Karaburun Eğlenhoca Köyünde doğup büyümüş. Köyüne ve onun değerlerine bağlılığına bir de anıları araştırıp biriktirmek eklenince Eğlenhoca köylülerinin desteği ile elde ettiği verilerle, objelerle köye bir anı evi kazandırmış.

Karaburun Eğlenhoca Köyü Tarih ve Etnografya Evi; köy halkının tarihi değerlerinin yaşatılması ve tarih bilinci sağlanması açısından değerlidir. Hem köylülerce hem de köye gelen konuklarca keyifle dolaşılabilir bu anı evinin sergisi, ne yazık ki mekân sorunu nedeniyle süreklilik sağlayamamıştır. Yaşatılması dileklerimizle.

140

Şakir Sarıoğlu'nun özel çabası ve gayreti ile ortaya çıkmış olan bu yerel kültür evi, çok önemli bir çaba olarak görülmüştür ve mutlaka desteklenmesi gerektiği ve yerel tarihin ve kültürün belgelenmesi ve aktarılması, tarihe farkındalığın artırılması açısından önemli bir çaba olarak değerlendirilerek amatör ruhu yok edilmeden, profesyonel öneriler ve ufak müdahalelerle daha da geliştirilebileceği düşünülmüştür. Tamamen kişisel inisiyatifle gelişen ve süregelen bu kişisel çaba, takdire değer bulunmuştur.

Lütfü Dağtaş

“Anadolunun Son Karatabağı İsmail Araç”

Belgesel Film ve Fotoğraf Sergisi ile

“Anadolu’nun binlerce yıllık geçmişi içerisinde karatabaklık zanaat olarak karşımıza çıkar. Karatabaklık (debagat, sepicilik) zanaatı, hayvandan bir biçimde yüzülerek elde olunmuş derinin hiçbir biçimde elektrik gücü kullanılmaksızın basit el aletleriyle işlenmesi işidir. Deriyi bu biçimde işleyene de karatabak (tabak, sepic, debbağ) adı verilir.

İlkçağlardan bu yana Anadolu’da var olan bu zanaat, özellikle Selçuklular ile Osmanlılar dönemlerinde büyük gelişme göstermiş, Cumhuriyet’in ilk yıllarında da 1990’lı yıllara değin var olmuştur. Yine zanaat, süreç içerisinde, ahilik olarak bildiğimiz geleneğin de sürdürücüsü olma özelliğini hep korumuştur.

Zanaatın bu varsıl geçmişi, yazılı bilgilerin dışında görsel olarak da “Tabakhane Mahallesi”, “Tabakhane Sokağı”, “Tabakhane Deresi/Çayı”, “Tabakhane Çeşmesi”, Tabakhane Köprüsü”, “Tabakhane Camisi/Mescidi”, “Tabakhane Hamamı” vb. adlarla hemen her il ya da ilçe yerleşim biriminde karşımıza çıkar.

Teknolojinin gelişmesi, kimya sanayinin ilerlemesi (karatabaklar kireç, zırnık dışında kimyasal madde kullanmazlar. Palamut tozu, köpek ve güvercin dışkısı onların temel malzemelerindendir.), pazarın büyümesi sonucu tabaklık zanaatı hızlı biçimde yokolma sürecine girmiş; zanaat, fabrikalarda sanayi üretimi niteliğiyle sürdürülür olmuştur.

Bergamalı Karatabak İsmail Araç, tarihe karışmış zanaatın halen Anadolu’da, Bergama ilçemizde çalışan son temsilcisidir. İsmail Araç, yine elektrik gücüne dayalı olmaksızın, basit el aletleriyle, kendisine getirilen koyun, kuzu, keçi, oğlak, deve, büyükbaş hayvan derilerini işleyerek onlardan ayakkabı yüzlük, astarlık deri, meslik deri, davulluk deri ve adını Bergama’dan alan parşömeni elde etmektedir. Geçmişte ayrıca binek ve yük hayvanlarının eğerlik, semerlik derilerini de işlemiştir.

Anadolu düzlemindeki karatabaklık zanaatının son temsilcilerini, 1990’lı yıllarda, yokolmaları sürecinde fotoğraf ve yazı olarak belgelerken, onların dışında bugüne gelen Bergamalı Karatabak İsmail Araç’ı hem fotoğraf, hem de film olarak belgeledim.

Bergamalı Karatabak İsmail Araç’ı, bu belgeleme uğraşı içerisinde gazete ve dergilerde röportaj olarak yayımlayarak zanaatın varlığını duyurmaya çalıştım. Yine bu çerçevede, İstanbul Beylikdüzü TÜYAP Fuar ve Sergi Merkezi’nde her yıl deri sektörü tarafından düzenlenen uluslararası fuarlardan Kasım 2012’de yapılanına katılarak orada workshop yapmasını sağladım.

Fotoğraflarına dayalı sergi açtım. 19 Dakikalık belgesel filmi gösterdim. Tüm bunlar ayrıca, Bergama’da, 9-10 Mayıs 2013 tarihlerinde yapılan 2. Uluslararası Bergama Sempozyumu’nda, özellikle yurt dışından gelen katılımcıların bu kez de Bergama’daki tabakhane workshopa tanıklık etmelerine yol açtı. Ben de Sempozyum’da zanaatı belgesel fotoğraflarım eşliğinde anlattım.

Zanaatın sanayi karşısında yenik düşmesi nedeniyle bugün işi sürdürecektir çıraklar da artık mevcut değildir. O bakımdan İsmail Araç’tan sonra karatabaklık zanaatı, salt Bergama’da değil, Anadolu genelinde tümüyle tarihe karışmış olacaktır.”

Başvurudan
Lütfü DAĞTAŞ

Fotoğraf: Lütfü DAĞTAŞ

Belgesel çalışma; yokolmakta olan bir tarihi zanaatın korunması, belgelenmesi açısından çok değerli bulunmuştur. Kültürel mirasımızın son derece önemli bir boyutu olan hem somut hem de somut olmayan değerleri ile tarihi zanaatların ve ustalıkların yaşatılması / sürdürülmesi açısından Anadolu’nun son Karatabağını anlatan bu belgeselin hem toplumsal bilgilendirme hem de yerel kültürün belgelenmesi açısından çok değerli bir çalışma olarak, takdir edilmiş ve ödülle değer bulunmuştur.

Tufan Atakışı

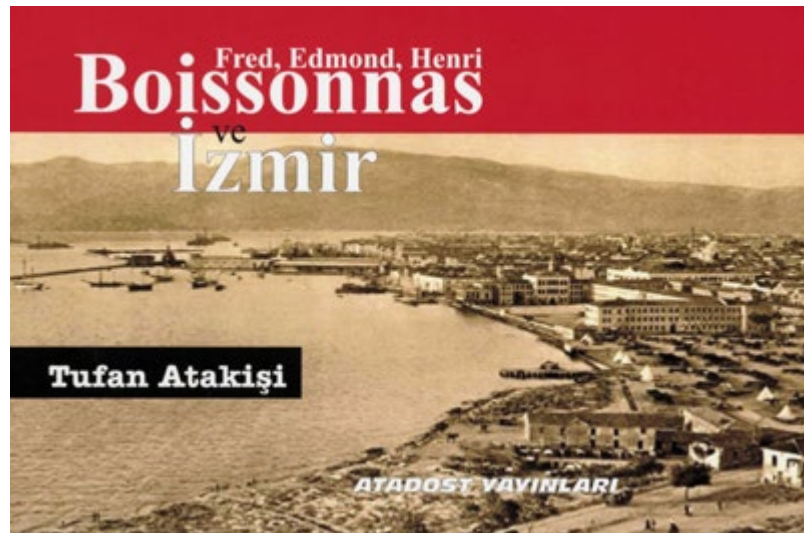
“Fred, Edmond, Henri Boissonnas ve İzmir” Kitabı ile

Atadost Yayınları / Mart 2015

Karşıyaka Karşıyaka Kent, Kültür ve Sanat ile İzmir İzmir dergilerinin kurucusu ve yürütücüsü olarak sürdürdüğü İzmir'in anılarına atıfta bulunan Tufan ATAKIŞI yayınladığı “Fred, Edmond, Henri Boissonnas ve İzmir” albüm kitabında Türk -Yunan savaşı esnasında 1919'da İzmir ve 1922 de ise Batı Anadolu'da çektikleri çok nadir fotoğraf, bilgi ve belgeleri İzmirililerle paylaşmıştır yayınında.

Fred Boissonnas, XIX. yüzyılın ortalarında Marsilya'da yaşayan ve gravürle uğraşan bir ailenin üyesidir. Gelişmekte olan fotoğrafçılık sanatına ilgi duymuş, stüdyo çekimlerine getirdiği yepyeni anlayış ve geliştirdiği tekniklerle dünya çapında tanınır olmuştur. Avrupa ve Akdeniz'de çektiği fotoğraflar büyük ilgi görmüş, 1900 yılında Paris'te düzenlenen Dünya Sergisi'nde birincilik almıştır. Venizelos ile yaptığı anlaşma sonrası oğlu Edmond, 1919 yılında Smyrna'ya gelip yüzlerce orijinal sepya plaklar üzerine İzmir'in tarihini, kültürel ve sosyal yapısını belgeleyen fotoğraflar çekmiştir. Daha sonra Türk-Yunan savaşı esnasında 1921 yılında, bu kez küçük oğlu Henri İzmir'e gelmiş kenti, Batı Ege'yi, cephedeki Yunan askerlerinin faaliyetlerini ayrıca tarihi ve doğal güzellikleri konu edinen fotoğraflar çekmiştir.

Kitabın I. bölümü Fred'in, II. bölümü Edmond'un, III. bölümü ise Henri'nin çalışmalarını kapsamaktadır.

Karın Kırıldı

Francis Boissonnas

Bu İzmirler Boissonnas'ların adını belki bilmiyoruz ama bu ailerin fertleri, dünya fotoğrafçılık tarihinde yepyeni bir dönem açmış, stüdyo çekimlerine ve fotoğraf tekniğine büyük yenilik katmışlardır.

“Fred, Edmond, Henri BOISSONNAS ve İzmir” isimli kitabın izmir ile ilgili şimdiye kadar yayınlanmamış fotoğrafları yayınlanması açısından önemli ve özgün bir çalışma olduğunu düşünmektedir. Yayının basım niteliği yüksektir; bundan sonraki yeni çalışmalara girdi sağlayacak, referans olabilecek bir eser olarak takdir edilmiştir.

Sara Pardo

“Öykülerin İzinde Smyrna'dan İzmir'e”
Tudem Yayınları, Ankara 2014

Animasyonlar: **Mertcan Mertbilek**

Çocukların İzmir kent tarihini anlaması ve sevmesi için önemli bir kaynak niteliğindeki çalışma, eğitim sistemimizin büyük bir boşluğunu doldurmaktadır. Tarihsel verilerin doğruluğu, özgün olması, zevkli okunması ve kolay anlaşılabilir sunumuyla dikkat çekmektedir.

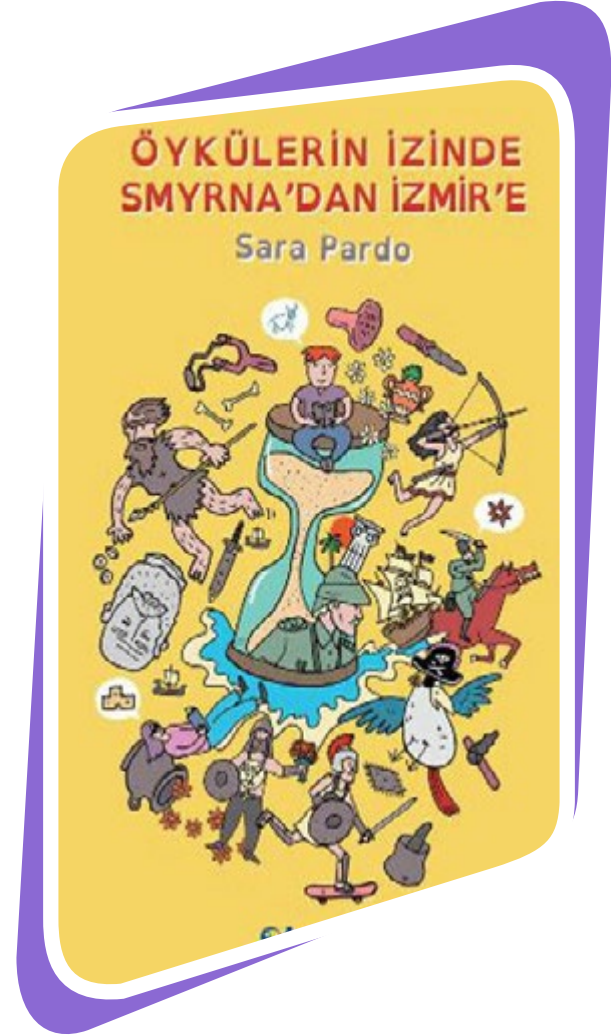
“Bir üçlü olarak Çizgi Roman tarzında hazırladığım kitapları; çocukların tarih bilinci, kent ve insan sevgisini geliştirmeyi amaçladım. Efes, Arının Gizemi altı dile çevrilerek turizme hizmet amacını gütmektedir. Öykülerin İzinde Smyrna'dan İzmir'e kitabım ise şu anda sadece Türkçe olarak, İzmir'de yaşayan tüm çocuklara kentimizin tarihini öğrenip sevmesi için kaleme aldım. Bu çerçeve içinde bir çok okula gidip sunum yapıyor ve çok başarılı sonuçlar alıyorum. Kitaplarım kar amaçlı değildir. Sadece bir hizmettir ve kentimizde bir ilktir.

Bu yıl hazırladığım “Evvel Zaman İçinde Bergama” adlı eserimi Bergama'nın Unesco Dünya Mirası'na kabul edilmesinin mutluluğu ile Bergama Belediyesine hediye ettim. Onlar kendileri basarak dağıtımını gerçekleştireceklerdir.”

Sara PARDO
Başvurudan derlenmiştir.

Uzun bir süre profesyonel tercüman rehberi olarak çalışan yazar, İzmir Yahudileri hakkında araştırmalar yaptı. “Sevgili İzmir Beni Tanı Dünden Yarına İzmir Yahudileri” adlı kitabı 2008 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülü'ne değer bulunmuştur.

Çocuklar için yazdığı “Efes: Arının Gizemi Çizgi Romanı” beş ayrı dile çevrilmiştir. Yazar, yerli ve yabancı birçok ödülün de sahibidir.

Mustafa Koray Polat

"Yeni Şükran Oteli" Belgesel Dizisi (7 Bölüm)

Yapımcı Yönetmen: **Koray POLAT**

Metin Yazarı: **Ezgi GÜZEL POLAT**

Görüntü Yönetmeni: **Ayaz BİLGİÇ**

Kurgu: **Çağdaş POLAT**

Oyuncular: **Yılmaz GÖÇMEN, İlyas ÇAMTAŞ, İhsan Adnan ERCAN, Ayten ERKUT, Yücel YELKENCİOĞLU, Hüseyin KESKİNOĞLU, Fevzi MERSİNCİ, İhsan HELVACI, Emin AYDOĞAN, Hasan KAYAN**

Tarihi Kemeraltı Çarşısı içerisinde yaşlı-geç, zengin-fakir ayrımı yapmadan bir asır boyunca konuklarını ağırlayan Yeni Şükran Oteli; mimarisi, işleyişi ve yaşanmışlıkları ile İzmir'in otel tarihi içerisinde önemli bir simge yapısıdır. Oteli, günümüzdeki sürekli kalan konukları ile birlikte geçmişini ve bugünü konu edinen bir senaryo ile anlatan belgesel; bütün insani duyguları yücelten ayrıntılara sahiptir.

Işlay Saygın Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Resim Bölümü'nün 15 öğrencisi, kent içerisinde seçtikleri bir tarihsel/kültürel mekânı araştırıp fotoğraflamışlar ve grup olarak müzik bölümü öğrencilerinin enstrümanları eşliğinde İzmir'in simgesi Konak Meydanında canlı performans sergileyerek halkla iç içe bu tarihsel mekânları resmetmişlerdir. Öğrenciler, Konak Meydanı'nda, Büyükşehir Belediye Binası'nın hemen önünde, çevreden geçen insanların meraklı bakışları altında ve müzik bölümünden bir grup öğrencinin çaldığı ezgiler eşliğinde performans sergileyerek kentimizin tarihsel mekânlarını resmederek; tarihi sanatla, sanatı halkla buluşturmuşlardır. Projenin uygulama aşamasının basında da yer alması öğrencilerin ve velilerin projeye olan inancını artırmıştır. Ayrıca öğrencilerin performans sırasında ürettiği resimler, tanıtım videosu eşliğinde 2010-2011 Öğretim Yılı başında okulun resim galerisinde sergilenmiş ve bu sayede okul bünyesindeki diğer öğrencilerin de kent ve kültürel değerlere ilişkin bilinçlenmeleri sağlanmıştır. Proje üzerinden 8 dakikalık tanıtım klipi hazırlanmıştır.

Mustafa Koray POLAT

1905 yılında ilk ismi pafta ve tapu kayıtlarında Hacı Hasan olarak adı geçen Yeni Şükran Oteli, 1926 yılı İzmir rehberinde de içinde ünlü Şükran Lokantası'nın bulunduğu Hacı Hasan Oteli olarak yer almış. O dönemde otel, 49 oda ve 80 yatak kapasitesiyle hizmette olup konaklama ücretleri, 75 ve 100 kuruş arasında değişiyormuş.

Öte yandan o dönemde ele geçen bazı belgelerde, kente gelen yabancıların konaklamaları için Hacı Hasan Oteli'ni kullandığı bilgisi de yer alıyor.

"Bu otelde 'her şey dahil' değildir; aslında 'oda-kahvaltı' diye bir seçenek de yoktur. Ne gösterişli bir tabelaya, ne de fiyakalı çalışanlara sahiptir. Zaten hepi topu 3 çalışanı vardır. Otelin duvarındaki levhada da belirtildiği üzere ikinci sınıf bir oteldir burası. Yani 5 yıldızlı, 3 yıldızlı hatta tek yıldızlı bile değildir. Otelin sahip olduğu gerçek yıldızlar, çalışanları ve orada konaklayanlarıdır. Alışık olmadığımız bir otelde, alışık olmadığımız yıldızların gerçek hikayeleridir." Yolları tarihi bir otelde kesişen gerçek kişileri ve gerçek hayatları bir dizi film tadında anlatır.

Konak Meydanı'ndan, Kemeraltı'na girdiğimizde gözler hep etrafı gezer. Yaklaşık ikiyüz metre sonra solda Yeni Şükran Oteli'nin daracık kapısı size gülümseyerek "Merhaba" der. İçeri girildiğinde ise devir değişir, İzmir'in faytonlu, trolleybüslü günlerine geri dönersiniz. Düşünürsünüz; kimler gelip geçmedi, neler görmedi bu pişmiş tuğlalı duvarlar? Yüz yaşını çoktan geride bırakmış Yeni Şükran, bir asır boyunca iş arayan gurbetçileri, İzmir'e çevre illerden hastanelere gidebilmek için gelen yoksulları, öğrencileri ve askerleri misafir etmiş. Şimdiyse acımasız zaman dört bir yandan vurmuş emektar oteli. Ama o, yılmamış direnmiş. Şimdi dert ortağı İlyas Amca ile birlikte "Nereye kadar gideriz" in hesabını yapıyor Yeni Şükran Oteli.

Belgeselden derlenmiştir.

Belgeselin kurgusunun, temasının, görsel-işitsel ve yazınsal ifadeleri güçlülüğü ve ayrıca İzmir'in tarihi bir kesitinin ulusal boyutta bir kanalda sürekli tekrarlanarak yayınlanması ile yerelden ulusala tarihi değerlerimize dikkat çekmesi takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

Serap Tekeli Özden, Selçuk Kayan

“Arasta ve Malgaca Urla’nın Belleği” Fotoğraf ve Sözlü Tarih Projesi ile

Çalışma; Urla’nın yakın tarihinin önemli bir kesitini kapsayan Arasta ve Malgaca esnafını konu edinen ve onları fotoğraf ve sözel tarih verileri ile derlemiştir.

Urla’nın geçmişten bugüne varlığını sürdüren; tüm değişimlere karşın dokusunu korumaya çalışan bir çekim merkezidir. Arasta ve Malgaca yüz yılı aşkın bir tarihin günümüze ulaşan kültürüdür.

Arasta, ziyaretçilerinin manavdan kasaba, terziden ayakkabıcıya, berberden kahvehaneye, manifaturacıdan bakkaliyeye her ihtiyaçlarını bir çırpıda görebildikleri bir çarşıdır. Arasta’da hem alışveriş yapılır hem dostlarla sohbet... Bu sohbet bazen kahvehanelerde bazen dükkanlardadır. Yazın dışarıya çıkarılan sandalyelerde çaylar yudumlanır, kışın mangal etrafında meşhur Urla güvenci her gelene ikram edilir, paylaşılır.

Malgaca ise Cuma günleri kurulan haftalık pazarla şenlenir. Köylü, ürününü Malgaca’ya getirir, küfelerde, sandıklarda, bakraçlarda en taze sebzeler, otlar, meyveler, sütler, yoğurtlar, zeytinyağları müşterisini bulur. Yalnız Urla’da Arasta ve Malgaca yan yanadır.

Bugün Malgaca’da eskinin Cuma Pazarı yerini, Pazar günleri kurulan Sanat Pazarı’na bırakmıştır. Yalnız Urlalılar değil tüm bölgenin, İzmirliilerin ve hatta gezginlerin ilgi gösterdiği bu pazarda, el emeği göz nuru çeşitli hediyelik eşyalar konukların beğenisine sunulur. Çevredeki kahveler, lokantalar dolar. Geçmiş yılların Cuma pazarını aratmayan bir kalabalık, yalnız Arasta’yı ve Malgaca’yı değil tüm Urla’yı şenlendirir.

Her şey değişirken Urla’nın ve dolayısıyla Arasta ile Malgaca’nın değişmemesi mümkün mü? Terzihanelerin yerini telefoncuların, kahvehanelerin yerini kafelerin alması kaçınılmaz gibi görünse de bazı değerlerin; kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerin, yılların izlerini taşıyan mekanların, bölgeyi çekim merkezi yapan eski dokunun korunması bir zorunluluk olarak Urla sevdalılarının gündeminde olması gereken bir konudur.

Aslında korunması gereken yalnız eski doku, mimari yapı değil; aynı zamanda Arasta’ya ve Malgaca’ya hayat veren, tüm zorluklara rağmen mesleklerini sürdüren esnaftır.

Arasta ve Malgaca, sözün senet olduğu devirlerin simgesidir; dürüstlüğü, temizliği, hoşgörüyü hatırlatır ve yalnızca bu nedenle bile korunması gereken bir değerdir.

Bizler, iki fotoğraf sevdalısı arkadaş, doğuştan Urlalı Serap Özden ve sonradan Urlalı Selçuk Kayan, çok sevdiğimiz, her fırsatta ziyaret ettiğimiz, alış verişlerimizi yaptığımız Arasta ve Malgaca’yı fotoğraflamaya karar vererek bu projeye başladık. Amacımız, Urla’nın merkezi olan Arasta ve Malgaca’daki esnafı fotoğraflamak ve gelecek nesillere görsel bir belge bırakmaktı. Ancak çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra önümüzde yeni bir pencere açıldı. Fotoğraf çekerken ve çekim arasında çay kahve sohbetlerinde anlatılanlar muhakkak kaydedilmeliydi. Bu nedenle projeyi revize ettik. Hem fotoğrafları çektik hem de anlatılanları yazıya döktük. Arasta ve Malgaca esnafı, açık yüreklilikle belleklerini açtılar. Biz de hiç bir kısıtlama getirmeden, yönlendirmeden, hatta soru bile sormadan, içlerinden geldiği gibi anlattıklarını kayda geçirdik. İki yıl süren çalışmada binlerce fotoğraf çektik, onlarca sayfa kayıt tuttuk. Fotoğraf için pek de uygun olmayan ortamlarda olanaklarımızın sınırlarını zorlayarak elimizden gelenin en iyisini üretmeye çalıştık.

Sonra fotoğraflar elendi, işlendi, basıldı; fotoğraf sunumu hazırlandı; kaydedilen hatıralar düzenlendi, İngilizceye çevrildi ve 2014 yılının 10 Ocak günü Urla Belediyesi Fotoğraf Sanat Evi’nde projenin ilk sergisi açıldı.

Sergi açılışı, Urlalıların yoğun ilgisiyle onurlandı. Bizim için serginin en önemli başarısı, beş yıldır faaliyet gösteren ve her ay yeni bir sergiye ev sahipliği yapan Fotoğraf Sanat Evi’ne o gün, Arasta ve Malgaca esnafının en şık giysileriyle ve aileleriyle ilk kez gelmeleri ve projeyi sahiplenmeleriydi. Gerçekten de verdikleri destek, iki yıl boyunca gösterdikleri sabır ve her aşamada sergiledikleri iş birliğiyle projenin asıl sahibi onlardı zaten...

Sergi, Karşıyaka Belediyesi Hamza Rüstem Fotoğraf Müzesi galerisinde Karşıyakalılarla buluştu. En son sergileme ise projenin esas yerinde, Malgaca’da gerçekleştirildi.

Serap TEKELİ ÖZDEN ve Selçuk KAYAN

Başvurudan derlenmiştir.

Urla’nın yakın tarihi açısından önemli olan Arasta ve Malgaca esnafının kendi mekanlarında belgelenmesi ve öykülerinin gelecek kuşaklara aktarılması açısından takdir edilen çalışma, ödüle değer görülmüştür.

2016

Yılmaz Göçmen

“Hazan ve Hüzün Son Kuşlar”

Efe Ofset, Ödemiş 2015

Tire Yılmaz Göçmen'dir. Yılmaz Göçmen Tire'dir. Vaka nüus derler ona. Olayları ve kişileri tespit edip kaydettiği için.

Bu kitapta sadece Tire'mizin değil, kentimizin genel problemi olan el sanatlarımızın tükenmekte olmasının getirdiği sıkıntıları bulacaksınız.

Dünya teknolojilerinin gelişmesiyle bütün üretim araçlarının makineleşmesi sonucu daha az masrafla, daha az işgücüyle yani düşük maliyetle daha çok üretimin olması yüzünden tarihin derinliklerinden gelen el sanatlarımızı kaybetmekle yüz yüze kalmış durumdayız.

Çaresi? Çaresi elbette vardır ve bulunmalıdır. Çünkü bugün el sanatlarının son temsilcileri olan ustalarımızın tamamı ellili yaşları çoktan geçmiş insanlardır. Onların göç etmesi ile bu meslekler kitaplarda kalacaktır.

148

Vergi muhafiyeti, teşvik, mekan temini ve çırak desteği ile bu meslekler cazip hale getirilerek mutlaka desteklenmelidir. Bu meslekler; “Atamın emanetidir unutulmasın” denilerek bugünlere kadar getirilebilmişlerdir.

Ancak bugünün ekonomik şartlarına destek olmazsa yürüyebilmeleri imkansız hale gelmiştir. Yani bu meslekler hazan mevsimine girmişlerdir. Her mensubu hazan mevsimindeki yapraklar gibi birer birer toprağa düşüyor. Arkalarında derin hüzün duyguları bırakarak gidiyorlar. Hazanda göç eden kuşlar gibiler...

İlgiyle, sevgiyle ve destekle bu ata yadigarı meslekleri yaşatmak dileğiyle, bu mesleklere emek ve ömürlerini veren bütün ustaları saygıyla, sevgiyle anıyorum.

Yılmaz Göçmen
Önsözden

Ferhat Fuzuli

“Meserret İle Şükran” adlı manzum hikâye kitabı ile
Agora Kitaplığı, 517 Nisan 2017

İzmir’in Tarihi Kemeraltı Çarşısı’nı, otellerini, binalarını ve insanlarını konu ediniyor. 1970’li yıllardan 80’li yıllara kadar olan dönemi kurmaca bir öykü içinde İzmir’in gerçek yaşam biçimi ve gerçek karakterleri ile işliyor.

İzmir’in mekânları, işletmeleri, belgesel gerçekliğinde ve şiir formatında aktarılıyor. Kemeraltı dışında saat kulesi, trolleybüs, asansör ve Halil Rıfat Paşa’nın merdivenli sokaklarına da yayılıyor. Okuyucuda bütün mekânları görme isteği uyandırıyor.

*Geçmişten alacaklı
Geleceğe borçluyduk;
Komşuyduk:
Ben, Anafartalar Caddesi, Meserret Oteli
O, kapı karşı
Şükran Oteli’nin dört yıllık müdavimi...*

*Arkadaştık, beraber yer, içer
Ne iş olsa yapardık.
İş mi yok baktık,
Kapıp oltaları balığa çıkardık
Suyu pisti ama kalbi temiz
Gönlü zengindi körfezin
Çipura olmazsa kefal,
Mutlaka doyardık...*

Kentin tarihi mekânlarını kapsayan bir kesiti yaşayan karakterleriyle birlikte aktarması; şiirsel üslubunun mimariyi ve tarihi ele alışındaki başarısı; temanın ve ifadelerin bütünsellik taşıması nedenleriyle nitelikli bulunarak ve takdirle karşılanarak ödüle değer bulunmuştur.

2017

Oktay Özengin

“Menemen Tarihi Albümü 1900-2000 Yıllarında Menemen Görselleri”
Yayını ile 2016

1900 - 2000 yılları arasında çekilmiş 1325 adet fotoğraftan oluşuyor. Bu fotoğraflar, 30 yıllık bir zaman dilimi içerisinde bir araya getirilmiş.

Almanya'dan, Fransa'dan, Yunanistan'dan araştırmacılar, Menemen Tarihine katkı olması için gönderdiği fotoğraflarla birlikte asıl fotoğraflar ise aile albümlerinden 1325 adet tarihi fotoğraf toplanmıştır. “Menemen Tarihi Albümü” 13 ana bölümden oluşuyor. Her bölümün alt başlıklarında ise farklı konular bulunuyor. Yıllar önce çekilen Menemen manzarası fotoğraflarından, bayramlarda kullanılan Menemen kartpostallarına, yok olan tarihi binalarımızdan, geçmişte ulaşımında kullanılan birçok araca kadar çok sayıda konuyu kapsıyor. Gediz Nehri, bayramlar, açılışlar, kılık-kıyafetler, okullar, esnaflar gibi bölümler Menemen'in geçmişteki zenginliğini ortaya koyuyor.

150

Menemen'e ait eski fotoğrafların bir bütün olarak bir araya getirilerek bir kaynak oluşturması, belge özelliğinin bulunması nedenleriyle ile ödüle değer bulunmuştur.

Uluç Hanhan

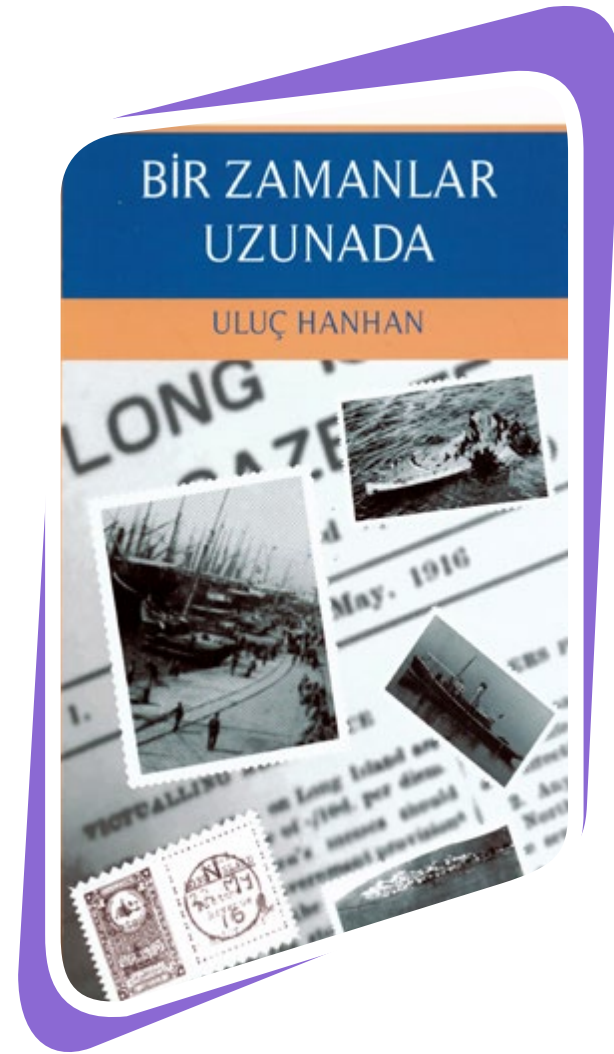
“Bir Zamanlar Uzunada” Kitabı ile İzmir, 2017

“Bir Zamanlar Uzunada” bir yerel tarih çalışmasıdır. Kitap, yaşanan topraklara olan sevgi, bağlılık, özveri, gönül verme gibi duygularla, geçmiş ve geleceğe olan sorumlulukları yerine getirmek üzere yazılmıştır.

İzmir Körfezi’nde yer alan Uzunada tarihin her döneminde bölgeye sahip olmak isteyen egemen güçlerin elinde tutmak istediği bir ada olmuştur. Hanhan kitabında Uzunada tarihinden kesitler sunmakla beraber, okuyucuyu özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarına götürüyor. Ada çevresindeki düşman saldırılarından, Türk ve Alman savunmasından, adadan ayrılmış Anadolu Rumlarının ve adada yaşamış Türk sivil ve askerlerin ada ile ilgili anlatımları kitapta yer alıyor. Ayrıca adada bulunan tarihi sarnıç, ada çevresindeki amforalar, arşiv bilgileri ve yabancı bir ailenin adadaki bir arazi üzerindeki hak iddiası yer almaktadır.

Kitabın birinci bölümünde Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki İzmir anlatılmaktadır. O zamanlar İzmir, kozmopolit yapısıyla Osmanlı’nın ikinci büyük kentiydi. Kentin bu unvanı taşımasında Levantenlerin büyük payı olmuştur. Yazar Orhan Kurmuş, İngilizlerin yaptığı ve 1858 yılında temeli atılan İzmir-Aydın Demiryolu’nun Türkiye’nin emperyalizmle ilk tanışması olarak kabul eder. Yıkılmaya yüz tutmuş devlet yapısının sağladığı olanaklar, bozuk idari yapı, yeteneksiz idareciler, yabancılar için fırsatlarla dolu bu verimli topraklar, İzmir’de yerleşerek ticaret yapmak isteyenleri İzmir’e çekmiştir. Batılılar Anadolu’yu paylaşarak, “Şark Sorunu”nu çözmeyi planlamışlardı. “Hasta” olarak adlandırdıkları Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki emperyalist çıkarlar ve paylaşım hesapları, yüzyıllarca Anadolu topraklarında beraberce barış içinde yaşamış halkların arasına fitne ve ayrılık sokmuştur. İkinci bölümde aynı yıllardaki Uzunada anlatılmaktadır. Bu bölümde Uzunada’nın İngiliz askerler tarafından işgali, ada tarihi, ada ve çevresindeki çatışmalar ve adayı anlatan yazarların anlatımlarına yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise Yunan kaynaklarından Uzunadalı Anadolu Rumlarının anlatımlarına yer verilmektedir. Dördüncü bölümde adada yaşamış ve görev yapmış yirmi kişi ile yapılan görüşmeler yer almaktadır. Beşinci bölümde Uzunada’da bir arazi üzerinde hak iddiası davasından söz edilmektedir. Yüz yıla yakın bir süredir devam eden bu dava hakkında bilgiler verilmektedir.

Altıncı bölümde gazete arşivlerinde Uzunada anlatılmaktadır. Son bölümde ise adadaki Bizans Sarnıcı ve ada çevresindeki amforalardan söz edilmektedir.

Kent özelinde belge değeri sağlması; kent tarihine dair yeni ve güvenilir bilgi sunması; okuyucuları için etik-bilimsel yöntemlerin kullanılarak doğru bir kaynak oluşturması; kitabın amacı ile kurgunun, temanın, yazınsal ifadelerin bütünsellik taşıması; eserin üretime katkı veren kişilerin adlarının çalışma içerisinde anılması; aday çalışmanın hedef kitleye ulaşmış olması ölçütleri doğrultusunda takdir edilerek ödülle değer bulunmuştur.

Semra İğtaç

“İzmir Masalları” Radyo Programı ile

İzmir Masalları, 2015 yılından bugüne yüzün üzerinde radyo programı gerçekleştirerek dinleyicilerine İzmir’in zengin tarihinin bir sayfasını aralayarak efsanelerini, öykülerini, antik şiirlerini paylaştı. Program; Pazartesi günleri 23.30 da TRT Kent Radyo İzmir’de devam ediyor. Geçmişten günümüze İzmir tarihini anlatan radyo programı, bugüne kadar antik çağ kültürünü konu edinmiştir.

Yapımcısı Semra İğtaç henüz bir iletişim fakültesi öğrencisi iken başlayan tarihe ilgisini ve programı şöyle aktarmaktadır:

“İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Bölümü öğrencilik yıllarımda Radyoda Program Yapımı dersimizin hocası Prof.Dr. Şadan Gökova’lı ilk derste kalplerimize mitoloji ve İzmir tarihi sevgisi serpiştirmiş, bizleri birer İzmir sevdalısı olarak mezun etmiştir.

152

Prof.Dr Şadan Gökova’lı’nın ilk dersinin ilk sorusu şu olmuştur? İçinizde hanginiz İzmir’in Azra Erhat’ı, Halikarnas Balıkçısı olacak? İzmir tarihini yaşamak ve yaşatmak üzerine hep büyük hedeflerim ve hayallerim oldu.22 yıl boyunca belgesel yapımcısı olarak İzmir ile ilgili birçok belgeselin metin yazarlığını, yapımcılığını ve yönetmenliğini üstlendim. Tutsaklığa Tukun(Çakırağa Konağı), Yüreğini Taşa Yazanlar(İzmir’de mermerin öyküsü), Mavinin İsyanı(İzmir Körfezi), Karantinalı Despina Atilla İlhan’sız, Ahşveriş Cümbüşü Kemeraltı, Kıvrım Kıvrım Arnavut Kaldırımlarıyla Varyant, Tarihin Sesiz Tanığı Agora, O Yüz Yaşında...Saat Kulesi. Yetmişinde Bile Mesela Zeytin Dikeceksin(İzmir’de zeytincilik),Eller, Adım Adım Ege bu belgesellerimden bir kaçı. Belgesellerin içinde çeşitli ödüller alanlar da oldu. 13. Uluslararası Ankara Film Festivali’ne finale kaldım. İzmir Gazeteciler Cemiyeti Hasan Tahsin Gazetecilik teşvik yarışmasında Mavi Yolculuk belgeseliyle 2.’lik, Mavinin İsyanı adlı belgeselim Hürriyet Vakfı Genç Gazeteciler yarışmasında inceleme araştırma dalında Türkiye birinciliği aldı.

Bir gün Aigai antik kenti kazı başkanı Doç Dr. Yusuf Sezgin’i aramıştım. Programımızı bilip bilmediğini sorduğumda antik kazıda çalışan Mustafa Topçu’dan söz etti. “Sizin yayınıza katılacağımı söylediğimde, arkeolojik kazılarımızda çalışan köylü arkadaşımız, her hafta İzmir Masalları’nı dinliyorum dedi. Ondan duydum.” Çoban Mustafa’nın Evinde bir sedir, bir kilim, bir de radyosu varmış. Ve ilk günden beri tüm radyo programlarımızı hiç kaçırmadan dinliyormuş. Yunt Dağı’nın tepesinde Köşeler Köyü’nden bir vatandaşın, İzmir

Masalları’na ilgisi beni çok mutlu etti. Programımızda sadece tarih, mitoloji anlatılmıyor.

Programa katılan konukların İzmir toprağından fıskıran öykülerini de paylaşıyoruz. Belki de o nedenle, dinleyiciler programda kendilerini de buluyorlar.

İzmir Masalları tarihsel geçmişiyile, gelecek bilinciyle uygar ve nitelikli bir kentsel ortamı oluşturma yolunda ki çabalarına devam edecek. Tanınmayan yer sevilmez, sevilmeyen yer de vatan olmaz. İzmir Masalları, doğup büyüdüğümüz ya da göç edip yerleştiğimiz İzmir’i antik dönemden günümüze arkeolojik değerleriyle tanımamızı sağlıyor. Dinleyiciler bu keşif yolculuğunda hiç sıkılmıyor çünkü tarihin asık suratlı yüzüyle karşılaşmıyor. Mitolojilerin, efsanelerin ışığında, konuk olan alanında uzman kişilerin de paylaştığı hoş tecrübeleriyle, bilgi ve birikimleri İzmir’in güzellikleriyle, şiirsel, öyküsel yüzüyle buluşturuyor.

Kent sevdalılarına da çağrım var. Onları tarihin sayfalarını aralarken görmek istiyoruz. Bir an önce planınızı yapın. Çok uzak değil İzmir’in göbeğinde ki Yeşilova Höyüğü ziyaretçi merkezine hala gitmediniz mi? Bu merkezin dünyada benzeri yok. Ya da çocuklarımızı hala Kültürpark’taki İzmir Tarih ve Sanat Müzesi’ni gezdirmediniz mi? Orada İzmirli Ozan Homeros’un heykeli var. Halikarnas Balıkçısı İmbat serinliğinde der ki ‘Yamanlar dağında birbirine yakın şehirler vardı. İyi ki o zaman memleketten memlekete pasaport alınmıyordu. Çünkü uzun boylu bir adam şehrin ortasına yattı mıydı, ayakları komşu şehre uzanacağı için, ayaklarına ayak pasaport almak gerekliydi.’ İzmir’in her yeri antik izler taşır. İzmir’de nereye gidersek gidelim antik kente rastlamadan 10 kilometre geçemezsiniz? Siz kaçını gördünüz?”

Semra İğtaç
Yönetmen

Antik Smyrna Agorası

Kent özelinde tarihi gündeme getirmesi; kent tarihine katkı koyan kaynak kişilerle söyleşiler gerçekleştirilmesi; amacı ile kurgunun, temanın, işitsel ifadelerin bütünsellik taşıması; çalışmaların hedef kitleye ulaşmış olması takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

(...)

Marco Polo, tek tek her taşıyla bir köprüyü anlatıyor.
"Peki köprüyü taşıyan taş hangisi?" diye sorar Kubilay Han.

"Köprüyü taşıyan şu taş ya da bu taş değil,
taşların oluşturduğu
kemerin kavsi" der Marco.

Kubilay Han sessiz kalır bir süre, düşünür.

Sonra ekler:

"Neden taşları anlatıp duruyorsun bana?
Beni ilgilendiren tek şey var o da kemer."

Marco cevap verir: "Taşlar yoksa kemer de yoktur."

(...)

Italo Calvino "Görünmez Kentler" Yapı Kredi Yayınları,
Çeviren Işıl Saatçioğlu İstanbul 2002

Geleneksel
Zanaatların
Yaşatılması
Ödülü

20 / 20
13 / 17

Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Ödülü

Icomos'un Yaşayan İnsan Hazinesi adıyla tanımladığı; Somut Olmayan Kültürel Mirasın belli unsurlarını yeniden yaratmak ve yorumlamak açısından gerekli bilgi ve beceriye yüksek düzeyde sahip kişileri, yerel ölçekte belirlemek, tanıtmak ve teşekkür etmek için bu yıl programa dahil olmuş bir kategoridir.

Bu ödül, tarihsel-mekansal dokunun varlığına katkı sağlayan, somut olmayan yerel kültürel miras kapsamında faaliyet gösteren zanaatkârlara (dokumacı, bakırcı, keçeci, semerci, nalıncı, derici vb.) verilir.

Adayların, en az 15 yıl boyunca zanaatın uygulanmasını ve yaşatılmasını sağlamış, usta-çırak ilişkisi içinde yetişmiş, mesleğinin sürdürülmesi için yeni zanaatkârlar yetiştirmiş, kaybolmakta olan zanaatın sürdürülmesini sağlayacak ender bilgilere sahip olması gerekmektedir.

157

Değerlendirme Kriterleri:

- A. Zanaatkarın değerlendirilmesinde zanaatın tarihsel-mekansal dokunun sürekliliğine katkısının belirgin olmasının öncelik taşıması,
- B. Yaptığı zanaatın yerel tarihe katkısı,
- C. Bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü,
- D. Konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması,
- E. Yaptığı işe kendini adanmışlığı,
- F. Zanaatın, toplumun gelenekle buluşmasını sağlayacak unsurlara sahip olması.

Kategori tanıtım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

Can Şakir BİNAN

Prof.Dr. Y.Mimar YTU.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl verilen bu ödül dizisinin kültürel mirası yaşatarak ve kimliğini koruyarak gelecek kuşaklara aktarma hedefine ulaşmada ülkemizin en başarılı programı olduğu ve gerçekten koruyan örnekleri ödüllendirmeye odaklanmış olması nedeniyle önemi apaçık ortadadır.

Yapılan çalışmanın yıllar geçtikçe eskimeden ve kanıksanmadan aynı heyecan ile sürdürülebilir olması yukarıdaki değerlendirmeyi yapabilmek adına fazlasıyla yeterlidir. Bu durum kurulan sistemin gelişmeye ve kültürel miras ve koruma alanının evrilen yapısı içinde kolaylıkla uyum sağlamaya müsait olmasından da kaynaklanmaktadır. Ayrıca özellikle belirtmek gerekir ki başlangıcından beri sürdürülmeye çalışılan tarafsız ve akademik-mesleki ağırlıklı jüriler ile koruma'yı ön plana çıkaran değerlendirme ölçütleri ile bu programın sürekliliğini sağlamak ve toplumsal örnek oluşturmak açısından önemi büyüktür.

2015 yılı çalışmaları kapsamında jüri başkanlığı onurunu taşımak şansına ulaştığım bu program kapsamında ilk dikkatimi çeken husus hem düzenleyenlerde hem de adaylarda izlenen heyecan olmuştu. Kültürel mirası koruma olgusunun çok önemli bir boyutu olan yerel yönetim kademelerinden topluma yayılan bilinç her boyutu ile hissediliyordu. Bu kısa değerlendirme yazısı kanımca programın en önemli boyutlarını ifade edip tartışmayı amaçlamaktadır. Türkiye bütününde kültürel mirasa ve kültürel mirasın gerçek değerleri ile birlikte korunmasına önem veren ve bunu ön plana çıkaran başka bir ödül sistemi ne yazık ki yoktur bu bağlamda "Tarihe Saygı Yerel / Koruma Ödülleri" ön plana çıkmaktadır.

Aslında ödül kategorilerinin tümüne baktığımızda mimari kültürel mirasın sadece bir kabuk olarak değil yaşayan bir organizma olarak onu yaşatan insan varlığı (ve diğer tüm varlıklar) ile birlikte korunması üzerine temellenen bir anlayışın hakim olduğu görülür. Bu yaklaşım biçiminin ortaya koyduğu ödül kategorileri içinde özellikle "Tarihi Yapıda Yaşam" ve "Koruma Dalına Katkı" ile "Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülleri" kültürel mirasın korumasına

yaptığı doğrudan katkı yanında genç kuşakların kültürel miras konusunda bilgi sahibi olmasına ve erken yaşta koruma bilincini almalarını sağlayacak potansiyeli ile etkilerini zaman ötesine taşıyabilecek niteliktedir. Genç kuşakların kültürel mirası anlaması ve yaşamlarının bir parçası haline getirmeleri açısından ödül programının sadece bu özelliği dahi yeterli önemdedir. Ödül programının "Tarihi Yapıda Yaşam" kategorisi uluslararası (ICOMOS) Anıtlar ve Sitler Konseyi'nin 2008 yılından beri tartışmakta ve geliştirmekte olduğu kültürel mirasın maddi varlığı ile içindeki yaşam ve somut olmayan değerler ile bütünleşik olmasının yarattığı değeri; ¹ kısaca "Yerin Ruhunu" nu ön plana çıkaran ve kültürel mirası tüm bu değerleri ile tarihsel süreklilik içinde korumayı amaçlayan çağdaş koruma kavramı ve düşüncesi ile örtüştüğünü görmek çok önemlidir.

Türkiye toplumunun çeşitli kesimlerinde hatta yönetim kademelerinde dahi kültürel mirası özellikle de mimari mirası bir kabuk olarak korumayı yeterli bulan düşüncelerin karşısında gerçekten korumayı önemseyen bir ödül programını uzun yıllar devam ettirebilmenin ne kadar önemli olduğu bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Ödül programı kapsamında yapılan saha incelemelerinde izlenen yapı sahiplerinin veya sakinlerinin evlerine ve orada sürdürdükleri yaşama olan bağlılıkları, özel bir eğitim almamış olsalar dahi yaşadıkları bu mekânları korumaya çalışmaları ve bu çabalarının şaşırtıcı biçimde akademik koruma yaklaşımları ile örtüşmesi en basit tanımı ile hayret vericidir. Yapıların gerek bakım gerekse kullanım sürecindeki getirdiği maddi külfet nedeniyle yaşam koşulları çoğunlukla zor olan kullanıcıların bu mekânları terk etmeyerek sevgiyle ve bağlılıkla yaşamaya devam etmeleri dikkati çekmektedir. Bu noktada özellikle belirtmek gerekir ki geleneksel konut mimarisi dünyanın her kültür alanında en yaygın görülen kültürel miras örneklerinden olmasına rağmen kırılabilir ve kolaylıkla bozulabilen ve karakteri nedeniyle koruma ve restorasyon çalışmaları aynı oranda zorluklar içermektedir. Bu nedenle yerel kullanıcıların yapıları terk etmeden kullanıyor ve bakım yapıyor olmaları zorlukları dikkate alındığında gerçekten özveri gerektirmektedir.

Ödül Programının bir diğer kategorisi olan ve 2016 jüri çalışmaları sürecinde Seçici Kurul tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” başlığı altında Jüri Özel Ödülü olarak önerilen ve o tarihte ilk defa Anadolu’nun son Karatabağı olan Bergama’dan İsmail Araç’a verilen ödül bu bağlamı içinde değerlendirildiğinde özellikle önemlidir. Kültürel mirasın bu türünün basit bir zanaatkarlık ödülü olarak düşünmemek bu zanaatları geleneksel kültürün mekâna ve tarihsel sürekliliklere bağlı bir olgusu olarak görmek gerekmektedir.

Son karatabak örneği bu anlamda özellikle Dünya Mirası olan Bergama için yerini bulan bir örnek olmuştur. Adını Bergama (Pergamon)dan alan ve antik dönemde Papirüs tekeli yıkan Anadolu’lu parşömen’in hikayesi ve devamlılığını sağlayan son karatabak İsmail Araç’a bakarak biraz da hüznle bu hikayeyi hatırlamamak imkansızdır. Tabakhaneler bölgesinin günümüzdeki yanlızlığı içinde varlığını sürdüren bu zanaatkar kanımca 2014 yılında Dünya Mirası Listesine giren Bergama’nın “Üstün Evrensel Değerini” besleyen temel unsurlardan biridir.

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu’nun Paris’te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 tarihinde “Somut Olmayan Kültürel Miras”ın Korunması Sözleşmesi”ni kabul etmiştir.² Bu sözleşme kapsamında somut olmayan kültürel miras “Sözlü anlatımlar, sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüel ve festivaller, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar, el sanatları geleneği gibi kültürel ürünleri ve üretim süreçlerini ifade eden kavramdır.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım içinde mekâna bağlı bir miras kavramından söz edilmemekle birlikte özellikle Bergama benzeri kültürel merkezlerde bulunan zanaatların büyük bir bölümünün varlığı bir becerinin ötesine geçmiş ve kentin tarihsel-mekânsal kimliği ile örtüşmüştür.³

Bu mirasın mekânsal koruma çerçevesinde varlık bulan biçimi ise 2008 yılında Kanada Quebec’de düzenlenen ICOMOS sempozyumunda tartışılan “Yerin Ruhu” kavramı ve sempozyum

sonrasında ilan edilen “Yer’in Ruhunun Korunması için Quebec Deklarasyonu”dur.⁴ Bu deklarasyon çok açık olarak somut olmayan mirası “yer”e bağlı olarak tanımlamakta hatta daha da ötesine geçerek miras unsuru ile mekanı birbirinden ayrılmaz bir şekilde bağlamaktadır. Bu bağlamda 2016 yılında başlayan ve günümüzde “geleneksel zanaatların yaşatılması ödülü” olarak tanımlanmış olan bu kategorinin “yer” ve “mekan” bağlantılı boyutları özellikle önemlidir ve gelecekteki seçim ölçütleri içinde “mekân” bağlantısı ve tarihsel açıdan derin zamanlı ilişkiler içinden varlık bulması, Kültür bakanlığının tanımladığı "yaşayan insan hazineleri envanterinden" ayrışarak sadece zanaatkarlığın ötesine geçen ve mekanlar ile bütünleşen bir kültürel miras unsurunun ödüllendirilmesi İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri programını türünün tek örneği yapacaktır.

Bir diğer kategori olan “Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü” ise Kültürel mirasın etnografik yönünü ön plana çıkaran bireysel çabalara destek olma potansiyeli açısından çok önemli olup bu çerçevede 2016 yılı ödülleri içinde yer alan "Eğlenhoca Köyü Tarih ve Etnografya Evini" unutmak mümkün değildir. Bu örnekte görülen amatör bir ruh ile yerel tarihin ve kültürün belgelenmesi ve aktarılması, tarihe farkındalığın artırılması açısından önemli bir çabadır. Amatör ruhu yok edilmeden, profesyonel öneriler ve ufak müdahalelerle daha da geliştirilebilir ki burada anahtar kelime “amatör ruh” dur. Bu tür örnekler doğrudan mimari mirası koruma eylemi içinde değerlendirilemeyecek olmalarına rağmen toplumumuzun yer’e özgü değerlerinin sürekliliği ve genç kuşakların hafızasına kaydedilmesini sağlamak gibi çok önemli bir kamusal hizmeti gerçekleştirmektedir.

İzmir örneği ile başlayan bu ödül programının ve ortaya koyduğu özgün formatın ve çevresinde yarattığı katılımcı heyecanın en kısa sürede ülkemiz geneline yayılması dileğiyle...

2016

Ahmet Nalbant

Nalbant

Tire Çarşısı

160

Kardeşi ile birlikte dededen kalan mesleği sürdürüyor. Nalbant mesleği onlarda beş kuşak geriye gidiyor. Aslında kendisi Hukuk Fakültesini kazanmış ancak öğrenci olayları ve ihtilal nedeniyle okula gidememiş. Dükkanın duvarlarında kendi çizdiği at resimleri dikkate değer.

Yunan işgali sırasında dedesi, Yunan askerlerinin nallarını yapmamak için ya nal kalmadığını ya da hasta olduğunu söylemiş. Binek hayvanlarına bağlı olarak ortaya çıkmış bir sanat olan nalbantlık, demircilikle birlikte gelişmiştir. Eski dönemlerde hayvanların ayaklarına ve toynaklarına keçe, kalın bez ya da köseleden yapılan ayaklıklar takılırdı. Dayanaksız olan bu ayaklıkların yerini zamanla madeni nallar aldı. Geçmişte ulaşım, taşımacılık ve çeşitli hizmetlerde hayvanların yaygın olarak kullanılması nedeniyle, nalbantlık motorlu araçların yaygınlaştığı 20. yüzyılın ilk yarısına değin önemini korudu.

Askerlikte at ve katırın taşıdığı önemden dolayı hemen bütün ordularda uzun yıllar nalbantlıkla ilgili birimlere yer verildi. Örneğin Osmanlı ordusunun nalbant gereksinimini karşılamak için 1888'de Askeri Baytar Mektebi'nde modern nalbantlık dersleri vermeye başlanmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda da Konya'da nalbant yetiştiren bir okul açılmıştır. Türkiye'de 1960'lı yıllara değin kırsal kesimdeki en itibarlı mesleklerden biri olan nalbantlık, teknolojinin gelişmesiyle birlikte eski önemini kaybetmiştir.

Nallar hayvanın toynağına "nal tokmağı" denen tahta tokmaklar ya da "nallama" adı verilen özel çekiçlerle çakılır. Nalbantlar nal çakmanın yanı sıra toynak bakımını yapar ve toynak hastalıklarını tedavi eder.

Önce sunturaj bıçağı ile toynağın altı tıraşlanarak temizlenir. Nal hayvanın ayak ölçüsü alınarak hazırlanır. Nal çakılmadan önce toynağın altı ve çakıldıktan sonra toynağın üstü ve nal ziftlenir. Nal, hayvanın tırnağının dışına doğru çakılır.

Nalbantlar aynı zamanda nalları hayvanların ayak ölçülerine göre tıpkı demir ustaları gibi işlerler. Ve hayvanın ayak ölçüsüne uygun delik açarlar.

Abdullah Süren

Semerci

Tire Çarşısı

Soyadımız çiftçilikten geliyor. İki oğlan bir kız, kardeşim var. Ben baba mesleğini yapıyorum elli beş senedir. Erkek kardeşim de sanatkârdı. O bıraktı çiftçiliğe döndü. El emeği göz nuru bu iş. Çıraklar vardı eskiden. Sonradan rağbet görmemeye başladı meslek. Esnaf azaldı, hayvan azaldı. İkişi birbirini karşılıyor. Kendime güzel baktım. Refah içinde yaşıyorum. Maddi durumdan da manevi durumdan da sıkıntı yok. İki kızım iki kardeşle evlendi. İzmir de yaşıyorlar.

Ağaç iskelet üzerine deri ile keçe arası kamış otları ile doldurulup sarılarak dikilen semer çok özen isteyen bir sanat dalı ve aynı zamanda ata yadigari bir meslektir.

Semer genellikle ağaç, çuval, deri ve sazdan yapılır. Üçgen çatılıdır ve hayvanın sırtında karnının iki yanına doğru açılan bir biçimdedir. Hayvanın sırtına degen iç tarafı saz doldurulmuş iki kanatlı bir çuvaldır. Yük vurulan üst tarafı da semer ağaçları denilen ahşap küçük direklerle çatılmış ve üstüne hayvan derisi, çadır bezi ve ya keçe dikilmiştir.

Hayvanların omuzları üstüne gelen bölümde, üstte, yükü bağlamaya yarayan öne doğru çıkıntılı, iki kol vardır. Hayvana konulan yük, iple hayvanın sağrısı üstüne gelen bölümdeki kancalara bağlandıktan sonra tekrar omuz başı kollarında düğümlenir. Semer, hayvanın sırtına kolan, kayış veya kayton denilen sağlam bir şeritle bağlanır. Kolanın iki ucu hayvanın kaburgalarından biri üzerinde tokalanır. Karın altından geçtikten sonra, semerin üzerine dolanan bu kolan, semeri hayvanın sırtında sıkıca tutturmaya ve yükün sallanarak düşmesini önlemeye yarar. Semerin omuz başı kollarında genellikle “kaş” denir.

Semerler, hayvan sahibinin mali durumuna göre sade veya süslü olur. Kaşları, kolanları, hayvanın kuyruğu altından geçen ve inişlerde semerin omuzlara düşmesini önleyen “paldım”ı ve üzerine atılan çulu bazen işlemeli, kakmalı olur. Değerli madenlerle işlenen, süslenen semerlerde vardır.

Veli & Osman Mermerkaya, Yorgan Ustaları

Karabağlar

Veli Mermerkaya 1968'den beri bu mesleği sürdürüyor. Ortaokulu bitirince on beş yaşında çırak olarak Hisarönü'nde, başlamış mesleğe. Babası da yorgan dikmiş. Mesleği kardeşi ile birlikte sürdürmüşler bir zaman. Sonra kardeş çocuğu Osman yetişmiş. "Bizden" diyor, "yeğenim Osman ile devam ediyoruz". Osman usta ise 38 yaşında ama 23 yıldır usta. Belki de İzmir'in en genç yorgancı ustası... Veli usta; Tire'de birkaç yıl çalışmış, yorgancılıkta. Bugün 65 yaşında, yani 50 yıldır, yarım asırdır yorgancı. "Şimdi İzmir de 40-50 kadar yorgancı kaldı, gençler yapmıyorlar artık" bu işi diyor.

Rengârenk yorgana gözümüz takılınca; "Kırk pare de yapıyoruz. Ninelerimizin kendi zamanlarında ürettikleri işlerdi onlar, artık kumaşlardan... Şu andaki nesiller bunu unuttu." Eski desenlerden konuşalım mı diyoruz. Hemen sıralıyor Veli usta "Pervane, tütün yaprağı, tavus kuşları karşılıklı, çeşitli muhabbet kuşları vardı karşılıklı dururlardı, boncuklu desendi onlar... Şimdilerde çok tercih edilmiyor." İzmir'e Konya'dan gelip yerleşmişler, 1959 yılında.

Ustanız kimdi diye sorunca; gururla "Benim ustam Bayındırlı Pala Mehmet, Hisarönü'nün en meşhur yorgancısıydı" diyor. Her zorlu deseni yaparmış ustası; çift dikişli baklava, çok güzel ama zahmetli modelmiş.

Soruyoruz şimdilerde kimler alıyor bu yorganları diye "Daha çok genç kızlar geliyor. Karyola üstüne süs amaçlı alıyorlar. İpekliler var, basmalar var. Eskiden hep pamukla yapıyorduk. Basma yorganlar arada ender olarak yün yapardık eskiden."

Peki, kumaşı ve rengi müşteri mi seçiyor sorumuza ise "evet, onlar kumaşlarını da ekseriya getirirler. Çünkü işlemeli nevresimlere göre renk seçerler yahut pikoya göre..."

Sohbetimizden sonra yorgan dikmeyi de denedik, çok zor bir zanaat olduğunu deneyimledik.

Yaptıkları zanaatın yerel tarihe katkısı; bilgi ve becerilerini uygulamadaki üstünlükleri; konusunda ender sayılabilecek bilgiye sahip olmaları; yaptıkları işe kendilerini adanmışlıkları; zanaatın, toplumun gelenekle buluşmasını sağlayacak unsurlara sahip olması; zanaatlarını sürdürdükleri yerde tek olmaları takdir edilerek ödüle değer bulunmuşlardır.

Mustafa Pancar

Sepetçi

Bergama

Doğma büyüme Bergamalı, aile Alibeyli Köyü'nden gelmiş. Ama kökleri Selanik'e uzanır. Sepetçiliğe 7 yaşında başlamış. "başka bir işim yok yani" diyor. Babasından öğrenmiş. Babası da dedesinden. "Dedem de sepetçi, Dedem arabalara çit yapardı, saman çekmek için, Kağrı arabalarına çit yapardı. Ben de yaptım. Artık yok ama..." Aile birkaç kuşaktır sepetçilik mesleğini sürdürüyor. Ancak kendi çocukları ilgi göstermemiş mesleğe.

Mustafa Usta okumayı yazmayı da kendi kendine öğrenmiş. "Bir gün bile okula gitmedim diyor" Sonra halk eğitimden belge vermişler, okuma yazma bilir diye. Başka ustalar yetiştirdiniz mi sorumuza "Sepetçiliği, Bergama Halk Eğitimde Merkezi'nde öğretiyorum. Yani öğretmenlik yapıyorum beş senedir. Haftada iki üç gün veriyorum. Eğitimlerin sonunda belge veriyoruz. Çok belge verdim."

Ustalık nedir sizce deyince; hiç düşünmeden "Usta dediğin, bizim bildiğimiz, gördüğümüz; Yalan söylemez, sözünün arkasında durur. Adaletli olur. Çarpmaz ve çırpamaz." diyor. Mustafa usta, günümüzde evinde üretim yapıyor, bilhassa civardaki sahil kentlerinin işletmelerine satış yapıyor, geçimini bu yolla sağlıyor. Birbirinden farklı pek çok sepet örebiliyor. Mustafa ustayı evinde ziyaret ettiğimizde bize gösterdiği örme tekniklerinden etkileniyoruz.

Yaptığı zanaatın yerel tarihe katkısı, bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü, konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması, yaptığı işe kendini adanmışlığı nedenleriyle takdir edilerek ödülle değer bulunmuştur.

2017

Birsen Cemile Gürel

Halı Dokumacı

Bergama

164

Birsen Hanım evindeki ağaç tezgâhında meşhur Bergama halılarını dokuyor. Evinde ziyaretimiz sırasında evin müstemilatında kurulu ahşap dokuma tezgâhında başlamış olduğu halıyı görüyoruz. Bize halı ile ilgili ilkin öyküsünü anlatıyor. Deseni “Kız Bergama” diyor.

İki âşık varmış. Ama vermemiş ana baba. Oğlan tarafı Balıkesir’e taşınmış, yörük halısı dokumuş onlar. Kız tarafı Bergama’da kalmış da kız üzüntüsünden bu halıyı yaratmış diyor Birsen Hanım. Bazı desenleri göstererek işte bu desen (*oklar birbirine geçemeyen kavuşamamayı ifade ediyor*, diyor. *Kafadan bunu nasıl dokumuşlar. Hinci de (şimdi de) biz dokuyoruz kafadan.*

Hikâye ise literatürde şöyle geçmektedir:

“Günümüze değin ulaşan söylencede Bergama ile Dikili arasında yaşayan Türkmen oymağı

Beyi’nin oğlu obadan bir kızı subaşında görür. Bir su ister. Suyu içerken kıza alıcı gözle bakar. Su kabının verirken kızın elinden tutar. Kız da oğlana vurulur ama gel gör ki duyulursa babasının obada onurunun

kırılacağını düşünerek orayı terk eder. Olay obada dilden dile dolaşır. Obanın Beyi, kız tarafına elçiler yollar ama olay onur meselesi olduğu için elçileri geri çevirir. Zincirleme devam eden tatsızlıktan dolayı oba ikiye bölünmüştür. Sonunda olay kız tarafı ile oğlan tarafı arasında kanlı bir kavgaya dönüşür. Olayların daha fazla büyümemesi için Oba Beyi ile oğlan tarafı Sındırgı’ya göçerler. Kız tarafı Bergama’da kalır. İşte bu söylence Yağcıbedir halılarında damga ve imlerle anlatım Kız Bergama’yı canlandırılmaktadır.

Kız Bergama zemininde: Süleyman Yıldızı, Oba beyinin oğlu.

Oklar, Dört bir yandan saldın.

Saç bağ, gönül bağı.

Tatlı elma, güzellik ve tatlılığı.

Ekşi elma, kırgınlık ve burukluğu.

Yıkımlar, ölen kişileri.

Türkmen aynası, bakmasını bilen görür ifadesini Çapalar, engelleri.

Bordürlerdeki yedi kat imler, erdeme ulaşmanın zorluklarını.

Renkler; kırmızı, ayrılığı; mavi, umudu; pembe, istek ve arzuları; siyah; yas ve kötülükleri simgeler.

Birsen hanım, evinde ağaç tezgâhında sürdürüyor dokumasını. Ağırıklı olarak kız Bergama dokuyor. Ayrıca sarı namazlağı (Gobaklık), Köşeli halı, Sinili halı, Fincanlı desenleri de dokuyor. Hepsi de aklında desenlerin. Model bakarak dokumuyor. Çok küçük yaşta başlamış dokumaya. *Yedi yaşından beri dokuyorum diyor. Bu desenden belki de iki bin üç bin dokumuşumdur diyor.*

“Çağlayan köyündenim ben (Dikili’nin Köyü) halıları eskiden turistler köye gelip alırlardı. Şimdi satıcılar gelip alıyor” diyor. Peki hiç öğrettiniz mi başkalarına diye soruyoruz.

“Öğretmez miyim? Hala çok teşekkür ederler, elimizde altın bilezik oldu derler. Dua ederler bana” diyor.

Bergama dokumaları, Bergama ve yöresinin en gelişmiş el zanaatlarından birisidir. Halı, kilim, çuval, heybe, torba, seccade gibi yünlü dokumalar, köy tezgâhlarında, kökboyalarıyla dokunmaktadır. Dünya çapında ün yapmış olan çeşitli renk ve özellikteki Bergama halıları, etnografik açıdan oldukça değerlidir. Batı Anadolu Bergama halıları, kullanılan renk, desen, biçim ve dokuma tekniğine göre; iki dönem hâlinde 18 ana başlıkta, 4 bölgede toplanmaktadır. Bu bölgeler:

Kozak Yöresi (Gubaş, Kılaz, Karaçeli, Yağcıbedir, Tahtacılar),
Yuntadağı Yöresi (Derici, Yüncü, Sarıkeçili, Maldan, Gaylan),
Yağcıbedir Yöresi (Kocaoba, Yağcıbedir, Mazılı, Çağlan, Yenice, Samanlık,
İslamlar, Kızılcukur, Demirciler, Kıroba, Çakırlar, Yanıgüde),
Karadağ Yöresi (Hardal, Kaan, Muslu, Çepni, Yağcıbedir).

Bergama Halıları için Necati KARAÇOBAN; Günümüze Değın Bergama Sergeni, Özel Sayı, Bergama Belleten 11 / 14 Eylül 2002 deki bilgilerden yararlanılmıştır.

Zanaatın tarihsel-mekansal dokunun sürekliliğine katkısının belirgin olması; yaptığı zanaatın yerel tarihe katkısı; bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü; konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması; yaptığı işe kendini adanmışlığı; zanaatın, toplumun gelenekle buluşmasını sağlayacak unsurlara sahip olması ölçütleri dışında zanaatına duyduğu sevgi ve ilgi de ayrıca takdire edilerek OYBİRLİĞİ ile ödüle değer bulunmuştur.

2017

Ahmet Silleli

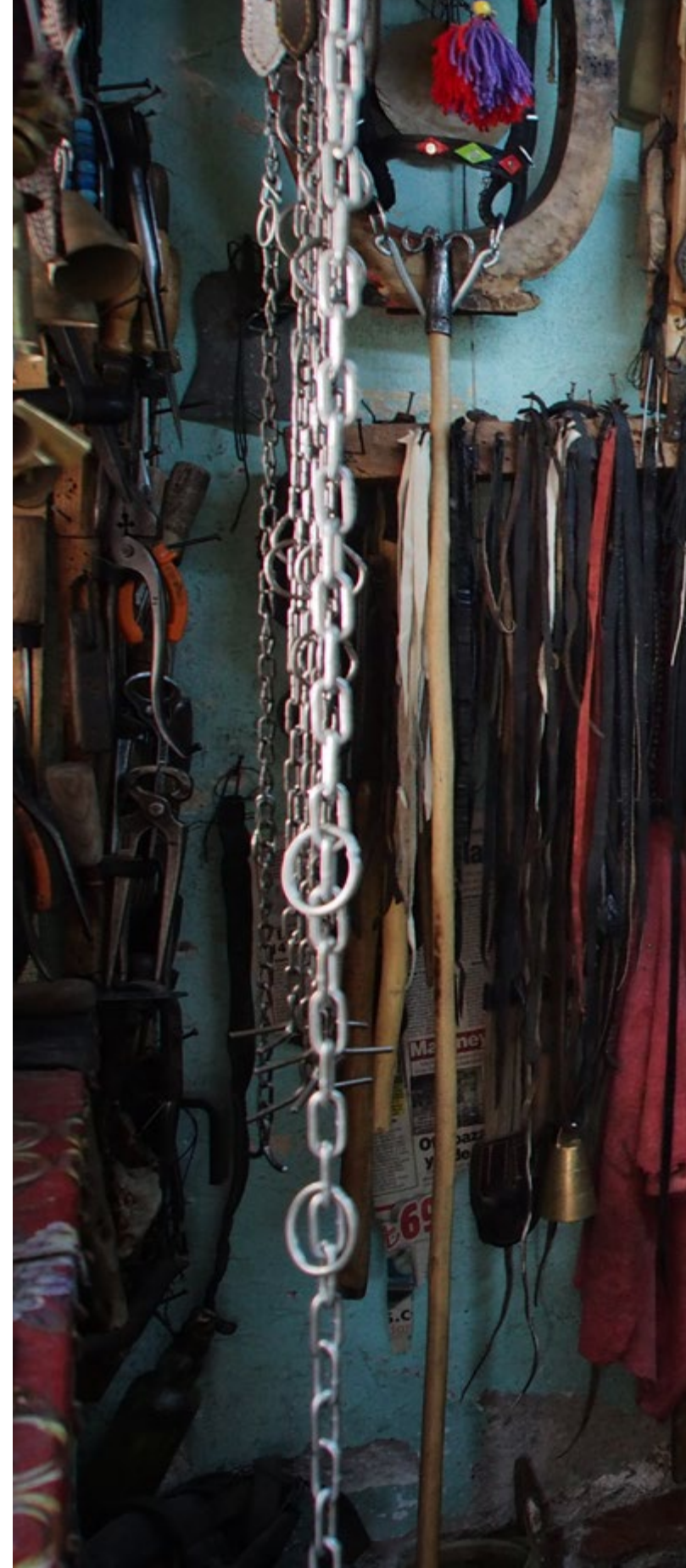
Saraç

Bergama

İleri yaşına rağmen Bergama'nın tarihi çarşısı içerisinde kendi dükkânında üretime devam ediyor.

"Babasız büyüdüm eniştelere ilgilendi. Eti benim kemiği benim dediler verdiler beni ustaya. 12 yaşındaydım. Ustam Saraç Ömer Dikeroğlu; bir uçtan bir uca saraçhanesi vardı. Şimdi faytonların koşumları Bulgaristan'dan geliyor. Dört kişi çalışıyordu yanımda. Çıraklarım vardı". diyor.

166

Sanatını usta-çırak ilişkisi ile öğrenmiş olmasını, ustalığını çok küçük yaşlarından bugüne değin icra ediyor olmasını, bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğünü, konusunda bilgiye ve deneyime sahip yaşayan tek kişi olmasını, yaptığı işe kendini adanmış olmasını, ve zor şartlarda devam ettirmeye çalışıyor olması takdir edilerek ödüle değer bulunmuştur.

Tarihi ve
Kültürel
Miras
Konulu
Okul Projeleri
Teşvik Ödülü

20 / 20
13 / 17

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

İlk ve orta öğretim düzeyinde hazırlanmış öğrenci çalışmaları bu kategoride değerlendirilir. Ödül ilgili okula verilir.

Çocuk ve gençlerin tarihi mirasa ve çevreye duyarlılıklarını geliştirmek, bir koruma kültürü oluşturmak ve yaygınlaştırmak amacıyla bağlı buldukları eğitim kurumu önderliğinde gerçekleştirdikleri çalışmaları onurlandırmak temel hedeftir. Bu kategoride, İzmir'in tarihi değerlerine yönelik resim, heykel, fotoğraf, maket ürünlerini içeren sergi, okul dergisi, belgesel, araştırma, drama, dans, şiir etkinlikleri v.b. yazılı ve görsel ürünler, değerlendirilir. Çalışmaların öğrencilerin eğitim basamağına uygun yaratıcı bir üretim biçimini yansıtmaması, yeniden başvurularda tekrara düşülmemesi beklenmektedir. Öğrencilerin tarihi değerlere, tarihi çevre ve koruma kültürüne yönelik kazanımları, göz önünde bulundurulacak temel ölçüttür.

171

Değerlendirme Kriterleri :

- A. Koruma bilincini geliştirmesi,
- B. Yerel-mekansal tarihi konu edinmesi,
- C. Yerel-kültürel mirasın araştırılmasını özendirecek motivasyon sağlaması,
- D. Öğrencilerin aktif katılımcı olması,
- E. Tekrara düşmeyen, yaratıcı / yenilikçi projelerin üretilmesi.

Kategori tanıtım bilgileri 2017 yılı şartnamesinden alınmıştır.

DEÜ 75. Yıl Ortaokulu

“Tarihi ve Kültürü ile Kentim İZMİR”

Okul, 2012–2013 Eğitim Öğretim yılının tüm kulüp faaliyetlerinde “Tarihi ve Kültürü ile Kentim İzmir” temasını işlemiştir. Okulun kulüpleri aracılığı ile gerçekleştirdiği etkinliklerle her öğrencinin ilgi alanına yönelik üretimlerle İzmir’in tarihi ve değerlerine dikkat çekilmiştir.

Halk Oyunları Kulübü

İzmir’in kültürel değerlerinden biri olan efeliği, mertliği dürüstlüğü ve özgüveni simgeleyen Zeybek oyununu araştırılmış, çalışmış ve sergilenmiştir.

Seramik Kulübü

İzmir Agora kazısı, madalyon, kandil, mühür, matara, sikke vb. şekilde okulumuz öğrencilerinin isteği doğrultusunda birebir reproduksiyon ve yorum çalışmaları yapılmıştır.

Resim Kulübü

Kara kalem, lavı, büst ve kolaj çalışmaları ile Agora sütunları ve Agoradan çıkan heykeller çalışılmıştır.

Lego Kulübü

İzmir’in simgeleri olan Teleferik, Asansör ve Saat Kulesinin teknoloji ile bütünlüğünü sağlayan görselliklerle lego tasarımı yapılmıştır.

Bilişim Teknolojileri Kulübü

En iyi tanıtım tanımakla başlar düşüncesiyle okulumuz bilgisayar dersi gönüllü öğrencileri, İzmir’in tarihi ve kültürel değerlerini tanıtan broşür hazırlamışlardır.

Basın Yayın Kulübü

İzmir’in tarihi, kültürel ve ekolojik değerlerine ait şiir, öykü, masallar yazılmıştır.

Ekolojik Tasarım Kulübü

Geri dönüşebilir atık malzemeler, kumaşlar, atık kâğıtlar, süslü obje ve malzemelerden yararlanarak İzmir yöresine ait geleneksel kıyafetler hazırlanmıştır.

Müzik Kulübü

“İzmir’in Kavakları” türküsünü okulumuzun “18 Mart Çanakkale Zaferini” kutlama programında seslendirmiştir.

Belgin DELER
Proje Koordinatör Öğretmeni

Okulun 2012-2013 Eğitim Öğretim yılını tüm kulüp faaliyetlerinde Tarihi ve Kültürü ile Kentim İzmir” temasını işleyerek somut ve somut olmayan tarihi ve kültürel mirası öğrencilerin ilgi alanlarında etkin olduğu bir ortamda uygulayarak tarihi mirası ile güçlü bağlar kurulması, koruma bilinci taşımalarına destek olunması takdir edilmiştir.

2013

Özel Karşıyaka Piri Reis İlkokulu

"İzmir Efsaneleri Müzesi"

Proje, tarihi yerinde yaşayarak ve yaşatarak öğretmeyi amaçlayan müze, ören yerlerini öğrenci ve velilere farklı bir gözle tanıtmaya, anlatmaya çalışan bir uygulamadır. Katılımcılar, gördükleri bir heykelin, taş eserin efsanesini yaratıcı drama yöntemlerinden biri olan doğaçlama ile canlandırarak tarihin ruhuna kendilerinden ruh katmışlardır. Ayrıca, öğrenciler görsel sanatlar derslerinde efsanelerin bir anının resmini, gaz beton üzerine kazıyıp farklı yöntemlerle eskiterek çalışmalarını tıpkı tarihi eserler gibi ölümsüzleştirmişlerdir. Bu eserlerden oluşan sergi, tüm yıl boyunca okullarında sergilenmiştir.

Proje çalışması birçok öğrenciye ve veliye ulaşılarak ve yaygınlaştırılacaktır.

Okul bu proje ile ülkemiz tanıtımında büyük rol oynayacak olan EXPO 2020 organizasyonuna dikkat çekmeyi hedeflemiştir.

İşlenen Efsanelerden Seçkiler

- Persaphone ve Nar Taneleri
- Troya Savaşı
- Dünyanın İlk Güzellik Yarışması
- Eşek Kulaklı Midas
- Adonis ile Hera
- Pandora'nın Kutusu

İzmir Efsanelerinden yola çıkarak öğrencilerin müze ve ören yerlerinde gördükleri bir heykelin ya da taş üzerine işlenmiş eserlerin efsanesini drama tekniği ve görsel sanatları kullanarak üretilen çalışmalar aracılığı ile öğrencilerin tarih bilincinin ve koruma kültürünün gelişmesinin sağlanması takdir edilmiştir.

Yaratıcı Çocuklar Derneği İzmir Temsilciliği

“Çarşım Kemeraltım”

Yaratıcı Çocuklar Derneği İzmir Gönüllü Temsilciliği; Karagöz Öğreniyorum, Antik Kentleri Seviyorum, Müzemi Tanıyorum, Tarihi Yaşıyorum, Kentim Smyrna- İzmir, Seramik Yapıyorum adlı kültür bilincini oluşturma, geliştirme ve kalıcılığını sağlamaya yönelik etkinliklerine 2013’de “Çarşım Kemeraltım” projesi ile devam etmiştir. Bu proje ile batı ülkelerinde korunmuş olan “tarihi merkez”lerin aslında kendimizde de olduğunu vurgulamak, Kemeraltı’nın için böyle bir “tarihi merkez” özelliği taşıdığına altını çizmek, Kemeraltı’ndaki ilkleri gündeme getirmek, buradaki yapı ve gelenekleri ortaya koymak, bölgenin antik çağdan itibaren ticari anlamdaki önemini belirtmeyi hedeflemiştir. Kısacası “Kemeraltı Farkındalığı” yaratmak...

10 okuldan 35 öğretmenin katıldığı bu projede yaklaşık olarak 2000 öğrenciye ulaşılabileceği öngörülmüştür. İlk aşamada öğretmenlerle ön görüşmeler yapılarak “tarihi merkez” konusu anlatılmış ve talep eden öğretmenlere birebir Kemeraltı gezisi ve tanıtımı yapılmıştır. Ön gezilere isteyen öğrenciler de katılarak projenin oluşmasına önemli katkılar sağlamışlardır. Projede Kemeraltı Bölgesi ve bazen biraz dışında bulunan önemli yapılara dokunulmuştur. Kaybolmaya yüz tutmuş tatlara değinilmiştir. Çocuklara ve gençlere bir “gezi güzergahı” hazırlanmasına özen gösterilmiştir.

Proje sonunda katılımcı öğrencilerin çizdikleri ve Kemeraltı Bölgesi ve çevresini betimleyen resimler arasından seçilecek 15 tane çizimin şeker-tuz-karabiber-ıslak mendil paketleri üzerinde kullanılarak değerlendirilmesi düşünülmüştür.

“Çarşım Kemeraltım” Projemizde bizlere yardımcı olan Prof. Dr. Bozkurt Ersoy, Prof. Dr. İnci Kuyulu Ersoy, Yrd. Doç. Dr. Şakir Çakmak, Yrd. Doç. Dr. Ertan Daş’a teşekkür ediyoruz. İzmir Ticaret Odası Ticaret Tarihi Müzesi sorumlusu Arkeolog Ayşegül Selçuki projenin her aşamasına katkıda bulunmuştur. Kemeraltı’nda projede kullanacağımız tüm noktaların fotoğraf çekimleri velimiz Banu Baydar Erdoğan tarafından yapılmıştır. Öğretmenlerimiz Gönül Arslan, Özgür Güvercin metin yazımında destek vermişlerdir. Logomuzu Zeynep Payzanoğlu çizmiştir.

Tarihi Kemeraltı Çarşısı’nın antik dönemlerden itibaren ticari merkez özelliğini tanıtması, burada yer alan tarihi yapılara ve geleneklere dikkat çekmesi, kaybolmaya yüz tutmuş zanaatlara ve lezzetlere yer vererek somut ve somut olmayan tarihi mirası okul ve öğrencilere aktarması öğrencileri bu değerlerle buluşturacak kalıcı nitelikte üretim yapmalarına teşvik etmesi takdir edilmiştir.

Proje ve Koordinasyon

Pınar Aydemir

Katılımcı Okullar

Alaçatı Atatürk İlkokulu- Aliğa Atatürk İlkokulu.- Bahçeşehir Koleji- Özel Bornova Ortaokulu- Gelişim Koleji- İTK Çiğli- Malazgirt İlkokulu.- Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu - Necmiye Bilgin İlkokulu ve Ortaokulu- TED Aliğa Vakfı Koleji Özel Ortaokulu- 80. yıl Orhan Gazi İlkokulu- Vedide Baha Pars İlkokulu- Çeşme 16 Eylül Ortaokulu

Katılımcı Öğretmenler

Berna Atasoy-Orkun Karapostal-Özen Köseoğlu-Şadan Bulut- Umut Karatepe- Gülnur Payzanoğlu- Nihat Deler- Sevinç Keskin- Vildan Çelik- Gül Gedik- Cemile Başoğlu- Hacer Ersezen- Münevver Kılıç- Özgür Güvercin- Şerife Dönmez- Sibel Çelik- Serkan Beceren-Hikmet Serdaroğlu- Gonca Sağlamol- Şebnem Şen Aksoy- Berkan Uslucan- Yasemin Karadut- Özlem İyilikeden- Deniz İşler- Banu Baydar Erdoğan- Mehmet Çöllüoğlu- Mine Gökoğlu- Tolga Kurut

Katkıda Bulunanlar

Giray Aktürk, Nermin Arıtar, Berna Büber, Burçin Kipman, Şafak Özpoyraz, Ayla Ünlü

Fotoğraf: Okul Arşivi

Ekin Koleji

“Yükle ve Yürekle Dolu Trenler Kalkar Basmane'den”

5. sınıflar olarak Türkiye'nin kalbi olan Anıtkabir de atamızı ziyaret etmeye karar vermiştik. Ellerimizde bavullarımız, sevinçle çarpan yüreklerimizle Basmane Garı'nda heyecanla buluştuk. Çünkü Ankara'da trenle yolculukla da bizim için bir ilkti. Çok hikâyeler duymuştuk bununla ilgili okumuştuk, görmüştük. Ama yaşamak ayrı bir duyguymuş. Oradan oraya koşan insanlar, düdüğü sesleri, ellerinde bavullarıyla oturma salonunun da bekleyen yolcular... Sarılıp vedalaşanlar ya da kavuşanlar... Tüm duyguları içinde barındıran yaşlı, bilge büyükanne ve büyükbabalar gibi bizim içindi orası. Öğretmenimiz Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri isimli yarışmadan bahsetmişti geziden önce. Basmane neden olmasındı... Bu yüzden daha hevesle ve dikkatli gözlerle etrafımızı incelemeye başladık. Gezi boyunca bu heyecanımızı koruduk. Dönüşte bu proje için kolları sıvadık.

Önce Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinde Basmane Garı'nın tarihçesini araştırdık, inceledik. Eski ve yeni hali arasında karşılaştırmalar yaptık. Garın günümüze ulaşmış fotoğraflarını derledik. İnceleyip araştırdıkça bu güzel yapıya hayranlığımız arttı. Ancak bu tarihi dokunun sahiplenilmemesi de içimizi burktu. Aslında sesini duyurmak için ne kadar da doğru bir seçim yaptığımızı bir kez daha anladık.

Garı araştırdıkça gözümüzde bunca yıl içinde yaşanmış hikâyeler canlandı. Projemizi de bu çerçevede hazırladık. Sadece bilgi aşamasında kalmadık. Seramik dersinde rölyef seramik pano çalışması yaptık. Bu çalışmalar boyunca, ellerimiz hamurla buluştuğunda garın tarihi dokusuna dokunduk sanki. Sonra da görsel sanatlar derslerinde maket çizimlerin kalıplarını çıkararak fon kartonundan kestik ve birleştirdik. Ardından vagonları ve lokomotifleri renklendirdik. Sonunda da vagonların üst bölümüne Basmane Garı'na ulaşmasını istediğimiz şeylerin resmini yaparak boyadık. Bu kadara bilginin kâğıda dökülmemesi haksızlık olurdu. Basmane garı ile ilgili gönlümüzden dökülenleri kâğıda yansıttık. Yolculuk demek bavul demekti bizim için. Bu nedenle bir bavul tasarladık. Bavul içerisine yerleştirdiğimiz panomuzun önüne kâğıttan lokomotifimizi yerleştirdik.

Başvuru notlarından

DEÜ Özel 75. Yıl İlköğretim Kurumları

“İzmir Kültürünün Aynası Tarihin Duvara Yansımaları”

Okul, İzmir Saat Kulesi, Efes Celsius Kütüphanesi, Artemis Heykeli, Roma Dönemi sütun başlığı, Agora, yelkenliler, Agora'dan yer mozağiyi, antik tiyatro, deniz, dalga, meander, balık desenlerinden oluşan bir seramik modüler duvar panosu hazırlamıştır. Bu pano İzmir'in tarihi mirasının tanınması için okulun giriş duvarında sergilemektedir.

Okul aynı çalışma programında benzer bir ürünü resim çalışması ile bütünler. Öğrencilerden oluşan bir grup bu kez yağlıboya ve akrilik kullanarak İzmir'e özgü kültürel değerleri bir arada işleyen bir kompozisyon oluşturur.

Özel Karşıyaka Piri Reis İlkokulu

"Agoradaki Yalıçapkını Arkadaşlarını Arıyor" ve "Efesten Bir Hikâye: Celsus"

178

"Agoradaki Yalıçapkını Arkadaşlarını Arıyor" Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Okullarının 6 yaş grubundaki çocukları Agora'da arkadaşlarını arayan yalıçapkını üzerine yazılmış bir masal ile Agora'da ve diğer tarihi noktalarda sürdürülen gezi ve oyunlarla tarihi bilgileri paylaşırlar.

Masal şöyle başlar:

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde

En güzel deniz şehri İzmir'in içinde

O zamanki adı Smyrna

Bir kuş dolaşmış Smyrna'nın tepesinde

Yalıçapkınıymış ismi.

Konmuş Agora isimli çarşının ortasına

Başlamış ötmeyeee

"Ne güzel bir yer burası. Acaba kimler var içeride?

Toplanmış insanlar sohbet ediyorlarmış.

Kimi alışveriş yapıyor, kimi meyve sebze alıyor, kimi toplantı yapıyormuş içeride.

Yuvasını bu çarşıya kurmuş yalıçapkını

Herkesle arkadaş olmuş

Agora'da oynayan koşturan çocukların dostu olmuş

Ahhh yalıçapkını ahhh ne mutluymuş.

Ama bir deprem olmuş günün birinde

Agora yerle bir olmuş

Markus isimli bir imparator depremden zara gören şehri yeniden kurmuş.

Günün birinde yalıçapkını

Agora'ya alışveriş yapmaya gelen üç kişiyle tanışıp arkadaş olmuş

Sırayla onların başlarına konup onların hikâyelerine tanık olmuş.

"Ben dünyanın en güçlü kraliyim, küçük yaşında iki tane yılanı öldürdüm" demiş
Herakles

"Ben güzel saçlı kraliçeyim insanlara toprağa nasıl bitki dikeceklerini öğretirim"
demiş

Demeter

"Ben ilk doktorum elimdeki sopayla herkesi iyileştiririm" demiş
Asklepios

Bu üç ziyaretçi Agora'yı terk edip evlerine dönmüş.

Bir gün Agora'dan çıkıp yemek aramaya gitmiş yalıçapkını

Döndüğünde bir de ne görsün. Arkadaşları çekip gitmiş.

Bu duruma çok üzülmüş. O da Agora'yı terk edip başka şehre göçmüş.

Yıllar sonra tekrar Agora'ya döndüğünde aklına Agora'ya gelen üç ziyaretçi
gelmiş.

Acaba nerelerde diye düşünmüş. Gidip onları aramış.

Ama bir türlü onları bulamamış.

Şimdi onları hep birlikte bulmaya hazır mısınız?

"Efesten Bir Hikâye: Celcius" Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları arkeoloji kulübü üyeleri Celcius Kitaplığı ve Efes'i bir gençlik hikâyesi üzerinden tanıtan "Kayıp Kitaplıktaki İskelet" adlı kitabı okuyarak çalışmaya başlar. Celcius Kütüphanesi'nin girişindeki dört heykelin simgelerinden Efes'in tarihine dek pek çok bilgiyi edinirler böylece. Bilgiler Efes'i tanıtan maket, fotoğraf ve yazılara dönüşür. Ardından bir sergiye... Efes'in antik dönemini canlandıran kostümler ve orada yaşayarak günümüze iz bırakmış figürlerle ilgili dramalarla Efes'i Efes'te kavrarlar.

Yaratıcı Çocuklar Derneği

"Efes'i Geziyorum"

Proje doğrultusunda Efes Antik kenti'nin önemli anıtları, efsaneleri, sosyal yaşamı, tanınmış kişilikleri çocuklarla uygulamaya konulmadan önce çalışılır ve okul öğretmenlerine aktarılır. Onların bilgi deneyimleriyle çocuklar özelinde uygulama planı geliştirilerek bu kez de çocuklarla çalışılır.

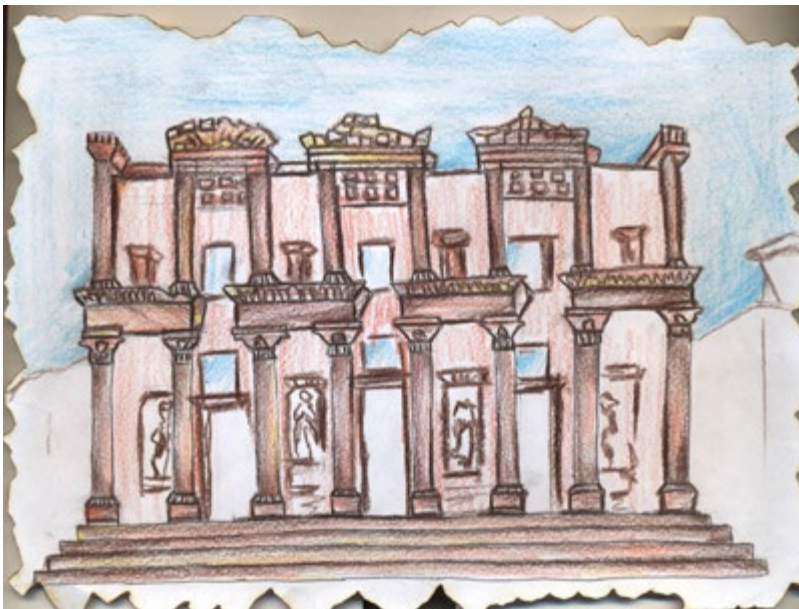
Sonuç üründe kentteki belli başlı yapılar işlevlerini anlatır biçimde çocukların yorumlarıyla ortaya konur ve bu anıtlar kolay anlaşılabilir bir "gezi güzergâhı oluşturacak şekilde Efes Antik Kenti ana caddeleri üzerine uygulanır.

Ayrıca öğretmen Gül Gedik'in proje için hazırladığı "Efes'i Geziyorum" adlı öyküsü çocuklar tarafından resimlenir.

Antik Dünya'nın yedi harikasından biri olarak kabul edilen Efes Artemis Tapınağı, ANA-DOLU etkinliği ile proje zenginleşir.

179

Ayrancılar Ortaokulu, Torbalı

“Tarihine Sahip Çık”

Torbalı Ayrancılar Ortaokulu Gezi ve Gözlem kulübü 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında tam yirmi iki eğitsel gezi düzenler. Bu eğitsel gezilere yaklaşık bin öğrenci katılır. İzmir ve çevresinde bulunan birçok tarihi mekân ziyaret edilir. Bu ziyaretler sırasında öğrenciler tarihi yerinde öğrenme fırsatı bulurken, tarihi yapıları korumanın önemini özümser ve tarihi yapılara karşı bakış açıları değişir. Çünkü geziler sırasında öğrenciler bazen kazı çalışmalarına katılır, bazen neolitik çağa yolculuk yapar, bazen de eğitsel oyunlarla tarihi mekânlarla farklı bağlar kurar. Bu gezilerden esinlenerek okulda bir proje geliştirme ekibi kurulur. Proje ekibinin hazırladığı “Tarihine Sahip Çık” çalışması Toplam Kalite Yönetimi’nde kırk üç okul arasından Torbalı İlçe birincisi olur.

Tarihi korumaya teşvik etmek isteyen okul öğretmenleri “Ayrancılar Ortaokulu olarak tarihine daha duyarlı bir nesil yetiştirme bağlamında başarıya ulaştığımızı ve öğrencilerimizin artık tarihlerine karşı daha bilinçli olduklarına inanıyoruz. Önümüzdeki yıl ilçemizde yer alan Metropolis Antik Kentinde yapılacak olan onarım işlerinde gönüllü olarak yer almayı ve öğrencilerimizi tarihi mirasla daha çok iletişim içinde olmalarını istiyoruz” derler.

Naci Şensoy Anadolu Lisesi

“Gençlerle Tarih”

“Gençlerle Tarih Projesi” öğrencilerin tarihi eserlere daha duyarlı olmalarını sağlamak, grup çalışması sonucunda ortak çalışma yapabilme becerisi geliştirmek, ayrıca sosyal sorumluluğun gelişmesine katkı koymak amacıyla başlatılmış bir uygulamadır.

Bu çalışmanın alt başlıklarından birisi “Yaşayan Çınarlar” çalışmasıdır. Bu çalışma, öğrencilerin aile büyükleri ile huzurevinde yaşayan kişileri ziyaret ederek sözlü tarih çalışmasını deneyimleyen ve sonucunda kıymetli bilgilerin elde edildiği uygulama modelidir. Okulun tarih Öğretmeni Aynur Eren tarafından tarih dersleri kapsamında başlatılır. Öğrencilerin aile tarihlerini öğrenmeleri ve yaşlıların hatıralarını ve özellikle mübadele görmüş ve Kurtuluş Savaşı’nda Türk-Yunan Savaşını yaşamış olanların anılarını öğrenmelerini amaç edinir.

Ayrıca İzmir gibi kozmopolit bir kentte insanların farklı görüşte ve dinde olmalarının kültüre zenginlik kazandırabileceğini hissettirebilmek için öğrenciler Yahudi, Hıristiyan ve Müslüman mezarlıklarını ziyaret edip fotoğraflar ve gözlemlerini paylaşırlar.

Pek çok rengi bir araya getiren güzel İzmir’i herkesin korumasını sağlamak ve saygı göstermesini sağlamak temel hedef olmuş bu çalışma kapsamında..

“Reşat Nuri Güntekin Kütüphanesi

Reşat Nuri Güntekin’in Kütüphanesi; İzmir’in Bozyaka Semtinde SSK Bozyaka Hastanesi’nin hemen arkasında çevreye hâkim bir tepede bulunuyor. Rivayete göre buraya ilk yerleşenler tarafından bölgede birkaç farklı yere akciğer asılmış. Üç gün beklenilmiş ve sadece buradaki akciğer bozulmamış ve bina bu yolla buraya yapılmış. Evin bulunduğu bölge şehirleşmeden önce bağlık ve bahçelikmiş.

Bu bina da yapılaşmadan nasibini almış. Çok katlı apartmanlarla boğulmuş. Ev ve çevresi içinde oturanlar tarafından korunmaya çalışılmış. Kısmen de başarılı olunmuş. Evde Reşat Nuri Güntekin’den sonra Rıfat Efendi oturmuş. Soyadı kanunundan sonra Kilimtepe soyadını almış. Onun ölümünden sonra oğlu Vehbi Kilimtepe oturmaya devam etmiş. Daha sonra da onun oğlu Rıfat Kilimtepe... Kendisi Reşat Nuri Güntekin’in de içinde yaşadığı bu evin restore edilmesi ve hatta restorasyonu için bizzat kendisi ilgilenmiş.

İç mekân orijinali gibi olmasa da dış mekânda mümkün olduğunca aslına uyulmaya çalışılmış. Tabii burada İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin de katkıları olmuş. Evin çevresi park olarak düzenlenmiş ve parka Kilimtepe Parkı olarak konulmuştur.”

181

Ebru Aydın
Naci Şensoy Lisesi
11-B 343

Fotoğraf: Okul Arşivi

2015

Torbali Ayrancilar Ortaokulu “Müzedede Öğreniyorum”

Günümüz modern eğitim anlayışında “Yerinde Öğrenme”, “Empati”, “I. Elden Somut Bilgiler Edinme” olguları tarih eğitiminde uygulamak için “Müzedede Öğreniyorum” çalışma modeli gerçekleştirilmiştir. Bir eğitim ve öğretim yılı içerisinde yirmi dört eğitsel gezi gerçekleştirilmiş ve tarih dersleri İzmir sınırları içinde on altı müze ve öğren yerinde sürdürülmüştür. Böylece öğrenciler, ders programında yer alan tarih konularını görerek ve tartışarak öğrenme deneyimi yaşamıştır.

Resim, maket, ses kaydı, karikatür, gezi raporu vb gibi elde edilen ürünlerle öğrenme zenginliği kazanılmış ve kavrama düzeyi derinleştirilmiştir.

Fotoğraf: Okul Arşivi

Günümüz modern eğitim anlayışında “Yerinde Öğrenme”, “Empati”, “I. Elden Somut Bilgiler Edinme” hedeflerini tarih eğitiminde uygulamak için gerçekleştirilen “Müzedede Öğreniyorum” çalışma modelini önemli bulunmuştur. Bir eğitim ve öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilen geziler ve dersler ile öğrencilerin tarih konularını görerek ve tartışarak öğrenme deneyimi yaşamış olmaları olumlu bulunmuş ve koruma bilinci sağlamaktaki çabası, öğrencilerin aktif katılımını sağlamış olması, yaratıcı proje üretimini teşvik etmesi nedenleriyle, takdir edilmiştir.

Naci Şensoy Anadolu Lisesi

"Her Evde Bir Tarih Var"

Çalışma kapsamında öğrencilerin atadan, aile büyüklerinden kalan her türlü objeyi ve onların geçmişteki işlevlerinin araştırılarak tanıtıldığı bir çalışmadır.

Çalışma, geçmişe uzanan bilginin günümüze aktarılmasını ve beraberinde eserler aracılığı ile gençlerin aileleriyle, akrabalarıyla görüşüp, köylerine gidip aile bağları ve aidiyet duygularının gelişimine katkı sağlamıştır.

Ayrıca "Her Evde Tarih Var" çalışması toplumumuzda kendi tarihlerini belgeleyen eserlerin ne denli kıymetli olduğunu ve

gençlerce bu eserlerin korunmasının önemini yaşayarak öğrenmeyi sağlamasıyla da farklı bir koruma modelini gözler önüne sermiştir.

Naci Şensoy Anadolu Lisesi 2014-2015 Yılı Öğretim yılında 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin tümü projenin hazırlanmasında etkin rol üstlenmiştir.

ESKİ RADYO

1961 de Doğu Beyazıt' a 5 tane bu radyodan gönderilmiştir ve o 5 taneden 1 i budur.

Dünya Arşivi
1961 - 9-C

Çalışma kapsamında öğrencilerin atadan, aile büyüklerinden kalan her türlü tarihsel objeyi ve onların geçmişteki işlevlerinin araştırılarak tanıtıldığı bir çalışmadır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirirken araştırma, öğrenme ve tarihe herşeyden önce evlerimizde sahip olduklarımızla başlamamız gerektiğini gösteren önemli bir projedir. Çalışma, geçmişe uzanan bilginin günümüze aktarılmasını ve beraberinde eserler aracılığı ile gençlerin aileleriyle, akrabalarıyla görüşüp, köylerine gidip aile bağları ve aidiyet duygularının gelişimine katkı sağlamıştır. Ayrıca "Her Evde Tarih Var" çalışması toplumumuzda kendi tarihlerini belgeleyen eserlerin ne denli kıymetli olduğunu ve gençlerce bu eserlerin korunmasının önemini yaşayarak öğrenmeyi sağlamasıyla da farklı bir koruma modelini gözler önüne sermiş olması nedeniyle ayrıca, koruma bilinci sağlanmaktaki çabası, öğrencilerin aktif katılımını sağlamış olması, yaratıcı proje üretimini teşvik etmesi nedenleriyle; ödüle değer bulunmuştur.

2015

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları

"Nerede Kırkınca Nerede Şirince"

Şirince'nin tarihsel süreçte değişen üç ana isminden yola çıkarak köyün tarihi tanıtılmıştır. Drama, maket çalışmanın tanıtılmasında kullanılan ana yöntemlerdir.

Şirince'nin kuruluş hikâyesini, köyün sırası ile Kırkınca, Çirkince ve Şirince olan isimlerinin tarihsel değişim neden ve süreçlerini ve insanların yaşam biçimlerini sergileyen bir oyun hazırlanmıştır. İlkokul 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 40 kişilik bir kadro ile çalışılan oyun, daha sonra Şirince'de sahnelenerek köyün tarihiyle yaşaması ve yaşatılması bir model olarak belirlenmiştir.

Ayrıca oyun çerçevesi dışında öğrencilerin gezileri de kayda alınarak onlar adına anı haline getirilmesi de sağlanmıştır.

Gezi süreci ve oyun performansı ardından diğer dersler özelinde köyün bir maketini ve Şirince'nin ekonomisinde büyük önem taşıyan şarabı için nazar boncuklu, şiirli şişeler tasarlanarak maket içerisinde gösterilmiştir.

Öğrenciler hazırlanmış bir senaryo kapsamında, Şirince'nin tarihsel süreçte değişen üç ana isminden yola çıkarak köyün tarihini tanıtmaya ve anlatmaya hedefleyen grup çalışması kapsamında hazırlanan drama, eğitim sürecinde kültürel mirası benimseme ve geniş bir bakış açısı içinde tarih bilinci yaratma amacına uygun bulunduğundan ödüle değer bulunmuştur.

Özel Havajet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi "Havajet Yaşayan İzmir'de"

Öğrenciler yıl boyunca gerçekleştirdikleri tarih turlarından elde ettikleri veriler üzerinde araştırma yazıları hazırlayarak ve şiirler yazarak içselleştirdikleri bilgileri ve tüm üretimlerini bir dergi hazırlayarak paylaşmışlardır.

İnsanların yaşadıkları kenti sahiplenebilmesi için, o kentle anlamlı ve güçlü bir bağ kurmaları gerekir. İzmir'de yaşıyor olmak insanı İzmirli yapar mı? Bunun yolu da yaşanılan kenti tanımaktan geçer. Tanımak için geriye doğru bakmak yani tarih iksirini içmek gerekir. Özel Havajet Mesleki ve Teknik Lisesi olarak bu düşünceler ışığında ilerlemekteyiz. Biliyoruz ki işini iyi yapanlar kendini en iyi şekilde tanıyanlardır. İzmir'de aidiyet duygusu yaşamak istiyorsak eğer yaşamaktan öte düşünmeli ve bu güzel şehri sahiplenmeliyiz Kendini tanımak ise yaşadığın yeri bilmekten geçer felsefesi ile Tarih dersi kapsamında 2014-2015 eğitim öğretim yılı içerisinde 9. ve 10. Sınıf öğrencilerinden oluşturduğumuz bir grup öğrenci ile beş adımda İzmir'i tanımak için yollara düştük. Agora, Basmane, Menemen, Bergama ve son adım Ödemiş (Birgi) oldu.

Gezilen her yer buram buram tarih kokuyordu. Asırlara meydan okumuş yapılar olduğu kadar asırlara teslim olmuş korunmayan, kaderine terk edilen yapıları da gördük. Attığımız her adımda öğrencilerimize bilmedikleri tarihi dokulara dokunmanın keyfini yaşatarak gözlerinde tarih ışığı yakıp bu ışığın sürekli parlaması için çabaladık. Geleceğin geçmişiyle olamayacağını, var olabilme yolunun geçmişi ve şimdikiyi iyi bilmekten geçtiğini anlatmaya çalıştık ve yine anladık ki istersek şehrimiz için çok şey yapılabilir, yapabiliriz. Bir kişide bile bu farkındalığı yaratabilmenin şehrimize çok şey katacağı düşüncesindeyiz. İzmirliyim diyebilmek için yerinde saymak ya da yol almak ayırımında bizler başımızı bu anlamlı projeye çevirerek yol aldık. Şimdi proje öncesi ve sonrasını karşılaştırmak istediğimizde öğrencilerimizdeki tarih bilincini ve farkındalığını görerek, çabalarımızın boş olmadığını fark edip bunun haklı sevincini yaşıyoruz.

Kentli olmak tarihini sahiplenmektir. Sahiplenen insan korur, tarihi her dokuyu. Okşar ve sarılır; tüm bunlar sevgiden kaynaklanır. Şairin söylediği gibi "Kurtaracaksa sevgi kurtaracak bizi". Şehrimizin her köşesini; geçmişten geleceğe kalan tüm eserleriyle; sevmek, korumak, yaşamak ve yaşatmak dileğiyle."

Dergiden

Öğrenciler yıl boyunca gerçekleştirdikleri tarih turlarından elde ettikleri veriler üzerinde araştırma yazıları hazırlayarak ve şiirler yazarak içselleştirdikleri bilgileri ve tüm üretimlerini bir dergi hazırlayarak paylaşmışlardır. Çalışma; koruma bilinci sağlanmaktaki çabası, öğrencilerin aktif katılımını sağlamış olması, yaratıcı proje üretimini teşvik etmesi nedenleriyle, ödüle değer bulunmuştur.

Selçuk Şahabettin Sarıdede Halk Eğitim Merkezi "Selçuk'ta Yaşamak"

Okullarda eğitim-öğretim müfredatında yer almayan yerel tarih kavramının öğrencilere tanıtılması ve her gün gördükleri ama farkında olmadıkları kültür varlıklarının tarihimiz ve kültürümüz açısından ne kadar önemli olduklarının farkındalığını arttırmak için yola çıkılmış bir çalışmadır.

Tarihin her dönemine tanıklık etmiş ve farklı medeniyetlere ait onlarca kültür varlığını bünyesinde bulunduran Selçuk'un sahip olduğu bu değerleri ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere broşür, kitapçık, gezi yoluyla tanıtmak amaçlanmıştır. İlkokul düzeyindeki öğrenciler için tercih atölyesi çalışması yapılmıştır.

Bu amaçlarla; ilçe genelinde ilk etapta 1500 ortaokul ve lise öğrencisi, profesyonel turist rehberleri eşliğinde Meryem Ana, Efes, Efes Müzesi, İsa Bey Camii gezdirilmiş ve okullarla koordineli olarak bu geziler, farklı branşlarda ödev konusu olarak işlenmiştir.

İlkokul çağındaki öğrencilere okul işbirliği ile atölye kurulmuş, İlçemizdeki tarihi yapıların maketleri öğrencilerle birlikte yapıp, tarihi bilgiler aktarılmıştır.

Selçuk Kaymakamlığı başta olmak üzere Selçuk'taki kamu kurum ve kuruluşları, tüm okullar, belediye ve sivil toplum kuruluşlarının da desteği alınmıştır.

Projede Yer Alan Okullar

19 Mayıs Ortaokul, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
80. Yıl Çamlık Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
İmam Hatip Lisesi Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
Belevi Şehit Yüzbaşı Cengiz Topel Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
Fatma Günay Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
Hasan Fatma Önal Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
İsabey Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
8 Eylül Ortaokulu, Selçuk (I. Sınıf Öğrencileri)
İmam Hatip Lisesi, Selçuk (9. Sınıf Öğrencileri)
İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Selçuk (9. Sınıf Öğrencileri)
Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Selçuk (9. Sınıf Öğrencileri)
Selçuk Anadolu Lisesi (9. Sınıf Öğrencileri)
Selçuk İMKB Anadolu Lisesi (9. Sınıf Öğrencileri)
19 Mayıs İlkokulu, Selçuk, (karma grup)

DEÜ Özel 75. Yıl İlköğretim Kurumları

“Tarihin Sahneye ve Ritme Yansıması Bergama Asklepion - Efes Antik Kenti”

İzmir’in tarihi ve Kültürel değerlerini gelecek kuşaklara tanıtmak ve yaşatmak amacıyla İzmir’e özgü tarihsel dokuların “*drama, seramik ve müzik*” çalışmalarıyla hazırlanmıştır.

Bergama Asklepion için drama, Efes Antik Kenti için ritim çalışması hazırlanmış ve ayrıca öğrenciler, tarihi ellerinde şekillendirip seramik çalışmalarıyla İzmir’in tahmin bile edemedikleri 8500 yıllık tarihini ortaya çıkarıvermişler.

En kalıcı öğrenme yöntemlerinden biri olan drama yöntemi ile öğrenciler, birer tarihi kahramana dönüştürülüp, yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır. Tarihi ellerinde şekillendirip seramik çalışmalarıyla tarih yeniden deneyimlenmiştir. Öğrenciler, bugün yaşadığımız bu topraklarda çok eski dönemlerde başka çocukların yaşayıp oynadığını fark etmiştir. İzmir kentinin kendi kültürüne ve tarihi zenginliklerine sahip çıkması gerekliliği ortaya konmuş, kentnin kültürel ve tarihsel değerleri ile bir bütün olduğu algısı sağlanmış, öğrencilerin yaşadıkları ve öğrenim gördükleri kentle olan ilişkileri güçlendirilmiştir.

Fotoğraf: Okul Arşivi

Drama

Projenin hazırlık aşamasında 6.sınıf öğrencileriyle Bergama gezisi planlanmış ve bu gezide sergilenmek üzere öğrencilerin yazacağı bir oyunu yine geziye katılan öğrencilerin oynaması kararlaştırılmıştır. Bu çalışma için öğrencilere Bergama'nın tarihi ve kültürel değerlerini anlatan ders notları dağıtılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerden derslerde de öğretim yöntemi olarak sık kullandıkları yöntemle dağıtılan bu bilgilerden yola çıkarak bir drama oyunu hazırlamalarını istenmiştir. Projeye katılım göstermek isteyen öğrenci gruplarından altı drama metni alınmıştır. Türkçe, drama ve sosyal bilgiler öğretmenleri; her bir drama metnini okuyup değerlendirmiş ve 6A sınıf öğrencisi Yiğit Altan'ın yazdığı “Bergama ve Asklepion” drama metni sahnelenmeye uygun bulunmuştur. Yine 6.sınıf öğrencilerinden seçilen drama oyuncularıyla oyun hazırlanmıştır.

Seramik

Seramik çalışmalarında hangi tarihi eserlerin çalışılacağı belirlenmiş seçilen proje sorumluları ve sosyal proje kurulu öğretmenleriyle hazırlıklar

Müzik

Müzik öğretmenininin 5.sınıf öğrencilerinden oluşturduğu ritim grubu ise 5.sınıfların Efes gezisinde sergileyecekleri “Efesi Seviyorum Tarihimin Farkındayım” başlıklı müzik çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Torbali Ayrancılar Ortaokulu

“Metropolis Ziyaretçilerini Bekliyor”

Okul Gezi Tanıtma ve Turizm Kulübünün yürüttüğü çalışma ile 2000 yıldan fazla köklü bir tarihe sahip olan, Roma döneminden kalma Metropolis Antik Kenti'nin tanıtımı ve turizme kazandırılması hedefi oluşturularak bu hedef doğrultusunda tarihi ören yerinin tanınması sağlanmıştır.

Okulun Gezi Kulübü, Metropolis'e ziyaretler düzenleyip antik kent içerisinde yer alan Amfi-tiyatroda pek çok etkinlikler yapmıştır. Okulun Sosyal Bilgiler Öğretmeni Bilal Pektezel öncülüğünde drama ve tiyatro çalışmalarının yanında eğitsel oyun çalışmaları da yürütülmüştür. Böylece öğrencilerin Metropolis'i tanıırken bir yandan da çevrelerine tanıtımları olanaklı hale gelmiştir. İlk davetliler ise ve çevre halkı ve veliler olmuştur.

Gezi Kulübü öğrencileri ayrıca antik kent ile ilgili resim, şiir, kompozisyon, heykel, maket, afiş, broşür ve takvim çalışmalarıyla bu tanıtım deneyimlerini zenginleşmişlerdir.

188

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları

“Eğitimde Kentlilik Bilinci ve Kültür Öğrenimi”

Kentlilik bilincini erken yaşta kazandırmak üzere kurgulanan bir çalışmadır. Öğrencilerin yerel ve çevresel farkındalıklarını, kültürel çeşitlilik ve hoşgörü duygularını geliştirmek amaçlarıyla başlatılmış bu çalışma; UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girerek dünyanın 999. Mirası olan Bergama'yı konu edinmiştir. Böylece çalışma, tarihimiz adına sevindirici bir gelişmeyle de bütünleşmiştir.

Uygulama öncesinde öğrencilerin Bergama ve parşömen hakkında ön bilgilerinin ortaya çıkarmak amaçlı çeşitli bilgi, kavram ve fotoğraflardan oluşan görseller hazırlanıp sunulmuş ve ön test uygulanmıştır. Öğrencilerin zihinlerinde çok sayıda soru işaretleri oluşturarak, Bergama ve Parşömen hakkında araştırma yapmaları ve araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşmaları sağlanmıştır. Bergama'ya düzenlenen gezi ile önemli tarihi mekânları ziyaret edilmiştir. Özellikle; Akropol, Kızıl Kilise, Asklepion gibi alanlara yapılan gezilerde öğrenciler, Bergama'nın dünyaca ünlü tarihini keşfetme olanağını bulmuşlardır.

Parşömenin bulunuş hikâyesi ve beraberinde parşömenin ilk ortaya çıkış yeri olan Bergama'nın tarihi ve kültürel değerlerinin araştırılması ile başlamış; yapılan gezilerle Bergama'nın tarihi ve arkeolojik özellikleri, bölgede yaşamış uygarlıklar, eserler ve kalıntılarla ilgili bilgiler öğrencilerimiz tarafından arkadaşlarına aktarılmıştır. Bu kapsamda tarihi ören yerleri, müze, mermer işleme ve süs eşyaları atölyesi, parşömen atölyesi ziyaret edilmiştir. Akropol ve Asklepion Ören yerlerinde geçmişte yaşamış insanların yaşantıları, eylemleri ve yaşadıkları tarihsel dönemin özelliklerini belirten çeşitli dramatizasyonların öğrencilerce gerçekleştirilmesiyle de geçmişe geçmişteki insanların gözüyle bakabilme becerisi için çaba sarf edilmiştir.

Okuldaki tüm ortaokul öğrencilerine sunulan, parşömenin yapım aşamalarını gösteren videolu sunum, öğrenciler tarafından hazırlanıp sahnelenen parşömenin bulunuş hikâyesinin anlatıldığı tiyatro gösterisi ve UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan ülkemizin tarihi ve kültürel değerlerinden oluşan bir pano, koruma kültürünün en temel adımı olan tarihe ilgiyi arttırmıştır. Öğrenciler, projenin her aşamasında farklı bakış açılarıyla projeyi yönlendiren taraf olmuşlardır. Hazırlık sürecindeki önerileri, tiyatro dekorunu hazırlamaları, uygulama sırasındaki ekip çalışmalarıyla kentlilik bilincinin gelişimi ve kültürel geçişlilik ivmesi hızlanmıştır.

İzmir Konak Özel Türk Koleji Anadolu Lisesi Çağatay Kılınç “Ortak Kaderi Olanların Yaşam Alanları Kortejolar”

Tarih bilinci, bireylerin geçmişleri ile yüzleşmesi, geleceğe daha güvenle bakması, yaşadıkları topraklarına sahip çıkması, var olan tarihsel mirası cömertçe harcamaması ve ülkenin değerlerine dört elle sarılmasıdır. İnsanın hafızasını oluşturan kültürel mirasın öğeleri olan anıtlar, sivil mimarlık örneği oluşturan yapılar, bu yapılarda gerçekleştirilen ritüeller ve yaşam koşulları gibi o alan ile bütünleşmiş değerlerin hepsi yaşamımıza derinlik ve zenginlik katarak geleceğin şekillenmesinde, tarihsel ve kültürel mirasa sahip çıkılmasında, kentin, ülkenin ve insanlığın hafızasının korunmasında önemlidir.

Bu doğrultuda, Ortak Kaderi Olanların Yaşam Alanları Kortejolar konulu projem; 17. yüzyıldan itibaren, çeşitli sebeplerle İzmir’e gelmiş yoksul Yahudiler için yaşam alanı olan, onların kentle bütünleşmesini sağlayan ve aynı işlevi 1950’lerden sonra Anadolu’dan gelen Türkler için sürdüren, Kortejolar (Yahudihane-Ailevi) olmuştur. Bu konuda toplumda bilinç yaratmayı, bu yaşam alanlarının kentimiz açısından sahip çıkılması gereken kültürel mirasın bir parçası olduğunu kanıtlamayı amaçlamıştır.

Proje çalışmasında, APİKAM’da kitap, Milli Kütüphane’de Yeni Asır Gazetesi araştırılmıştır. Kortejo yaşamını gören ve buralarda belli bir süre yaşayanlarla röportajlar yapılmıştır. Kortejoların bilinirliğini, bölge halkının tarihi ve kültürel varlıklara ilişkin duyarlılığını ölçmeye yönelik anket uygulanmıştır. İzmir Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinde kortejoların tapu kayıtlarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırma ve çalışmalar neticesinde var olan kortejoların adresleri tespit edilmiş, bölge halkının kortejo yaşamını bilmediği, aile evlerinden haberdar olduğu belirlenmiştir. Birçoğunun çok kötü durumda oldukları gözlenmiştir. İzmir’de Yahudilere ve Türklere uzun yıllar kucak açan bu yaşam alanlarının korunması gerektiği, kortejoların İzmir kent belleğinin ve kültürel mirasının önemli bir parçası olduğu, bir tanesinin müzeye dönüştürülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Buca Saadet Emir Ortaokulu

“Puzzle’ım İzmir: Buca Tarihi ve Tarihi Mekanları”

Öğrencilerimizin doğup büyüdüğü şehrin, özellikle yaşadıkları Buca ilçesinin tarihi mekânlarını görüp öğrenmelerini sağlamak amacıyla Sosyal Bilgiler derslerinde aşağıda eklediğimiz bilgiler ve fotoğraflar yardımıyla ön çalışma olarak bilgilendirmeler yapılmıştır. 5. Sınıf öğrencilerimizden gönüllü olan öğrenciler seçilip, çalışma alanlarımızın görselleri dağıtılmıştır. Öğrencilerimize seçme özgürlüğü tanıyarak onlara en ilginç gelen tarihi mekânın resim, hikâye, şiir ya da atık malzemeler kullanılarak maketlerinin yapılması istenmiştir.

Ortaya çıkan ürünler biz öğretmenleri ve okulda sergilediğimizde tüm öğrencilerimizi heyecandırmıştır. Gerçekten biz büyüklerin bakış açısı ile çocukların tarihe bakış açısı oldukça farklı... Şunu gördük ki, Buca’nın kültürel değerlerini kendi bakış açılarıyla imkânları ölçüsünde kendi malzeme ve yorumlarıyla resimler yapıp, şiirler yazdılar, hatta dondurma çubukları, ambalaj atıkları, karton ve kutularıyla tüm okula Buca’nın tarihi mekânlarını yaptıkları maketleriyle yaratıcı bir şekilde tanıttılar. Böylece yaparak yaşayarak öğrendikleri tarihi mekânları okul koridorlarımızda dönem boyunca sergileyip kendilerinden büyük abi ve ablalarına da keyifle anlatıp tarihi mekânları içselleştirip eserleriyle gurur duydular.

Öğrencilerimizin yaşadıkları, her zaman önlerinden geçtiği iç içe oldukları ama farkına varmadıkları Buca’nın tarihi mekânlarının farkına varmalarını sağlamak istedik. Öğrencilerimizin bu tarihi mekânların ne zaman yapıldığını, ne için kullanıldığı bilmediği gibi günümüze kadar gelen bu mekânların hangi dönemlere ait olduğu hatta bu topraklarını binlerce yıllık geçmişiyle tarihsel bağlarını kuramadıklarını gözlemledik.

Günümüzde yeni yapılan yapılarla arasındaki farkı anlayamadıkları hatta merak bile etmediklerini üzülerek gözlemledik. İşte bu proje ile tarihsel bir bakış açısı kazandırıp bu mekânları öğrencilerimize öğretmek ve tarihi yaparak yaşatarak uygulamalı çalışmalarla kalıcı hale getirmek böylece farkındalık yaratmak hedefleyerek projemizi çalışmaya başladık. Böylece yaşamları boyunca tarih bilinci kazanmış bireyler yetiştirmeyi hedefledik.

İzmir 8500 yıllık tarihi ile çok eski bir Puzzle. Bu puzzlenin parçalarını birleştirmek bunu yaparken her parçanın farklılığını görmek, biz ve projemizde çalışan öğrencilerimiz için çok heyecan vericiydi.

Fotoğraf: Okul Arşivi

Farklı parçaları birleştirerek bir bütün oluşturmak... Öğrencilerimize çok boyutlu tarihi mekânları görme bilinci kazandırmayı ve kentlerini tanıyan tanıdıkça sahip çıkan gençler yetiştirmeyi amaç edindik.

Başvurudan derlenmiştir

DEÜ 75. Yıl İlköğretim Kurumları

“Biz Küçüklerin Gözünden İzmir’in Tarihine Ve Kültürüne Yolculuk”

Deü 75. Yıl ilköğretim kurumları; 2016-2017 Eğitim-öğretim yılını tüm okulda sınıf etkinliklerinde ve kulüpler aracılığıyla ilgiyi yerel tarihi değerlere yöneltecek bir zümre hazırlamışlardır. Yerel tarih çalışmaları aşağıdaki gibidir:

Anasınıfı “İzmir’in Tarihine Yolculuk” Çalışmalarıyla...

Öğrenciler önce ülke, kent kavramlarıyla ve haritayla tanıştırdıldıktan sonra tarihi yerler hakkında bilgiler verilerek, filmler izlenerek ve yerinde gezilerek fotoğraf ve resim üretmeleri sağlanmış ve ardından bu üretimler bir sergi haline getirilmiştir.

Müzik Kulübü Öğrencileri “Bergama Yöresi Dans ve Müzik Kültürü” ile...

2016-2017 Eğitim ve öğretim yılı içerisinde Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri projesinde 6. Sınıf öğrencilerimiz dansta, sınıf öğrencilerimiz koroda görev almak üzere Bergama Yöresi “Karanfil Yalıkları” türküsünün icrasını ve dansını etnografik bilgilere bağlı kalarak hazırlamışlar ve Bergama kültürünün bu kesitini hem tanımış hem de tanıtmışlardır.

*Aman Bergama konakları
Gülsuyuyla yıkanmış
Yarimin yanakları
Aman baykuş bakar kovuktan
Sular akar oluktan
Anne ben evlenicem
Korkuyorum Soğuktan*

Seramik Kulübü Öğrencileri “İzmir’in Tarih Kokan Sokakları” ile...

Tarihsel mirası kent kimliğini yansıtan İzmir sokakları, mimari, estetik, kültürel, ekonomik, sosyal, sembolik ve felsefi özellikleri ile incelenmiş ve bu verilerle bölgesel simgeleri üzerinde gösteren altı adet seramik “sokak tabelaları” tasarlanmıştır. Konak Pier (Eski Gümrük Binası), İzmir Saat Kulesi, Asansör-Dario Moreno Sokağı, Yalı (Konak) Camii, İzmir Milli Kütüphane ve Elhamra Sineması, Kemeraltı Çarşısı, Havra (Sinagoglar) Sokağı, Agora Açık hava Müzesi, Basmane Oteller Sokağı, Alsancak Tren Garı, Kızlarağası Hanı, Hisar Cami, Kadifekale, Efes Antik Kenti, Aziz Vukolos Kilisesi bu tabelalara konu tarihi mekanlardır.

Symrna Güzel Prenses ;

Tarihin koynunda uyuduğu
Güneşin körfez gözlerinde battığı
Saçlarındaki bukleleri andıran sokakları
Kaybolmakta şimdi;
Bornova'da başladı maceramız...
Kemeraltı buluşmalarımızda içtiğimiz
Kahvenin falında şimdi.
Aşk dolu bir çift yürek...
Konak'ta bir martının çığlığında
Gitme! .. deyişlerim ...Gitme!..
Basmane'de vedalaştık son kez
Raylar ufukta kaybolurken,
Yalıdan duyuldu hıçkırıklarım
Bir ressamın paleti gibi rengarenk Havra sokağı
Gözyaşlarımla ıslak nedensiz
Şimdi Asansör kadar yorgun,
Agora kadar yıkık, Efes gibi savunmasız,
Unutulmuş gönlüm...
Ben de senin gibiyim artık
Saat kulesi gibi dimdik ayakta, Yalı gibi sessiz,
İzmir gibi uzaktan ıslık ıslık, ama aslında küskün
Smryna güzel prenses, sende kalsın yüreğim hadi git artık !...

Banu KACAR

Resim Kulübü Öğrencileri "İzmir'in Tarih Kokan Sokakları" Çalışmalarını ile...

Görsel Sanatlar Bölümü öğrencileri tarafından tarihi İzmir sokakları üzerine afiş tasarımları gerçekleştirilmiştir. Afiş tasarım çalışmaları; boyutları 50*70cm olarak belirlenmiş, öğrenciler tarafından kağıda aktarım, yazı tasarımı, kompozisyon kurma yetileriyle bir araya getirilmiştir. Seramik bölümü çalışmaları ile görsel sanatlar bölümü çalışmaları konu bütünlüğü sağlamak adına paralel yürütülmüştür. Örneğin seramikte çalışılan Havra Sokağı ve Dario Moreno Sokağı plakaları yakın bakış açısıyla görsel sanatlar afiş tasarımlarına uyarlanmıştır.

**Ortaokul Öğrencileri "Dünyanın En Büyük Açık Hava Müzele-
rinden Biri Olan Efes Ve Selçuk'u Gezerek Tanıyoruz."
Çalışmaları ile...**

Projenin hazırlık aşamasında Selçuk Efes gezisi planlanmıştır. Gezi öncesi öğrencilere yörenin tarihi ve kültürel değerlerini anlatan tanıtımlar ve sanal müze ziyaretleri yapılmıştır. İşbirlikli öğrenme yöntemi ile öğrenciler gruplar halinde çalışmışlardır. Öğrencilere "siz bir turist rehberisiniz ve okulunuzun 5. Sınıf öğrencilerini Selçuk Efes Turuna götüreceksiniz. Gezeceğiniz yerlerin tarihi ve kültürel değerlerini anlatan bir el broşürü hazırlar mısınız" isteğinde bulunarak çalışmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilerimizin hazırladığı tanıtım broşürlerini sınıfta arkadaşlarına sunma fırsatı tanınmıştır. 5 A sınıfı öğrencisi Zeynel Yıldırım'ın hazırladığı broşür seçilerek çoğaltılmış ve gezi öncesi tüm öğrencilere dağıtılmıştır. Gezi boyunca öğrenciler broşür yardımıyla tarih ve kültür gezilerini tamamlamıştır.

193

Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Okulları

"Bergama'da Zaman Yolculuğu"

İzmir'in antik çağdan günümüze ulaşan eserlerini kapsayan Bergama Antik Kenti ve Asklepion'na ait İhlamur ile çınarın hikâyesini ve Asklepion'da Zeus ile Asklepios'un karşı karşıya gelişini konu edinen senaryolarını öğrencilerin yazdığı, kostümlerin veli işbirliğiyle hazırlandığı bir drama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Zaman yolculuğuna çıkar gibi hazırlanan drama yerinde canlandırılmış bu arada parşömenin icadı da oyunlaştırılarak canlandırılmıştır.

İhlamur ve Çınar

Tanrı Zeus, Olympos Dağı'nda sıkıldığı günlerde Hermes'le birlikte insanların görünümüne girip, köyleri, kentleri dolaşmışlar. Bir gün Frigya dolaylarında bir kente girmişler. Hangi evin kapısını çalsalar açılmamış. Tanrı Zeus, konuğu olarak birilerinin kendilerini evlerine kabul edeceğinden emin olduğundan, bütün evleri dolaşmaya karar vermiş. Yine hiçbir kapı açılmamış. En sonunda yıkık, dökük, yoksul bir kulübede oturanlar Zeus'la Hermes'e kapılarını açmış. Bu evde Baukis ve Philemon adlarında yaşlı karı koca yaşıyor. Hemen Zeus'la, Hermes'e yemek yapmışlar. Ellerini yüzlerini yıkamaları için havlu vermişler. Daha sonra Philemon sofraya şarap getirmiş. Kupalar durmadan boşalıyormuş fakat şarabın bitmesi gerekirken bitmiyormuş. Philemon'la karısı bu iki konuğun tanrı olduğunu anlamışlar, onlara bir kusur yaptılarsa kendilerini bağışlamalarını istemişler. Tanrı Zeus "Hadi beni takip edin." demiş. Philemon ile Baukis onları takip etmişler. Tepeye çıkınca Zeus onlara köye bakmalarını söylemiş. Yaşlı karı koca köyün sular içinde kaldığını görmüşler ve çok şaşırılmışlar. Zeus "Bana gösterdiğiniz konukseverliği size ödeyeceğim. Ne dilediğiniz varsa dileyin benden." demiş. Yaşlı karı koca "Birbirimizden hiç ayrılmamak ve aynı günde ölmek istiyoruz." demişler. Zeus da onların dileğini yerine getirmiş, karı koca aynı günde ölmüşler.

Öldükten sonra gömüldükleri yerde İhlamur ve çınar ağacı çıkmış. Bu iki ağaç birbirleriyle birleşip tek ağaç olmuş. Rivayete göre Bergama'daki bir yanı İhlamur, bir yanı da çınar ağacı olan bu ağaç, dünyada bu özellikteki tek ağaçmış.

Anlatıcı (Aslı): Tanrı Zeus, yeryüzünde yaşayan insanların yaşamalarını görmek istemiş. Yanına Tanrı Hermes'i de alarak yola koyulmuş. Tanınmamak için de üzerlerine eski püskü giysiler giymişler. Yolları Bergama'ya düşmüş.

Zeus (Efe): Beyefendi, lütfen bizi evinize alın! Uzun yollardan geliyoruz.

Hermes (Arda Ağca): İki parça ekmek bize yeter.

KÖYLÜ 1 (Deniz): Hayır, gidin buradan!

Zeus (Efe): Hanımefendi, yardıma muhtacız.

Hermes (Arda Ağca): Lütfen, bir tas su verin!

KÖYLÜ 2 (İlgın): Özür dilerim, çocuklarım var.

Zeus (Efe): Bize yardımcı olabilir misiniz?

Hermes (Arda Ağca): Lütfen!

KÖYLÜ 3 (Umut): Maalesef yardımcı olamam.

Zeus (Efe): Lütfen bizi evinize alın, Tanrılar sizi ödüllendirecektir.

Hermes (Arda Ağca): Hem de büyük bir ödül!

KÖYLÜ 4 (BUSE): Üzgünüm, bu mümkün değil.

Zeus (Efe): Afedersiniz, bize yardımcı olabilir misiniz?

Çınar (Timur): Tabii ki buyurun içeri girin.

Anlatıcı (Aslı): Yaşlı çift, ocağa odun atmış, bahçelerinden lahana toplayıp pişirmişler. Evlerinde ne var ne yoksa konuklarına ikram etmişler.

*İhlamur (Naz): Buyurun, bunu yeni yaptık.
(Bir testi nektar uzatır)*

Anlatıcı (Aslı): Zeus, testiden iki kupa nektar doldurarak yaşlı çifte vermiş. Bu, tanrıların içtiği kutsal nektarmış. Yaşlı çift kupalarından birer yudum alır almaz konuklarının Tanrı olduğunu anlamışlar.

Zeus (Efe):Gelin!

(Der ve onları kapıya çıkarır yaşlı çift çok şaşırır)

Anlatıcı (Aslı):Yaşlı çift kapıya çıktığında, bütün Bergama kentinin sular altında kaldığını, sadece konuk oldukları yaşlı çiftin yıkık dökük kulübesinin yerinde apak mermerden bir tapınağın yükseldiğini görmüşler.

Zeus (Efe):Konukseverliğinizden dolayı çok teşekkür ederiz. Sizi ödüllendirmek istiyoruz.

Hermes (Arda Ağca):Sizin için ne yapabiliriz?

(Aralarında konuşurlar)

Ihlamur (Naz):Sizden tek bir isteğimiz var.Biz bu yaşımıza kadar mutlu yaşadık. İkimiz de aynı anda ölelim, birbirimizden ayrılmayalım isteriz.

Zeus (Efe):Pekala,dileğiniz gerçekleşecek.

Anlatıcı (Aslı):Yıllar sonra, yaşlı çift hala mutlu iken birden ayaklarının toprağın içine doğru gömüldüğünü gövdelerinin ağaç kabuğu ile kaplandığı kollarının dal dal ayrıldığını fark etmişler. Bir müddet sonra birbirine sarılı bir çınarla bir ihlamur ağacı, dalları ve yapraklarıyla gölgelemişler oturdukları yeri. Çınar ihlamura, ihlamur çınara fısıltıyla daldan dala seslenirlermiş.

İzmir Özel Saint-Joseph Fransız Lisesi

“Tarihi Haritalar, Bir Kentin Tarihi Mirasını Ortaya Koymada Bir Araç Olabilir mi?
“1905 Goad Haritaları Örneği”

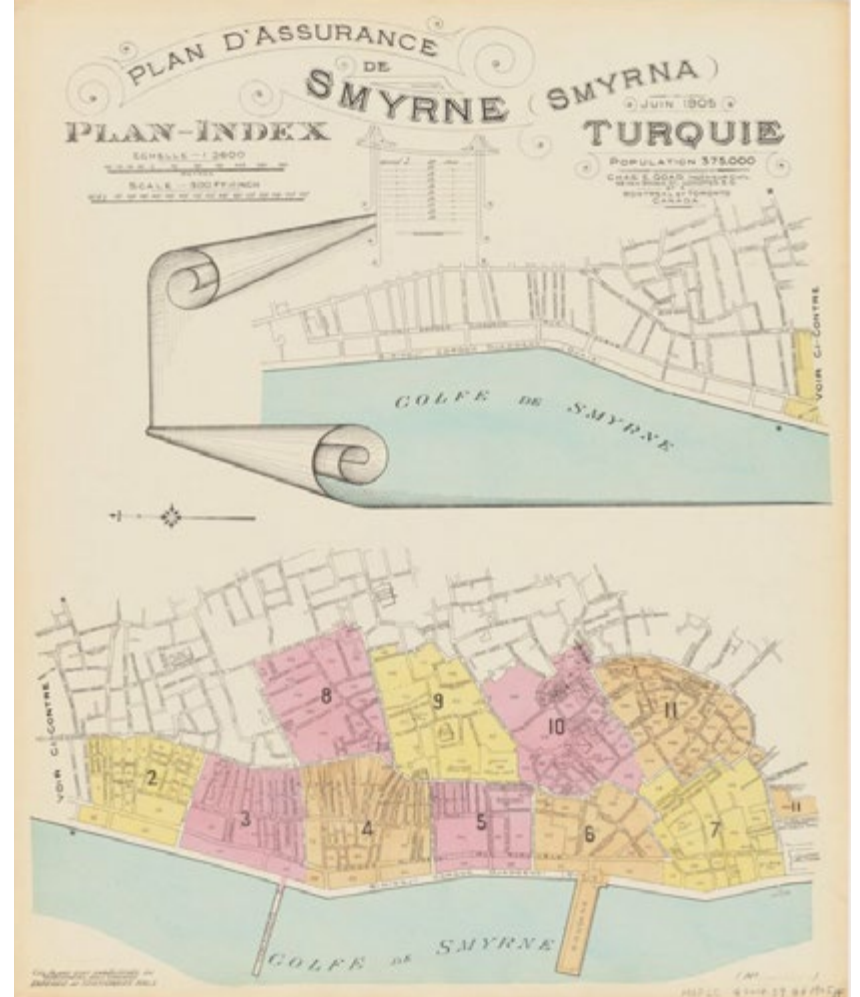
Kentin sahip olduğu tarihi mirası ortaya koymada 1905 Goad haritalarından nasıl yararlanabileceği, 20. yüzyılın hemen başlarındaki İzmir mekân dokusunu, mimarisiyle, ekonomisiyle, kültürüyle, demografik yapısıyla gözler önüne seren haritaların dilini çözerek, geçmişe ait ipuçlarını bugünkü kullanıcılarına iletmeyi amaçlayarak çalışmaya başlanmıştır.

Çalışma dosyasından derlenmiştir.

Goad haritaları, yazılı kaynaklardan elde edilen veriler ve Basmane-Kemeraltı-Alsancak Liman bölgesinde yapılan alan araştırması sonucu elde edilen veriler, veri tablolarına aktarılmış ve ardından, Goad haritaları üzerindeki verilerle ilişkilendirilmeleri sağlanmıştır. Böylece yapı ve yollarla ilgili analiz yapmak mümkün hale gelmiştir. Veri tabanı yollar ve yapılar olmak üzere iki katmandan oluşmuş; yollar katmanında yolun Goad haritasında geçen adı ve yolun Türkçe okunuşu aktarılmıştır.

Yol katmanından sonra yapı katmanı veri tablosu oluşturulmuştur. Değerlendirme sonucunda; modernleşmeyle beraber şehirlerin geleneksel dokusunu yavaş yavaş kaybetmeye başladığı anlaşılmış; ahşap cinsi yapılaşmanın yerini hızla taş veya tuğla cinsi yapılaşmaya bıraktığı ortaya çıkmıştır.

Özellikle yolları genişletme ve yeni yollar açma çalışmalarının etkisiyle birçok ibadethane, han ve hamam yıkılmış, çıkmaz sokaklar kaybolmaya başlamış; yaşanan hızlı değişimin planlanamaması nedeniyle yeni yapılaşmada birçok eski yapı yıkılmış ya da nitelik değiştirmiştir. Büyük değişimlerin yaşandığı 1900’lü yılların İzmir’inin, ekonomi, kültür, eğitim ve sosyal yaşamını anlamada haritaların eşsiz bir kaynak niteliğinde olduğunun farkına varılmıştır. Büyük ölçekli olarak üretilen ilk harita konumundaki Goad haritalarından yararlanarak şehrin kimliğindeki hızlı değişimin rahatlıkla gözlemlenebileceği, tarihi yapıların ne kadarının korunduğu, ne kadarının hangi temel sebeplerle korunamadığı ve değişime uğrayan yapıların ne tür bir değişim yaşadığına dair ne kadar değerli bir kaynak olduğu ve zengin içeriğe sahip haritaların, geleceğe dönük planlamalarda önemli katkılar sağlayacak nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Bugünü planlarken geçmişe bakmamıza olanak sağlayan ve bize şehrin yönelimleri ile ilgili çok önemli ipuçları veren tarihi haritaların bu alanda yapılacak çalışmalar için eşsiz değere sahip olduğunun altı çizilmiştir.

Takev Anadolu ve Fen Lisesi

“3000 Yıllık Cam Sanatının İzmir’deki Temsilcisi: Nazar Boncuğu”

Projemiz 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında ,Takev Anadolu Lisesi,10. Sınıf öğrencilerinden Fatma Deniz Genç ve Zeynep Koyuncuoğlu tarafından 6 aylık bir çalışma sürecinde gerçekleştirilmiştir. Projede öğrencilerimiz Tarih Öğretmeni Proje Danışmanı Pınar Sözer Tonga ve Takev Lisesi Proje Koordinatörü Ayşegül Terzi Metin tarafından desteklenmiştir. Öğrencilerimiz proje konusu olarak “Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru Nazar Boncuğu’nun” tarih yolculuğunu seçmişlerdir. Bu çalışmada alan araştırmasının, kaynak kişilerle sözlü tarih görüşmesinin, literatür taramasının nasıl yapılacağını öğrenmişlerdir. Konuyu İzmir özelinde inceleyerek özgün bir proje meydana getiren öğrencilerimiz, çocuk ocaklarında ustaları ziyaret ederek boncuk yapımını deneyerek öğrenmeye çalışmışlardır.

Projemiz 48. TÜBİTAK Liseler Arası Bilimsel Proje Yarışması Tarih dalında Ege Bölge ikinciliği ile ödüllendirilmiştir. Öğrencilerimiz araştırma sürecinde konunun önemini şu şekilde vurgulamışlardır: “Nazar Boncuğunun geleneksel üretimini koruduğumuzda, Türk kültürel kimliğini, 100 yıllık el sanatımızı,3000 yıllık dünya kültür mirasını, turizm ekonomimizi, geleceğimizi korumuş oluruz”. Bu temel bilgilerin yer aldığı bir el broşürü tasarlayarak TÜBİTAK Bölge sergisini gezen öğrenci ve öğretmenlere dağıtmışlardır.

Projeyi yapan öğrencilerimiz çalışmalarını okuldaki diğer öğrencilerle paylaşmak ve konu ile ilgili okulumuzda farkındalık yaratmak için bir fotoğraf sergisi ve halk bilim semineri gerçekleştirmişler, böylece çalışmanın içeriği ile 534 öğrencimiz bilgilendirilmiştir.

Nazar Boncuğu; nazara karşı korunma amacıyla kullanılan, ortasında göz şeklinde bir figür bulunan, camın odun ateşinde el aletleriyle şekillendirildiği, bir el sanatıdır. İzmir’den somut olmayan kültürel miras unsuru olarak ulusal envantere kaydedilmiştir. Projemiz, nazar boncuğunun sahip olduğu kültürel değer ve bilgi birikimini ortaya çıkartıp koruyarak bu ustalığın gelecek kuşaklara aktarılmasının önemini vurgulamaktadır, Anadolu’nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerimiz birleşerek yeni bir formla bugün kullandığımız nazar boncuğu oluşmuştur. Tarihsel süreç incelendiğinde, boncuk üretiminin ortaya çıktığı Doğu Akdeniz’de 3000 yıllık bir geçmişi olduğu görülmüştür. Anadolu’da en eski cam örnekleri de boncuklardan oluşmakta olup Boğazköy kazısında

bulunan M.Ö. 1700’e ait cam boncuk en eski buluntudur. Nazar inancının kökeni ise Neolitik çağa kadar uzandığı için nazar boncuğu çok köklü ve evrensel bir geleneğin temsilcisidir. Kökleri Şamanizme uzanan inanç, uygulama ve sözlü kültür unsurlarının özelleştiği bir nesnedir. İçinde barındırdığı usta çıрак ilişkisi, teknik bilgiler, Türk inanç yapısı, ekonomik değer, geleneksel değer,ile nazar boncuğu büyük bir temsil gücüne sahiptir. Bu özellikleriyle simge haline gelerek, ülke içinde İzmir’i yurtdışında da Türkiye’yi temsil etmektedir.

Bu sanat, I.Dünya Savaşı sonlarında, Arap asıllı Abdülazim Özboncuk tarafından Mısır’dan İzmir’e getirilmiştir.Saraç adı verilen ilk nazar boncukları Kemeraltı Arap Hanı’nda yapılan, hayvanlara takılan, ortası delik düz mavi boncuklardı. Boncuğa göz konulmasıyla, insanlara takılmaya başlanmıştır. Bulgular, gözlü boncuğun Menderes Görece’de ortaya çıktığını sonra Kemalpaşa Kurudere’ye geçtiğini göstermektedir. Elverişli coğrafi, ekonomik, şartlar nedeniyle İzmir’de kalmış. Hammadde, pazar, sağlık koşulları nedeniyle farklı bölgelere yayılamamıştır. Nitel araştırma yöntemlerine dayanan projemiz kapsamında, nazar boncuğu konulu bir seminer düzenlenip, fotoğraf sergisi açılarak konuya yönelik farkındalık yaratılmıştır.

Özel Piri Reis Okulları

“Tarihi ve Kültürel Miras: Tire”

Kentin tarihsel ve kültürel birikiminin yarının büyükleri olacak bugünün küçüklerine aktarılması kültürel miras bilincinin yaratılmasında ve bu yolla kente aidiyet duygusunun oluşturulmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Yaşadıkları kenti yakından tanımaları için öğrencilerimizin merak ve ilgilerini uyandırmak istedik. Ayrıca uygulanan “yerel tarih” çalışmasıyla derslerde işlenen konular daha fazla işlerlik kazandı. Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin önce yakınındakileri bilmesi ve sonra bunları genele yaymasında kolaylık sağladığından İzmir’in ilçelerinden biri olan Tire’nin tarihi ve kültürel değerleri üzerine çalışma gerçekleştirdik. Tire ilçesi Batı Anadolu’nun kültürel miras yönünden en zengin yerlerinden biridir. Tarih boyunca çeşitli medeniyetlere beşiklik yapan ilçede bugün bile hala o zenginliği görmek mümkündür.

Günümüzde tarih ve sosyal bilgiler öğretiminin karşılaştığı temel problem öğrenciyi doğrudan ezber tehlikesiyle karşı karşıya bırakmasıdır. Bu sorunun çözümüne yönelik bir öneri ortaya koymak amacıyla bu projemizi hayata geçirdik. Öğrenmenin sadece sınıf ortamında olmadığı, yaşam boyu kesintisiz devam eden bir süreç olduğu bilinci ve öğrencilerin öğretim sürecine olabildiğince çok duyu organıyla dâhil edilmesi gerekliliğinden yola çıktık.

Çalışmamız; gezi öncesi etkinlikler, gezi etkinlikleri ve gezi sonrası etkinlikler olmak üzere üç bölümden oluştu.

Gezi öncesi etkinlikler:

İzmir’in tarihi ve kültürel değerlerini anlatan bir kitabın öğrencilerimiz tarafından okunmasının ardından kitap hakkında çeşitli soruların yer aldığı kitap okuma yönergesi öğrencilerimizce dolduruldu. Öğrencilerimizin Tire hakkında ön bilgilerini ortaya çıkarmak amaçlı çeşitli bilgi, kavram ve fotoğraflardan oluşan görseller gösterdik. Ve bir fikir taraması yaptık. Öğrencilerimizin kafalarında çok sayıda soru işaretleri oluşturarak, öğrencilerimizin araştırma yapmaları ve araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşmalarını istedik. Tire ile ilgili öğrencilerimizin ön bilgilerini ortaya çıkarmak amaçlı ön test uygulaması gerçekleştirdik.

Gezi etkinlikleri:

Gezi kapsamında öncelikle Tire Kent Müzesi ziyaret edildi. Burada öğrencilerimiz Urgancılık, beledi dokuma, bakırcılık, körüklü çizmecilik, keçecilik, semercilik, nalıncılık, yorgancılık ve hasırcılık

gibi geleneksel el sanatı ustaları ile birlikte çalıştay gerçekleştirdi. Müzede Tire’ye özgü özellikleri öğrenen öğrencilerimiz, Tireli meşhur kişiler hakkında da bilgi sahibi oldu.

Müzenin ardından bedesten, cami, tarihi çarşı, havra, mescit, imaret gibi tarihi yerleri gezen öğrenciler Dere Kahve’de nefis doğanın keyfine vardı.

Gezi sırasında meşhur Tire köfte, karadutlu lor tatlısı ve sübiye şerbetinin yapımını gören öğrenciler bu lezzetleri tatma fırsatı yakaladı.

Tire’de 500 yıllık bir geleneği sürdürerek, uzun işlemler sonucu kavun çekirdeğinden elde edilen “sübiye şerbetinin” yapımını öğrencilerimiz 50 yıllık ustadan uygulamalı olarak öğrendiler.

Gezi esnasında Tire köfte yapımı ustası ve Tire’nin yerlilerinden bir kişiyle sözlü tarih yöntemini kullanarak öğrencilerimiz merak ettikleri bilgileri öğrenerek, bu bilgileri kayıt altına aldılar. Ayrıca gezi esnasında Tire’nin kültürel zenginliklerinden biri olan Karambol oyununun nasıl oynandığını öğrenen öğrencilerimiz eğitici ve eğlenceli saatler geçirdi. Yalnızca Tire’de oynanan karambol oyunu bu zenginliğin bir parçasıdır. Bu oyunun tarihi İspanya’ya kadar gider. Türk İslam kültür medeniyeti içinde rastlamadığımız bu oyun türü Tire’ye İspanya’dan gelen Musevi vatandaşların getirdiği bilinmektedir.

Gezi sonrası etkinlikler:

Çalışmamızın bir sonraki aşaması, gezi esnasında öğrencilerin çektiği fotoğraflarla oluşturulacak sergi olan proje ile öğrencilerimiz yaşadığı kenti yakından tanıyarak tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkma bilinci elde ettiler.

Amaçlarımıza ne kadar ulaştığımızı tespit etmek için son test uygulaması gerçekleştirdik. Yaptığımız bu uygulama sayesinde projemiz hakkında geri dönüş sağlamış olduk. Uyguladığımız son test sonuçlarını değerlendirdiğimizde öğrencilerimizin bilmedikleri birçok bilgiyi etkinlik sonrası edindiklerini ve sorulara doğru cevap verme yüzdesinin çok arttığını gördük.

Çalışma dosyasından derlenmiştir.

*Piri Reis Okullarının tarihle buluşmasına öncülük eden, insana, kültüre olduğu gibi Tarihe Saygı Yerel Koruma Programında Okul Projeleri kategorisinde İzmir'e katkılarını unutulmayacak olan **Tino Reggio**'yu saygıyla anıyoruz.*

2017

Özel Havajet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

“Su Gibi Aziz Olsun İzmir”

Özel Havajet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak ilk defa 2014-2015 Eğitim- Öğretim yılı içerisinde tarih dersi kapsamında” Havajet Yaşayan İzmir’de” adlı çalışmamızla hem bu şehri anlamayı hem de anlatmayı ilke edinmiştik. Bu sayede İzmir’in çeşitli tarihi alanlarına dokunarak başka ellerin de dokunması açısından farkındalık yaratmayı hedeflemiştik. Yaşayan İzmir’de layıkıyla yaşamak, bu şehre sahip çıkmaktır diyerek Tarih dersi kapsamında 2016-2017 Eğitim Öğretim yılı içerisinde 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşturduğumuz bir grup öğrenci ile yaşadığımız şehri içselleştirmek için adım adım bu güzel şehri dolaşırken insanoğlunun yaşamında bir nefes kadar öneme sahip olan su kültürünün yaşayan İzmir’deki yeri ve önemini geçmişin izini sürerek anlamaya çalıştık. İzmir’in Konak ilçesine bağlı; Basmane, Ballıkuyu, Agora ve Kemeraltı bölgelerinde bulunan tarihi su yapılarını (sokak çeşmeleri, şadırvan ve sebiller) bir miras olarak görmek, bu mirası korumak ve yaşadığımız şehirde bir kişi olsa dahi tarihi yapılara saygı duyulma farkındalığı kazandırmak için heyecan ve arzu ile bu değerli projeye tarihi yolculuğumuza başladık.

Yolculuğun her durağında keşfetmenin mutluluğunu yaşayan kâşifler gibi meraklı bir ruhla çeşitli kaynaklardan araştırmalar yaparak yerinde gördüğümüz bu yapılar hakkında bilgiler edindik. Bu proje sayesinde; öğrencilerimiz kendilerinde var olan tarih bilincini yeniden sorgulama fırsatı bularak tarihi yapılara değer verilmesinin en az kendilerine verilmesini istedikleri değer kadar olması gerektiğini kavradılar. Tüm bu deneyimler ise Okul dergisinin özel sayısı olarak basıldı ve tüm okula, aillere dağıtılarak tarih bilinci yaygınlaştırılmasına destek olmak istedik.

Jüri
Özel
Ödülü

Jüri Özel Ödülü

205

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2013-2017 yılları arasında gerçekleşen Seçici Kurul değerlendirmelerinde başvuru eserlerden bazıları, kimi zaman programın tümünü referans alan, kimi zaman ise kategori bazında ödül kriterlerinin üzerinde başarılı bulunarak jüri özel ödülü ile takdir edilmiştir.

Tarık Dursun K. İzmir'i ölümsüzleştiren tüm romanlarıyla...

Tarık DURSUN K. , İÇİNDEN İZMİR GEÇEN TÜM ESERLERİYLE...

Tarık Dursun K. veya tam adıyla Tarık Dursun Kakinç; kısaca Tarık Dursun olarak da anılmaktadır. 26 Mayıs 1931 İzmir Karşıyaka'da doğmuş, sanat yaşamına yine bu kentte başlamıştır. Şiir, hikâye, roman, senaryo, gezi kitapları, derlemeler, gazete yazılarında insanın doğduğu ve yaşadığı kentle bağını yansıtan kişilikleri sonsuzlamıştır.

1950'de ortaokulu bitirdikten sonra, gazetelerde çalışmış, senaryo yazarlığı ve rejisörlük yapmıştır. Aynı zamanda yayınevi yönetimlerinde bulunmuştur. 1969'da Kurul Kitapevi'ni açmış, Milliyet gazetesinde kitap tanıtma yazıları yazmış, Milliyet Yayınları'nı yönetmiştir. 1973'de Günümüzde Kitaplar adlı bir dergi çıkarmış, 1975'de Koza Yayınları'nın kurucuları arasında yer almıştır. Sanata 1949 yılında şiirle başlamış, 1951'de Cengiz Tuncer ile Devriâlem isimli ortak bir şiir kitabı yayınlamıştır. Ardından hikâyeye geçmiş ve konularını önce gençlik serüvenlerinden, zamanla fabrika, yapı ve deniz işçilerinin, esnaf ve küçük memur sınıfının hayat savaşlarından alan ve bu hayat kesitlerini şiirli bir dille işleyen eserler yazmıştır.

İzmirli edebiyatçı olan Tarık Dursun K, İzmir'in tarihi değerlerini edebiyat yoluyla ölümsüzleştirerek yaşatması, kent kültürüne koyduğu katkı, kent tarihe dönük hazırlanan pek çok yayın, belgesel film ve belgesel fotoğraf çalışmalarına esin kaynağı oluşturmasıyla İZMİR'E KATKI ÖZEL ÖDÜLÜ'ne layık görülmüştür.

*Bir mekânı yaşanır, hatta çekilir kılan,
gerçekte o mekâna olan ilişkili birikim
yüklü yaşantılardır. Sizin, sizinle birlikte
geçmişinizin anıları kolay kolay bırakmaz
yakanızı. Yaşarken değerinin farkına
varmadığınız nice "şey", kopup ayrıldıktan
sonra anılara dönüşünce değer kazanır.
Bırakılmaz ayrılmaz olur. Onların
yoklukları sizi bir yaşam boyu rahatsız eder,
giderek onmazlığı da dünyamızı karartır.*

*Tarık Dursun K. (1949-
Gâvur İzmir Güzel İzmir, Dünya Yayıncılık, Kasım
2004
Tarık Dursun K.' yı*

Saygı ve minnetle anıyoruz.

Uzaktan bakıldığında Bozdağları'nın yamacında yeşil bir doku içinde asırlık çınar ve çam ağaçlarının dalları arasından görülen taş duvarlı, alaturka kiremitli, ahşap pencere evleriyle Birgi her enstanteneden tarihin bir kesitini sergilemektedir.

Geçmiş M.Ö. 2 binli yıllara kadar uzanan; Frigler, Persler, Bergama Krallığı, Bizanslılar, Romalılar, Aydınogulları ve Osmanlılara ev sahipliği yapan günümüz kasabası; bu uygarlıklardan kalma pek çok eseri barındıran bir açık hava müzesi gibidir. Çünkü modern yaşamın uzantısı beton yapılaşma bu yerleşime yaklaşmamıştır.

İlk kentleşme süreci M.Ö. 7. yüzyıla uzanır ve bu dönemdeki adı "Zeus'un şehri" anlamına gelen "Dios Hieron" dur. Araştırmacılar buradan yola çıkarak Birgi'de Zeus'a adanmış büyük bir tapınak olabileceğini söylemektedir. M.S. 4. yüzyılda Hristiyanlık Roma'nın resmi dini olarak kabul edildiğinde paganist inancın bütün izlerini ortadan kaldırmaya çalışan Hristiyan rahipler şehrin adını "İsa'nın Şehri" anlamına gelen "Christo Polis" olarak değiştirmişlerdir. Birgi Bizans hâkimiyeti altındayken önce Efes Metropolitine bağlı piskoposluk sonra da başpiskoposluk merkezi olmuştur. Bu dönemdeki adı da Pyrigiondur. Pyrigion Yunan dilinde kale anlamına gelir.

14. yy'da Türkmen toplulukları batıya yönelip yeni yurtlar ararken bir Türkmen beyi olan Aydınoglu Mehmet Bey, Birgi'de düzen kurup burayı başkent yapmıştır. Böylece, bu süreci ve uzantısı diğer zamanları sergileyen pek çok eser, kentte yönetimi üstlenen kişilerin imzası gibidir. Mehmet Bey'in oğlu, Ege Denizi'nde kurduğu büyük donanmayla yılarca Haçlı, Ceneviz ve Bizans donamalarına kök söktüren Gazi Umur Bey ilk Türk denizcilerimizden biridir. Birgi'de gömülüdür ve kent meydanında bir yontusu yer alır. Sözelimi Ulu Cami; Türk- İslam sanatının en güzel eserlerinden biridir. Güney duvarındaki antik aslan yontusuyla bir cami için oldukça sıra dışı bir görünüm sunmaktadır.

Birgi pek çok bilim ve sanat erbabının kente getirilmesi ile gelişimi bilim ve kültür merkezi olarak sürdürmüştür. Birgivi Hazretleri bu örneklerin arasında yer alır. Gösterişten uzak türbesiz kabri Birgi'nin yaklaşık 1 km kuzeyinde bulunur. Türkiye'nin en önemli inanç turizmi merkezlerinden biri haline gelen bu yer, her yıl yüz binlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır.

Birgi

Birgi evleri; "Hanay" biçiminde ve iki katlıdır. Bu evlerin taşıyıcı sistemleri ahşap, dolguları kerpiç veya tuğla, zemin katları kayrak taştandır ve evlerin her birinde yüksek duvarlarla çevrili bir iç avlu kendine özgü çiçeklemeleriyle, depolarıyla, mutfak ve ocaklarıyla yaşamaktadır.

Tarihi evlerin en sık görüldüğü yer, Osmanlı'ya özgü, taş döşeli, dar ve kıvrımlı sokakların bulunduğu Cami Kebir Mahallesi'dir. Dar ve mütevazı sokaklar kentin genel görüntüsüyle tam bir uyum içerisinde.

Bu yapılar arasında Birgi'nin paha biçilmez derililerinin işlendiği Birgi deresinden günümüze birkaç kalıntı ışık dışında üretime dair iz bulunmasa da dericilikten zenginleştiği bilinen işadama olan Şerif Ali Ağa tarafından yaptırılan Çakırağa Konağı, Osmanlı dönemi sivil mimarisinin en güzel örneğidir. İki yüz elli yıllık Çakırağa Konağı'nın iç ve dış cepheleri; vazo içine konulmuş çiçek resimleri, manzara resimleri, köşk tasvirleri, perde motifleri ile çeşitli bitki-meyve figürleriyle bezelidir. Ayrıca tavanlar ahşap sanatının en güzel örnekleriyle doludur. Üst katta bulunan ve Şerif Ali Ağa'nın iki başodası olan İstanbul ve İzmir odalarında bulunan kent tasvirleri ise oldukça dikkat çekici Türk Resim Sanatı örnekleridir.

Ayrıca dere boyunca eskiden var olan su değirmenlerini de bu tarihi öyküye eklenen endüstriyel kültür mirası olarak anmak gerekir.

Hemen her sokakta bulunan meydan fırınları, Birgi'nin günümüze kadar gelen ortak yaşam biçimini sergiler. Yöreye has peksimet avuklaması, sini pideleri daha pek çok lezzet; odun ateşinde bu fırınlarda pişer. Geçmişten günümüze miras kalan diğer bir gelenekte ipekçilik ve dokumacılıktır. Bir zamanların önemli ipek merkezi olan Birgi'de, kozalar olgunlaşmaya başladığında hemen hemen her ailede çıkırık ve dokuma tezgâhlarının tıkırtısı duyulmaya başlanmış sokaklardan bir zamanlar. Bugün ne yazık ki sadece birkaç evde sürdürülmekte bu gelenek... Ancak yakın bir tarihte yerel yönetimin, ipekçiliği yeniden canlandırmak için uygulamaya koyduğu bir takım projeler olumlu sonuçlar vermiş bir nebze de olsa.

Ev işlerinden arta kalan zamanlarda kadınlar, el emeği göz nuru iğne oyaları ve kanaviçelerini işler bugün de. Halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayalıdır. En çok meşhur

ödemiş patatesi ve mısır üretilir. İrim ağzı adlı küçük bir bölgede yetiştirilen ince kabuklu Birgi İnciri dünyanın en kaliteli inciri kabul edilmektedir. Her sene hasat mevsimi başında İrimağzı incirini tanıtmak amacıyla festival düzenlenir. Ayrıca 1100 metre rakımda konuşlanmış doğa harikası Kemer Yaylası'nda üretilen kara aşu cinsi kestaneler, Türkiye çapında ünlüdür. Bu kestanelerin bir kısmı yurtdışına ihraç edilirken bir kısmı da kestane şekeri yapılmak üzere Bursa'ya gönderilir.

Jüri Özel Ödülü

Birgi 1996 yılında kentsel sit alanı ilan edilerek koruma altına alınır ve Unesco Dünya Kültür Mirası aday kenti listesine girmeyi başarır. Yaklaşık on yıl önce Birgi Belediyesi'nin girişimi ile Çekül Vakfı koordinesinde Mimar Sinan Üniversitesi'nin teknik desteği ile ve İzmir Valiliği'nin ekonomik katkıları ile restorasyon çalışmaları başlatılır ve Birgi'de pek çok anıt ve konut böylece ayağa kaldırılır. Bu konuda Birgililer için cumhurbaşkanından farksız olan Eski Birgi Belediye Başkanı Cumhur Şener'in gösterdiği çaba ve emek yeri doldurulamaz bir öneme haizdir. Birgi halkı bu çalışmalar sayesinde koruma bilincine sahip olmuş ve kentlerine sahip çıkar. Bugün sokaklarında dolaştığınız hangi kentte karşılaştığınız insanlar ada, pafta, parsel ve tescil sözcükleri ile bu kadar barışıktır?

İBB Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2014 Seçici Kurulu, tarihi mirasın korunduğu ve değerlendirildiği örnek alınacak bir yerleşim olarak gördüğü Birgi'yi Jüri Özel Ödülü ile onurlandırmıştır.

Çakırağa Konağı / Birgi

2015

Yaşayan İnsan Hazinesi, Anadolu'nun
Son Karatabağı, Bergamalı İsmail Araç

Jüri
Özel
Ödülü

212

Anadolu'da sürdürülen dericiliğin son temsilcisi Bergamalı İsmail Araç'tır. Adı, Bergama Kâğıdı anlamında Latince Charta Pergamena'dan türemiş ve bütün dillere de buradan geçmiş parşömeni, o hala geleneksel teknikte üretmektedir. Eskiden üzerine yazı yazmak veya resim yapmak için kullanılan özel işlenmiş hayvan derisi olan parşömeni artık turistik ürünler için üretmeyi sürdürmektedir. Bu gün 85 yaşında olan İsmail Araç, koca bir hayatı dericiliğe adamıştır. Parşömen dışında davulluk,

kösteklik ve meslik deri işlemeye devam ediyor. Koyun derisi, keçi derisi ve deve derisi işlediği deri türleri arasında. Yakın döneme kadar ayakkabı üretimi için yüzlük ve astarlık deri de işleyen İsmail Usta, bu üretim kentte sürmediği için artık yapmıyor. İleri yaşına rağmen üretimi sürdüren usta artık günümüze yıpranmış halde gelmiş Bergama Tabakhanelerinde işlemleri gerçekleştiriyor. Onun sanatı son yıllarda belgesel filmlere ve fotoğraf çalışmalarına konu olmuş. En büyük şikâyeti mesleğini

sürdürecek çıraklar bulmakta zorlanması. Uzun bir geleneğin son temsilcisi de gelmiş geçmiş pek çok tabağın dediği gibi tabakhane de doğduk orada da öleceğiz diyor.

Cumhuriyetin ilk yıllarında aynı coğrafyada karatabaklığın (elle yapılan tabaklama), sepiciliğin, debbağlığın hemen her kasaba düzleminde yaygın bir zanaat olduğunu görmekteyiz. Süreç içerisinde makineleşme, ekonomik nedenler karatabaklığın hızla ortadan kalkmasına neden olmuş, zanaat sanayiye dönüşme sürecine girmiştir.

Deri tabaklamasında esas; derinin organik bir nesneden inorganik bir nesneye çevrilmesidir. Tabakhane debbağhaneden gelen bir kelimedir. Debbağ eski dilde deri işleyen kişiye verilen bir adlandırmadır. Bu işin yapıldığı yere debbağhane adı verilmiştir. Bu kelime günümüzde tabakhane kelimesi ile yaşamaktadır. Osmanlıda debbağlık önemli zanaatlardan biridir. Mesleğin ahilik ocakları mevcut olmuş ve bu işin piri de Ahi Evran olarak bilinmektedir. Osmanlıların kuruluş sürecinde, tarihi ve sosyo-ekonomik zorunlulukların ortaya çıkardığı bir Türk esnaf birliği kuruluşu kimliğine sahip ahiliğin dericilik mesleğine çok büyük katkısı olmuştur. Orta Asya'da başlayan, Anadolu Selçuklular döneminde örgütlenerek devam eden dericilik zanaatı, Osmanlı Döneminde yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. İstanbul ve Ankara müzelerinde bulunan savaş elbiseleri, deri hurçlar, çok sayıda kitap ciltleri dericilik sanatının ne derece yaygın bir kullanım alanına sahip olduğunu gözler önüne sermektedir. Osmanlı Döneminde hayvanlardan elde edilen deriler, çeşitli merkezlerde organize bir biçimde çalışan tabakhanelerde değerlendirilmiştir. Böylece ülke içinde ayakkabı, saraciye vb. ihtiyaçlar karşılanırken diğer taraftan da sürekli seferde olan ordunun koşum, eğer, çizme, ayakkabı gibi gereksinimleri hiç aksamadan sağlanmıştır. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinden edinilen bilgilere göre; İstanbul, Konya, Trabzon, Edirne, Urfa, Bağdat ve Mısır gibi imparatorluk merkezlerinde çok değişik derilerin imal edildiği, bunların renk, kalite ve süsleme açısından üstün özellikte olduğu belirtilmektedir

Endüstri devrimi ile zaten zayıflamış olan geleneksel yöntemler ile dericilik, ülkemiz sanayisinin 1990'lı yıllardaki dışa açılma sürecinde, atölyeden fabrika üretimine dönüşen ve mekânsal anlamda da organize sanayi bölgelerine taşınan dericilik işlemi Anadolu'da köklü geleneği de ortadan kaldırmıştır. Bu durum hammadde alımında dahi sıkıntı çeken karatabakların da sonunu getirmiştir.

Tabakhanelerin mimariye yansıyan özelliklerinin de Anadolu'da yaygın olarak görülen örneklerle ortak özellikleri olduğu

düşünülmektedir. İki katlı inşa edilen bu işliklerin dereye bakan bölümlerinde giriş cephesi yer alır ve ışığın önünde deriyi yağlarından sıyırmak için kullanılan etlik tahtası bulunmaktadır. Girişin ilk katında ise deriyi organik bölümlerinden (yağ, kıl) ayırmaya yarayan havuzlar yer almaktadır. Üst katta ise organik malzemeden arındırılan derinin kurutulmasını sağlayan derileri asıldığı ikinci kat yer almaktadır. İkinci katlar; açıklıklarla (pencerelerle) yaratılan hava sirkülasyonu ile kurutma işini sağlayacak bir düzenlemeye sahiptir.

Fotoğraflar: Lütfü Dağtaş

Yararlanılan Kaynaklar:

Dağtaş, L. (2002). Anadolu'da Dericilik, İdesbaş Kültür Hizmeti2, Dönence Basım Yayın.
Kanbay, H. (1993). "Derinin Öyküsü", Art Dekor Aylık Dekorasyon ve Sanat Dergisi, (7):82-88.

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2015 Seçici Kurul Üyelerince Somut Olmayan Kültürel Mirasın belli unsurlarını yeniden yaratmak ve yorumlamak açısından gerekli bilgi ve beceriye yüksek düzeyde sahip kişileri kapsayan Yaşayan İnsan Hazinesi olarak gördüğü İsmail ARAÇ'ı kendisinin her hangi bir başvurusu olmaksızın; ustalığını çok küçük yaşlardan bugüne değin icra ediyor olmasını, sanatını usta-çırak ilişkisi ile öğrenmiş olmasını, bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğünü, konusunda bilgiye sahip yaşayan tek kişi olmasını, yaptığı işe kendini adanmış olmasını, ve zor şartlarda devam ettirmeye çalışıyor olmasını ustalığının ve sanatının toplumla buluşmasını sağlayacak yenilikler içinde olmasını, ustalığı yaşatacak çırak yetiştirmiş olmasını ve bu konudaki inisiyatifini takdir ederek, Jüri Özel Ödülü'ne değer bulmuştur.

2016

Müesser Aktaş Etnografya ve Tarih Evi

Mordoğan mah. Ayşe kadın Cami yanı No:6 Mordoğan

Müesser Aktaş, kendisinin mezun olduğu, sonradan kullanılmayan tarihi Mordoğan Bucağı İlkokulu'nu kendi imkânlarıyla aslına uygun olarak onarmış ve bu mekânı, Etnografya ve Tarih Evi olarak ziyarete açmıştır.

1994 yılından beri Mordoğan'ın etnografik malzemelerini uzun yıllar biriktirerek özenle sergileyen Müesser Aktaş, yerel tarihin korunmasında ve yaşatılmasında çok önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çabayı 2010 yılından itibaren bakımını üstlendiği okulda sürdürmüştür. Bu kapsamda, gerek yapının işlevsellik kazanması, gerekse yapıda gerçekleştirilen onarımın üstün nitelikleri ve gerekse sergilediği eserlerin niteliğiyle oldukça başarılı sergilemesi ile takdir edilerek Jüri Özel Ödülü ile onurlandırılmıştır.

Ayşegül Güngören - Nasıl doğdu bu sergi fikri?

Müesser Aktaş - Ben aslen bu köylüyüm. Bu köyde doğdum, bu köyde yaşadım on beş yaşıma kadar. Benim için burası çok önemli Ayşegül Hanım. Şöyle ki hem kendi doğup büyüdüğüm memleketim, hem de benim atalarım kurmuş bu köyü altı yüzyıl yıl önce. Konya'dan buraya gelmişler. Bizim hane numaramız 2. İlkokula başladığımda babamın elimi tutup bu okula getirilişimi anımsıyorum. Çok duygulanıyorum; bunları anımsadığımda... Arkasında da dedem vardı o gün. Tabi o zamanlar kadınlar çok müdahale edemezlerdi. Anneler gelemezdi. Burada okula başladım. Başarılı bir öğrenciydim. Burada çok ödüller almıştım. 23 Nisanlarda etkinliklerde mutlaka görev alırdım.

AG - Cumhuriyetin ilk yıllarında inşa edilmiş bir okul burası, değil mi?

MA - Bu okulun 1928 yılında temeli, Kazım Dirik tarafından atılmış. Halkın paraları ile yapılmış bizim okulumuz. O zamanlar Cumhuriyet yeni. Devlette para yok. N e yapsın Vali Paşa? Halkın heyecanını ateşlemiş. Yaptırır mısınız diye sormuş köy halkına. Yaparız tabi demişler. Bu okulun malzemesi atla eşekle taşınmış. Atla eşekle taşıyı toprağına getirmişler. Allah razı olsun o insanlardan. Yetmişli yıllara kadar okul olarak kullanıldı. Yetmiş yılından sonra kaderine terk edildi. Ben zaman zaman gelir okulun burada kapısında oturur, eski günleri yâd ederdim. Hatta bir dönem Türkan Saylan'ı davet ettim. Geldi. "Hocam buraya ne yapalım" diye sordum. Buranın yıkılmasını istiyorlardı. Hatta karar almışlardı. Türkan Saylan abla, "burada sana ait mutlaka bir şeyler vardır. Sen içinden geleni yap." demişti. Aslında hep düşündüm burayı sergi evi yapmayı. Ancak kimseyle paylaşamadım. Yirmi beş yıldır eşya biriktiriyordum. Ailemin ilk eşyalarını topladım, bazı eşyaları da çöpten aldım değerlendirdim. Bir müze gibi arşiv oluşturdum.

AG - Türkan Saylan yüreklendirdi o zaman sizi.

MA - Tabii. Bir de etnografi araştırmacısı var, Sabiha Tansuğ.

AG - Bilhassa Anadolu kadın başlıkları üzerine çalışmaları olan araştırmacı değil mi?

MA - Evet. Sabiha hanıma eşyalarından birkaç tanesini gösterdim.

"Ne kadar güzel bunlar, müzelere götür müracaat et" dedi. İzmir'e gittik. Onlar bizi Çeşme'ye yönlendirdiler. Çeşme'dekiler etüt ettiler eşyaları, bana koleksiyoner belgesi verdiler. Önce kendi evimin bodrumunda eserleri beş yıl boyunca sergiledim. Hatta bir açılış bile yaptık, oldukça kalabalıktı.

Orada zaman zaman ziyaretçilerimiz oluyordu. Bu arada sürekli buraya gidip geliyorum. Kaymakamlara dosyamı alıp götürüyorum, anlatıyorum. Okul da yıkılmıştı bu süreçte. Çatısı çökmüştü. Yerel yönetimler bir süre depo olarak kullandılar. Artık depoluktan da çıkmıştı. Basit çözümlerle depoluk işlevini sürdürüyordu. Bu perişan halinin fotoğraflarını sergiliyorum burada. Büyük bir emek ve mücadele ile köyümüze bir kültür merkezi kazandırdık. Eşyaların bir kısmı Çeşme Müzesi'ne kayıtlı, resmi koleksiyonerim. Kendi okulumu hem konuklarımıza, hem köyümüze tanıtıyoruz. Hem de yarımada bir ivme kazandırdık. Müzemizi ziyarete geliyorlar. Biz de burada çok mutlu oluruz. Depolardaki eşyalarımı da artık zaman zaman değerlendiriyorum, hayata geçiriyorum. Tamirlerini yapıyorum güzelleştiriyorum, sergiye ekliyorum.

AG - Serginiz de sürekli tazelenmiş oluyor böylece.

MA - Daha çok eşyamız var değerlendirilmesi gereken. Bir daha tekrarı olmayan eşyaları camekân içerisinde koymak lazım... Henüz onu başaramadık. Bir sponsor, bir destek almak gerekiyor. Bir, iki vitrin belki çok para değil ama zorluyor. Çünkü her gün bu bahçenin bakımı, onarımı korunması için her gün bir kişiyi istihdam ediliyorum. İstinat duvarını yaptım, hepsini yeniden yaptım ilaveler aynı zamanda yapıldı. Su aboneliği, elektrik aboneliği hepsini karşıladım.

AG - Burada sergi dışında sosyal etkinlikler de gerçekleştirilebilir, büyük bir alan. Bahçesi çok geniş...

MA - Festivaller yapıyoruz. En son yöresel yemekler Festivalini, 14 Mayıs'ta gerçekleştirdik.

AG - Peki katılım nasıldı?

MA - Bilhassa köy halkı seviyor. İlerisi için ümitliyiz.

2016

Müesser Aktaş

Etnografya ve Tarih Evi

Söyleşi

**Katkı
Kategorisi
Jüri Özel
Ödülü**

AG - Restorasyonunu kim gerçekleştirdi? Çok başarılı bir restorasyon. Bu kadar doğal, bu kadar korumacı bir yaklaşım sergilemesi geçen yıl seçici kurulu üyelerimizin de çok dikkatini çekmişti.

MA - Bu aslında bir restorasyon değil. Aslına uygun hiçbir mimari dokusunu bozmadan hiçbir şeyi bozulmadan aynen çürüyen tahtaları bile aynı boyutlarda ve aynı tahtalarla aslına uygun yaptık. Çok para harcadım. Ailemi çok zorladım. Çatı komple değişti. Mordoğanlı ustalar yaptı buranın bütün onarımını. Kısmetse de böyle yaşasın isterim. Her detayda çok emeğim var. Burada iki konu var; bir binayı ayağa kaldırmak için diğeri de sergi haline getirmek verilen emek. Köyüme helal hoş olsun. Azimle yapıyoruz ve yapmaya da devam edeceğiz. Daha da fazlasını yapmak istiyoruz. Çocuklarımı da o şekilde yetiştirmeye çalışıyorum. Onlar da sahip çıkıyorlar. Aslında eskiyi tamir etmek kadar zor bir şey yok. Binanın altında bodrumda öncelikle güçlendirme yaptım, aslında sık sık da bu güçlendirmeyi tekrarlıyorum. Merdivenlerin hiçbir yerini bozmadım. Aynı doku içerisinde eğri büğrü de olsa olduğu gibi korunmasını istedim. Bu tarihe önem vermem, tarihi sevmem ona çok önem vermem çocukluğumdan kalma bir ilgi. Dedemin anılarında Atatürk'ü görüp görmediğini sürekli sorardım. Çocukken biriktirdikleriniz tarihimizi sevmemiz ve korumamız için çok önemli.

AG - Ne güzel söylediniz, teşekkür ederim.

216

İrfan Alkur Kabak Kemane Ustası

Kabak Kemane'nin son yapım ustası. 1956 doğumlu. Tire'nin Eski adıyla Uzgur köyünden. Yenilerde o köye Başköy deniyor.

Beş yaşında abisinin bağlamasını alarak çalmayı kendi kendine öğreniyor. Evleri köyden iki buçuk km uzakta olduğu için okula giderken yoğun uğraş veriyor. Ağırlıklı olarak köyde çobanlık yapıyor. Bu esnada yaban kekliklerini evcilleştiriyor. İlk kazandığı para evcilleştirdiği kekliklerden ve onunla ilk sazını alıyor.

O zamanlar köyün kahvesinde kabak kemane ustalarını pencereden izleyerek ilk merakı başlar. O sıralarda on yaşındadır. Artık kendi kendine kabak kemane de çalmaya başlayacaktır. O dönemde köye yeni tayin olan kendisi de bağlama çalan ilkökul öğretmeni İrfan'ı fark eder. Öğretmen köyün müzik potansiyelini yaşar ve o yıllarda İzmir Radyosu'nda çalışan müzisyen Durmuş Yazıcıoğlu'na köyden bahseder. Bu vesile ile köye gelen Durmuş Yazıcıoğlu İzmir Radyosunda köyü tanıtan bir program yapmak üzere gelir. Öğretmenin vesilesi ile İrfan'ı da dinler ve çok beğenir. Durmuş Yazıcıoğlu, köyde kabak kemane yapabilen kimse olup olmadığını sorar ve İrfan kendisinin yapabileceğini söyler. "O zaman yap ben de satışına yardımcı olayım" der.

O günden başlayarak kabak kemane yapmaya başlar. Köydeki avcılardan tavşan derilerini toplar. Elektrik kablolarının ince çelik tellerinden yararlanarak otuz tane kabak kemane yapar ve İzmir'e götürür. Durmuş Yazıcıoğlu kendisini Kordan'daki turistik eşya satan bir dükkâna gönderir. Dükkan sahibi bütün kabak kemanelerini satın alır. Böylece kendine mütevazı bir atölye yapar.

Kabak kemane üzerine pek çok programın konuğu olur. Tire'de mesleğini sürdürürken yaşadığı tabela vergisi ve restorasyon sorunları ile köyüne geri döner. Halen köyündeki atölyesinde kabak kemane yapımını sürdürmektedir.

Tire'de bütün yaşamını kabak kemane üretmeye, icra etmeye ve öğretmeye adanmış, bunu bir yaşam felsefesi içerisinde gerçekleştiren, pırl pırl ve mutlu bir aile yaşamıyla bunu pekiştiren İrfan ALKUR' Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Kategorisi'nde Jüri Özel Ödülü ile onurlandırılmıştır.

2017

360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği

Foça - Marsilya Tarihe Yolculuk Projesi için Üretilen Kybele Teknesi ile

**Jüri Özel
Ödülü**

Proje Çizimi: **Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi**

Tekne Planlarının Denetimi: **Türk Loydu Vakfı**

Tekne Yapım Ustaları: **Dursun KAYIK, Rüstem BAKAN, Osman ERKURT**

Arkeologlar, tarihçiler, denizciler, mühendisler, tekne ustaları ve deniz gönüllülerinden oluşan 2004 yılında İzmir-Urla'da kurulan 360 DERECE TARİH ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ, ülkemizin zengin tarihini dünyaya tanıtmak amacıyla deniz tarihi ve deniz arkeolojisiyle ilgili araştırmalar yapmaktadır. Bu araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar ile yeniden canlandırma projeleri, belgesel film, sergi, yayın, panel, konferans gibi etkinlikler gerçekleştirmektedir. Üretimler ağırlıklı olarak, Urla İskelede tekne tersanesinde sürdürölmektedir. Dernek; 2004 yılından itibaren süren çalışmaları ile ulusal ve uluslararası boyutta on dört projeye imza atmış ve yaşama geçirmiştir.

Proje aşaması süren ve hazırlanmakta olan on bir çalışma dernek faaliyetleri arasındadır.

MÖ. 600'lü yıllarda Batı Anadolu'da yer alan 12 İon Kenti'nden biri de Phokaia'dır. Phokaialılar Akdeniz'de birçok koloni kurmuştur. Phokaialar sadece koloni kurmakla kalmamışlar, her türlü bilgi ve kültürlerini de Akdeniz'e, yani bugünkü Avrupa'ya taşımışlardır. Bu kolonilerden en önemlisi Marsilya'dır.

Foça-Marsilya Tarihe Yolculuk Projesi İçin Üretilen KYBELE TEKNESİ Projesi ile Akdeniz'in tarihsel ve günümüze kadar gelmiş ilişkilerinde MÖ 6.yüzyılda Phokaia'daki deniz ticaretinin etkisini tekrar anlatmak, belgelemek projenin temel amacıdır. Ayrıca bu proje kapsamında da derneğin tüm projelerinde olduğu gibi Anadolu Uygarlıklarını tanıtmak ve gündeme getirmek, tarihle barışık bir toplum olmayı hedeflemek temel bir ilkedir.

Antik Dönem Yük Taşımacılığı

Doğu Akdeniz ve Ege'de var olduğunu arkeolojik kayıtlardan öğrendiğimiz yoğun deniz ticareti ve gemi taşımacılığı bu proje özelinde yapılan bilimsel araştırmanın önemli bir parçasıdır. Taşınan gıda maddelerinin, diğer yüklerin, kumaşların vs. açık güvertesiz, yük gemileri ile taşındığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. Özellikle kurutulmuş gıda maddelerinin ve diğer malların sıcak ve çalkantılı Ege ve Akdeniz'de, bir ya da iki aylık bir süre içinde nasıl bir değişim gösterdiği araştırma konusu olmuştur.

Nisan 2007 tarihinde Bireme Gemisi' nin yapımına başlanmıştır. Bu süreçte 360 Derece TAD gönüllüleri ve tekne yapım ustaları; Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi ve Türk Loydu ' nun denetiminde çalışmışlardır. Kybele adı verilen gemi 2008 yılında bitirilmiş, denize indirilmiştir. 2009 yılı haziran ayında yola çıkılmış ve 64 günde 1700 deniz mili yol yaparak Marsilya Limanı'na varmıştır.

Proje uluslararası platformlarda ve sempozyumlarda sunulmuştur ve sunulmaktadır. Bu yolla arkeolojik ve tarihi değerlere yeni bir boyut getirilmesi ve başka proje gruplarının oluşması için zemin hazırlamak hedeflenmiştir.

Projenin amaçları şöyle sıralanabilmektedir:

Bilimsel Amacı

Bilimsel amacı, antik dönem denizcilik bilgilerinin Foça'dan Marsilya'ya 1700 deniz mili olan bu yolculuk boyunca denemesi ve sonuçlarının bilim adamlarının danışmanlığında, bilimsel

formatta, ilgili üniversiteler ile birlikte sempozyumlarda sunulmasıdır.

Kültürel Amacı

6. Kıta Akdeniz'in ve Ortak Akdeniz Kültürünün oluşumunun, bu proje ile bir daha gündeme taşınması için paneller, konferanslar ve bir belgesel filmin hazırlanmasıdır.

Tanıtmı Amacı

Türkiye'nin gerek Fransa gerekse diğer Akdeniz ülkeleri ile ilişkilerinde derin tarih ve ortak kültür izleri vardır. Bu izlerin zedelenmemesi, ilerletilmesi ve gerçek yerine oturması, günümüz politikalarına dayanan olumsuz etkilerden arındırılması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır.

Yöntem

Geminin Seçilmesi ve İmalatı

Projenin ana fikrini oluşturan koloni hareketi, hem savaş hem de kargo gemilerinin oluşturduğu olasılıkla büyük bir filo ile gerçekleşmiştir. Bu filonun en önemlisinin ikonografide yük gemisi olarak geçen tahmini boyu 15 metre olan ve 30 ton taşıma kapasiteli olan gemi olduğu düşünülmüştür. Savaş Gemisi olan, taşıma kapasitesi çok düşük Bireme Gemisi ile ilgili ikonografik bilgilerin zenginliği ile yük gemilerinden büyük bir filo oluşturulmuş, bu filonun koruyucusu olarak da dönemin savaş gemileri kullanılmıştır. (Pentakonterler, Biremeler) Gemiler teknik açıdan karşılaştırıldığında, 1700 deniz milini kapsayan Akdeniz'in en zor geçiş yerlerinden Matapan Burnu ve Adriyatik'i barındıran antik rotada yük gemisinin daha denizci, dayanıklı, savaş gemisi olan Bireme'nin ise (ki bu Pentakonter de olabilir) daha kırılğan, nazık, dalgalara karşı dayanıksız olduğu düşünülmüştür. Pentakonter' lerle ilgili net ikonografik bilgilerin bulunmaması, Bireme Gemisi'ni bu proje için seçmemizde etken olmuştur. Bu görüşümüzü destekleyeceğini zannettiğimiz bir proje Yunanistan'da yapılmaktadır. NAVDOMOS (Institute for Research on Ancient Naval Architecture and Technology) adlı kuruluşun bir projesi olan "Research Reconstruction Project of Pentikontoros Living the Myth" Volos'da yapılmaktadır.

Koloni göçünün bir askeri harekâttan çok, sivil bir kültür göçü olduğu varsayılmaktadır. Demirciler, dokumacılar, şarap imalatçıları, seramikçiler, çiftçiler ve daha birçok üretici, üretim aletlerini, araç ve gereçlerini, ailelerini bir daha dönmek üzere gemilere yüklemişler, önce Ege Denizi' ne, daha sonra Akdeniz'e ve Karadeniz'e zor deniz koşullarına bakmadan açılmışlardır.

360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği

Foça - Marsilya Tarihe Yolculuk Projesi İçin Üretilen Kybele Teknesi ile

Elbette ki deniz yolu ile yapıldığı kesin olan bu kadar büyük sivil insan göçünün sadece Pentakonter'lerle yapılması mümkün gözükmemektedir. Projenin ana temasını da bu büyük kültür göçü oluşturmaktadır.

360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği'nin diğer bir çabası da, antik rotaların ve antik dönem navigasyon yöntemlerinin araştırılmasıdır.

Geminin Yapımı

Antik dönem formlarına tamamen sadık kalınarak, gemi mühendisleri ve tipoloji uzmanlarının da fikirleri alınarak imal edilmiştir. Ancak; antik gemi yapım usullerine projenin bir kültür projesi olma özelliğinden dolayı, teknik açıdan denizde temel sorun çıkarabilecek, zaten tartışmalı ve netlik kazanmamış antik yapım tekniklerinin kullanılmasından kaçınılmıştır. Bu konuda can emniyeti bilimsel amacın önünde tutulmuştur. 19 metre boyunda 4 metre eninde 20 kürekli ve kare yelkenli olan bu gemiye "Kybele" adı verilmiştir.

Ana Yürütücü Güç; Yelkenler

İmalatta karşılaşılan problemin aksine, yelken sisteminde dönem bilgilerine tamamen uyulmuştur. Yelken kullanımı kürekle desteklenerek bu kombinasyon araştırılmıştır. Çift serenli, makarası olmayan bir Mısır Yelkeni ile (Uluburun II Gemisi) yaz ve kış aylarında 3000 deniz mili yaparak Çanakkale Boğazı'nı 4, İstanbul Boğazı'nı 1 kere geçerek ve deneysel arkeolojinin tüm kurallarına uyarak araştırma yapmış olan 360 Derece TAD, bu sefer alt sereni ve makarası olmayan, kullanımı başka değişkenlere bağlı olan bu yelken sistemini 1700 deniz mili kullanarak, bu konudaki deneyimlerini bilimsel raporlar halinde, film ve fotoğraflarla destekleyerek sunmuştur.

Kürekler

Koloni hareketine katıldığı var sayılan Pentakonter ve Bireme'lerin gerek imalatı gerekse kürek ile sevk ve idare edilmesi özellikle Yunanlı meslektaşlar tarafından başka projelerde çalşılmıştır. Dolayısı ile onların da bu konudaki görüşlerinden ve danışmanlıklarından faydalanarak bilimsel araştırmalar geliştirilmiştir. Küreklerle rüzgâra karşı yelkeni desteklemek ve rüzgârsız havada kürek performansı sürekli olarak araştırma konuları arasındadır. Ancak bütün bu bilinenlerin kısa

Jüri Özel Ödülü

mesafeli deniz seferleri için geçerli olduğu da bilinmektedir. 64 gün süren, 1700 deniz mili olan bu yolculuk uzun bir deniz seferidir. Bu kadar uzun mesafeli yolculuklarda daha çok yelken ile yol yapıldığı görülmüştür ve kürekleri manevra ve yelkeni rüzgâra elverişli hale getirmek önemsenmiştir.

Antik Koloni Rotaları ve Navigasyon

Antik koloni rotaları ve navigasyona ilişkin genel arkeolojik bilgilerin çoğu deneysellik taşımamaktadır. Antik bilgileri, oşinograflara, meteoroloji uzmanlarına, uzak yol denizcilerine, özellikle sorunlu bölgelerdeki yerel denizcilere (balıkçılar) danışarak sınanması gerekir. Bu bilgiler ışığında yolculuk planlanmış ve döneme ait olan göksel seyir bilgileri ve bunların ölçüm değerleri, Uluburun II Re-animasyon Projesinde olduğu gibi bu yolculukta da kullanılmıştır.

Özellikle kıyı seyrinin çok oluşu sanılanın aksine bu yolculuğu riskli hale getirmiştir. Değişik rüzgâr açıları, antik dönem genel kıyı bilgileri, dönemin olduğu var sayılan antik limanlara yaklaşma, yanaşma ve ayrılma manevralarının denenmesi projenin önemli amaçlarıdır.

Kıyı seyrinin ağırlıkta olduğu bu yolculukta, en önemli konulardan birini gece seyri ve demirleme işlemi oluşturmuştur. Gece seyri her dönemde ve daha ziyade bir zorunluluk nedeni ile karşımıza çıkar. Bu konudaki tez ve karşı tezlerimizin oluşumunda bu yolculuk çok bilgi verici olmuştur.

*Başvuruda yer alan
proje bilgilerinden derlenmiştir.*

Mendireğin üzerinde durmuşum, sokmuşum ellerimi cebime, büyülenmiş gibi kalakalmışım bir an... Dalgalar kalkıp iniyor, kocaman kaldırım taşlarını yıkıyorlar. Bu ne hoş koku böyle! İskeleleri tutan demir kirişlerin üzerine milyonlarca istiridye yapışmış salkımlar halinde. İngiliz İskelesi, Yeni İskele, Uzun İskele... Kocaman limanın işleyen elleri bunlar: Tahmil tahliye buradan yapılıyor.. Buradan gidiyor Anadolu'nun mübarek yemışleri yabancı diyarlara ve yabancıların altını buradan içeri giriyor. * "Altın Tiftik hikâyesini bilir misin Manoli?" O gün cevap veremedim sana öğretmenim, ama şimdi anlıyorum bunu niçin sorduğunu. Bana anlatmış olduğun bütün o hikâyeler yavaş yavaş gerçeklik kazanıyor. Ve o hikâyelerle birlikte, köy çalgıcısı Hirsto'nun İzmir hakkındaki masalları da oynanıyor işte gözlerimin önünde. Panayırlarda kemeççe çalıp türkü söyleyerek anlatırdı o masalları ve çocuk yüreklerimizi derin bir özlem bürüdü: "İzmir'i bir görsem!"

Üzerleri çivilerle ve parmaklıklarla süslü, kalın ahşap kapılı galerilerde dolaşıyordum oradan oraya. Akşamları kapıları kapatıyorlar. Bugün galeri dedikleri olan bu dehlizlerde bir vakitler şövalyelerle maceracılar yaşamış. Franklar, Venedikliler, Cenevizliler, Maltalılar... Hirsto'nun değişikle İzmir'de "karaya oturan" bu üstadlar, Frank-Hangar'ları yapmışlardı. Sayısız taş duvarlarla payandalanan bu dehlizlerde, hazinelerini gizliyorlardı. İpekliler giyinip, elmaslar takınmış beylerle hanımların ayağı yere değmezdi, derdi Hirsto. Kölelerin omuzlarında taşıdığı üzeri örtülü koltuklarda seyahat ederlermiş ve vakit akşamsa bir hizmetkâr elinde bir fenerle aydınlatmış yollarını... Homeros'un, Sponti'nin, Tenekidis'in, Spartalis'in, Rum Kulübü'nün, Alyotisin, Yusufun, Amaltis'indi artık bu galeriler; Avrupalıların olmaktan çıkmıştı.

DİDO SOTİRİYU (Şubat 1909-Eylül 2004)

[Benden Selâm Söyle Anadolu'ya, Türkçesi: Atilla Tokatlı, Alan Yayıncılık, İstanbul, Kasım 1982]

*Altın Tiftik (Toison d'or) : Yunan Mitolojyasında, üvey anneleri İno'dan kaçan Friksos ile Helle'yi havada taşıyan kanatlı ve tanrısal koçun yapağısı. Yolculuğun sonunda Friksos, koçu Zeus'a kurban edip, tiftiği bir dragona muhafaza ettirir. Daha sonra Iolkos Kralı Pelias, tiftiği bulmak için yeğeni Jason'u gönderir. Ünlü Argonoti seferi böyle başlar... Bu gün Altın Tiftik, elde edilmesi güç, sınırsız bir hazine sembolüdür.

Fotoğraf: Foto Cemal

2013 Ödülleri

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Müşerref Özçolak Evi (Basmane)

Çetin - Sevil Özgül Evi (Urla)

Halise Tellalbilir Evi (Varyant)

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü

Aliağa Merkez Camii (Aliağa)

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü

Dramalılar Köşkü (Bornova)

Bornova Charnaud Köşkü (Bornova)

Emek Ödülü

Kemal Korkmaz Taş Ustalı

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Foto Cemal - Tarihsel Fotoğraf Araştırmaları, Sergi-Söyleşi-Sunumlar

Dünden Bugüne İzmir Seferad Düğünleri - Belgesel

İzmir'de Hoşgörü - Belgesel Fotoğraf Projesi

Torbalı Kent Arşivi ve Tanıtım Merkezi - Arşiv-Müze

Seferihisar'ın Çınarları-1 - Kitap

Sadece Adı Kaldı Elimizde: KORTEJOLAR - Belgesel

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

DEÜ Özel 75. Yıl Ortaokulu - Tarihi ve Kültürü ile Kentim İZMİR Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Ortaokulu - İzmir Efsaneleri Müzesi Çalışması

Yaratıcı Çocuklar Derneği İzmir Temsilciliği - Çarşım Kemeraltım Çalışması

Ekin Koleji - Yükle ve Yürekle Dolu Trenler Kalkar Basmane'den Çalışması

İzmir'e Katkı Özel Ödülü

Tarık Dursun K.

Komite Üyeleri

2013

Ödül Komitesi Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU - İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Fügen SELVİTOPI - İBB Genel Sekreter Yardımcısı

Hülya ARKON - İBB Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

H. Gökhan KUTLU Dr., - İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü

Başak İPEKOĞLU - Prof. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı

Emel GÖKSU - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge Planlama Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi

Eti AKYÜZ LEVİ - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi

Ülker BAYKAN SEYMEN - Doç. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Öğretim Üyesi

Emel KAYIN - Doç. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi

Serpil YASA - İzmir 1 No'lu Kül. ve Tab. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Ulvi ÖZEL - İzmir 2 No'lu Kül. ve Tab. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Hasan TOPAL - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı

Nehir YÜKSEL - Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı

Seçici Kurul Başkanı

Demet BİNAN, Prof. Dr., (Restoratör – Mimar) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı Başkanı

Asil Seçici Kurul Üyeleri

Hümevra BİROL AKKURT - Doç. Dr., (Restoratör – Mimar) Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Nil Uzun, Doç. Dr. (Şehir Plancısı) Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi,

Gül GÜRTEKİN DEMİR - Doç. Dr., (Arkeolog) Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Nursen KAYA EROL - Yrd. Doç. Dr., (Şehir Plancısı) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Ersel ÇAĞLITÜTÜNCÜGİL - Yrd. Doç. Dr. (Sanat Tarihçisi) Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Fevzi BOZKIR - Yüksek Mimar

Yedek Seçici Kurul Üyeleri

Özgül YILMAZ KARAMAN - Yrd. Doç. Dr., (Mimar) DEÜ Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Neslihan KARATAŞ - Yrd. Doç. Dr., (Şehir Plancısı) DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Ahmet UHRİ - Yrd. Doç. Dr., (Arkeolog) DEÜ Arkeoloji Bölümü Prehistorya Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Şebnem TAMCAN PARLADIR - Dr., (Sanat Tarihçisi) EÜ. Sanat Tarihi Bölümü Araştırma Görevlisi

Raportörler

Ayşegül GÜNGÖREN - (Arkeolog & Uzm. Sanat Tarihçisi)

Özden KAHRAMAN - (Y. Şehir Plancısı)

Mehmet YASA - (Restoratör)

Namazgâh dedikleri bir semte, evimize gidiyoruz. İkimizin de çocukluğumuzdan beri sahip olamadığımız bir yuvamız; avucumuzda anahtarımız var artık. Ne garip, dört gece yattığımız han odasında geldiğim gösterişli yeri hiç aramamıştım. Oysa sarayın ahırları bile, duvarlarında tahtakuruları, yataklarında pireler dolaşan, bodrumdaki mutfaktan soğan, sarımsak, yanık yağ kokuları tüten o izbeden temizdi herhalde. Olsun, çoktan kabullenmişim yeni hayatımı. Biz İstanbul'dan ayrılır ayrılmaz Refia Hanım Sultan'ın beklediği kıyamet kopmuş; Makedonyalı zabıtlar Abdülhamit Han'ı tahttan indirmekle kalmayıp Selanik'e sürgün etmiş. Yaşlı şehzade Mehmet Reşat şimdi padişahmış. Doğrusu, beni ilgilendirmiyor bunlar. Altın kafesteki köleliğimden kurtulmuşum, on dokuz günlük gelinim İzmir'de. Ama buna gelinlik denebilirse.. Bir yabancı gibi yatıyor yanımda Akif Efendi. "Hele ocağımızı yakalım da hayırlısıyla," diyor.

Namazgâh semtinde, kışın iyi ısınan, yazın serin olan iki katlı bir ev satın almış. Bir de Yahudi kadın bulmuş; hem badana hem de temizlik yaptırmış. Bana hizmetçiliğimi unutturmaya çalışıyor. Bugün ilk defa göreceğim yapı biraz harapmış anlattığına göre. Çırağ edilirken aldığı altınların bir kısmını küçük bir kahvehane açmak için ayırdığından daha güzel bir yerde yaşama hakkımız şimdilik yok. Bana çeyizimle birlikte hediye edilen keseye ise el sürmek bile istemiyor. "Olmaz Şehbal Hanım," diye huysuzlandı vermeye davrandığımda.

"Onlar sizde dursun hele.. Hin-i hacette el atarız belki.."

Deniz kaybolmuş gözden... Bir sokaktan sola sapmış iççerlere doğru yol almaya başlamış fayton. Uzak mıdır acep Namazgâh? Arkamız Kadifekale'ymiş ötesi Basmahane... Akif Efendi böyle demişti... Gülümsüyor yine... Yüreği kıpır kıpır... Birden omzuma dokunuyor hafifçe;

- Siz yemek yapmayı da bilmezsiniz Şehbal Hanım...
- Utanarak mırıldandım;
- Bilmiyorum doğru... Ama bu benim suçum değil... Her şey tepsilerle önümüze gelirdi...
- Dert etmeyin canım... Bir zaman mangalda balık kızartır yanında da ot yeriz...

Selma FINDIKLI

"İmbatta Karanfil Kokusu", Kuşkanadı Kalem Olsa... İlk Yaz 1910, Remzi Kitapevi Ekim 2007 sayfa 52-53

2014 Ödülleri

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Ayşe Adalet SÜZER CAN Evi (Birgi)

Arife DÖNER Evi (Birgi)

Füsün - Güven ÇAĞATAY Evi (Varyant)

Semer Ustası Kamil BEZCİOĞLU (Tire)

Nalın Ustası Cemil TOLGA (Tire)

Konuralp DÜRÜK Evi - Hacı Şerif Konağı (Tire)

Zeliha - Mehmet ÇOBAN Evi (Tire)

İsmail BİLGİ Evi (Ödemiş Bademli)

Aliye - İbrahim BADEMÇİ Evi (Çeşme Alaçatı)

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü

Emel ALİBERTİ Evi (Küçükyalı) Mimari Müellif: Tamer PAKBEN

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

A.Munis Armağan Tire ve Ege Üzerine hazırladığı tüm kitaplarıyla

Yılmaz Göçmen "Tire'nin Yıldızları" Kitabı

Tufan Atakişi "Kralın İzmir Günleri" Kitabı

Gül Altuna Doyranlı "Elveda İzmir" Kitabı

Ressam Seha GİDEL "Tire Resimleri"

Tiyatro Viya / Kentin Oyuncuları "Tulumbacılar" Tiyatro Oyunu

Yönetmenliğini Özer Kesemen'in yaptığı "Lübbey'i Bekleyenler" Belgesel Filmi

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

Özel Karşıyaka Piri Reis İlkokulu "Efesten Bir Hikaye: Celcus" ve "Agoradaki Yalıçapkını Arkadaşlarını Arıyor" Çalışması

DEÜ Özel 75. Yıl İlköğretim Kurumları "İzmir Kültürümün Aynası Tarihin Duvara Yansıması" Çalışması

Naci Şensoy Anadolu Lisesi "Gençlerle Tarih" Çalışması

Ayrancılar Ortaokulu "Tarihine Sahip Çık" Çalışması

Yaratıcı Çocuklar Derneği "Efes'i Geziyorum" Çalışması

Jüri Özel Ödülü

Birgi

Komite Üyeleri

2014

Ödül Komitesi Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU - İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Fügen SELVİTOPI - İBB Genel Sekreter Yardımcısı

Hülya ARKON - İBB Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

H. Gökhan KUTLU - Dr., - İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü

Başak İPEKOĞLU - Prof. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık ve Restorasyon Bölümü Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı

Emel GÖKSU - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge Planlama Anabilim Dalı E. Öğretim Üyesi

Eti AKYÜZ LEVİ - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ülker BAYKAN SEYMEN - Doç. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Emel KAYIN - Doç. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ulvi ÖZEL - İzmir 1 No'lu Kül. ve Tab. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Aytaç YALÇINKAYA - İzmir 2 No'lu Kül. ve Tab. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Hasan TOPAL - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı

Özlem ŞENYOL KOCAER - Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı

Seçici Kurul Başkanı

Asuman TÜRKÜN - Prof. Dr., (Şehir Plancısı) Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

229

Asil Seçici Kurul Üyeleri

Taner Korkut - Prof. Dr., (Arkeolog) Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Emel KAYIN Doç. Dr., - (Restoratör Mimar) D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Mehmet KAHYAOĞLU - Yrd. Doç. Dr. (Sanat Tarihçisi) Yaşar Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik ve Tasarım Bölümü

Tülin SELVİ ÜNLÜ - Uzm., (Şehir Plancısı) Mersin Üniv. Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi / Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kıvılcım KESKİNER - Y.Mimar, İYTE Mimarlık Bölümü Yarı Zamanlı Öğretim Üyesi

Zübeyda ÖZKAN - (Mimar)

Yedek Seçici Kurul Üyeleri

Eylem BAL - Yrd. Doç. Dr., (Şehir Plancısı) DEÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Şenay ÖZGÜR YILDIZ - Yrd. Doç. Dr., (Sanat Tarihçisi) DEÜ, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Başkanı

Yusuf Yavaş - (Arkeolog)

Raportörler

Ayşegül GÜNGÖREN - (Arkeolog & Uzm. Sanat Tarihçisi)

Berna BOZKURT - (Y. Mimar)

Mehmet YASA - (Restaratör)

İzmir Odası duvar resmi
Çakırağa Konağı / Birgi

Küçüğüm, sen şimdi onsekizindesin
Güzelliğin gün günden dillere destan
Hatıramda herbiri seninle canlanan
İzmir'in günlerinde gecelerindesin

Sönmüş yanardağlar, kaleler eteğinde
Yüzyıllardır uyuyan şu bizim İzmir
O âşık kadınları, levent erkekleri nerde?
Sahiden yaşayıp göçtüler mi kimbilir?

Balkonlara,yalılara dalar düşünürüm
O günler uzaklaşan yelkenlerin peşi sıra
Akan bulutlar gibi geçmiş: ne iz, ne hâtıra!
Sır şimdi bunca güzel hayat, güzel ölüm!

Sır şimdi gözyaşları, saadet dilekleri
Bize gelen yüzyılların hikâyesi sır
Eski İzmir diye ne varsa şunun bunun bildiği
Yaşlıların kırk dökük anlattığıdır

Aşk şehirler yaratır, şehirler yaşatır
Ben gönlümce yaşadım, gönlümce sevdim
Bilirim saadetim, yalnızlığım bundandır
Seni bulduğum, kaybettiğim günden bilirim.

Aşklarının tarihi bir şehrin tarihidir diyorum
Gün gelir aşklarıyla anılır şehirler anılırsa
Niyetim sevdalı sözler etmek de olmasa
İzmir için ne yazarsam sana adıyorum!

NECATİ CUMALI (1921-2001)

İthaf; "İmbatla Gelen" Yeditepe Yayınları, İstanbul 1955

2015 Ödülleri

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Makbule Çelen Evi (Bergama)

Nurdagül Büyükkarhan Evi (Bergama)

Güray ve Figen Varlık Evi (Bergama)

Fatma ve Necdet Çancılar Evi (Dikili)

Şaziment Tuncel Evi (Karaburun-Eğlenhoca Köyü)

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü

Ömer ve Şükran Torun Evi / Zangoç Evi (Foça)

Mehmet Hamdi Uzer Binası (Bergama)

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü

Rönesans Yalısı (Bayraklı-Turan)

Beyaz Köşk (Esenyalı)

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Karaburun Eğlenhoca Köyü Tarih ve Etnografya Evi

Lütfü Dağtaş "Anadolu'nun Son Karatabağı" Belgesel Film ve Fotoğraf Sergisi

Tufan Atakişi "Fred, Edmond, Henri Boissonnas ve İzmir" Kitabı

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

Naci Şensoy Anadolu Lisesi "Her Evde Bir Tarih Var" Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları "Nerede Kırkınca Nerede Şirince" Çalışması

Özel Havajet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi "Havajet Yaşayan İzmir'de" Çalışması

Ayrancılar Ortaokulu "Müzedede Öğreniyorum" Çalışması

Jüri Özel Ödülü

İsmail Araç - Anadolunun Son Karatabağı

Komite Üyeleri

2015

Ödül Komitesi Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU - İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Buğra GÖKÇE - Dr., - İBB Genel Sekreter Yardımcısı

Hülya ARKON - İBB Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

H. Gökhan KUTLU - Dr., - İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü

Başak İPEKOĞLU - Prof. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Mimari Restorasyon Bölümü Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı

Emel GÖKSU - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge Planlama Ana-bilim Dalı E. Öğretim Üyesi

Eti AKYÜZ LEVİ - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Emel KAYIN - Doç. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ulvi ÖZEL - İzmir 1 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Osman ARSLAN - İzmir 2 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Hasan TOPAL - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı

Özlem ŞENYOL KOCAER - Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı

Asil Seçici Kurul Üyeleri

Can BİNAN - Prof. Dr., (Mimar, Restorasyon Uzmanı) Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölüm Başkanı Restorasyon Anabilim Dalı Başkanı

Zübeyde Müge AKKAR ERCAN - Doç. Dr., (Şehir Plancısı) ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Hüseyin CEVİZOĞLU - Doç. Dr., (Arkeolog) E.Ü. Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi

F.Nurşen KUL - Yrd. Doç. Dr., (Mimar, Restorasyon Uzmanı) İYTE Mimarlık Fakültesi Mimari Restorasyon Bölümü Öğretim Üyesi

Mükerrem KÜRÜM (Sanat Tarihçisi) Adnan Menderes Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Görevlisi Nehir Yüksel (Şehir Plancısı)

Cem BİLGİNPERK (Y.Mimar, Restorasyon Uzmanı)

Yedek Seçici Kurul Üyeleri

Emre GÖNLÜGÜR - Yrd. Doç. Dr. (Şehir Plancısı) İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Onur GÜLBAY - Dr. (Arkeolog) D.E.Ü. Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Öget CÖCEN - Dr. (Mimar, Restorasyon Uzmanı)

Canan ÇAKMAK (Sanat Tarihçisi)

Raportörler

Ayşegül GÜNGÖREN - (Arkeolog & Uzm. Sanat Tarihçisi)

Mehmet YASA - (Restaratör)

...
şimdi yalan oldu her şey
kırlangıçları kadifekale'nin
eski izmir'in sevdaları
tecimevlerinin
senetlerine geçti

235

Hidayet KARAKUŞ, (1946-

Kırlangıç;
"Kemeraltı Şiirleri", Yeni Türkü Şiir Yayınları, İstanbul Temmuz 1982

Fotoğraf: Foto Cemal / Konak Meydanı

2016 Ödülleri

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Gülten ÇETİNKAYA Evi (Alaçatı)
Semih ve İsmail YILDIRDI Evi (Şirince)
Serpil ve Şerafettin GENİŞ Evi (Tire)
Bedia TÜREN Evi (Ödemiş)
Mehmet KIZILCAAVLU Evi (Ödemiş)
Şule ve Turgut SU Evi (Birgi)
Raşit TAŞER - Şemsiye Tamircisi (Tire)
Yusuf ÇIRPAR - Yorgancı Dükkanı (Tire)

Basit Onarım Kategorisi Ödülü

Bet İsrail Sinagogu (Karataş)

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Mustafa Koray POLAT, Yeni Şükran Oteli Televizyon Belgesel Dizisi
Yılmaz GÖÇMEN "Hazan ve Hüzün Son Kuşlar" Kitabı
Sara PARDO "Öykülerin İzinde Smyrna'dan İzmir'e " Kitabı
Serap TEKELİ ÖZDEN, Selçuk KAYAN "ARASTA VE MALGACA Urla'nın Belleği" Fotoğraf ve Sözlü Tarih Projesi

Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Ödülü

Ahmet NALBANT - Nalbant Ustası (Tire)
Abdullah SÜREN - Semerci Ustası (Tire)

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

Selçuk Şahabettin Sarıdede Halk Eğitim Merkezi, "Selçuk'ta Yaşamak" Projesi
DEÜ Özel 75. Yıl İlköğretim Kurumları "Tarihin Sahneye ve Ritme Yansıması Bergama Asklepion- Efes Antik Kenti" Çalışması
Torbalı Ayrancılar Ortaokulu "Metropolis Ziyaretçilerini Bekliyor" Çalışması
Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları "Eğitimde Kentlilik Bilinci ve Kültür Öğrenimi" Çalışması
İzmir Konak Özel Türk Koleji Anadolu Lisesi, Çağatay Kılınç "Ortak Kaderi Olanların Yaşam Alanları Kor-tejolar" Çalışması

Jüri Özel Ödülü

Müesser AKTAŞ Etnoğrafya ve Tarih Evi (Mordoğan) - Katkı Kategorisinde Jüri Özel Ödülü
İrfan ALKUR, Kabak Kemane Ustası (Başköy, Tire) Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Kategorisinde Jüri Özel Ödülü

Komite Üyeleri

2016

Ödül Komitesi Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU - İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Buğra GÖKÇE - Dr., - İBB Genel Sekreter Yardımcısı

Hülya ARKON - İBB Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

H. Gökhan KUTLU - Dr., - İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü

Başak İPEKOĞLU - Prof. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Mimari Restorasyon Bölümü Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı

Emel GÖKSU - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge Planlama Ana-bilim Dalı E. Öğretim Üyesi

Eti AKYÜZ LEVİ - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Emel KAYIN - Doç. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ulvi ÖZEL - İzmir 1 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Osman ARSLAN - İzmir 2 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Halil İbrahim ALPASLAN - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı

Özlem ŞENYOL KOCAER - Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı

Seçici Kurul Başkanı

Sevinç GÖK - Doç. Dr., (Sanat Tarihçisi) Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü

Asil Seçici Kurul Üyeleri

Hülya YÜCEER - Doç. Dr., (Y.Mimar, Restorasyon Uzmanı) Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Yasemin POLAT - Doç. Dr., (Arkeolog) Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü

Burak BELGE - Yrd. Doç. Dr., (Şehir Plancısı) Mersin Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Elif UĞURLU SAĞIN - Dr., (Y.Mimar-Restorasyon Uzmanı) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimari Restorasyon Bölümü

Memnune BAHÇİVAN (Şehir Plancısı)

N.Nur KOCASOY BAĞCI (Y.Mimar-Restorasyon Uzmanı)

Yedek Seçici Kurul Üyeleri

İrem AYHAN SELÇUK - Yrd. Doç. Dr., (Şehir Plancısı) Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Yusuf SEZGİN - Yrd. Doç. Dr., (Arkeolog) Celal Bayar Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü

Cengiz GÜRBİYİK - Yrd. Doç. Dr., (Sanat Tarihçisi) Celal Bayar Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü

Raportörler

Ayşegül GÜNGÖREN - (Arkeolog & Uzm. Sanat Tarihçisi)

Mehmet YASA - (Restaratör)

Şimdi Bornova'da, Güzelyalı'da, Hatay'da, Alsancak'ta veya başka semtlerde, şehirlerde, ülkelerde yaşıyorlar. Ama bir yanlarını Tilkilik'te bırakmışlar. Çocuk yanlarını... Çağırınca 1950'lerin, '60'ların, '70'lerin Tilkilik'inde yollara düşüyorlar. Sanki birisi 'Tilkilik' dese de koşa koşa o yıllara, o yollara gitseler diye kapının ardında bekliyorlar. Hiçbir ayrıntıyı atlamadan gezdiriyorlar konuklarını kendi semtlerinde. Sineması taksi durağıyla, bakkalı kasabıyla, fırını sebiliyle, düğünü bayramıyla hatıralarındaki rotayı izliyor, izletiyorlar. '70' lere kadar uzanan yollara onlar da bir bakıma kendi tarihlerini seriyorlar...

239

DUYGU ÖZSÜPHANDAĞ YAYMAN

Hatıralarına Har Soluk Koşanlar;

"Memleket Kolay Terk Edilmiyor" Heyamola Yayınları, İstanbul 2011

2017 Ödülleri

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Engin KUDUĞ Evi (Küçükyalı)

Sabri ve Mahide ÖZÇOBAN Evi (Bergama)

Muazzez SEZER Evi (Mordoğan)

Emine ÖKTEM Evi (Kınık)

İdris KÖKTENTÜRK Evi (Kınık)

Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü

Tijen KÜLÇE Evi (Foça)

Bülent TÜRKMEN Evi (Bergama)

Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü

Sıbyan Mektebi (Urla)

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Ferhat FUZULİ "Meseret ile Şükran" Manzum Hikaye

Oktay ÖZENGİN "Menemen Tarihi Albümü" Kitabı

Uluç HANHAN "Bir Zamanlar Uzunada" Kitabı

Semra İĞTAÇ "İzmir Masalları" Radyo Programı

Geleneksel Zanaatların Yaşatılması Ödülü

Veli ve Osman MERMERKAYA - Yorgancı (Karabağlar)

Mustafa PANCAR - Sepetçi (Bergama)

Birsen Cemile GÜREL - Halı Dokumacı (Bergama)

Ahmet SİLLELİ - Saraç (Bergama)

Emek Ödülü

Abdullah GÜLMEZ - Taş Ustası (Bergama)

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

DEÜ 75. Yıl İlköğretim Kurumları "Biz küçüklerin gözünden İzmir'in tarihine ve kültürüne yolculuk"

Ege Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Okulları "Bergama'da Zaman Yolculuğu" Çalışması

İzmir Özel Saint-Joseph Fransız Lisesi "Tarihi haritalar, bir kentin tarihi mirasını ortaya koymada bir araç olabilir mi? : 1905 GOAD Haritaları Örneği" Çalışması

TAKEV Anadolu ve Fen Lisesi "3000 Yıllık Cam Sanatının İzmir'deki Temsilcisi: Nazar Boncuğu" Çalışması

Özel Piri Reis Okulları "Tarihi ve Kültürel Miras : TİRE" Çalışması

Özel Havajet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi "Su Gibi Aziz Olsun İzmir" Dergisi

Saadet Emir Ortaokulu "Puzzle'ım İzmir : Buca Tarihi ve Tarihi Mekanları" Çalışması

Jüri Özel Ödülü

360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği "Kybele Teknesi"

Komite Üyeleri

2017

Ödül Komitesi Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU - İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Buğra GÖKÇE - Dr., - İBB Genel Sekreteri

Hülya ARKON - İBB Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

H. Gökhan KUTLU - Dr., - İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü

Başak İPEKOĞLU - Prof. Dr., İ.Y.T.E. Mimarlık Fakültesi, Mimari Restorasyon Bölümü Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı

Emel GÖKSU - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge Planlama Anabilim Dalı E. Öğretim Üyesi

Eti AKYÜZ LEVİ - Prof. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Emel KAYIN - Doç. Dr., D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ulvi ÖZEL - İzmir 1 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Osman ARSLAN - İzmir 2 No'lu Kül. Var. Kor. Bölge Kur. Müdürü

Halil İbrahim ALPASLAN - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı

Özlem ŞENYOL KOCAER - Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı

Seçici Kurul Başkanı

Zeynep AHUNBAY - Prof. Dr., (Mimar, Restorasyon Uzmanı) İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü E. Öğretim Üyesi

Asil Seçici Kurul Üyeleri

Filiz YENİŞEHİRLİOĞLU - Prof. Dr., (Sanat Tarihcisi) Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi

Süleyman ÖZGEN - Doç. Dr., (Mimar, Restorasyon Uzmanı) Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi / Restorasyon Anabilim Dalı Başkanı

Serdar AYBEK - Doç. Dr., (Arkeolog) Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Semahat ÖZDEMİR - Doç. Dr. (Şehir Plancısı) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi

Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHRA - Dr. (Şehir Plancısı) Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Elemanı

Fırat AYKAÇ - (Serbest Mimar)

Yedek Seçici Kurul Üyeleri

Şebnem YÜCEL - Yrd. Doç. Dr., (Mimar) Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Burak YOLAÇAN - Dr., (Arkeoloji) Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Araştırma Görevlisi

Dilek Yeliz MAKTAL CANKO - Dr., (Sanat Tarihi) Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü Araştırma Görevlisi

Raportörler

Ayşegül GÜNGÖREN - (Arkeolog & Uzm. Sanat Tarihcisi)

Mehmet YASA - (Restaratör)